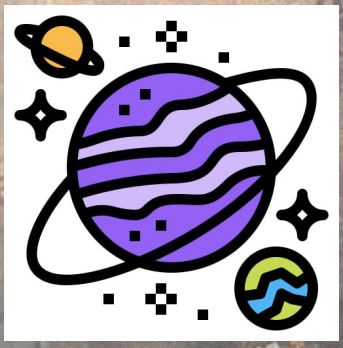
LILY GRAHAM

Kara Düşen Ay Işığı

Umut nedir, neye benzer?

ARKADYA

ROMAN

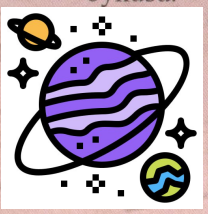
Umut nedir, neye benzer? En dipte olduğunuz anda hayata tutunmanızı sağlayacak bir ip midir yoksa en karanlık gecelerde bile kara aksini düşüren bir ay ışığı mı?

Eva ile senfoni orkestrasında kemancı olan eşi Michal'in öyküsü masallardaki gibi başlamıştır. Ancak 1942 yılında Prag şehrini işgal eden Naziler, Michal'i ünlü toplama kampı Auschwitz'e sürgün ettiklerinde masal bir anda dehşet verici bir kâbusa dönüşür. Eşine bir an önce kavuşmaktan başka bir şey düşünemeyen Eva, sonunda çareyi kocasının peşinden gönüllü olarak Auschwitz'e gitmekte bulur.

Öte yandan orada hiçbir şey hayal ettiği gibi olmayacaktır. Michal'den tek bir iz bile bulamaması bir yana, kampın insanlık dışı şartları altında yaşama tutunmak neredeyse imkânsızdır. Dondurucu soğukla ve umutsuzlukla savaşan bedeni ranzasında tir tir titrerken, ona yardım elini uzatan ranza arkadaşı Sofie olur.

Sofie de Auschwitz'e oğlunu bulabilmek umuduyla gelmiştir. Artık bu iki kadın, bu cehennemde umutlarına ve hayallerine birlikte tutunacak, düşmanla dost olmak anlamına gelse bile birbirlerini kollayacaktır. Fakat Eva'nın bir mucize eseri hamile kalmasıyla ikisinin de hayatları tehlikeye girer. Bundan böyle tek bir amaçları vardır: Kendilerini olmasa bile çocuklarını koruyabilmek ve onlar göçüp gitse bile hikâyelerini tüm dünyaya anlatmalarını sağlamak.

Gerçek hayatlardan uyarlanan hikâyesiyle *Kara Düşen Ay Işığı*, ölümle yaşam arasındaki o ince çizgi üzerinde dans edenlerin yürek burkan öyküsü.

ISBN 978-605-69556-8-6

KDV'den muaftır.

instagram.com/arkadya_kitap facebook.com/ArkadyaKitap twitter.com/ArkadyaKitap

ARKADYA YAYINLARI

KARA DÜŞEN AY IŞIĞI
LILY GRAHAM

Özgün adı: The Child Of Auschwitz

Yayın Yönetmeni: Bülent Oktay
Editör: Çağla Dirice Çakır
Çevirmen: Filiz Çakır
Kapak ve Sayfa Tasarım: Ayşe Çalışkan

EKOSAN MATBAACILIK
Maltepe Mah. Hastaneyolu Sok. No: 1 (Taral Tarım Binası)
Zeytinburnu – İstanbul

Cilt: Ekosan Matbaacılık, İstanbul

YAYINEVİ SERTİFİKA NO: 13695
MATBAA SERTİFİKA NO: 19039

1.Baskı: Haziran 2020
ISBN: 978-605-69556-8-6
©Lily Graham, 2019

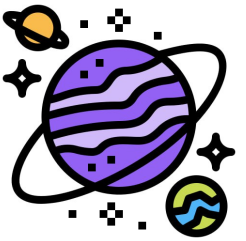
Bu kitabın Türkçe yayın hakları Nurcihan Kesim Telif ve Lisans Hakları Ajansı Ticaret Limited Şirketi aracılığıyla Bookouture c/o Little, Brown Book Group Limited'den alınmış olup Beyaz Balina Yayın Sanat Dağıtım Paz. San. ve Tic. Ltd. Şirketi'ne aittir. Yayınevinin izni olmaksızın kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ARKADYA YAYINLARI
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. MB İş Merkezi
No: 14 Kat: 1 D: 1 Zeytinburnu / İstanbul
Tel.: 0212 – 544 41 41 / 544 66 68 / 544 66 69
Faks: 0212 – 544 66 70
info@arkadya.net

Arkadya Yayınları, Beyaz Balina Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Kara Düşen Ay Işığı

LILY GRAHAM

İngilizceden Çeviren

Filiz Çakır

ARKADYA

Var olmamın yasak olduğu bir dünyada doğdum.

Yetkililerden herhangi birinin varlığımdan haberdar olması, hayatımın daha başlamadan bitmesi için yeterli olurdu.

Yine de her şeye rağmen, insanlık tarihinin en karanlık yerlerinden birindeki en karanlık gecelerden birinde, bu dünyaya geldim. Küçücük ve aç olsam da hayatta kalmaya kararlıydım. Öte yandan anlayamadığım bu mücadelenin yalnızca başlangıç olduğunu bilmiyordum.

Bana yardım eden kadınlar, beni koruyabilmek için kırılgan bedenlerini birbirlerine yaklaştırırken, tıraşlı başlarını eğip benim dökemediğim gözyaşlarını döktüler.

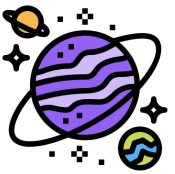
Yeterince gelişmemiş ciğerlerim ağlamama izin vermediğinden sesim bile çıkmıyordu. Bu durum hayatımı zorlaştırsa ve bedelini tüm hayatım boyunca ödeyecek olsam da hayatta kalmamın da sebebiydi.

Anlayacağınız, ünlü toplama kampı Auschwitz gibi bir cehennemde bile doğan çocuklar vardı.

Ve ben de onlardan biriydim.

Prag, Günümüz

Kasım ayının soğuğu davetsiz bir misafir gibiydi. Şömineye bir odun daha atmak için yerinden kalkarken Naděje'nin dizleri çatırdadı. Dışarıda sis kalkmış ve sokak lambaları ufku, ham pamuktan yapılmış gibi duran amber rengi bir pusa dönüştürmüştü. Tam düşüncelere dalınacak ve sayısız fincan dolusu kahve içilecek, boğuk, ıssız bir geceydi. Öte yandan Naděje, yapması gerekeni yapana dek kendini yatağın rahatlığına bırakmayı düşünmüyordu. Önündeki mektup yığınına baktı ve yaşlı parmaklarıyla annesinin dolma kaleminden akan mavi nehrin derin çentiklerini hissetti.

Bunu çok uzun zamandır ertelemiş, doğumundan çok uzun süre önce başlayan bir hikâyeyi anlatmak için doğru anı beklemişti. *Doğru kelimeleri. Doğru zamanı.*

Fakat hayat, biz hazır olana kadar beklemezdi. Çoğu zaman bizi öylece derin sulara fırlatıp atar ve yüzmemizi isterdi. Hazır ol veya olma.

Kapı hafifçe vuruldu. Torunu Kamila, koyu renk saçlı başını kapıdan içeri uzatıp büyükannesinin hâlâ çalışma masasında

oturduğunu görünce içini çekti. Kızın gözleri binlerce şey söylüyordu, birazdan ağzı da söylemeye başlardı; her zamanki gibi. "Buna devam ederek kendini harap ediyorsun, *Babička*, doktorun söylediklerini biliyorsun."

Naděje gözlüğünün üzerinden genç kadına baktı, mavi gözleri deliciydi, tıpkı kürsüde durup öğrencilerine her şeyi başka bir açıdan düşünmeleri gerektiğini söylediği zamanlarda olduğu gibi. "Doktorlar insan ruhu hakkında ne bilir ki canım? Onlar yalnızca bir şişenin içine sığdırabildikleri, siyah ya da beyaz diye etiketleyebildikleri şeylere inanır. Fakat ben insanların neler başarabileceklerini, *hayatta kalmak* için neler yapabileceklerini gördüm. Yeter ki istesinler."

Kamila, büyükannesiyle böyle felsefi konuları tartışmaması gerektiğini biliyordu. Bu yüzden basit, inkâr edilemez bir gerçeği kullanmayı denedi. "Ama hepimizin uyuması gerek *Babička*, senin bile."

Naděje'nin dudakları teslim olurcasına büküldü ve tıpkı eski bir çift terlik kadar rahat ve tanıdık olan eski bir yalanı söylemeyi seçti. "On dakika daha, hepsi bu." Sonra umut dolu gözlerle yukarı baktı. "Bir de, belki bir kahve daha?"

Kamila eğlenme ve boyun eğme karışımı bir ses çıkardı. "Tamam ama sonra yatağa," dedi sertçe. Odanın diğer tarafındaki kahve makinesine doğru gitmeden önce dudaklarını büyükannesinin alnına değdirdi.

Naděje başını salladı ama ikisi de bunun olmayacağını biliyordu. İşi bitene kadar orada oturacaktı, ne kadar uzun sürerse sürsün. Gözlüğünü tekrar burnunun üzerine yerleştirdi ve yeni bir kâğıdın arkasını çevirdi. Sonra yaldızlı çerçevesi içinde her zaman masasında duran fotoğrafa dokundu. Çok

kısa, koyu renk saçları olan, kucağında bir bebek tutan, genç ve zayıf bir kadının fotoğrafıydı.

"Naděje'nin anlatacak son bir hikâyesi vardı.

Onların hikâyesi…

Ve bu hikâye, dünyadaki cehennemde başlıyordu."

Birinci Bölüm

Auschwitz, Aralık 1942

Sofie kulağına yaklaşıp "Delirdin mi sen *Kritzelei*?" diye tıslad, gözleri iri iri açılmıştı ve korku doluydu, çapraz izler yeni tıraşlanmış beyaz kafatasında mosmor görünüyordu. "Bizi vurmalarını mı istiyorsun? Hareket etmeye devam et."

Eva Adami şiddetli sağanağın altında, ayağındaki aşırı büyük, birbirine uymayan tahta ayakkabılarıyla tökezledi. Önünde kilometreler boyunca uzanan yapış yapış, merhametsiz çamura neredeyse ayakkabısının tekini kaptıracaktı. Hava hâlâ karanlıktı, belki sabahın dördünü biraz geçiyordu ama göz kamaştıran projektörler sayesinde etraf görünür hâldeydi. Ne kadar boş bir çaba olduğunu bilse de hareket ederken kendini ısıtmaya çalışarak öne eğildi. Sağanak, haince yakasından içeri akmak için uğraşıyor gibiydi. *Appell*'den* nefret ediyordu. Günde iki kere yoklama yapılıyor, havanın nasıl olduğu, giyinik veya çıplak olmaları fark etmeksizin alelacele dışarı çıkmaları, defalarca, tekrar tekrar sayılırlarken saatler boyunca ayakta beklemeleri gerekiyordu. İtaatsizlik hayatlarına mal olabilirdi. Gerçi burada hemen hemen her şey öyleydi.

* *Alm.* Yoklama. (Ç. N.)

Arkadaşına bakmak için döndü. Kızcağızın ince yüzünde, tıraşlanmış koyu renk saçları yüzünden olduğundan da büyük görünen ela gözlerinde tuhaf bir bakış vardı. "Yalnızca bir haftadır buradayız. Helga az önce öyle dedi."

Ağzından çıkan nefesin oluşturduğu buharı, alçak sesli bir küfür takip etti.

Bir hafta. *Burada.*

İnsanlıklarının sıyrılıp alınmasından beri bir hafta geçmişti. Sığırlar gibi toplanıp ölüm ve aşağılanma kokan pis vagonlara doldurulmuş, bedenlerin baskısı yüzünden günlerce zar zor nefes almışlardı. Ve bunların hepsi, yalnızca daha büyük bir karmaşaya varmak içindi. Gürültü, bağırışlar, itip kakmalar, gruplara ayrılmaları, soyunup, kötü niyetli gözlerle onları izleyen SS muhafızlarının önünde çırılçıplak yürüdükleri büyük bir salona sürüklenmeleri ve kaba ellerin başlarını tıraşlamasıyla dolu bir karmaşaya. Daha sonra kullanılmış eşyaların oluşturduğu yığından aldıkları, birbirine uyumsuz giysileri aceleyle üstlerine geçirip dışarı çıkarılmışlardı.

Eva, yaşadığı bunca şeyden sonra hâlâ şoka girebileceğini sanmıyordu ama Helga'nın sözleri bir şekilde bunu başarmıştı.

"Cehennemde bir hafta," diye mırıldandı Vanda, Eva'nın düşüncelerini dile getirerek. Kızıl saçları, soluk teni ve çilleri Çek-Macar genlerini maskeliyordu. "Sanki ezelden beri buradaymışız gibi geliyor." Vanda da onlarla birlikte trendeydi. İki gün boyunca ayakta yolculuk etmişlerdi. Elli kadın için bir tane yemek kovası, bir tane de ortak kullanılan atık kovası vardı.

"Bir hayatı mahvetmek için bir haftadan daha uzun bir süreye gerek olduğunu mu sanıyorsun?" diye mırıldandı Helga, sesi kuşkuluydu. Ellili yaşlarındaydı fakat çok daha yaşlı görü-

nüyordu. Koyu gri saçları ince şeritler hâlinde uzamaya başlamıştı ve gözlerinde, diğerlerinde de görülebilecek olan o donuk bakışlar vardı, sanki yürüyen bir hayalet gibiydi. Buraya aylar önce getirilmişti ve zaman etkisini göstermeye başlamıştı, özellikle de Eva gibi yeni gelenlere karşı gösterdiği sabır konusunda. "Bir hayatın böyle pat diye yok edilebileceğini şimdiye kadar anlamadınız mı?" diyerek avucunu incecik bileğine vurdu, tabanca patlamasına benzeyen bir ses çıkarınca herkesin ürkmesine sebep olmuştu. Başını iki yana sallayarak onlara bakmayı reddetti.

Oysa Eva biliyordu. Hem de çok iyi biliyordu.

Yine de yalnızca bir hafta önce böyle bir yerin –yalnızca insanları *imha etmek* için düzenlenmiş bir yerin– varlığından bile haberdar olmadığını düşünmeden edemiyordu. Son bir yıldır evi olarak gördüğü, Prag'ın dışındaki Terezín isimli Yahudi toplama kampı ve mahallesi, şimdi ona rüya gibi geliyordu.

Vanda, "Hayır, cehennem daha iyi olabilirdi," diye mırıldanırken, Helga yeniden öne doğru ilerledi. Kadınlar onu bakışlarıyla takip ettiler. Arkasını döndüğünde dudakları, çarpık bir gülümsemeyle seğiriyordu.

O sırada Alman kurt köpeklerinden biri havlayıp dişlerini göstermeye başladı, hayvanın bütün tüyleri dikilmişti, onları paramparça etmeye ve çamurda artıklarının kanlı izlerini bırakmaya hazırdı.

Vanda köpeğe şöyle bir baktı, ürkmemişti bile. "Cehennemde en azından ısınmış olurduk."

Eva burnundan tuhaf bir ses çıkararak güldü. İnsanın böyle bir anda bile bir şeyleri komik bulabilmesi şaşırtıcıydı.

Öğle "yemeğinde" paylarına düşen çorbayı almak için sıraya girdiler. Eva, suya benzeyen sıvıdan alabilmek için ellerini kâse gibi birleştirdi ama aldığı miktar, hakkı olanın yanından bile geçemezdi çünkü ne kadar uğraşırsa uğraşsın, bardağı olmadığından sıvı yerlere döküldü. Yemeğin kokusu ve tadı acayipti. Buraya ilk geldiklerinde bunu yemek istemeyenler vardı ve kendisi bile –Terezín'den geldiği için açlığın ne olduğunu çok iyi bilirdi– başta yemeği yutmakta zorlanmıştı ama artık hepsi, çorba denen sıvıyı çaresizce yudumluyordu. Sakin olmaları ve regl döngülerinin durması için gardiyanların yemeğe bir şeyler kattığı konusunda söylentiler vardı. Şu ana kadar işe yaramamıştı, sonrasında yarayıp yaramayacağını ise zaman gösterecekti. Eva, yetersiz beslenmenin eninde sonunda bu duruma yol açacağını düşünüyordu. Öte yandan asla emin olamazdınız çünkü bazı zavallı kadınlar, her şeye rağmen hâlâ regl oluyordu.

Çorbanın tadı gerçekten berbat olsa da Eva daha fazlası için her şeyini verebilirdi. Muhtemelen zehirli olan yemeklerin uzun vadede bedenine verebileceği hasardan korkma lüksü yoktu. Tek düşünebildiği bugün hayatta kalmaktı ve bu da çabalamak, bir şekilde daha fazlasını elde etmek anlamına geliyordu.

Akşamları saat yedi civarında iş günü bitiyor ve "serbest zamanları" başlıyordu. Bu zamanı da zaten her şekilde koğuşlarında geçiriyorlardı. Onlara birer dilim kara ekmekle, birer çay kaşığı reçel veya margarin veriyorlardı ki bunun yarısını

da kahvaltı için saklamaları gerekiyordu. Bunu yapmayı çok azı başarabiliyordu ve çorba saati gelene kadar güne, pek tat almadıkları kahveye benzer taneli bir şey içerek başlamak zorunda kalıyorlardı.

Eva yemeğini bitirdikten sonra, orada daha uzun süredir bulunan kadınlardan birinin, ellerinin arasında tuttuğu metal bir bardak sayesinde daha büyük bir porsiyon almak için öne çıkmasını izlerken, "Yapacağımız ilk şey," dedi arkadaşı Sofie'ye, "kendimize bardak, hatta kâse bulmak."

Böyle lükslere sahip olanlar, daha büyük porsiyonlar kadar daha büyük sebze parçaları almayı da başarıyordu. Bir kâse... Ne kadar basit bir eşyaydı ama burada, ölümle yaşam arasındaki o ince çizgiyi belirleyebilirdi.

Sofie, Eva'ya dik dik baktıktan sonra başını iki yana salladı ve içinde bulundukları duruma rağmen güldü. Sesi tatlı ve beklenmedikti, tıpkı kasvetli bir kış sabahı kuşların şakıması gibi. "Kâse mi? Burada mı? *Kritzelei* her zaman yıldızlara ulaşmak ister. Peki, bunu nasıl yapmamızı önerirsin?"

Cevap olarak Eva'nın dudakları seğirdi, ela gözleri parladı. Terezín'de, ilk karşılaştıkları yerde Sofie ona "*Kritzelei*" lakabını takmıştı. "Karalama" anlamına geliyordu çünkü Eva hayaller kurmayı ve dünyayı, olmasını istediği gibi görmeyi severdi. Bir zamanlar, yani Naziler bu fırsatı elinden almadan önce, gelecek vadeden bir sanatçı, bir çizerdi.

Eva, Terezín'de başka konularda da ustalaşmıştı. Mecburiyetten. Mesela "arındırma" konusunda. Orada, "*The Schleuse*" denen, tutukluların kampa sokulurken eşyalarına el konulduğu bir yer vardı. Bu eşyaları alıp ihtiyaç sahiplerine dağıtmaya arındırma deniyordu. Tam olarak çalmak değil, daha çok faiziyle geri vermek gibiydi.

"Henüz bilmiyorum," dedi kibrit çöplerinden yapılmış gibi görünen, aşırı zayıf bir kadının önlerinden geçmesini izlerken. "Ama denemek zorundayız. *Onların* durumuna düşemeyiz."

Buz gibi koğuşlardaki ilk gecelerinde, yüzden fazla kadının sekizer kişi yattıkları, odayı boydan boya kuşatan, kafesleri andıran üç katlı sert, tahta ranzaların üzerindeyken Helga kendini tanıttıktan kısa bir süre sonra, "Onlara *Müslüman** diyoruz," diye fısıldamıştı.

Eva, Helga'nın boğum boğum, kırmızı parmağının işaret ettiği yerde duran bir kadının, ruhu bir süre önce ayrılıp gitmiş gibi görünen ve tıpkı bir kabuğu andıran bedenine baktı.

"*Müslüman* mı?"

"Secde ederek ibadet edenler gibi. Onlar, kendi içlerine çekilip iki büklüm olarak her şeyden vazgeçenler."

Eva, olup biten onca şeyin yanında bunu da kavramaya çalışarak gözlerini kırpıştırdı. Kendi geleceği de böyle mi olacaktı? Ya da Sofie'ninki?

Trende onlarla birlikte olan genç bir kız hıçkırıklara boğulurken Vanda, "Onları suçlayabilir misiniz?" diye sordu.

Kapo, yani koğuşlarının sorumlusu olarak atanan bir kadın tutuklu, aniden ortaya çıktı ve hıçkıran kızın yüzüne tokat atıp sesini kesmesini, yoksa bir gardiyan çağırıp ağzını temelli kapattıracağını söyledi.

"Bu öbürleri kadar zalim değil," dedi Helga, muhafızlar kadar kötü olan, Nazilere yaltaklanmak için onların caniliklerini

* Nazi kamplarında zayıf düşürülmüş, insanlıktan çıkarılmış, ölümü bekleyen kişiler, secdeye varır gibi bir hâlde iki büklüm durdukları için Müslümanlara benzetilirdi. (Ç. N.)

taklit eden diğer *Kapo*'ları kastederek. Eva ile Sofie gözlerini dikmiş ona bakarlarken Helga, "Ağlayan kız annesinin başına ne geldiğini az önce öğrendi," diye açıkladı fısıldayarak. "Bunu çabucak kabullenmeyi ve yaygara yapmamayı öğrense iyi olur, yoksa kendisi de annesinin peşinden gidecek, hem de hızlıca."

Eva omurgasından aşağı inen, koğuşun dondurucu havasıyla ilgisi olmayan bir ürperme hissetti. "Annesini nereye götürmüşler?"

Yaşlı kadın ihtiyar bir karga gibi kamburunu çıkardı. Tekrar uzamaya başlayan tozlu, grileşmiş siyah saçları, başının üzerinde güvelerin yediği tüyler gibi cansız ve yassı duruyordu. Sanki cevabı gayet açıkmış gibi Eva'ya baktı, sonra ufak çatlaklardan göremiyor olmalarına rağmen dışarıyı işaret etti. "Bacaya."

Eva nefesini tuttu, gerçeğin ağırlığı üzerine çökerken Sofie'ye tutundu. "Onları yakıyorlar mı?"

Sofie sessiz bir dehşetle gözlerini kapattı.

Helga başını salladı, yüzünde merhametli bir ifade vardı. Büyük, koyu renk, morumsu damarlar ve ince kırışıklıklarla çerçevelenmiş gözleri, "Hepimiz burada öleceğiz. Ne kadar çabuk kabullenirsek o kadar iyi," derken bile cansızdı. Sonra arkasını döndü ve yüzünü ranzanın duvar tarafına çevirerek uzandı. Belli ki konuşmaktan ve yeni gelenlere kaçınılmaz olanı açıklamaktan yorulmuştu.

Eva, annesini kaybettiğini öğrenen genç kızın bastırdığı boğuk hıçkırıkları dinlerken sertçe yutkundu, kalbi göğsünde acıyla çarpıyordu. Sofie ve Vanda ile birbirlerine sessizce, dehşet dolu gözlerle baktılar.

Gece çökerken tutuklulara sekizer santimlik kara ekmek parçaları verildi, artık sabretmekten ve uyumaktan başka yapa-

cak bir şey yoktu. Eva bedenini Sofie'nin bedeninin yanına sıkıştırdı. Ranza sertti, hepsinin paylaşması gereken ince, kirli tek bir battaniye vardı. Yan yana yatan kalabalığa rağmen içerideki hava hâlâ buz gibiydi. Adına duş dedikleri, onları çırılçıplak soyup kirli tenlerine şöyle bir su tuttukları yere sokulduktan sonra soğuk, ıslak bedenlerine daha da kirli elbiseler giyerlerken kendine bir çift çorap bulamadığı için ayakları çıplaktı. Tüm bunlar, duşlardan korkmaya başlamalarından daha önce olmalıydı. O zamanlar her şeyden habersizlerdi. Şimdilik, *bu yaşadıklarını* sindirmek yeterliydi. Üzerindeki, kendisine birkaç beden büyük gelen eski, uzun kollu bir elbise ile ince, çizgili erkek ceketinin yanı sıra, çalınması ihtimaline karşı uyurken bile ayağından çıkarmaması tembih edilen birbiriyle uyumsuz tahta ayakkabılarla sokak çocuğuna benziyordu.

Eva sırtüstü döndü, gözlerini başının üzerindeki tahta ranzaya dikti, diğerlerini de dönmeye mecbur bıraktığı için ranza arkadaşları homurdanmıştı. Helga'nın kasvetli sözleri balyoz darbeleri gibi kafasının içinde yankılanıyordu

Karanlıkta uzanıp arkadaşının elini tuttu ve "Yaşayacağız," diye fısıldadı Sofie'ye. "Bundan da sağ kurtulacağız, tıpkı Terezín'de yaptığımız gibi."

"Nasıl?" diye fısıldadı Sofie.

Açık sözlü, güçlü arkadaşı koyu renkli, korku dolu gözlerini ona çevirmişti. Gözlerinin altında koyu gölgeler vardı. Trende çok az uyumuşlardı, gelecek günlerde de çok az uyuyacaklarından şüpheleniyordu. "Köyündeki herkesin öldürüldüğünü söyleyen bir kadın var. Onları alıp götürmüşler ve ilk gün hepsini vurmuşlar. Buradaki hemen hemen herkes ailelerini, eşlerini veya çocuklarını kaybetmiş."

Eva duyduklarını kavramaya çalışırken karanlıkta arkadaşına baktı.

Yüzünü ekşiterek kalkan ve uyumasına engel oldukları için kötü kötü bakarak onlara doğru dönen Helga, "Aynen," diye tısladı. Gözleri parlıyordu, ani öfkesi nedeniyle sanki alev almış gibiydiler. Ranzadaki kadınlardan bazıları rahatsız oldukları için sızlandılar. Eva'ya öğüt veren Helga onları duymazdan geldi. "Özel olduğunu mu sanıyorsun? Buradaki herkesin içinde, yaşamayı hak eden bir tek sen misin?"

Eva başını iki yana salladı. "Hayır. Değilim."

Helga ince kaşlarından birini kaldırıp "Ama yine de bir şekilde buradan canlı kurtulacağını düşünüyorsun?" diye tısladı.

"Sessiz olun!" diye bağırdı *Kapo*, koğuşun sonundaki odasından aniden çıkmıştı. "Yoksa sizi şuracıkta vururum!"

Hemen sustular.

Eva tekrar yattı ve gözlerini başının üzerindeki tahtaya dikti. Sofie'ye, "Yaşayacağız ve Michal'i tekrar bulacağım," diye fısıldadı.

Helga boğazının gerisinden, Eva'nın sözlerine inanmadığını ima eden bir ses çıkardı. "Kocan olmalı," diye tahminde bulundu. "Sen gerçek bir *budalasın*. Buradaki hiç kimse bu şekilde düşünmeyi göze alamaz. Bir zamanlar olduğun kişiyi unutman daha iyi, güven bana, o hayat artık bitti."

Eva öfkeyle dökülen gözyaşını silerken, yerlere kapanmış o çaresiz bedenleri düşünüyordu. "Hayır," dedi kendi kendine. "Asıl *böyle* düşünmeyi göze alamayız: Sanki hiç umut kalmamış gibi... Çünkü işte o zaman, gerçekten kazanırlar."

İkinci Bölüm

Auschwitz küçük bir şehir büyüklüğündeydi. Kapıların girişine yazılmış bir yalan vardı: *Arbeit Macht Frei*. Çalışmak insanı özgürleştirir.

Eva bunu düşününce dişlerini sıktı. *Naziler nihai özgürlüğü, yani ölümü kastediyorsa o başkaydı tabii.* Sürekli kayan, yürürken içeri soğuğun ve acısı uyluklarına vuran donmuş ayak parmaklarını saran pis çamurun girmesine sebep olan aşırı büyük tahta ayakkabılarıyla tökezleyerek dikenli telin yanından ilerledi.

Auschwitz, hem imha hem de çalışma kampı olarak işletiliyordu. Aslında siyasi mahkûmlar için bir tutuklama merkezi olması amacıyla kurulmuştu fakat Hitler'in Nihai Çözüm'ünden* sonra resmi olarak Nazilerin en büyük ölüm makinesine dönüşmüştü.

Eva, Birkenau'daydı veya resmi olarak bilinen ismiyle Auschwitz II-Birkenau'da. Bunun gibi kırktan fazla kamp vardı

* Bütün Yahudilerin, zihinsel özürlülerin, çingenelerin, homoseksüellerin ve Nazi Almanya'sında yaşamaya uygun bulunmayan herkesin toplu olarak öldürülmesi.

ve burası, 80.000'den fazla mahkûm alabilen en büyük kamptı.

Eva, metrelerce uzanan geniş çamur deryasının, yıkık dökük ahşap koğuşların üzerinde yükselen gözetleme kulesiyle uzun tuğla binanın ötesine, epey uzaktaki bir çatıyı tamir eden küçük bir erkek grubuna baktı.

Michal orada bir yerdeydi. Hatta *şu adamların* arasında bile olabilirdi.

O adamlardan birinin kocası olması hatta onu tanıyor olmaları ihtimalinin zayıf olduğunu biliyordu. Ancak onlarla konuşmak için bir yol bulabilseydi, belki bir şeyler bilen birileri çıkabilirdi. Belki birileri, bir şekilde, kendisine *bir şeyler* söyleyebilirdi.

Sonuçta bu yüzden buradaydı.

Yahudi mahallesi olduğu kadar geçici bir konaklama yeri olarak da kullanılan Terezín'deki insanlar, isimlerini nakil listelerine yazdırmamak için ellerinden geleni yaparken Eva buraya gelmeye gönüllü olmuştu. *Buraya.* Kocasını bulmak ümidiyle, bunun tam olarak ne anlama geldiğini anlamadan önce... Bunu yapan tek kişi değildi, buraya aynı sebeple gelen bir sürü kadın vardı.

Eva'nın erkekler grubuna baktığını gören SS muhafızlarından birinin kasılan eli silahına gitti. Eva çamurun içinde elinden geldiğince hızla ilerleyerek çamaşırhaneye, önünde sıraya girmiş diğer kadınlarla birlikte bugün için görevlendirildiği yere doğru yürüdü. Çenesini kaldırdı ve gitmeden önce muhafıza son bir bakış atıp *yine yapardım,* diye düşündü. *Şu an bildiklerimi daha önceden biliyor olsam bile eğer seni bulacaksam Michal, yapardım. Ve seni bulacağım, yemin ederim sana, seni bulacağım.*

Bardak bulabilmek Eva'nın üç gününü almıştı.

Bu uğurda, amcası Bedrich'in kendisine öğrettiği her şeyi kullanmıştı. Adam üçkâğıtçı bir kumarbazdı. Terezín'de, yani Nazilerin Çekoslovakya'yı işgalinden ve Yahudilerin artık bu ülkenin vatandaşı olmadıklarına karar vermelerinden sonra tüm ailesiyle birlikte götürüldüğü gettoda, bildiği her şeyi Eva'ya öğretmişti.

"Bu muydu?" Bedrich bir gece, Eva'nın bir dakika önce seçtiği ama nasıl olduysa adamın eski gri şapkasının içinden çıkan kartı alıp sordu.

"Evet!" diye bağırdı Eva inanamayarak, kalp şekilli yüzündeki ela gözleri şaşkınlıkla iri iri açılmıştı.

Şapkasının kenarından kupa kızını çıkaran amcasına ağzı açık bakarken, adamın göz kenarlarındaki mimik çizgileri daha da derinleşti. Bedrich koyu renkli gözlerinden birini kırptı, sonra kendine bir sigara sardı.

Avluda oturuyorlardı. Arka planda biri gitar çalıyor, aşk ve kayıp hakkında bir halk şarkısı söylüyordu. Daha sonra, tanınmış bir besteci yeni bestesiyle bir konser bile vermişti. Bazen, insan kendini bunun normal bir hayat olduğuna neredeyse inandırabiliyordu ama kötü hijyen koşulları, kalabalık ve yiyecek kıtlığı, her zaman gerçeği görmelerini sağlıyordu.

"Yine çok çalışıyorsun, Bedrich," dedi Eva'nın babası. Yanlarından geçtiği sırada tek parmağıyla selam verirken,

Eva'nınkilere çok benzeyen ela gözleri muzipçe bakıyordu. Bu tanıdık, eski bir şakaydı.

Bedrich'in cevabı, "Her zamanki gibi," oldu. Dudaklarında yaramaz çocuklara özgü, engelleyemediği yarım bir sırıtma vardı.

Kızına başıyla selam verip annesinin onu aradığını söyleyen Eva'nın babası Otto'nun aceleyle gitmesini izlediler.

Babası uzun boylu, ince bir adamdı, takım elbise giymişti, gür kır saçları ve nazik gözleri vardı. Muhasebeci olarak çalıştığı kamp ofisine doğru giderken eli kolu kâğıtlarla doluydu. Eskiden Prag şehrinin en iyi muhasebecisi olan Otto, becerilerini Nazi kampının verimli bir şekilde çalışması için kullanıyordu.

Otto yalnız değildi, buradaki herkes kampı işler hâlde tutmak için ya Eva gibi bahçelerde ya da annesi gibi çamaşırhanede çalışırdı. Bedrich gibi bütün tuhaf işleri yapıyormuş gibi görünenler de vardı çünkü çok fazla soru sormayan bir adama da ihtiyaç duyulabiliyordu. Böyle insanlar da gerekliydi. Yine de Eva'nın babası gibi iyi işlere girebilme şansı bulanlar azdı. Bu, büyük ölçüde Otto'nun buraya ilk gelenlerden olması sayesindeydi. Bir hiyerarşi sistemi vardı ve kampın inşasına yardım edenler, emeklerinin karşılığı olarak en üstte yer alıyorlardı. Bu durum sanki kampın yapılması konusunda bir seçenekleri varmış gibi görünmesine sebep oluyordu ama yoktu. Babası ailesini hayal kırıklığına uğratmış, konumundan ve daha da önemlisi pozisyonunun kendisine sağlayabileceği korumadan faydalanmakta başarısız olmuştu.

Bedrich başını iki yana salladı ve hafifçe, "Otto her zaman onların kurallarına itaat etmekle çok meşgul," diye mırıldandı.

Amcası, Eva'nın gözlerini kendisine diktiğini gördü. Dudaklarını büzüp sarma sigarasından uzun bir nefes çektikten sonra, sigarayı kalın parmaklarının arasına sıkıştırıp söndürdü ve kalanını güvenle saklamak için gri şapkasının içine koydu. Siyah gözleri alışılmadık şekilde ciddiydi.

"Eva, beni dinle. Bu çok önemli. Baban benim tanıdığım en iyi adam, nazik ve dürüst. Tüm hayatım boyunca ona hayranlık duydum. Büyükannen bana ailenin kara koyunu derdi çünkü senin de bildiğin gibi her zaman başımı belaya sokardım. Doğrusunu istersen hâlâ öyleyim." O ışıl ışıl kara gözleriyle Eva'ya göz kırpıp onu güldürdü. Eva, birazcık haylaz olan amcasına âdeta tapardı. Bedrich'in zengin olmakla ilgili her zaman gizli bir planı olurdu. Bir tanesi bir süre için egzotik sürüngenler yetiştirmekti, bir diğeri ise çalışma saatleri sonrası poker salonu işletmekti. Her şeyi elinden alınmadan önce ikincisi onu epey zengin etmişti doğrusu.

Bedrich, "Büyükannen benim Otto'ya benzememi isterdi," diye devam etti, "hayatımı kazanmak için düzgün bir işim olmasını, doğruyu ve yanlışı grinin tonları olarak değil de siyah ve beyaz olarak görebilmemi. Otto için her şeyin anlaşılır olması gerekirdi. Sanırım bu yüzden muhasebeci oldu." Bedrich hafifçe yamulmuş dişlerini göstererek bulaşıcı bir gülümsemeyle sırıttı. Sözlerine devam ederken başını iki yana salladı. "Bana, 'Bedrich, ben olduğumdan başka bir kişiye dönüşmeyeceğim, inandığım şeyleri, doğru olanı desteklemekten vazgeçmeyeceğim ve burada ilerlemek için yalana ya da hilelere başvurmayacağım,' dedi. 'Veya buraya gelen ilk şanssız kişi olduğum için birilerini yetkili olduğuma inandırıp çıkar sağlamayacağım. Eğer ismim bir nakil listesinde yazıyorsa ve bu birilerinin benim

yerimi alması gerektiği anlamına gelecekse, neden bunun için kavga edeyim?'"

Eva şaşkınlıkla nefes verdi. Nakil listeleri mükemmel ya da adil değildi. Gerçi listeleri düzenleyenler Alman hassasiyeti, mesuliyeti ve verimlilik ilkesiyle hazırlandıklarına inanmalarını istiyorlardı. Bazen nakil yapılırken, gelen trenlere kafalarına göre fazladan insan gönderdikleri duyulurdu. Burada çalışabilecek sağlığı mükemmel insanlar ailelerinden koparılır ve sırf vagondaki fazladan bir boşluğu doldurmak için, ailesine doğru dürüst veda etmesine bile izin verilmeden Doğu'ya gönderilirdi. Bunun tek nedeni ise muhafızların gözlerine takılmış olmalarıydı.

Michal'in başına gelen de buydu. Eva'nın tek bildiği alınıp bir trene bindirildiğiydi. Başka hiçbir bilgi yoktu. Eva'nın dünyası birkaç dakika içinde kararmıştı. O zamandan beri endişelenmek ve sürekli Michal'i nereye götürdüklerini merak etmek, bitmek bilmeyen bir işkence hâlini almıştı. Başını çevirdi, gözleri dökemediği yaşlarla bulutlanmıştı.

Amcası gözlerinin arasındaki deriyi çekiştirdi, sanki Eva'nın ne düşündüğünü biliyormuş gibi başını yukarı aşağı salladı. "Ona dedim ki, 'Otto, budala olma, ateş ettiklerinde onların işini kolaylaştırmamak için nasıl eğiliyorsan bunu da aynı sebeple yap.' Ama beni dinlemedi. Belki sen dinlersin? Senin için burada yaşamanın nasıl bir şey olduğunu görüyorum. Sen ufak tefeksin, diğerlerinden daha küçüksün, her zaman kendi küçük dünyanda kayboluyorsun. Çiziyorsun, sanatınla kurabileceğin daha iyi bir dünya hayal ediyorsun, her zaman böyleydin, küçük bir kızken bile," diyerek gülümsedi. "Tıpkı Mila gibi." Onu düşününce ikisi de hüzünlendi. Bedrich'in kızı, Eva'nın kuzeni ve en iyi arkadaşı, yazın get-

toda kol gezen kızıl hastalığı yüzünden aralarından çok erken ayrılmıştı. Bedrich gözyaşlarıyla savaşarak yukarı baktı. "Hassas, ufak tefek olmak, böyle bir yerde zor olabilir. Eğer yere sağlam basmazsan seni ezip geçebilirler. Yani başkalarına daha adil olmayı öğretmek için bazen çok mücadele etmek zorundasın, anlıyor musun?"

Eva omzunu silkti, bunu çoktan öğrenmişti. Yemek sırasından dışarı itilmemek için bazen dirseklerini kullanmak zorunda kalıyordu, bu doğruydu. Eğer sıraya zamanında giremezsen yemek falan alamazdın, burada hiç artık kalmazdı. Bu dersi hızlı öğrenmişti. İkinci bir derse ihtiyacı yoktu.

Bedrich sanki Eva'nın düşüncelerini okuyabiliyormuş gibi başını salladı. "Hayatta kalmak için bazen başka yetenekler kullanmak zorundasın. Zekâ gibi," dedi amcası parmağıyla başına vurarak ve ona göz kırptı. "Dışarıdaki gerçek dünyada yapmayacağın şeyler yapmalısın. Hatta ne olursa olsun yapmak zorundasın. Çünkü dışarıda değiliz, anladın mı? Ve yakın zamanda bizi kurtarmaya kimse gelmeyecek. Burada, hayatımızın bu bölümünde başka tür kurallar var. Bunu anlarsan belki canlı kurtulabilirsin ve senin burada hayatta kalmanı istiyorum, tamam mı canım? Zaten çok fazla kayıp yaşadık."

Kısa süre sonra amcasıyla derslere başladılar. Kafasından kuzenini kaybetmenin acısını ve Michal için duyduğu korkuyla endişeyi uzaklaştırması için güzel bir oyalamacaydı.

Artık tek bir amacı vardı: Michal'i nereye götürdüklerini bulup elinden geldiğince kısa sürede peşinden gitmek. Ancak o zamana kadar, buradan canlı çıkmasına yardım edebilecek her şeyi öğrenebilirdi ve öğrendi de.

Bir haftalık kurstan sonra amcası ona el çabukluğunu ve dikkat dağıtma sanatını öğretti. İkinci haftada, Eva masanın

üzerindeki herhangi bir şeyi kimse fark etmeden alabiliyordu. Üçüncü haftada ise yine kimse fark etmeden yerine koyabiliyordu; sonradan asıl incelik isteyen kısmın bu olduğu anlaşılmıştı. Arkadaşlarından veya kamptaki diğer insanlardan bir şey çalmak istemiyordu, zaten yapmadı da fakat arkadaşlarını, ailesini hayatta tutmak için gerekirse muhafızlardan ve düşmanlarından çalabilirdi. Birçok insanın, etrafında gerçekte neler olduğunu, hatta burnunun dibinde olup bitenleri bile görmediğini öğrenmişti. Ayrıca gerekli olduğunda dikkat dağıtarak bu durumdan yararlanabileceğini de artık biliyordu.

Üç ay sonra iskambil kartıyla numaralar bile yapabiliyordu. Nasıl yapılacağını bir kez öğrendikten sonra basitti. Aslında birçok şeyde olduğu gibi bu konuda da bilgi güçtü.

Bardakları almak nispeten basit olmuş olsa da kolay olmaktan oldukça uzaktı. Helga'dan, böyle şeyleri organize eden bir kadın olduğunu duymuş, onunla değiş tokuş yapmak için dağıtılan siyah çavdar ekmeklerini üç gün boyunca saklamıştı. Eva'ya üç tane bardak veren kadın Zuzanna isminde uzun boylu, geniş kalçalı bir Polonyalıydı. "Bunu senin için organize ettim," dedi, bir bardağı yana koyarak. Burada "organize etmek" dedikleri şey buydu. Eva, kadının kenara koyduğu bardağa baktı.

"Dört tane lazım," dedi sertçe.

"Bunun için daha fazlası gerek."

Eva başını olumlu anlamda salladı ve buraya geldikleri gün giysi karmaşasının içinde Sofie'nin bulduğu, değerli bir eşya olan atkıyı önerdi. Sofie, bardakları alabilmek için Eva'nın

kendini aç bıraktığını bilmiyordu, yoksa onun canına okurdu. Üç gün boyunca yalnızca sahte kahve ve su gibi çorbayla idare etmeye çalışmak cehennem gibiydi. Öte yandan Auschwitz'deki en büyük, en geçerli değiş tokuş bileti de yiyecekti.

Zuzanna eski püskü olsa da sıcak tutan kalın atkıya baktı, sonra başını salladı ve dördüncü bardağı da verdi. Değeri en yüksek ikinci eşya, acımasız soğuktan korunmaya yardımcı olacak herhangi bir şeydi.

Daha dolu bir mide için, birkaç gün aç kalmaya değerdi çünkü yemeklerini küçük avuçlarına dolduruyorlardı ve her şey parmaklarının arasından akıp gidiyordu. Bu bardaklar nihayet paylarına düşen miktarda çorbayla kahve almalarını sağlayacaktı. Ufacık bir şey olsa da çok büyük bir fark yaratırdı. Bu bardaklar kendisi, Sofie, Vanda ve Noemi isminde, üstlerindeki ranzada uyuyan kadın içindi.

Sabah yoklamadan önce bardağı Noemi'ye verdi. Böyle bir hediye karşısında Noemi'nin gözleri iri iri açıldı. Tıraşlı siyah saçlarına rağmen soluk mavi gözleri ve çıkık elmacık kemikleriyle güzel bir kadındı.

"Benim için mi?" dedi şok içinde. "Bunu nasıl becerdin? Sana borçlandım, teşekkür ederim."

Eva göz kırparak omzunu silkti. Noemi ona borçlanmıştı, burada işler böyle yürürdü. Burada para yerine iyilik geçerliydi. İyilik ne kadar büyükse karşılığı da o kadar büyük olabilirdi. Karşılığında hiçbir şey gelmemesi veya sonrası için küçük bir sigorta olması da mümkündü tabii. Aklı olan herkes bunu bilirdi.

"Çok yeteneklisin Eva," dedi Vanda, elinde sıkı sıkı tuttuğu yeni bardağıyla arkasından giderken. Çalınması ihtimaline karşı bardağı beline sarıp öyle uyuyacağı konusunda konuş-

maya başlamıştı bile ki bu, sık görülen bir şeydi. İnsanlar hayatta kalabilmek için her şeyi yapardı.

Eva yorum yapmadan omzunu silkti. Başta bu konularda yetenekli değildi, hem de hiç. O, daha çok hayaller kurmaya meyilliydi ve fazlasıyla iyi yürekliydi. Fakat amcası Bedrich ona dersini iyi öğretmişti.

Üçüncü Bölüm

Öksürük ve hapşırıklarla savaşan kadınlar güçlükle ilerlerken, kar taneleri de etraflarında dönerek yığınlar hâlinde düşmeye başlamıştı. Ölümlerini hızlandırmayı garanti edecek işlere koşulma riskini almayan kurnazlar, kendilerini güçlü ve sağlıklıymış gibi göstererek normal işlere gidebiliyordu.

Karın sesleri boğan etkisine rağmen uçsuz bucaksız kadın sıralarından gelen gürültüler arı vızıltılarına benziyordu. Eva uyuşuk ayak parmaklarının üzerinde dikildi, sırtını doğrulttu, böylece daha uzun ve güçlü görünebilirdi. Buradaki bir sonraki alışverişinin çorap olmasına karar verdi. Zihninin derinliklerinde bir yerlerde, soğuk ısırması konusunda gerçekten endişelenmeye başlıyordu.

Fakat bu, Vanda'nın şu anki sorunuyla kıyas bile edilemezdi. Macar kadın yutkundu, dolgun dudaklarını sıktı, soluk, çilli yüzünün rengi neredeyse tamamen çekilmiş, kırpık kızıl saçlarının cılız kış ışığında parlak görünmesine sebep olmuştu.

Wilhelm Hinterschloss isminde bir SS muhafızı, soğuk gri gözleri, ince dudakları ve onlardan bile ince, pirinç tanesi gibi

duran dişleriyle sanki bir an önce ezmek istediği bir böcekmiş gibi bakışlarını Vanda'ya dikmişti.

Muhafız, bu kez dişlerini sıkarak komutunu tekrar etti ama Almancası sınırlı olan Vanda için söyledikleri net değildi, hâlâ adamı anlayamıyordu.

"Depo," diye fısıldadı Eva. Kalbi korkudan gümbür gümbür çarparken kadına biraz daha yaklaşmıştı. "Depo düzenleme işine gitmeni istiyor, 'Kanada' dedikleri yere."

Mahkûmlar tarafından depoya, bolluk ülkesi olarak görülen bir yerin adı verilmişti. İsim Almancada "K" harfiyle telaffuz ediliyordu.

Hinterschloss hızla Eva'ya döndü, gri gözleri alev alev yanıyordu. Göz akları sanki nikotine batırılmış gibi sapsarıydı. "Ne dedin sen?" diye tısladı boğuk ve kısık bir sesle. Adamın sesi, Eva'nın içine dondurucu havadan bile daha çok işlemişti.

Omurgasından aşağı buz gibi bir ürperti indi ve aniden ağzı kurudu.

Muhafızın farelerinkine benzeyen dişleri ansızın görününce, Eva'ya avının tadını çıkaran bir sürüngeni hatırlattı.

Kalbi çılgınca atmaya başlamış, aniden kollarıyla bacaklarının dermanı kesilmişti. Adama cevap verme teşebbüsünde bulunurken, dilinin ağzına büyük geldiğini hissediyordu.

Muhafız öne doğru ilerlerken çivili, kalın botları karlara batıyordu. Yüzünü, Eva'nın yüzünün birkaç santim önüne kadar getirdiğinde Eva yutkundu. Adamın bayat nefesi viski kokuyordu. Anlaşılan muhafızlar, mahkûmlarla birlikte dışarıda beklerken soğuğu etkisiz hâle getirmek için bir şeyler kullanıyordu. Kalpleri içinse hiçbir şeye ihtiyaçları yoktu çünkü kalpsizlerdi.

Eva tereddüt etti. "Be-ben tercüme ettim, efendim."

Hinterschloss'un eli silahına gitti. Eva, nefesini kesen bir korkuyla gözlerini kapattı. Belki de son dakikaları olacak olan o anlarda, Yahudi gettosunda, amcasıyla "derslere" başlamadan önce en yakın dostu Sofie'yle ilk karşılaşmaları gözlerinin önünden geçti.

"Almanca biliyor musun?"

Eva başını çizim defterinden kaldırıp baktı. Bir patatesle takas ederek bulduğu iple birbirine bağladığı, yıpranmış kâğıt parçalarından ibaret bir şeydi. Kaldığı koğuşa sabah saatlerinde giren genç kadın şu an ranzasının önünde dikiliyordu. Henüz kendine bir yatak bulamamıştı. Burada yer bulmak her zaman bir sorundu. Kadın uzun boylu ve inceydi, uçları yıpranmış eski, yeşil bir elbise giymişti. Uzun, koyu sarı saçları, kocaman koyu renk gözleri vardı. Alnının tam tepesinde, saçlarının içine doğru uzanan, kabuklanmaya başlamış pürüzlü bir yara vardı. Görünüşe göre tamamen iyileştiğinde bile epey büyük bir iz kalacaktı. Öte yandan o yaranın varlığına rağmen Eva, onun dolgun dudakları ve çıkık elmacık kemikleriyle çok güzel bir kadın olduğunu fark etti.

Arka planda, çizim yaparken fark etmediği iki kadının kavgasını duyabiliyordu. Kısıtlı yiyecek yüzünden yarı aç yarı tok yaşamak ve daracık alanlardaki kalabalık, ailelerinden koparılıp uzak bir kampa nakledilme korkusuyla birleşince gergin bir ortam yaratıyordu. Eva, genelde çizimleriyle geçmişe giderek tüm bunların dışında kalmayı tercih ediyordu.

Kadın yanına otururken, Eva yabancının büyük, koyu renkli, meraklı gözlerine baktı. Sonra omzunu silkip soruya cevap verdi. "Pek sayılmaz. Burada herkes Çekçe konuşuyor."

"Bu çılgınlık."

Yeni kıza şaşkınlıkla bakarken Eva'nın uzun, koyu renk saçları öne doğru savruldu. "Neden çılgınlıkmış?"

"Burada kalanlar Çekçe konuşuyor Kritzelei *ama yetkililer, kuralları koyanlar, bir şeyler alabileceğin insanlar... Onlar Almanca konuşuyor."*

Bu tuhaf kızın sözlerini ve daha da tuhaf fikirlerini duyunca, Eva'nın ela gözleri hayretle iri iri açıldı. "Almanlardan bir şeyler almak mı?" diye tekrar etti, "ne gibi, bir kurşun mu mesela?" Başını iki yana sallayıp bahardan hemen sonra, bataklık nergislerinin açma vaktindeki Vltava Nehri'ni çizdiği defterine döndü. Orada olmayı, eve dönmeyi her şeyden çok isterdi. Çizerken konuşmaya devam etti, "Anlamıyor musun? Bizi asla kendilerinden biri gibi görmeyecekler, bu yüzden buradayız."

Bu, gün gibi ortada olan bir gerçekti. Toplanıp evlerinden alınmalarının ve cehenneme benzeyen bu Yahudi gettosunda yaşamaya zorlanmalarının sebebi buydu.

"Evet, seni asla kendilerinden biri olarak görmeyecekler ama sana hayvan gibi davranmaları için onlara daha az sebep verebilirsin. Dillerini öğrenerek."

Eva düşünürken kaşlarını çattı. Bu mantıklıydı, hem kocasını nereye götürdüklerini öğrenmesine de yardım edebilirdi. Kalemi bırakıp başını kaldırdı.

"Ne kadar zor?"

"Sana öğreteceğim."

"Neden? Bunu neden yapasın ki?"

"Çünkü," diye sırıttı kız. "Ranzanda yer olduğunu duydum, doğru mu bu?"

"Evet."

Ranza kısa bir süre önce boşalmıştı çünkü ranzayı paylaştığı kadın taşınmış ya da başka bir kampa nakledilmişti; tıpkı diğerleri gibi "Doğu"da bir yere, kim bilir nereye.

Kadın ranzanın kenarında oturduğu yerden öne doğru eğildi. "O zaman burası benim, tamam mı?" dedi sırıtarak. Yüzü, gülümsemenin etkisiyle bir anda değişmiş, afacan ve sevimli bir çocuk gibi görünmeye başlamıştı. "Bu arada, ben Sofie Weis."

Eva da bakışlarını ona dikip karşılık olarak sırıttı. "Pekâlâ," diyerek kabul etti ve kendini tanıttı. "Eva Adami."

Sofie, zorlu bir öğretmendi. Sert ve açık sözlüydü, hiç tartışma kabul etmezdi, özellikle de Eva'nın telaffuzu konusunda. Haftalar geçtikçe söz konusu dersler olduğunda demir yumruğunu masaya indirmekten de asla gocunmadı.

"Hayır, Kritzelei. *Dudaklarını düzleştir, kelimelerin sonunu öyle bitirme."*

"Ne fark eder?" diye iç geçirdi Eva. Almanlarla ilgili her şeyi küçümsüyordu. Öte yandan bu elinde değildi. Onlara yaptıklarını, onları böylesine kötü şartlarda yaşamaya zorladıklarını düşündükçe dillerini öğrenmek, onlar gibi konuşmaya çalışmak Eva'yı yaralıyordu. "Yani aksanım olacak ve onlar gibi konuşmayacağım, ne olmuş?"

Sofie başını iki yana salladı, çileden çıkmıştı."Düşün, Kritzelei, *o zaman farklı konuştuğun için seni öldürecekler."*

Eva gözlerini devirdi. "Beni bunun için öldürmezler."

Sofie gülerek koyu sarı saç tutamını yüzünden geriye itti. Eva'nın gözü, Sofie'nin alnındaki yaraya ve geniş pembe bir

ize dönüşen saç derisine gitti. İstemsizce yapılan ama yine de Sofie'nin söylediklerinin ne kadar doğru olduğunu kanıtlayan bir hareketti. "Seninki gibi bir kafanın içinde yaşamak nasıl bir şey acaba?" diye söylendi Sofie. "Gökkuşakları ve adaletle dolu..."

Eva dişlerini sıktı. Budala değildi, yalnızca sürekli olarak her şeyin ne kadar kötü olduğuna odaklanmamayı seçmişti. Öyle yaparsa durumu çok daha kötü olurdu, değil mi? Adının bir nakil listesine yazılmamasını, yemek bulmayı, hayatta kalmayı başarmıştı. Michal'in nereye gönderildiğini öğrenmek için de elinden gelen her şeyi yapacaktı.

"Ben budala değilim, bütün vaktimi kafamı duvarlara vurarak geçirmeyi tercih etmediğim için benimle alay etmene gerek yok çünkü benim, bir gün buradan çıkacağıma dair umudum var."

Sofie'nin bakışları yumuşadı, üzgün görünüyordu. "Seninle alay etmiyorum. Seni takdir ediyorum, gerçekten. Senin dünyanı çok daha fazla seviyorum," dedi, ranzalarının yanındaki duvarı, Eva'nın çizimlerinin asılı olduğu yeri işaret ederek. Duvar, Eva'nın sevgili şehrinden Vlata Nehri'nin, Prag Kalesi'nin çizimleriyle doluydu. Böyle zamanlarda, etraflarını çeviren acımasızlıktan bir kaçış yolu sunuyor, âdeta onlara evin kokusunu taşıyordu.

"Fakat götürüldüğüm Westerbork kampında, pek de nazikçe muamele görmemiş kişilerle tanıştım, çok daha zorlu yerlerden gelmişlerdi. Konserlerin, arkadaşların ya da birbirlerini görebilen ailelerin veya duşlu ve tuvaletli banyoların olmadığı yerlerden. Onlara pislik gibi davranılan ve yalnızca yanlış yerde durdukları için öldürülebilecekleri yerlerden. Aslına bakarsan, benim de doğudaki o uzak yerlerden birine

gitmem gerekiyordu," diyerek sözlerine devam eden Sofie'nin gözleri giderek kararmıştı. "Beni buraya, Terezín'e getirmelerinin tek sebebi, bizi alan trenin bozulmuş olması ve kargaşada buraya gelenlerin arasına karışmış olmam. Seçim değil, tamamen şans. Bunun farkına varmanı ve güvende olmanı istiyorum. Biliyorsun planları, buradaki herkesi, dışarıda veya bizim için yapılan fabrikalarda çalışacağımız o yerlerden birine göndermek. Bu yüzden hazır olmanı istiyorum, tamam mı? İstasyonda, yalnızca ayağı takıldığı ve muhafızların önüne düştüğü için bir adamı öldürdüklerini gördüm. Onu kenara itmek yerine, aynı şey bir daha olmasın diye ateş ettiler."

Eva gözlerini kırpıştırdı, duyduklarını kavramaya çalışıyordu. Demek, hayatın son derece değersiz olduğu, yalnızca birilerinin yoluna çıktı diye insanların böcek gibi ezildiği yerler vardı.

"Eğer bizden bu kadar nefret ediyorlarsa, neden onlara daha çok benzemeye çalışıyoruz, neden onlar gibi konuşmak için uğraşıyoruz?"

Sofie omzunu silkti. "Çünkü burada en küçük şey bile büyük bir fark yaratabilir. Hangi sırada durduğun, kendini hangi trende bulduğun. Pencerenin aralık olduğunu anlayan sinek yaşar, Kritzelei. *Kendini ölünceye kadar cama çarpmaktansa, penceredeki aralığı görebilen sinek yaşar."*

Eva, muhafızın sert sesiyle anılarından sıyrıldı. "Tercüme etmek mi?" diye tekrar etti Hinterschloss, iyice kısılan gri gözleri yüzünde iki çizgiye dönüşmüştü. "Tercümeye ihtiyacım olduğunu mu düşünüyorsun? Harcayacak vaktimiz mi var,

pislik?" Tükürdü ama tükürüğü Eva'nın yüzüne çarpmadan önce dondu.

Eva hemen başını iki yana salladı. "Hayır, yok. Bu yüzden yardım etmek istedim. Böylece depoya gitmesini söylediğiniz insanlar talimatlarınızı anlayabilirler."

Adam bir an gözlerini dikip baktı, "Yardım etmek istedin?" diye tekrar etti alçak sesle. Eli tekrar tüfeğine doğru kıpırdandı. Burnunu çekti sonra başını belli belirsiz eğdi, sanki nasıl hareket etmesi gerektiğini düşünür gibiydi. Hava dondurucuydu, zaten iki saattir dışarıdaydılar. Belki adam da soğuğu hissediyordu veya viskinin etkisi geçmeye başlamıştı çünkü en sonunda içini çekerek, "İyi, o zaman onlarla git, nereye gideceklerini ve ne yapacaklarını anlamalarını sağla," dedi.

Eva, bir süredir tuttuğu nefesini bıraktı. Dizleri öyle titriyordu ki sanki ilerlemeye kalksa düşecek gibiydi. Yapabildiği tek şey utanç verici bir rahatlamayla başını yukarı aşağı sallamaktı.

Depoya kadar uzanan, karlar içindeki uzun yolu yürümeye başladıklarında Vanda güldü. "Ya canına susadın ya da hayatımda gördüğüm en cesur insansın." Eva'nın kalbi hâlâ kulaklarında atıyordu. Birkaç kişi daha onlara katıldı.

Arkasındaki Sofie ise burnundan soluyordu. O ve Helga da depoya verilmişlerdi. "Budalalık etme," dedi ciddiyetle bakan kocaman gözlerini kadına dikerek. "Eva az önce senin hayatını kurtardı."

Soğuk hava hâlâ tenlerini ısırıyordu. Depoda çalışmaları için görevlendirilen diğer kişilerle birlikte yeni bir koğuşa yerleştirilmişlerdi. Kaldıkları eski yer düşünüldüğünde, özellikle de

hüküm sürmekte olan kış hesaba katıldığında, biraz ilerleme kaydetmiş sayılırlardı çünkü paylaşabilecekleri fazladan, eski püskü bir battaniye daha vardı. Gerçi onun da pek faydası olmuyordu. Rüzgâr kuvvetini iyice artırmıştı, uluyarak eserken çatı kirişlerini sarsıyor ve herkesin çaresizce titremesine sebep oluyordu. Öbür ranzalardan birinde bir kadın yüksek sesle öksürüyor, kimseyi uyutmuyordu. Sofie, "Dirseğin bana batıyor," diye söylenince Eva tekrar diğer tarafa döndü.

Huzursuz olduğu, uyuyamadığı açıkça belli olan Sofie içini çekerek bir elini kırpılmış, yaralı başından geçirdi ve Eva'ya, "Bana yine nehirden, *güneşten* bahset," dedi. "Michal'le tanıştığın günü anlat."

Eva yukarı baktı, dudaklarına ufacık bir tebessüm konmuştu. İyice yaklaşıp tıraşlanmış başını Sofie'nin kemikli omzuna yasladı.

Diğer ranzalardan Sofie'yi destekleyen, aynı şeyi isteyen başka sesler de yükseldi. "Evet, *Kritzelei*, haydi, onu ve nasıl tanıştığınızı anlat bize."

"Şeftaliyi de lütfen... Şeftaliyi tarif etmeyi unutma," dedi zamanla ona ısınmış olan Helga. Belki de Eva'nın doğuştan umut dolu karakteri, artık ilk tanıştıkları zamanki kadar sert olmayan yaşlı kadını da biraz etkilemişti; ikisi alışılmadık türde bir arkadaşlık kurmuştu.

Ranzadaki diğer kadınlar homurdandı. Karınları açlıktan guruldarken olgun, güneşte iyice ısınmış şeftalinin sapsarı etini ve tatlı özünü düşününce ağızları sulanmıştı.

Eva karanlıkta gülümsedi, bu hikâyeyi onlara zaten anlatmıştı ama tekrar anlatmanın sakıncası yoktu. Bunu çoğu gece yapar, hikâyeler anlatırdı. Eskiden parmaklarıyla resimler

çizerdi, şimdiyse aynı şeyi kelimeleri ve anılarıyla yapıyordu. Sonuçta çok farklı değildi.

"1938 yılı, nisan ayının başlarıydı, Prag'daydık. O yıl bahar erken gelmişti, uzun süren kışı telafi eder gibiydi. Ender görülen türde bir gündü, rüzgâr serin esiyordu ama soğuk değildi, yazın gelmek üzere olduğunu hayal edebiliyordunuz. Bataklık nergisleri açmıştı, nehrin kıyısında kokularını duyabiliyordunuz. Eski şehir merkezi kalabalıktı, insanlar pazara gidiyordu, ben de bir çeşmenin yanında oturuyordum.

"Evden erken çıkmıştım, dikkatimi haberlere vermekten kaçınmaya çalışıyordum. Avusturya'yı işgal ettiklerinden beri Almanya'da olup bitenler konusunda evde hepimiz endişeliydik. Hitler sonraki hedefinin Çekoslovakya olduğunu açıklamıştı ama biz Başkan Beneš'nin veya müttefiklerin buna asla izin vermeyeceğine inanıyorduk ya da en azından umudumuzu kesmemeye çalışıyorduk..."

"Tam da o an gördün, en güzel..." diye araya girdi Vanda, kısa kızıl saçları karanlık koğuşta bile parlıyordu.

"Hayır, tam o an en güzel müziği duymuştu," diye düzeltti Sofie, gözlerini kısmış Vanda'ya bakıyordu. "Ayrıca hikâyeyi kesip durma, tam da güneşi parmaklarımda hissetmeye başlıyordum."

Soğuktan şişmiş ve yara bere içinde kalmış kıpkırmızı, perişan durumdaki ellerini kaldırdı. Diğer her şey bir yana, kamptaki en önemli sorunlardan biri de soğuk ısırmasıydı.

Eva arkadaşının ellerini tutup kendi ellerinin arasına aldı.

"Doğru," diye devam etti. "Çizim defterimle çeşmenin yanında oturuyordum, güneş ışığı üzerime vuruyordu ve hava ılık, rüzgârsızdı. Önümde duran şeftaliyi çizmeye çalışıyor-

dum ama aklım sürekli babamın endişeli gözlerine, başka bir savaşa daha girme ihtimaline karşı duyduğu korkuya kayıp duruyordu. Hayatımda duyduğum en güzel müzik kulağıma çalındığında, bu kasvetli düşüncelerden kurtulmak için kalkıp yürüyüşe mi çıksam, diye düşünüyordum. Keman çalmaya başladığında, kendimi bir rüyanın içine sürükleniyormuşum gibi hissettim. Yumuşacık akan melodi bir süre sonra beni tamamen içine hapsetti. On dakika kadar öylece oturup dinlemiş olmalıyım, müzik beni âdeta bambaşka diyarlara götürmüştü. Sesin nereden geldiğini göremiyordum, bu yüzden ayağa kalkıp bakındım ama kimse yoktu. Derken en sonunda yukarı baktım ve bir stüdyonun tam altında oturduğumu gördüm. Kemanı orada duran adam çalıyordu. Olduğum yerden görebildiğim tek şey ise ayakkabılarıydı."

"Yüzünü göremiyor muydun?" diye sordu Vanda.

"Hayır."

"Ayakkabılar güzel miydi?" diye sordu Helga.

"Eskiydi."

"Ama yine de o adama şeftalini vermeye karar verdin."

Herkes güldü. "Evet, çizimi bitirdikten sonra şeftaliyi pencerenin kenarına bıraktım, yalnızca oraya yetişebiliyordum."

"Bunu neden yaptın?" diye sordu Vanda.

Eva omzunu silkti. "Bilmiyorum. Bana verdiği şeyin karşılığında ben de ona bir şey vermek istedim."

"Sana verdiği şey neydi Eva?"

"Umut."

Eva sonraki gün yine aynı meydana gelmiş ve şeftalinin artık pencere kenarında durmadığını görünce gülümsemişti. Belki de o adam almıştı.

"Bir kedi veya kuş da almış olabilirdi," dedi Helga, her zamanki gibi mantıklı düşünmeye çalışarak.

"Olabilirdi," diye kabul etti Eva.

Yine de çeşmenin yanında, çizim defteri ve başka bir şeftaliyle beklemişti.

Müzik başlayana kadar bir süre geçmişti.

Eva oturup gözlerini kapatarak müziği dinlemişti. Bu arada hava da yine soğumuştu, tipik kararsız bir bahar günüydü ama öylece oturmaktan ve müziği içine çekmekten memnundu, kalın kırmızı atkısına iyice sarınmıştı. Uzun, koyu renk saçları krem rengi yün bir şapkanın içindeydi. Melodi büyüleyici ve güzeldi, sanki ruhuna dokunuyormuş gibiydi.

"Hâlâ onun yüzünü göremiyor muydun?"

Eva başını iki yana salladı. "Yalnızca ayakkabılar, bir de halı; lacivert ve şişe yeşilinin karışımıydı, kemanını çalarken o halının üzerinde duruyordu. Halının, üzerine basılan yerleri yıpranmıştı."

O günden sonra Eva, adamın çaldığı kemanı dinlemek ve çizim yapmak için her gün oraya gitmişti. Hava nasıl olursa olsun. Eve dönmeye hazırlanırken de ona mutlaka bir hediye bırakıyordu; şeftali, elma, hatta bir seferinde bir kare çikolata.

Bütün kadınların inlemesine sebep olan sonuncusuydu. "Adamın bunları hiç almadığını düşünsene. Ne büyük israf!" diye bağırdı bir kadın.

Burada hiç kimse yiyecek ziyan etmezdi. Bütün kadınlar başını olumlu anlamda salladı.

Derken bir gün Eva, çeşmenin yanındaki yerini almak için meydana geldiğinde, pencerenin kenarına bir şey bırakıldığını görmüştü. Bir nottu. Üzerinde, "Şeftalili kıza," diye yazıyordu.

"İçinde ne vardı peki?" diye sordu Helga.

"Senfoni orkestrasının o geceki gösterisi için bilet."

"Onun senfoni orkestrasında çaldığını biliyor muydun?"

"O zamana kadar bilmiyordum. Konser için uygun bir elbisem de yoktu. Bu yüzden sosyetik kuzenim Mila'dan ödünç aldım. Mavi bir elbiseydi." Eva, çok sevdiği ve fazlasıyla özlediği kuzeninin anısıyla gülümsedi. "İpekti."

Tüm bunları hatırlarken başını iki yana salladı. O zamanlar sahip oldukları şeylerin hepsi onlara ne kadar normal gelirdi. *Güzel giysiler. Temiz olmak.* Şu an giydikleri, her birinin tıpkı üzerlerindeki sayılar gibi birbirine benzemesine sebep olan, üniforma benzeri, kaşındıran, kirli paçavralardan dünyalar kadar farklıydı.

"Yanına kimi aldın?" diye sordu Sofie, bütün hikâyeyi ezbere bilmesine rağmen.

Eva sırıttı. "Annemi."

Vanda, "Randevuya giderken!" diyerek güldü. Derin, afacan çocuklara özgü, sınıfın arkalarında atılan türdeki kahkahası hepsinin kıkır kıkır gülmesine sebep oldu.

"Randevu olduğunu bilmiyordum ki! Ben yalnızca konsere gidiyordum."

"Ama onun kim olduğunu bilmiyordun, değil mi? Ne kadar romantik," diye iç geçirdi Vanda. Bunu düşünmek bile gözlerinin pırıl pırıl parlamasına neden olmuştu.

"Çirkin ya da şişman olabilirdi," diye itiraz etti Helga.

Bu söz üzerine herkes gözlerini devirdi ama Eva omzunu silkmekle yetindi. "Hayır, Helga haklı, herhangi biri olabilirdi. Şey, en azından keman çalanlar arasında yani."

Bu sırada dışarıdaki rüzgâr şiddetini iyice artırmıştı. Yarattığı ulumaya benzer ses koğuşa yayıldığında herkes birbirine biraz daha sokuldu.

Vanda, "Onu bir şekilde tanıyabileceğini düşündün mü peki?" diye sordu. "Solo bir parça çalsa mesela?"

Eva bileğindeki yıpranmış kumaşla oynadı, zihni geçmişteydi, o an soğuğu hissetmiyordu. Şu an bile gözlerini kapattığında, kalp atışlarına tempo tutarcasına çalan keman notalarını duyabiliyordu.

"Öyle olmasını umdum. Ancak konser başlar başlamaz onun başkemancı olamayacağını anladım. Solist olabilmek için neredeyse ilahi bir mucize gerektiğini ise çok daha sonra öğrendim. Gerçekten zordu, özellikle de genç olduğunuzda. Gerçi o sırada onun genç olduğunu bilmiyordum." Eva gülümsedi.

"Onun solist olmadığını nasıl anladın?"

Eva'nın gözleri anılarla parladı. "Şey, müzik sayesinde oldu, daha önce duyduğum gibi çalmıyordu. Daha hızlı, kusursuzdu ama duygu aynı değildi. Bu yüzden gözlerimi kapattım ve sonra, nasıl olduysa, ön tarafta bir yerlerde onun tınısını duydum. Gözlerimi açtığımda onu gördüm. Annemin elini tuttuğumu hatırlıyorum."

"Nasıl... O olduğunu nasıl bildin?"

Eva sırıttı. "Ayakkabılarından tanıdım."

Dördüncü Bölüm

Vanda için araya girmesi sayesinde, kampa geldiğinden beri ilk kez şans Eva'nın yüzüne gülmüştü.

"Kanada" diye bilinen bir dizi depo, kilometreler boyunca uzanıyormuş gibi görünüyordu.

Mahkûmlara göre orası âdeta bir bolluk ülkesiydi ve kesinlikle kamptaki en değerli çalışma alanıydı. Mahkûmlar kampa getirildiklerinde onlardan alınan eşyalar burada depolanmıştı, bu yüzden hepsinin düzenlenip sınıflandırılması gerekiyordu. Yahudi annelerden alınan bebek arabalarından, Yahudi erkeklerden sökülen takma dişlere kadar tüm bu malzemeler, Alman halkı için faydalı hâle getirilebilirdi. *Sakla samanı gelir zamanı* misali.

Eva, hükümetin bu malzemelerin nereden temin edildiğini bilip bilmediğini veya umursayıp umursamadığını merak etmişti. Onlardan alınan sayısız eşyayı görmek ve bunların sahibi olan insanların çoğunun artık hayatta olmadığını bilmek dehşet vericiydi.

Eva'nın görevi erkek paltolarını kontrol etmek ve değerli bir şey var mı diye astarlarını araştırmaktı. Buradaki şeyler, bir şekilde Alman halkının işine yarayabilirdi.

Hırsızlığın cezası ise ölümdü. *Yakalanırsanız tabii.*

Eva, Terezín'de "anındırma" yaparak geçirdiği çok değerli iki yıl boyunca eşyaların en iyi nasıl saklandığını öğrenmişti. Mesela, bir kâğıt parçası veya düz bir kol saati gibi küçük şeylerin saklanması için mükemmel bir yer olan astarlı bir koldaki dikişin sökülmesi gibi. Mücevherler de yakalarda kolaylıkla saklanabiliyordu. Onları bulacak kadar şansları varsa fazladan yiyecek veya bilgi için kullanabilirlerdi. Terezín'deki bahçelerde çalışırken topraktan çıkardığı fazladan patatesi saklamak için uzun çoraplarının dizleri iyi bir yerdi. Muz gibi daha yumuşak meyveler ve salatalık gibi sebzeler için sutyenler çok uygundu. Eva, her zaman itilip kakılmaya biraz dayanabilecek şeyleri alırdı; domatesler o kadar dayanıklı değildi. Burada öyle bahçeler olup olmadığını bilmiyordu, nedense olacağından kuşkuluydu.

Buradaki sonsuz erkek paltosu yığınlarının arasında kimi zaman para ile mücevherler, kimi zaman da alışveriş ve takas yapmak için kullanabileceği kurumuş yiyecekler bulabiliyordu. Bunları nihayet yeni tahta ayakkabılar edinmek için kullandı. İkisi de küçük ayaklarına uygun büyüklükteydi, ayrıca bir sürü kalın ve insanı kaşındıran çorapla iki çift uzun çorap ve iki tane uzun, kalın yün atkı bulmuştu. Bir tanesi kendisi, diğeri Sofie için.

Eva o kadar hızlıydı ki muhafızlar düzenli olarak devriye gezdikleri hâlde ne yaptığını hiç görmediler. Deponun aşırı büyük olmasının avantajıyla, muhafızlar yanlarından geçip gittikten sonra içlerindeki en yavaş mahkûmun bile bir şeyler almak için fırsatı oluyordu ve risklere rağmen hepsi bir şeyler alıyordu. Gerçi kadınların çok azı bu işte Eva kadar iyiydi. Eva yalnızca saklayabileceğinden emin olduğu şeyleri alıyor, üstelik onları gerçekten iyi saklıyordu.

"Eğer hırsızlık yapacaksan, yakalanabileceğin ihtimaliyle yüzleşmek zorundasın," dedi amcası Bedrich. Arkasını dönüp de Eva'nın saatini almaya çalışırken başarısız olduğunu gördüğünde, koyu renk gözlerindeki bakışlar ciddileşti. Şakayla Eva'nın kolunu biraz büktü ama yine de acıtmıştı. Eva yüzünü buruşturarak kolunu ovdu.

"Acıttın! Denememi söylemiştin!"

Amcası, Eva'nın itirazlarına aldırmayarak güldü. "Ah, tatlım, bu ne ki? Başını uçururlarsa işte, o zaman canın acır." Diğer eline bir şey alırken gözleri âdeta dans ediyordu.

Amcasının elindeki, Eva'nın minicik, dibinde ısırık izleri olan kurşun kalemiydi. Eva gözlerini kırpıştırdı sonra paltosunu elledi. Amcası, ona hiç fark ettirmeden kalemini nasıl almıştı? Bedrich boğum boğum parmağını Eva'ya doğru sallayarak, "Daha iyisini yapmaya çalış. Daha sıkı çalış. Ancak buna değeceğinden kesin olarak eminsen çal," dedi.

Amcası, yüzünde Eva'yı daha da çok kızdıran bir sırıtmayla kalemi cebine koyarken, Eva tek kaşını havaya kaldırdı. Bu son kalemiydi ve onun için gerçekten değerliydi. "Peki, değer miydi? Onu benden almana yani?"

"En sevdiğim yeğenime bu dersi öğretmek için evet, değerdi." Bedrich, sallana sallana yürürken arkasına dönüp kıkırdayarak, "Hem de çok," diye ekledi ve ıslık çalarak uzaklaştı. Eva, amcasının uzaklaşmasını izlerken dudaklarındaki pek de içten olmayan gülümsemeyle başını iki yana salladı. Bedrich arkasına bakmadan gri şapkasını çıkarıp ona selam verdi ve geceye karıştı.

Üç defa daha denemesi gerekse de en sonunda Eva kalemini geri almayı başardı. Üstelik amcasının saati ile birlikte.

Hinterschloss geçerken Eva başını kaldırıp baktı. Eli, hızlı bir yaylanma hareketi yaptı, böylece kırışık paket hızlıca elbisesinin koluna girdi. Adam durup ona bakarken Eva paltoyu silkeleyip diğerlerinin üstüne attı. Muhafız devam etti, Eva'nın koluna sakladığı ve bir dakika içinde gizlice çorabının diz kısmına yerleştirilecek olan küçük paketten haberi yoktu.

Kanada'daki çalışma birimine transfer edilmiş olan Sofie de binanın başka bir bölümünde, yatak takımlarını araştırma işinde görevlendirilmişti. Çamaşırhanedeki eski işine nazaran burada fazlasıyla rahattı. Eski işi çok zordu, özellikle de sırtı ve parmakları için. Ellerinin derisi katı sabun yüzünden kaşınıp soyulmaya başlamıştı, bu da soğukta canının daha çok yanmasına neden oluyordu. Öte yandan onun başkaları gibi bir şey aşırması daha zordu çünkü Fritz Meier adında, büyük mavi gözleri ve dolgun dudaklarıyla kadınsı bir havası olan, yuvarlak yüzlü, kum sarısı saçlı genç bir muhafız, Sofie neredeyse orada olmak için sürekli bir sebep buluyor gibiydi.

O gece geç vakitte yatakhanedeyken, "Çikolata, *Kritzelei*," diyerek iç geçirdi Sofie. Yiyeceğin dilinin üzerinde eriyip gidişini hissedebiliyordu.

Eva başını salladı, çikolatayı ranzadaki diğer kadınlarla paylaşırken gözleri parlıyordu. Haftalardır ilk defa kendini biraz olsun normal hissediyordu. Çikolata bayatladığı için beyazlamıştı ama yine de tadı muhteşemdi.

Helga yaşlı yüzünde saf bir mutlulukla çikolatayı emerken,

"Bir daha çikolata yiyebileceğimi hiç düşünmezdim," dedi.

"Burada görevlendirildiğimiz için şanslıyız," diye karşılık verdi Eva, kendi payına düşen minicik çikolata parçasını yavaşça çiğnerken gözleri zevkten kapanmıştı.

Helga onlara baktı, bakışları her zamankinden daha yumuşak olsa da uyarı doluydu. "Eğer akıllı olsaydık, elimizden geldiğince hızlı bir şekilde depolardan uzakta görevlendirilmek için uğraşırdık. Buraya gönderildikten sonra geri dönen pek fazla insan yokmuş diye duydum."

Sofie ona dönüp şaşkınlıkla bakarken, "Ne demek istiyorsun?" diye sordu.

"Yani, iş bittikten sonra insanları koğuşlara geri götürmektense krematoryuma yürütüp kurtulmaları daha kolay."

Sofie'nin kaşlarını çatıp baktığını gören yaşlı kadın devam etti. "Gaz odaları ve krematoryum... Depoların hemen arkasındalar, gece gündüz çalışıyorlar, Sara öyle söyledi," diye fısıldadı. Bakışları, koğuşun arka tarafında kimseyle paylaşmayacağı akşam yemeğini pişirmekle meşgul olan yeni *Kapo*'larına doğru gitmişti.

Çalıntı çikolata Eva'nın boğazına takıldı.

Kontrol ettiği paltolarla ceketlerin astarlarında ve ceplerinde Eva'nın sık sık bulduğu şeyler mücevherler veya para değil, sevilen kişilerin fotoğraflarıydı. İnsanlar yanlarına ne alacaklarını, arkadaşlarını ya da ailelerini bir daha görüp göremeyeceklerini bilemediklerinde, sevdikleri insanların yüzlerine altından veya mücevherlerden çok daha fazla değer veriyorlardı.

Eva'nın büyük bir saygı göstererek bir köşeye koyup biriktirdiği şeyler işte bunlardı. Gözleri sürekli çocuklara, annelere, oğullara ve kızlara, sevgililere, zamanda donup kalmış tüm hatıralara, koparılıp alınmış tüm *hayatlara* takılıyordu.

Aynı göreve verilmiş başka bir kadın Eva'nın bir fotoğrafı daha yığının üstüne koyduğunu görünce, "Bunları sana yaktıracaklar ya da en azından teslim etmeni isteyecekler," dedi başını palto yığınına doğru sallayarak. "Yaptıkları şeylerin hatırlatılmasını istediklerini hiç sanmıyorum. Ya da fotoğraftakilerin de bir zamanlar insan olduğunu görmeyi..." Ardından Eva'nın dizdiği fotoğraf yığınını aldı ve kendinden uzağa koydu.

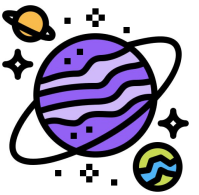
Eva yumruklarını sıktı. "Bizi kırıntılar için dövüşen sıçanlara, hayvanlara dönüştürmeden önce mi demek istiyorsun yani?" Kadın fotoğrafları alıp muhafızlara, kesinlikle yok edilecekleri yere götürürken Eva itiraz etmemek için kendine hâkim olmak zorunda kaldı.

Kadın arkasını dönmüş ilerlerken, tuhaf bir şekilde ihanete uğramış gibi hissetti. Yine de işini yapmaya devam etti ve fotoğraflardan birinin yere düştüğünü görünce almak için eğildi. İçgüdüsel bir davranıştı. Bir aile fotoğrafıydı. Fotoğrafta fırça gibi kaşları ve dudağının üzerinde beni olan bir adam vardı. Adam kollarını, kameraya çekinerek bakan utangaç bir kıza ve ön taraftaki gülen bir oğlana sarmıştı. Fotoğrafa dokununca Eva'nın dudaklarından bir gülümseme geçti. Şu an bu fotoğraf için poz veriyor olabilirlerdi. Neden yaptığını bile bilmeden fotoğrafı kolunun içine ittirdi.

Hayır, Eva onların insan olduğunu unutmamalıydı. Onlar, bir zamanlar herkes gibi sıradan mutluluklarla ve üzüntülerle dolu hayatları olan insanlardı. Hepsinin işleri, ödemeleri

gereken borçları, aileleriyle, yiyeceklerle ve sevgiyle dolu yuvaları vardı. Bir zamanlar kendisinin de bir insan olduğunu, bir hayatı, bir geleceği, bir ailesi ve tıpkı bu fotoğraflardaki insanlarınki gibi bir yuvası olduğunu da unutmamalıydı.

Beşinci Bölüm

Kanada'da çalışmak kamptaki en kolay işlerden biriydi. Çalışma saatleri uzundu, evet ama işin kendisi kolaydı ve eğer Eva gibi marifetliyseniz ödülü büyüktü. Düzenli olarak aranmalarına rağmen Sofie sağda solda bulduğu tuhaf şeyleri arındırma işinde çok iyiydi; üstünkörü kontrol edildiği için ayakkabılar iyi bir saklama yeriydi. Geçen hafta şansı yaver gitmiş, bir bileklik bulmuş, mutfakta çalışan kadınlarla salam ve peynir karşılığında takas etmeyi başarmıştı. Aylardır ilk defa karınlarının tam anlamıyla doymuş olması muhteşemdi. Peynirin bir kısmını *Kapo*'ya vermişti. Bunun sonucunda da Sofie ile Eva uzun zamandır ilk kez banyoyu kullanabilmişlerdi. Bu gerçekten muhteşemdi. Aslında güzelce temizlenebilmiş değillerdi ama az kirli olmak diğer seçenekten daha iyiydi.

Fakat Sofie'nin bir şeyler çalması giderek zorlaşıyordu çünkü muhafız Meier onu yakından izliyordu. İri mavi gözlerini sık sık Sofie'ye dikiyordu. Sofie ona doğru her baktığında masum görünüşlü yüzüne yayılan oğlan çocuklarına özgü, rahatsız edici kırmızılık, adamın bela çıkarabileceğini gösteriyordu.

Sofie şimdi de adamın gözlerini üzerinde hissedebiliyordu. Başını kaldırınca kendisine gülümsediğini gördü. Kaşlarını çatıp dişlerini sıkarak başını tekrar yere eğdi. Aynı göreve verilen daha yaşlı bir kadın burnundan ses çıkararak kıkırdamaya başladı. Sonra da muhafızın duyabileceği kadar yüksek sesle fısıldadı:

"Anlaşılan birileri âşık olmuş."

Sofie başını kaldırıp bakınca Meier'in kulaklarının utançtan kıpkırmızı kesildiğini ve başını başka tarafa çevirdiğini gördü.

Adamın yüzü gittikçe daha da kızarırken yaşlı kadın gülmeye devam etti.

Sofie kalbinin korkuyla çarptığını hissetti. Kadın budalanın tekiydi. Muhafız genç, hatta ergenlik çağından yeni çıkmış olabilirdi ama onun gibi birini kışkırtmak hata olurdu. "Kapa çeneni," diye tersledi kadını. "Sana soran oldu mu?"

Bu sırada sesleri duyan diğer muhafız, yani Hinterschloss gelip onları uyararak sessiz olmalarını söyledi.

Sofie çenesini gevşeterek işine devam etti. Bir süre sonra başını kaldırdığında Meier'in yüzünde yumuşak bir ifadeyle kendisine baktığını gördü. Başını tekrar diğer tarafa çevirirken, bu hareketiyle muhafızın daha çok cesaretlenmesine neden olup olmadığını düşünerek kendine küfretti.

Eva'yı yeniden gördüğünde ona korkularından bahsetti. "*Kritzelei*, adam her yerde beni takip ediyor," dedi birlikte yürürlerken. "Takip etmediği tek an bu, tuvalete gittiğimiz zaman yani."

Eva kaşlarını çattı. "Endişelenmene gerek olduğunu sanmıyorum, bence aslında zararsız biri."

"Şimdilik," diye kabul etti Sofie.

"En azından Hinterschloss değil," dedi Eva. Huysuz muhafız bütün tuhaflıklarını onların olduğu tarafa saklıyormuş gibi görünüyordu. Mesela onlara çeşitli isimler takıyor ve onun için iyi bir şeyler bulmazlarsa öğle yemeğini kaçırmalarını sağlayacağını söylüyordu. Daha geçen gün, depodan çıkarken çok yavaş yürüdüğü için bir kadını tekmeleyip yere düşürmüştü. Öte yandan acele etseler de "Ne aceleniz var, ha?" diye alay ederek yine aynı şeyi yapacağını biliyorlardı. Kimi zaman da tüfeğiyle kadınların bacaklarının arkasına vuruyordu. "Kin dışında başka herhangi bir duygu hissedebildiğini sanmıyorum," dedi Eva.

Sofie başını evet anlamında salladı. Daha kötüsü de olabilirdi.

İşinin başına döndüğünde düzenlediği battaniyelerin arasında, üzerinde "Seni özledim" yazan, minicik bir kâğıt parçasına çiziktirilmiş bir not buldu. Başını kaldırınca Meier'in duvarın dibinde durduğu yerden ona kaçamak bakışlar attığını gördü. Sofie, daha kötüsünün gelmek üzere olduğunu kesinlikle biliyordu.

Meier daha sonra bir battaniyeyi katlamasına yardım etme bahanesiyle gelip Sofie'nin yanında durdu. "Çok güzelsin, biliyor musun?" dedi kızın ince bedenine beğeniyle bakarken.

Sofie gözlerini kapattı ama yüzündeki rahat ifadeyi korumaya gayret etti. Normalde onun gibi birine, aynı şeye bir

daha teşebbüs etmemesi için özel olarak seçtiği kelimelerle kaybolmasını söylerdi. Sofie açık sözlü bir insandı ama insanlar sık sık bunu kabalıkla karıştırırdı. Öte yandan tıpkı Eva gibi Sofie de hayatta kalmak için oynaması gereken bazı oyunlar olduğunu öğrenmişti.

Elini alnındaki ve kafasındaki yara izinin üzerinden, uzamaya başlayan koyu sarı saçlarının arasından geçirdi. "Bu varken güzel olamam."

"Nasıl oldu bu?" diye sordu adam ilgili bakışlarla.

Sofie soruyu duyunca içinde bir öfkenin yükseldiğini hissetti. Babasının saatçi dükkânındaki camların paramparça oluşu, oğlunun acıyla inlemesi ve yerde âdeta göl olan kanı... Her şey gözlerinin önünden geçti. "Sence?" diyerek adamı terslemek, hak ettiği muameleyi göstererek yüzüne tıslamak istedi. Onun yerine derin bir nefes alarak yalan söyledi. "Merdivenden düştüm."

"Ya... Şey, yine de güzelsin."

Sofie bir şey söylemedi.

"Geçen akşam sinemada bir film izledik, başrolde Bette Davis vardı ve tıpkı ona benzediğini düşünmeden edemedim. Hatta ondan daha güzelsin çünkü yüzünde hiç makyaj yok."

Sofie başını kaldırıp bakınca adamın berrak mavi gözlerini fark etti. "Sinema mı?"

"Evet, bu kasabada yapılacak bir sürü şey var."

Genç adam, Sofie'nin ona kuşkuyla baktığını fark etmemiş gibi görünüyordu.

Sofie, daha sonra o gece Eva'ya, "Burada bir sinema olduğunu biliyor muydun?" diye sordu. Ranzalarına uzanmışlardı, dışarıda kar hâlâ olanca şiddetiyle yağıyordu. Isınmak için iyice birbirlerine sokulmuşlardı.

Eva ona doğru dönüp şaşkınlıkla bakarken gözleri şüpheyle iri iri açılmıştı. "Sinema mı?"

"Muhafızlar için."

Vanda, "Sanırım geceleri yapacak bir şeylere ihtiyaçları var," dedi alaycı bir şekilde.

"Yine de... Düşünsene, biz burada ıstırap çekerken, ölürken, onlar film izliyorlar."

Bu, gerçekten de rahatsız edici bir düşünceydi.

Kısa sohbetleri bitip de herkes uykuya dalarken, Sofie gözlerini üstlerindeki ranzaya dikti. Muhafızların sinemaya gitmelerini, kendileri için hapishane olan bu yerden "kasaba" diye bahsetmelerini düşündü. Yapılacak en mantıklı şeyin, öğrenmek istediği şeyler için Meier'i ve onun kendisine duyduğu aşkı kullanmak olduğunu biliyordu. Birini aramak için Auschwitz'e bilerek gelen tek kişi Eva değildi. Fakat arkadaşının tersine, Sofie'nin peşinde olduğu mutlu bir kavuşma değildi.

Altıncı Bölüm

Sürekli yeni nakiller geliyordu. Auschwitz'e her gün bin yeni kadın geliyor ve gruplara ayrılırlarken kaderleri tayin ediliyordu: Sola ya da sağa.

Nereden geldiklerine dair bilgiler âdeta yangın gibi hemen yayılırdı. Genellikle Westerbork, Terezín, Ravensbruck gibi kamplardan gelirlerdi. Eva ile Sofie de diğerleriyle beraber koşarak yeni gelenlerle tanışmaya giderdi; özellikle de daha önce bulundukları yerlerden geliyorlarsa.

Yoklamadan sonra bazen kuzenlerin, arkadaşların, hatta annelerle kızlarının tekrar bir araya geldiği de oluyordu ama genellikle daha uzaktan tanınan kişilerle karşılaşılıyordu. Yoldan geçerken selam verdiğiniz, havadan sudan konuştuğunuz, ailenizin sağlığından bahsettiğiniz kişilerle. Eskiden oldukları kişilerin hayaletlerine dönüştüklerini göreceğinizi asla düşünmediğiniz insanlarla.

Eva'nın oturduğu sokakta manavlık yapan Bayan Edelstein vardı mesela, annesiyle birlikte alışverişe gittiklerinde her zaman torbaya fazladan bir şeyler koyardı. "Al, al," derdi, avuç dolusu badem şekerini veya olgun bir şeftaliyi uzatırken.

Eva'ya her zaman gülümserdi. Zavallı kadını şaşkınlıkla dolu yüzü ve tıraşlı saçlarıyla böyle bir yerde görmek insanın yüreğini parçalıyordu. Geldiği yer Terezín olsa da Eva kadını orada görmemişti.

"Annemle babamdan haberiniz var mı?" diye sordu Eva.

Kadın başını iki yana salladı. "Hayır, onları görmedim, üzgünüm, aniden ayrıldık, oğullarımı benden aldılar." Birden dudakları titremeye başladı. "Hayatta kalıp kalmayacaklarını bilmiyorum," derken gözyaşları yüzünü ıslatıyordu. Eva hemen kadına doğru atıldı ve ikisi uzun süre boyunca kucaklaştılar. Artık yabancı değillerdi.

Öte yandan eskiden tanıdığı insanlarla karşılaşan tek kişi Eva değildi. Sofie de her akşam yat borusundan önce etrafı dolaşır, kadınlara kuzenini nerede bulabileceğini bilip bilmediklerini sorardı. "Adı Lotte," derdi. "Onu bulmam lazım. Buraya getirildiğini söylemişlerdi. Sanırım Avusturya koğuşlarına götürülmüş olabilir."

Kimi zaman da koğuşları takas için kullanabileceği bir parça fazladan ekmekle gezerdi. "Sarı saçları, büyük, yeşil gözleri var."

Ancak kimse bir şey duymamıştı. Bir gün diğer kadınlardan biri, "Bazen insanlar burada başka bir isimle biliniyor," dedi ekmeği cebine atarken. "Takma isim veya başka bir şey, aklına gelen herhangi bir şey var mı?" dedi

Sofie alay edercesine burnunu çekti. "Evet." Gerçi bu bir takma isim değildi. Eğer kuzenini bulursa bundan sonra ona böyle diyecekti.

"Ne?"

"*Brütüs* ya da Alçak da olabilir," dedi. Burnundan sesler çıkararak gülerken, söylediği şeyin tuhaflığı kendisine bile komik gelmişti.

Yedinci Bölüm

Sofie'nin avucu yüzüğün üzerine kapandı. Yüzüğü, depoda araştırdığı yatak takımlarından birinin astarının içinde bulmuştu. Bakışları telaşla sağa sola gitti. Kendisine bakan kimse olmadığını görünce yüzüğü kolunun içine doğru kaydırdı.

Ancak aniden arkasında ayak sesleri duyunca donup kaldı. Korkudan tüm bedenine âdeta iğneler batıyordu. Kulağının dibine kadar gelen yumuşak bir ses, "Aç elini," diye fısıldadı. Sofie omzunun üzerinden geriye baktı. *Meier*. Mavi gözleri tuhaf bir şekilde sakin ve ciddiydi. Sofie yutkundu. "Aç," dedi muhafız bu kez daha sert bir şekilde.

Sofie dudağını ısırırken yavaşça elini açtı. "Ben... Ben bunu size getiriyordum."

Adam uzun bir süre ona baktı, bakışlarından hiçbir şey anlaşılmıyordu. Sofie bir an için geçmişe döndü. Tıpkı buna benzeyen, hayatının bittiğini düşündüğü bir an daha yaşamıştı ama o zaman Eva gelip onu kurtarmıştı.

"Bırak onu." Eva jandarmayla mücadele ederek Sofie'yi adamın elinden almaya çalışırken kollar, bacaklar ve uçuşan siyah saçlar birbirine karışmıştı.

Muhafız, Eva'yı geriye itip çamurlu bahçeye sert bir şekilde arka üstü düşmesine neden olurken Sofie, "Yapma Kritzelei, *" dedi yalvararak. Adam uzun boyluydu, kısa, koyu renk saçları ve Eva'ya şaşkınlıkla bakan düşük gözleri vardı. "Bu seni ilgilendirmez kadın! Kendi iyiliğin için işine bakmanı tavsiye ederim."*

Sofie direnirken adam genç kadının kolunu büktü. Onu sürükleyerek kamptaki ofise doğru götürmeye başladı. Eva, arkadaşının kolunun bembeyaz kesildiğini görebiliyordu, tıpkı solgun ve korku dolu yüzü gibi tüm kanı çekilmişti. Alnındaki yara izi, parlak pembe bir imdat çığlığı gibi görünüyordu.

Eva yerden kalkıp üstünü başını silkelerken, "Ne yaptı?" diye sordu, adama yalvarıp yakarmaya hazırdı. Terezin'deki jandarmalar genelde daha ılımlı davranır, ikna edilebilir veya Eva'nın daha önce keşfettiği gibi rüşvet alabilirlerdi. "Yardım edebilir miyim?"

Jandarma, Eva'ya baktı. Sofie'nin sıkı sıkı kapalı tuttuğu yumruğunu zorla açtırmaya çalışırken adamın gözlerindeki bakışlar son derece karanlık görünüyordu. "Kaçak mektuplar gönderdiği anlaşıldı. Cezası, hepinizin bildiği gibi ölüm."

Dışarıyla yazışmalar katı bir şekilde kontrol edilirdi. Başlarda gettodan kimsenin dışarıya mektup göndermesine izin yoktu. 1943 yılının ocak ayında birkaç tutuklu yakalanmıştı ve jandarmalar onları ibret olsun diye herkesin ortasında korkunç bir şekilde idam etmişti. Bu idamlar kamptakileri

sarsmış ve aslında evlerinden buraya sürüldüklerini tam anlamıyla kavramalarını sağlamıştı: Hapishaneye.

Mahkûmlar dışarıya sadece Almanca yazılmış ve sansürlenmiş kartpostallar gönderebiliyordu. Eskiden bunlara yazılacak kelime sayısı katı bir şekilde sınırlandırılırdı ama sonra bu uygulama yürürlükten kalkmıştı. Yine de kartpostallarda önemli bir şey anlatmak neredeyse imkânsızdı. Zaten yeterli alanınız olsa bile önemli şeylerden asla bahsedemezdiniz. Terezín'in mutlu sakinleriyle "örnek" bir kamp olduğu, Nazilerin, detaylı incelemeler yapılırken kimsenin acı çekmemesine dikkat ettikleri yanılsaması devam ediyordu. Aslında aylar sonra, bu konuyla ilgili olarak Kızıl Haç tarafından bir araştırma bile yapılacaktı.

"Kaçak mektuplar mı?" dedi Eva. "Bunun doğru olmadığına eminim. Onun gönderdikleri sadece kartpostaldı. Elinizde bir tür kanıt olmalı. Burada bile, böyle bir suçlama için kanıt olması gerekir, değil mi?"

Sofie'nin gözleri hayret ve korkuyla iyice açılırken arkadaşının nasıl bir oyun oynadığını merak ediyordu. Jandarma, Eva'ya sanki budalanın tekiymiş gibi baktı. "Tabii ki kanıt var!" Sonra Sofie'nin elini sertçe tuttu ve parmaklarını zorla, zafer kazanmış gibi bir edayla açtırdı. Ancak gözlerini kırpıştırarak genç adının eline bakakaldı. Sofie'nin açılmış avucunda mektup falan yoktu, yalnızca hiçbir önemi olmayan küçük, buruşmuş bir banknot duruyordu. Burada kullanılan para birimiydi ve adına "getto altını" deniyordu.

Jandarma âdeta şok olmuştu. Sofie'yi sert bir şekilde sarstı. "Oradaydı, gördüm!"

Sofie kekeleyerek, "Be-be-ben ekmek almaya gidiyordum," dedi.

"Yalan söylüyorsun!" diye tısladı adam.

Eva kaşlarını çattı. "Belki de bunu görüp mektup olduğunu sandınız. Belki uzaktan biraz benziyordur."

Sofie başını onaylarcasına salladı.

Jandarma öfkeden mosmor kesilmişti. "Ben ne gördüğümü biliyorum! Mektubu sakladı ama bulacağım." Sonra Sofie'nin bedeninin çeşitli yerlerini aramaya başladı, eliyle pat pat vurarak yukarıdan aşağıya indi, ceplerini ters yüz ettirdi, ayakkabılarını çıkarttırdı. Hatta yutmaya çalışıp çalışmadığına bakmak için zorla ağzını bile açtırdı ama hiçbir şey bulamadı.

Sonra aniden doğruldu, aklına bir şey gelmiş olmalıydı. Arkasına dönüp Eva'ya şüpheyle bakmaya başladı. "Ona dokundun, gördüm, ona doğru koştuğun zamandı. Mektubu sen aldın, değil mi?"

Eva'nın gözleri hayretle büyüdü. "Baştan beri onun kolunu tutuyordunuz, ayrıca mektubu da elinde bulmuştunuz. Ben sihirbaz değilim."

Jandarma küfrederek Eva'yı da aramaya başlarken ona kollarını kaldırmasını söyledi.

Adamın elleri iç çamaşırlarının üzerinden geçerken bile Eva'nın bakışları sakindi. Hiçbir şey bulamayan jandarma öfkeli görünüyordu, dişlerini sıktı ve onu Sofie'ye doğru itti.

"Belki gözlerinizi muayene ettirmeniz gerekiyordur?" dedi Eva şirin bir tavırla.

Adam hızla arkasına dönüp sol yumruğunu Eva'nın suratına patlattı. Eva uçarak yere düştü. "Ben ne gördüğümü biliyorum, bir dahaki sefere bu kadar şanslı olmayacaksınız," dedi jandarma yüzlerine tükürdükten hemen sonra.

Yerde kan vardı, Eva'nın burnu kırılmıştı. Sol gözü şişip günlerce kapalı kalacaktı. Sofie koğuşlarına giderken arkada-

şına yardım edip yüzünü temizlemeye çalıştı. Öbür kadınlardan birinden aldığı merhemi Eva'nın gözüne sürerken başını iki yana sallayarak, "Bunu nasıl yaparsın? Canına mı susadın Kritzelei?" diye sordu.

"Ya sen?" diye tersledi onu Eva. Ardından da yanındaki bir kaba ağzındaki kanı tükürdü.

"Hayır."

Sofie başını iki yana salladı. Eva'nın gözüne biraz daha merhem sürerken irkilip geri çekilmesine sebep olmuştu.

Sonra yine içini çekti. "Nasıl yaptığını söyle bakalım."

"Neyi?"

Sofie başını salladı. "Ne demek istediğimi biliyorsun, mektubu tabii."

Eva yamuk bir gülümsemeyle arkadaşına bakarken, Sofie'nin kulağının arkasından bir şey çıkardı. "Bu mektubu mu diyorsun?"

Sofie nefesini tuttu sonra da mektubu kaptı.

Eva mektubu ortaya çıkardığı kadar hızlı bir şekilde yok etmişti. Tıpkı sihir gibiydi.

"Kritzelei!" diye itiraz etti Sofie. "Yine de bu mektubu göndermem lazım."

"Biliyorum ama jandarma sana kafayı taktı ve inan bana yakalanacaksın."

"Sen yakalanmayacak mısın?"

"Hiç yakalandım mı?"

Sofie ellerini göğsünde kavuşturdu. Arkadaşının kendisi için yaptığına minnettardı, ne kadar minnettar olduğunu anlatamazdı ama onun hayatını bu şekilde tehlikeye atmak istemiyordu.

"Eva, jandarma sana da kafayı taktı, sana nasıl baktığını gördüm."

"Merak etme, bir şeyler düşüneceğim."

Bedrich, Eva'nın yüzünü gördüğü zaman cık cık sesleri çıkararak söylendi. "Neler olduğun duydum. Hayatını o kız için tehlikeye atmışsın. Neden?"

"O benim arkadaşım amca."

"Yani?"

"Yani benim için çok önemli."

Bedrich burnundan gelen, alaycı bir ses çıkardı. "Yakalansaydın ne olacaktı Eva? Bu çok ciddi bir suç, bunu biliyorsun. Seni yakalasalardı kurtulamayabilirdin."

Eva sırıtarak bir kangal salamdan küçük bir parça ısırdı. Sonra salamı amcasına verdi. Bedrich kaşlarını çattı, Eva'nın salamı hiç fark ettirmeden çıkarıp aldığı cebine dokundu ve bir kez daha burnundan sesler çıkararak güldü. Yeğeninin saçlarını karıştırarak tek koluyla ona sarıldığında, yüzündeki o yarım gülümsemeyle Eva'ya bakıyordu.

"Bunu o kadar kolay başaramayacaklar," dedi Eva.

İki hafta sonra Sofie'nin mektubunu göndermeyi başarmıştı. Dışarıdaki tarlalara çalışmaya gönderilenlerden biri vasıtasıyla halletmişti. Onlar dışarıdaki dünyadan geçebiliyorlardı, birçoğunun oradaki halkla ufak tefek bağlantıları vardı. Rüşvet gettoda olduğu kadar dışarıda da işliyordu. Cevap da, eğer gelirse, talimattaki gibi resmi kanallar vasıtasıyla, kodlanmış şekilde gelecekti.

Sofie anılarından sıyrılıp yeniden bulunduğu o dehşet verici ana döndü. Meier, elini Sofie'nin elinin üstüne koymuştu. Bu, istenmeyen bir elektrik şoku gibiydi. Sofie korkuyla

yutkundu, kalbi acı verecek kadar şiddetle çarpıyordu. "Görelim bakalım," dedi adam alçak sesle. Sofie sonunda elini açtığında bacaklarında derman kalmamıştı. Meier ona çok yakın duruyordu. Sofie adamın kokusunu alabiliyordu. Tatlıydı ama yine de hafifçe keskindi. Kızın avucundaki yüzüğü alırken parmakları Sofie'nin avucunda biraz fazla oyalandı. Sonra yüzüğü göz hizasına getirdi, böylece soluk altın deponun loş ışığında parladı. Meier alçak sesle bir ıslık çaldı. "Bu, burada epey değerli bir şey olmalı," dedikten sonra Sofie'yi şaşırtarak yüzüğü genç kadının avucuna geri koydu ve üzerini eliyle kapattı. "Sence de öyle değil mi?" diye sorarken bakışları manidardı. Sofie, titreyerek başını salladı. Bu arada Meier onun yüzüne, kısa saçlarına, dudaklarına dokunuyordu. "Haydi, şöyle bir gülümse bakalım Bette Davis," dedi.

Sofie itaat ederek ona söylenileni yaptı.

Meier kıza göz kırptıktan sonra gitmek için arkasına döndü. "Eğer bana karşı nazik olursan, ben de sana nazik davranırım," diye söz verdi.

Adamın uzaklaşmasını izlerken Sofie'nin bacakları neredeyse bükülmek üzereydi. Nefesini güçlükle sakinleştirebilmişti. Hırsızlık yaparken yakalandığı için vurularak öldürülebilirdi. Gözlerini kapattı. Hayatı artık Meier'in ellerindeydi. Peki, iyiliğinin karşılığını istemesi ne kadar sürecekti?

Sekizinci Bölüm

Eva, depodaki paltoları düzenlerken bulduğu fotoğrafları saklamaya devam ediyordu. Ranzasındaki ince şiltenin içine altı fotoğraflık küçük bir deste istiflemişti: Gülümseyen anneler ve kahkaha atan oğullarla kızlar, mutlu çiftler, puanlı eşarbı olan ve yanağına bebeğini dayamış bir kadın, tahta bir atın üzerindeki bir oğlan.

"Onları neden saklıyorsun?" diye sordu Sofie. Gecenin geç saatleriydi, Eva fotoğraflara bakarken anılar, gözlerini karanlıktan daha fazla bağlıyordu. "Pek değerli görünmüyorlar."

Eva itiraz etmek için döndü sonra aniden öksürmeye başladı. Birkaç gün önce başlayan öksürükten hâlâ kurtulamamıştı. Hasta olmak istemiyordu, gerçi hijyen kurallarının hiçe sayıldığı böyle bir yerde hastalanmak bazen kaçınılmazdı. Sabunu en son ne zaman gördüğünü hatırlayamıyordu. Arkadaşı hem onu rahatlatmak için hem de bir barış göstergesi olarak sırtını ovdu.

"Bir zamanlar fotoğrafların sahibi olan insanlar için ifade ettikleri manevi değerin dışında tabii," diye devam etti Sofie.

"Fotoğrafların *senin için* ne anlamı var Eva? Muhafızlar bunları görürlerse seni öldürebilirler. Onlarla bir şeyler yapmayı planladığını düşünebilirler."

Sofie, yüzükten ve Meier'le aralarında geçenlerden Eva'ya bahsetmemişti, ona anlatmanın tehlikeli olup olmadığını bilmiyordu. Öte yandan bu sır içini bıçak gibi oyuyordu.

Eva güldü. "Ne yapacakmışım ki? Pek fazla seçenek yok."

Sofie omzunu silkti. "Bilmiyorum, dışarıdaki insanlara burada bize neler yaptıklarını söylemek gibi bir şey olabilir mi?"

"Dışarı çıkmayı başarabilirsem bu mucize olurdu. Ayrıca dikenli teller ve elektrikli çitlerin insanlara bilmeleri gereken her şeyi anlattığından eminim."

Sofie başını ranzanın yanındaki duvara dayadı ve boynunu ovarak içini çekti. Onları uzun saatler boyunca çalıştırıyorlardı. Meier'in sürekli üzerinde olan dikkatli, aç bakışları da durumu kötüleştiriyordu. Adama kuzeni Lotte'yi sormak için yanıp tutuşuyor olsa da böyle bir iyiliğin kendisine neye mal olacağı konusunda endişeliydi; özellikle de yaptığı hırsızlığa göz yumduğundan zaten alacaklı duruma geçmişken. "Evet ama neler olup bittiğini bilmiyorlar, tam olarak değil, bence buranın sadece bir tür toplama kampı olduğunu zannediyorlar."

Eva tek kaşını kaldırdı. "Buranın gerçekte ne olduğunu insanların şimdiye kadar öğrenmediğini mi düşünüyorsun?"

Ölüm kampı sözü, tüm ağırlığı ve dehşetiyle havada asılı kaldı. Dile getirilmemiş olsa bile etkisi yıkıcıydı.

Sofie bir kez daha içini çekerek gözlerini ovuşturdu. Gözlerinin altında çok koyu gölgeler vardı. "Doğrusu, bilip bilmediklerini veya umurlarında olup olmadığını bilmiyorum, Eva. Bazen düşününce... Burada yaşananları bildiklerini ümit edi-

yorum. Bazen de bilmediklerini ve bu kadar uzun sürmesine izin vermelerinin sebebinin bu olduğunu düşünüyorum. Diğer seçenek... Yani bildikleri hâlde izin verdiklerini düşünmek ise dayanılır gibi değil."

Eva başını sallayarak onu onayladı. Arkadaşına bakınca yine içine bıçak gibi saplanan o tanıdık suçluluk duygusunu hissetti. "Sofie, keşke ben..."

Sofie'nin koyu gözleri aniden iri iri açıldı. Eva'ya azarlar gibi bakıyordu. "Yine başlama *Kritzelei*."

"Ama Sof–"

"Ben senin peşinden geldiğim için memnunum, tamam mı? Bu yüzden bırak artık."

Eva başını iki yana salladı. Arkadaşı Terezín'de kalsaydı çok daha güvende olurdu. Şu an burada olmaları kendi suçuydu.

Sofie uzanıp Eva'nın elini tuttu, gözlerini tekrar kapattı ve başını arkadaşının omzuna yasladı. "Bütün o numaralarına rağmen yine de beni durduramazdın, *Kritzelei*. Ayrıca yalnızca senin peşinden gelmedim. Lotte'nin gerçekten burada olup olmadığını, oğluma ne olduğunu nihayet öğrenip öğrenemeyeceğimi görmek zorundaydım."

Eva başını salladı. O günün anısı üzerine sis gibi yayıldı. Her şey önce Michal'in nereye götürüldüğünü bulmak istediği için başlamıştı.

"Auschwitz. Onu Auschwitz'e götürmüşler."

Eva adama bakakaldı, ela gözleri kocaman açılmıştı. "Emin misin?"

Amcası çok ciddiydi. "Maalesef."

Eva, tuttuğu nefesini bıraktı, etrafında olup bitenlerin far-

kında değildi. Bunu öğrenmek Terezín'de neredeyse bir yılına mal olmuştu. Bir yılına ve kayıt ofisinde çalışan bir adama ödeme olarak verilen bir alyansa. O zamana dek o yüzüğü o kadar iyi saklamıştı ki muhafızlar onu almaya geldiklerinde bulamamışlardı. Bu bilgiyi almak için her şeyi amcası ayarlamıştı.

Bedrich'in eli Eva'nın kolunu kavradı, bakışları endişeliydi. "Aptalca bir şey yapma canım, lütfen."

Eva başını çevirdi. Çok geçti. Kararını çoktan vermişti. Elinden geldiği kadar kısa süre içinde Michal'in peşinden gidecekti.

"Söz veremem amca. Özür dilerim."

Eva, Sofie'yi kadınlar yatakhanesinde, koyu renk gözlerinde bilmiş bir ifadeyle kendisini beklerken buldu. Herhangi bir açıklama yapmaya gerek duymadan, yalnızca dudaklarını büzerek, "Sen gidersen ben de giderim Kritzelei*," diye bildirdi.*

Eva başını iki yana sallayınca, soğuktan korunmak için uzun siyah saçlarına bağladığı eşarbı gevşedi. "Hayır Sofie, gelmemelisin. Orası buradan daha kötü olabilir, muhtemelen de öyle. Bazı söylentiler duydum, Auschwitz burası gibi bir yer değil."

Sofie kollarını göğsünde bağlayınca uzun, koyu sarı saçlarının bir tutamı yüzüne düştü. Eva arkadaşının alnından kafatasının arkasına kadar uzanan kalın yara izini görebiliyordu.

"Daha kötüsünü bilmediğimi mi sanıyorsun?" diye mırıldandı.

Eva içini çekti. "Bildiğini biliyorum, buradan önce kaldığın kampı bana anlatmıştın."

Sofie gözlerini devirerek dudak büktü. "O hiçbir şey değildi. Sana çalışma kamplarında yaşamış insanlarla tanıştığımdan bahsetmiştim. Westerbork buraya çok benziyordu ama diğerleri o kadar şahane değildi, inan bana, duyduklarım..."

Arkalarındaki bir yatakta oturmuş çorap tamir eden yaşlı bir kadın vardı. Boğazının gerisinden, böyle bir yeri "şahane" diye tanımlama fikrine inanamadığını belirten bir ses çıkardı. Burada daimi açlık, pireler, tahtakuruları, aşırı kalabalık, salgın hastalıklar vardı. Naziler burayı bir kampa dönüştürmeden önce burada yaşamasını planladıkları insan sayısı çoktan aşılmıştı. Nüfus yoğunluğunun ağırlığı oranında artan insan atıklarının iğrenç kokusuyla durum giderek kötüleşiyordu. Tüm bunlara rağmen, daha kötü yerler olduğunu biliyor veya duyuyorlardı.

Sofie, "Doğru söylüyorum, bir şeyler duydum," dedi.

Eva içini çekti. "Gerçekten, senin hayatını da tehlikeye atamam. Tamam mı?"

Sofie başını iki yana salladı. "Atmayacaksın, inan bana, kuzenimi bulmak için ben kendi hayatımı tehlikeye atacağım. Lotte'yi çok büyük ihtimalle oraya gönderdiklerini duydum."

Eva'nın ağzı açıldı, sonra yine kapandı. "Ne zaman?"

"Kısa bir süre önce. Nihayet mektubuma cevap aldım, hani senin benim yerime göndermeyi başardığın mektuba."

Doğrusu cevap geleli bir hafta olmuştu ve Sofie oraya gitmek için gönüllü olup olmamaya karar vermeye çalışıyordu. Lotte'nin arkadaşlarından birinin yazdığı cevap kısa ve şifreliydi, yetkililerin sansüründen geçmesi için öyle olması gerekiyordu.

Mektupta yazan tek şey Lotte'nin bir trene bindirilip doğuya, Polonya'da bir yere gönderilmiş olduğuydu. Oświęcim adında bir kasabaya. Sofie bu ismin Auschwitz için kullanılan bir şifre olduğunu duymuştu.

"Hayatım her zaman tehlikede zaten. Yıllardır kendi hayatım hakkında söz sahibi değildim. Bu şekilde bir seçim yapma ve Lotte'nin izini sürme fırsatı buldum, böylece oğluma ne yaptığını, onu nereye yerleştirdiğini öğrenebileceğim. Tabii önce onu ellerimle boğmazsam!"

Eva arkadaşının koluna dokundu. "Ama başka bir yol bulabilirsin, savaş bittikten sonra Lotte'nin oturduğu yere gidip araştırabilirsin... Birileri mutlaka biliyordur Sofie, onun peşinden oraya gitmene gerek yok."

Böylece ikisi bu konuyu, savaş bittiğinde ne yapacaklarını uzun uzun tartıştılar. "Savaşın bitmesini burada beklemen çok daha güvenli olacak, bunu biliyorsun."

Sofie içini çekti. "Olabilir ama eğer oradaysa o zaman kesinlikle öğreneceğim, bu benim tek şansım olabilir, Kritzelei. *Lotte aptal değildi, oğlumu koruyabilmek için onu nereye gönderdiğini kimseye söylememiştir. Ayrıca sen olmadan burada kalamam."*

"Tabii ki kalabilirsin. Sen dayanıklısın, benden çok daha dayanıklısın!"

Sofie arkadaşının omzunu sertçe tuttu. "İşte bu yüzden bana ihtiyacın var, aptal. Budala, hayalperest arkadaşımın hayatta kalabileceğinden emin olmalıyım, buradan beraber kurtulacağız!"

Eva güldü sonra Sofie'yi sıkıca kucakladı. "Artık daha dayanıklıyım, bunu biliyorsun."

"Bu doğru ama senin dayanıklı olma anlayışın dikkatsiz olmaktan ibaret Kritzelei, *seninle geliyorum bu yüzden şu nu-*

maralarından birine kalkışma sakın. Eğer tuvalete, mutfağa, herhangi bir yere yalnız gidersen, o trene bensiz binmediğinden emin olmak için seninle geleceğim, anladın mı?"

Eva başını iki yana salladı. Sofie'yle karşılaşmadan hemen önce tam olarak öyle yapmayı planlıyordu. "Peki, nihayet oğlunla, Tomas'la tanıştığımda, aptalca bir amaç uğruna hayatımızı tehlikeye atmamızı ona nasıl açıklayacağım?"

Sofie arkadaşının elini tutarak, "Kuzenimin onu nereye bıraktığını bulmak için en iyi şansımızın bu olduğunu söyleyeceğiz," dedi. "Ayrıca Kritzelei, *eğer iş oraya varırsa tüm bunlar, annesinin en iyi arkadaşıyla tanışmasına dair anılar olacak."*

Eva da onun elini sıktı, söylenecek başka bir şey kalmamıştı.

Bulunduğu ana dönen Eva, gözleri kapalı bir şekilde ranzada yatıyor, etrafındaki uyuyan, tartışan, bir şekilde hayata tutunan yüzlerce kadının seslerini dinliyordu. Bir yanı hâlâ Sofie'ye yalan söylemiş, arkadaşının dikkatini dağıtmak için başka bir plan yapmış olmayı diliyordu. Böylece Sofie buraya gönderilmemiş olurdu. Lotte'yi bulmaya yaklaşamamıştı bile, tıpkı kendisinin de Michal'i bulmaya yaklaşamadığı gibi. Hayatlarını bir hiç uğruna mı tehlikeye atmışlardı?

Belki de Sofie aklından geçenleri okuyabiliyordu çünkü gözlerini açarak, "Hâlâ aynı şeyi düşünüyorum, *Kritzelei*," dedi. "Buradan kurtulacağız ve her şeyi yeniden yoluna koyacağız. Sayende benim de umudum var artık."

Bu doğruydu çünkü Eva ile karşılaşmadan önce Sofie kapkaranlık bir yerdeydi. Fakat onunla tanıştıktan sonra bir çıkış

yolu görmeye başlamıştı. Her şeyin farklı bir şekilde bitebileceğini hayal edebiliyordu artık.

Eva arkadaşına bakıp koluna dokundu. Doğruydu, herkesin ona bu şekilde düşünmenin delilik, umut etmenin aptalca olduğunu söylediği zamanlarda bile o umudunu kaybetmemişti. Sofie'ye baktı, "İşte bunları bu yüzden saklıyorum, anladın mı?" dedi fotoğrafları kastederek.

Sofie kaşlarını çattı. "Anlamadım, yani bunları insanlara göstermeyi mi planlıyorsun?"

"Hayır, öyle değil. Gerçi buradan kurtulursak olabilir de ama şimdilik, sanki hiçbirinin önemi yokmuş gibi bu insanları ardımda bırakmaya dayanamıyorum. Bu şekilde, bilemiyorum, birileri için önemli olabilirler, yalnızca benim için olsa bile bir anlam ifade edebilirler."

"Ah, Eva."

Eva omzunu silkti. Muhtemelen Sofie yine dünyaya pembe bir gözlükle baktığını düşünüyordu ama Eva için bu fotoğrafların yok olup gitmesine izin vermemek, hayatını tehlikeye atma pahasına da olsa önemliydi. Her birinin ona hâlâ insan olduğunu hatırlatan, çok derin manaları vardı. Fotoğrafları tekrar ince döşeğin altına koydu. "Bunun bir anlamda budalalık olduğunu biliyorum ama onların yanmasına dayanamam. Bunları yakıp yakmayacaklarını bilmiyorum ama kadınlardan biri öyle yaptıklarını söyledi. Ya bunlar Tomas'ın veya Michal'in fotoğrafları olsaydı?"

Sofie'nin koyu renkli bakışları kuşkuluydu. "*Fotoğrafım* için kimsenin hayatını tehlikeye atmasını istemezdim!"

"Tabii ki öyle ama ya geride kalan tek şey buysa? İnsanlar her şeylerini kaybetti: Eşyalarını ailelerini, kimliklerini." Eva, koluna, Nazilerin dövmeyi kazıdıkları yere dokundu;

bir zamanlar olduğu kişinin varlığını tamamen yok etmek ve yerine bir numara koymak için tasarlanmış dövmenin üzerine. Çok geçmeden kuru ve hırıltılı bir şekilde öksürmeye başladı.

Sofie arkadaşına dikkatle baktı. "Giderek kötüleşiyor gibi," dedi alnına dokunmak için uzanırken. "Ateşin var mı?"

Eva arkadaşının elini iterek, "Hayır," diye yalan söyledi.

"Eva?" Sofie ikna olmuş gibi değildi. Sesi endişeliydi, tüm yorgunluğuna rağmen Eva için hissettiği korkuyla aniden paniğe kapılmıştı.

"İyiyim ben, yalnızca ufak bir soğuk algınlığı, merak etme," diye mırıldandı Eva ve arkadaşının kaygılı bakışlarından kaçmak için arkasını döndü.

"Eva?"

"İyileşeceğim, güven bana."

Dokuzuncu Bölüm

Ne yazık ki iyileşmemişti. Sabah olduğunda Eva yarı baygın bir hâlde yatıyordu.

"Kalk. Seni hastaneye götürüyorum," dedi Sofie arkadaşının kolunu sarsarak.

"Hayır," diye inledi Eva, top gibi kıvrılmıştı, sonsuza kadar yatakta kalmak istiyordu. Yatak sıcaktı ve Michal kollarını ona dolamıştı, başı kocasının omzunda, sanki yalnızca Eva için yapılmış gibi görünen o yerdeydi.

"Biraz daha kalalım. Kahvaltı hazırlarım, yatakta yiyebiliriz," diye mırıldandı, gözleri kapalıydı. "Bugün izin al..."

Sofie içinde bulundukları duruma rağmen, "Bu harika olurdu," dedi alaycı bir sesle. "Ama kalk haydi, uyan. Çabuk."

Eva şişmiş göz kapaklarının arasından baktı. Gözleri cam parçalarıyla çizilip zamkla tekrar yuvalarına yapıştırılmış gibi hissediyordu. Dili şişmişti, başı sanki suyun altındaymış gibiydi. İnledi ve tekrar uyumak için arkasını döndü.

"Haydi ama," diye ısrar etti Sofie. "Yoklama saati, çoktan çağırdılar bile."

Eva yavaşça kalkıp ayaklarını ranzadan aşağı sarkıttı. Sonra eğilip döşeğin altındaki fotoğrafları aldı ve çamaşırının içine soktu.

"Bırak şunları! Çabuk gel! Muhafız geldi bile! Ayakkabılarını giy," diye tısladı Sofie, ona yardım etmek için uzanırken.

Eva onu itti. "Hayır, çok sıcak."

"Saçmalama, dışarıda kar yağıyor," diye bağırdı Vanda, bir yandan da endişeyle Sofie'ye bakıyordu.

Sofie, Eva'nın alnına dokundu ve gözlerini kapattı. "Tifüs olabilir, Tanrı yardımcın olsun," diye mırıldandı çenesini sıkarak. "Pis su yüzünden âdeta bir yangın gibi her yere yayılıyor."

Vanda, Eva'nın doğrulmasına yardım etti. "Hemen yanında durup ayakta kalmasına yardım edeceğim, sen de öyle yap. Hasta olduğunu anlamayacaklar, söz veriyorum."

Sofie onu sertçe tuttu. "Söz ver bana, sakın onu bırakma, ayakta duramazsa onu öldürürler."

Vanda kaşlarını çatarak Sofie'ye baktı, ardından, "Biliyorum herhâlde, aptal değilim, o benim de arkadaşım!" dedi tersleyerek.

Eva ikisinin de omzuna pat pat vurdu. "Saçmalamayın, ben iyiyim," diyerek yataktan çıktı. Ancak dermanı kalmamış bacaklarının üzerinde duramayıp öne doğru yığıldı.

Onu tutup ayağa kaldırdılar ve aralarına alıp yavaş yavaş sürükleyerek dışarıdaki dondurucu, karlı havaya çıkardılar. Eva için soğuk hava geçici olarak rahatlatıcıydı ama yine de bacaklarında yanan ateşi dindirmeye yetmemişti. Vanda ile Sofie, Eva'yı tutarak iki saat boyunca ayakta dikildiler. Kolları ağrımış, sırtları acıyla gerilmişti. Daha önceki gün Hinterschloss'un, öksürdüğü için sinirlerini bozan birini

vurduğunu göremedilerse de silah sesini duymuşlardı. Daha sonra yanlarından geçerken başını kaldırıp onlara bakmış ve geçtiği yerleri pembeye boyayan bir ceset, karların içinde sürüklenerek götürülürken onlara göz kırpmıştı. "Böyle daha iyi oldu," demişti. "Başımı ağrıtmıştı."

Şu an Hinterschloss yine onlara bakıyordu, soluk gri gözleri önündeki kirli, zayıf yüzlerden oluşan insan denizine dikilmişti.

Eva'nın yanından geçerken aniden durdu, yüzünde tuhaf bir bakış vardı. "Tercüman," dedi gözlerini kısarak. Eva'nın yüzünün rengini, parlak gözlerini inceler gibiydi. "Dur sana bir bakayım. Öne çık."

Adrenalin, Eva'nın bedenini ele geçiren katıksız korkuyla birleşti ve zayıf bacaklarıyla öne doğru bir adım attı.

"İyi misin?" diye sordu adam, neredeyse nazik denilebilecek bir tavırla. Yumuşak sesi, Eva'nın ensesindeki tüylerin diken diken olmasına neden olmuştu.

"İyiyim, evet."

Muhafız dikkatli bakışlarla Eva'ya bakmaya devam ederken, elini sanki Eva'nın alnına dokunacakmış gibi kaldırdı ama sonra, eline pislik bulaşma ihtimaline karşı fikrini değiştirdi. Bir süre sonra elini yana indirerek, "Ateşin var gibi sanki," dedi.

"Benim yüzümün rengim böyle efendim."

Adam bu durumu eğlenceli bulmuş gibiydi. Kahkaha atarken gözleri kasvetli ışıkta parlıyordu. "Kendini sağlıklı hissediyor musun?"

"Evet efendim."

"Güzel, sağlıklı işçileri severiz, değil mi?" diye sordu Meier'e. O da başını sallayarak onayladı.

Hinterschloss omzunu silkip diğer adama sinsi bir gülümsemeyle baktı. "Ölü veya diri, benim için fark etmez." Sonra dönüp gözlerini Eva'ya dikerek, "Ama yalancıları sevmem, onlar zaman kaybıdır," diyerek burnunu çekti. "İnsanlar sağlıklı olmadıkları hâlde öyle olduklarını söylüyorlarsa bunu anlayışla karşılayabilir misin? Ya başkaları tarafından kullanılabilecek değerli bir yeri işgal ediyorlarsa?"

Eva gözünü bile kırpmadı, yalnızca bir kez daha, "Ben iyiyim efendim," demekle yetindi.

Adam bir kaşını kaldırdı ve iyice Eva'ya yaklaştı. O kadar yakınına sokulmuştu ki Eva nefesindeki bayat viski kokusunu alabiliyordu. "Gerçekten söylediğin kadar sağlıklıysan, o zaman burada bir saat daha durmaya aldırmazsın, ha?" Eva hızla başını sallayınca adamın gülümsemesi yüzüne iyice yayıldı. "O kadar hızlı değil," dedi. "İşini çok fazla kolaylaştıramam." Sonra eğilip karla kaplı yerden büyükçe bir taş aldı. "Bunu başının üzerine kaldır."

Taşı almak için öne doğru ilerlerken Eva'nın bacakları titredi. Hinterschloss ona tatmin olmuş bir gülümsemeyle baktı, eli tüfeğinin sapıyla oynuyordu. "Bazen biraz kanıt gerekir, sence de öyle değil mi?"

Meier yere baktı, kaşları çatılmıştı.

"Evet," dedi Eva sadece.

Ne yazık ki bu, bazı *Kapo*'ların öbür kadınlara düzenli olarak uyguladığı işkencelerden biriydi. Kadınların sağlık durumlarını test etmek veya hayali bir saygısızlık yüzünden cesaretlerini kırmak niyetiyle onları soğukta daha uzun süre ayakta bekletirlerdi ve genellikle başlarının üzerinde de bir atık kovası tuttururlardı.

Eva taşı kaldırmaya çalışırken çenesini sıktı, midesinin bulandığını hissetti. Sofie ona yardım etmek için tereddütle bir adım attı ama Meier ona uyarı dolu bir bakış fırlattı. "Bırak, tek başına yapsın."

Hinterschloss onaylayarak başını salladı.

Eva, "Ben iyiyim," dedi Sofie'ye. Dişlerini sıkıp taşı başının üzerine kaldırmak için çabaladı. Dümdüz ileriye bakıyor, bakışları Hinterschloss'un donuk gözlerini, üniformasının altın rengi göğsünü delip geçiyor ve o anlarda Michal'i düşünürken kollarıyla bacakları tir tir titriyordu.

Altın rengi ona her zaman âşık olduğu anı hatırlatacaktı. Yazın, akşamın ilk saatlerinin, gözlerine vuran güneşin ve ailesinin dağların içindeki kır evinin yanındaki nehre vuran yansımanın rengiydi. Üzerinden bir gölge geçti. Başını kaldırıp çizmekte olduğu su samuruna bakınca altın renkli ve parlak gün ışığı gözünü aldı. Ellerini birleştirip gözüne siper ettiğinde net bir şekilde görmeye başladı, işte oradaydı.

Karşısındaki figür, yanağında gamzesiyle önünde diz çökünce ışık kaynağı altından yeşile döndü ve sonra tekrar altın rengine büründü.

"Michal," dedi Eva merakla.

Michal başını salladı. Eva'ya bakarken yüzünde yumuşak bir gülümseme belirmişti.

"Buradasın?"

Genç adam tekrar başını salladı. "Prag'da kalamazdım."

Eva'nın bakışları şaşkınlıkla doluydu. Onu gördüğüne, burada olmasına çok şaşırmıştı. "Neden?"

"Çünkü sen orada değildin."

Michal onu öpmek için uzandığında Eva'nın içi şampanya parlaklığında, saf bir mutlulukla dolmuştu.

Eva kollarını başının üzerine kaldırmış, donuk gözleriyle ileriye bakarak dikilirken Hinterschloss onu inceliyordu. Eva ise yalnızca nefes alıp vermeye odaklanmıştı ve Michal'in tatlı yüzünü, bukle bukle saçlarını, yanağında beliren gamzeyi hayal ediyordu.

Orada ne kadar dikildiğinden emin değildi, geçmişte, anıların arasında kaybolmuştu. Gözlerinin önünde siyah noktalar dans ediyordu. Eva, her geçen saniye daha da güçlenerek kendisini içine çeken hezeyana kapılmamak için çabaladı. Neyin gerçek ve neyin hayal olduğunu merak etmeye başlamıştı. Ailesinin hayali gözlerinin kıyısında dans ediyordu. Yumuşak, cesaret veren gülümsemesiyle annesi. Kırmızı mayosuyla gölün kıyısında koşan ve koyu sarı saçları rüzgârda uçuşurken kahkahalar atan kuzeni Mila. Sonra, uzakta amcası Bedrich'i gördüğünü sandı ama o buradaydı, Auschwitz'de. Yıpranmış gri şapkasını giymişti ve her zamanki gibi salına salına yürürken pütürlü yüzünde hafif bir gülümseme vardı. Bir parmağını kaldırıp Eva'ya devam etmesini, dayanmasını işaret etti.

Gerçek miydi bu? Amcası burada mıydı?

Eva dudaklarını ıslatıp amcasının ismini söylemeye çalıştı. "Bedrich amca?" Fakat dudakları çatlamış, dili damağı kurumuştu, ağzından tek bir kelime çıkmadı. Titreyen kollarıyla orada öylece dikilmeye devam etti.

Bir saat geçti, Hinterschloss nihayet yatışmış gibi görünüyordu. Eva'ya bakarken burnunu çekti. Herkes huzursuz olmaya başlamıştı, kendisinin de karnı acıkmıştı. Eva'nın ayağının dibine tükürerek alaycı bir şekilde, "Pekâlâ, tercüman. İşinin başına dönebilirsin," dedi.

Eva başını salladıktan sonra yavaşça taşı bıraktı. Ancak muhafız yanından geçip gittiğinde geriye doğru bir adım attı ve Sofie'nin açık kollarına düşer gibi oldu. Depoya kadar olan uzun, bitmek tükenmek bilmez yolu onun desteği sayesinde yürüdü. Bir ara kendinden geçer gibi olunca Sofie, içeri girmelerine yetecek kadar uyanık kalması için hafifçe yüzünü tokatladı.

Eva'nın zaten çok az olan enerjisi, Hinterschloss'un taşla yaptırdığı şeytanca işkence yüzünden tamamen tükenmişti. Kısa sürede Eva'nın o gün çalışamayacağı anlaşıldı. Zar zor ayakta durabiliyor, hayal görmeye devam ediyordu. Daha da kötüsü, ne zaman arkalarını dönseler onları izleyen bir muhafız vardı.

Sofie, Meier'den izin alarak onu kendi bölümüne götürmeyi başardı. Muhafızın fazla yakınında olması endişe verici olsa da Eva'nın, Hinterschloss'un yanında yere yığılmasından iyiydi.

Çok geçmeden Eva nevresim yığınlarından birinin üzerinde kendinden geçercesine uyuyakaldı. Sofie ağır botların çıkardığı ayak seslerini duyunca, tam zamanında bir nevresim atıp Eva'nın üzerini kapatmayı başardı.

Skelter ismindeki muhafız onları kontrol etmek için gelmişti. "Öbür kız nerede?" diye sordu.

"Tuvalete gitti," dedi Sofie. "Meier gidebileceğini söyledi."

Adam saatine baktı. Bir günde üç defa tuvalet molası hakları vardı.

"İyi. Bir dahaki sefer *benden* izin alsın ve söyle ona, hemen yerine dönsün. Size mola vermeniz için para vermiyorum."

Sofie başını salladı. "Peki."

Eva, nevresim yığınlarının altından mırıldanarak zaten para vermediklerini söyledi ama Sofie elini hızla yığının altına sokarak onun ağzını kapattı.

Muhafız, tekrar içeri girip etrafı incelemeye başladı. "O neydi?"

Sofie omzunu silkti. "Yalnızca bir sıçan, efendim, bazen nevresimlerin içine saklanıyorlar. Geçen gün kedi büyüklüğünde bir tane gördük."

Muhafız tiksintiyle burnunu kırıştırdı ve çabucak kapıya doğru gitti.

Giderken, "O kızın yerine dönmesini sağla," diye emretti.

Sofie başını eğdi.

Adam gözden kaybolur kaybolmaz Eva'yı nevresim yığınının altından çıkardı. "Haydi gel, seni hastaneye götürüyorum."

"Hayır," diye inledi Eva. "Oraya olmaz. Orada insanları öldürüyorlar, iyileştirmiyorlar. Herkes öyle diyor, özellikle de Yahudiysen."

"Başka çaremiz yok Eva, eğer tifüse yakalandıysan ilaç almalısın yoksa ölürsün. Ayrıca eğer seni bu hâlde yakalarlarsa kesin öldürürler. Skelter şüphelendi bile."

Eva başını iki yana salladı ama ayağa kalkmaya çalıştığında zihni o kadar bulanıktı ki bir anlığına Terezín'de olduğunu sandı. "Bedrich Amca," diye geveledi. "Neden babamın nakil aracına binmesine izin verdin, onu durdurabilirdin..." Sonra aniden kederle gülümsedi. "Sevgilim, kemanını almak istemiyor musun? Eminim orada da çalabilirsin."

Sofie bir şekilde onu binadan çıkarmayı başardı. Meier onu durdurduğunda, arkadaşını hastaneye götürüyordu.

"Hastaneye mi?" dedi Meier. "Demek gerçekten hasta?"

"Evet, oraya gitmesi lazım, hemen, lütfen. Onun için çok endişeleniyorum."

Meier başını salladı, yüzü yumuşamıştı. "Pekâlâ, dur sana yardım edeyim," diyerek Eva'nın kollarından birini omzuna attı.

Sofie rahatlayarak nefes verdi. İkisi birlikte Eva'yı binaların birleştirilmesiyle oluşturulmuş sağlık birimine taşıdılar.

Meier doktorlardan biriyle konuştu, sonra bir bekleme odasına gönderildiler. Muhafız, gitmek üzere arkasını dönerken Sofie'nin elini gizlice sıktı.

"Bunun bedelini ödemek zorunda kalabilirsin," dedi Eva korkuyla.

Sofie'nin ifadesi sertti. "Bunun için endişelenmeyi bana bırak."

Hastane birimi, laboratuvar önlükleri giymiş doktorlarıyla sıradan bir sağlık tesisine benziyordu. Sofie ile Eva bekleme odasında oturdular ve içeri çağrıldıklarında, Slovak bir hemşire Eva'yı muayene etti.

"Burada bizi öldürecekler," diye tekrar etti Eva, bakışları donuktu. Hezeyan içindeki korku dolu zihninde, kan lekeli önlükleriyle maskeleri olan doktorlar üzerine doğru eğilirken başını sağa sola savurdu.

Sofie, "Hayır," diyerek inkâr etti. "Güvendesin *Kritzelei*." Ardından hemşireye döndü. "Tifüs mü?"

Kadın başını sallayarak onu onayladı. "Sanırım. Üstelik baya kötü durumda."

Arkadaşı başına gelecekler için endişelenirken Eva gözlerini Sofie'ye dikmişti. Sayıklamaları tekrar değişti. Hayalinde ranzalarına geri dönmüşlerdi ve arkadaşını rahatlatmaya çalışıyordu. Ona dinlemekten hoşlandığı öyküler anlatıyordu. Zihninde Sofie'ye, Michal'le ilk randevularını anlatmaya başladı. Fakat tabii ki çatlamış dudaklarından hiç ses çıkmıyordu. Yine de Eva, üşümüş omuzlarına aldığı rahatlatıcı bir battaniyeye benzeyen o anıların içine dalmıştı.

Onuncu Bölüm

Prag, Nisan 1938

Smetana Hall çok büyüktü. Vitraylı tavanıyla, etkileyici Slav tabloları ve orkestra şefinin hareketlerini dikkatle izleyen kendinden geçmiş izleyicilerin üzerinde parlayan yaldızlı lambalarıyla güzel bir art nouveau dekora sahipti.*

Fakat Rahmaninov'un keman konçertosunun sesi salonu doldururken Eva'nın gözleri, ilk keman sırasındaki bir çift ayakkabıya gitti.

Ayakkabılar siyahtı, güzelce boyanmasına rağmen yer yer açılmış gibi duran yıpranmış yamaları vardı. Eva ayakkabılara memnuniyetle baktı, sonra bakışlarını ön sırada oturan genç adama çevirdi. Kıvırcık kahverengi saçları, açık renk gözleriyle oldukça çekiciydi. Eva, genç adam sanki kim olduğunu biliyormuş gibi kendisine gülümsediğinde ortaya çıkan o gamzelerini görmeden başının dertte olduğunu anlamıştı.

Daha sonra lobide annesi paltolarını alırken, Eva omzuna hafifçe vurulduğunu hissetti. Arkasına döndüğünde ise onu gördü.

---

* Zarif dekoratif süslemelerin ön plana çıktığı, kıvrımların ve bitkisel desenlerin sıklıkla kullanıldığı bir sanat akımıdır. (Ed. N.)

Gözlerinin yeşil olduğunu fark etti. Yeşilin canlı bir tonuydu, tıpkı bir ormanın derinlikleri gibi.

"Geldin," dedi genç adam. Dudakları hafifçe yukarı kıvrılmış, böylece yanağında küçük bir gamze oluşmuştu.

Eva yutkundu, kuzeni Mila'nın gevşekçe kıvırdığı, omuzlarına dökülen koyu renk saçlarına dokunma dürtüsüne karşı koydu.

"Geldim," diye cevap verdi, gülümsemesine pek engel olamadan.

Genç adam da son derece düzgün dişlerini göstererek ona gülümsedi. Eva yüreğinin hopladığını hissetti. Sanki şampanya içip sarhoş olmuş ya da kendi etrafında dönmüş gibi dünya aniden hızlanırken, hatta birazcık fazla hızlanırken, etrafı hayatla, seslerle ve renklerle dolmuş gibiydi. Derin bir nefes aldı ama hiçbir şey yavaşlamış gibi görünmüyordu.

"Yürüyüşe çıkmak ister misin?"

Eski, yıpranmış ayakkabıları ve gülen gözleri olan uzun boylu, yakışıklı yabancıya bakarak şaşkınlıkla gözlerini kırpıştırdı. "Ne, şimdi mi?"

Genç adam omzunu silkti. Gülümseyince gamzesi daha da derinleşmişti. "Şehir geceleri çok güzel oluyor."

Eva dudağını ısırdı ama yüzüne kocaman bir gülümsemenin yayılmasına da engel olamadı. "Bana bir saniye izin ver," dedi çabucak ve koşarak annesinin yanına gitti. Birkaç dakika sonra annesinin kulağında çınlayan kahkahası ve nasihatleriyle geri geldi.

Genç adam tek kaşını kaldırdı, yeşil gözleri âdeta dans ediyordu. Eva'nın teklifini kabul etmesine biraz şaşırmış gibiydi çünkü, "Biliyorsun, herhangi biri olabilirim, ya bir deliyle falan yürüyüşe çıkmışsan ne olacak?" diyerek ona sataşmıştı.

Eva koyu renkli buklelerini zıplatarak başını iki yana salladı. "Şuradaki kadını görüyor musun?" dedi, kolunu uzun boylu ve şık bir kadına doğru uzatarak. Boynunda pırıltılı altın bir takı vardı, kulaklarındaki inci küpeler koyu renk topuzuna tezat oluşturan ışıltılar saçıyordu. Bir şekilde köşeye sıkıştırdığı ve kadını dinlerken tuhaf bir şekilde ufak tefek görünen orkestra şefiyle konuşuyordu. "O benim annem Anka Copco. Şimdiye kadar adresini, göbek adını ve on ikiye kadar eve dönmezsem polisi nereye göndermesi gerektiğini öğrenmiştir."

Genç adam içten bir kahkaha attı. "Ürkütücü görünüyor."

Eva başını salladıktan sonra sırıttı. "Öyledir. Yirmi bir yaşıma girdiğim hâlde ona itaat etmem gerektiğini yoksa sonuçlarına katlanacağımı söyledi." Omzunu silkti. "Sanırım annelerin çoğu böyle yapıyor."

"Benimki değil," dedi genç adam, başını saygılı bir şekilde eğerek. "Benimki daima istediğimi yapmama izin verdi ama bu her zaman iyi bir şey değildi," dedi göz kırparak. Ardından doğrulup Eva'ya baktı. "Demek bu hanım Anka Copco," dedi ışıltılı bakışlarla. "Peki, öyleyse kızı kimdir?"

Eva kızardı. "Eva."

"Nihayet seninle tanıştığıma memnun oldum şeftalili kız. Ben Michal Adami."

On Birinci Bölüm

Eva, hemşirenin gördüğü en kötü bulaşıcı tifüs vakalarından biriydi. Vücudu kızarıklıklarla kaplıydı ve tehlikeli bir ateşin pençesindeydi. Sayıklamaları en endişe verici belirtiydi çünkü hastalığının şiddetini gösteriyordu. Öte yandan tifüs kampta birçok can almış olsa da tedavi edilirse iyileşme çabuk görülüyordu.

Sofie, hemşirenin Eva'ya antibiyotik yutturmaya çalışmasını izledi. Yanında durup durumunun nasıl olduğunu görmek ve onunla ilgilenmekten daha çok istediği bir şey yoktu ama geri dönmezse şüphelenebilirlerdi.

Kanada'ya döndüğünde Meier'in onu beklediğini gördü. Muhafızın, arkadaşına yardım ederek kendisine yaklaşmak için bir yol bulduğuna memnun olduğunu görebiliyordu.

Meier, bir elini Sofie'nin omzuna koyarak, "Nasıl oldu?" diye sordu. Sofie omzunu silkip adamın elinden kurtulma isteğiyle savaşmak zorunda kaldı. Nefesinde hafif baygın, yanık vanilya gibi tatlı bir koku vardı. Geri çekilmek yerine yutkundu, sonra elini Meier'in elinin üstüne koyup kısa bir an için adamın eline dokundu. "Hemşire kötü bir vaka

olduğunu söyledi, kurtulabilmesi için dua ediyorum." Başını kaldırıp adama baktı. "Keşke orada olabilseydim, yanında kalabilseydim."

Gölgelerin içinde, büyük bir nevresim yığınının yanında duruyorlardı. Sofie kimsenin bakmadığından emin olmak için etrafı kontrol ettikten sonra döndü ve Meier'i dudaklarından hafifçe öptü.

Adamın gözbebekleri hissettiği hazla irileşti, Sofie'nin yüzünü ellerinin arasına alıp daha sertçe öpmeye başladı. Sofie izin verdi ama bir yandan da zihnini ve duyularını içine sızan, hafifçe midesini bulandıran yanık vanilya kokusuna kapatmaya çalışıyordu.

Sonunda Meier kızın bacaklarını sıktı. Sofie'nin gözlerindeki yaşların arkadaşı için döküldüğünü sanıyordu. Bir parmağını genç kadının gözlerinin altından geçirerek gözyaşlarını sildi. "Bunu ayarlayabilirim, kadınım için elimden gelen her şeyi yaparım."

Sofie duygularını saklamak uğruna büyük çaba göstererek adama baktı. Neyse ki koyu renk gözlerinden hiçbir şey anlaşılmıyordu.

"Kadınımsın, değil mi?" diye sordu Meier.

Sofie bir an için bakışlarını kaçırsa da başını sallayarak adamı onayladı. Ona bir kez daha gizli bir öpücük verdi. Meier yüzündeki zoraki gülümsemeyi fark etmemişti. "Olabilirim, evet."

Genç muhafız bunu duyduğuna çok mutlu olmuş gibiydi. "Güzel."

Meier sözünü tutmuştu. Böylece Sofie günün geri kalanında arkadaşının yanında kalabilmiş, Eva'nın hastane yatağında sağa sola savrulmasını, kemik gibi bembeyaz yüzünü, kuru ve çatlamış dudaklarını izlemişti.

Beklemekten ve ateşin düşmesini ummaktan başka yapacak bir şey yoktu. Sonraki birkaç gün boyunca Meier hastaneye giderken Sofie'ye eşlik etti, bu sayede Sofie her seferinde birkaç dakikalığına arkadaşını görebiliyordu. Ateşin düşmesi iki gün sürdü. Eva iyice güçsüzleşmiş ve açlıktan ölmek üzere olsa da nihayet artık tam anlamıyla gerçek dünyaya dönmüş olarak uyandı.

Kendisi gibi hastaların yataklarında uyumalarını izledi. Onları kontrol etmeye gelen bir doktor yoktu. Oradan ayrılmaya teşebbüs etmenin kendisi için daha iyi mi yoksa kötü mü olacağını bilmiyordu. Sofie öğleden sonra yüzünde bir gülümsemeyle ona bakmaya geldi. "Beni endişelendirdin, *Kritzelei*."

Eva arkadaşının elini sıktı, kasları hâlâ güçsüzdü, bu yüzden çok hafifçe sıkabilmişti, tıpkı bir kelebek dokunuşu gibiydi. "Her şey için teşekkür ederim, umarım işleri senin için daha beter hâle getirmemişimdir."

Meier'i kastediyordu, adamın Sofie ile birbirlerine âşık olduklarını düşündüğü gayet açıktı.

Sofie gözlerini devirdi. "Deli olma, senin ölmen o çocukla uğraşmaktan daha kötü olurdu," diyerek Eva'yı güldürdü.

Eva yavaşça doğrulup oturdu, gözleri odayı inceliyordu. Bulunduğu yerden dolayı bir kez daha korkuya kapılmıştı. "Geri dönmem lazım."

Sofie onu nazikçe geri itti. "Yat, dinlen. Meier bu akşam seni geri götüreceğini söyledi."

Eva başını salladı. Hâlâ güçsüz ve yorgundu, dinlenmek ona iyi gelecekti.

"İşte, al bunu," dedi Sofie, arkadaşına küçük bir kara ekmek parçası verirken. Eva başını salladı, çok aç olduğu için büyük bir parça koparıp ağzına tıktı ama kasları o kadar güçsüzdü ki çiğnemesi sonsuza kadar sürmüş gibiydi.

"Teşekkürler."

"Ne demek, *Kritzelei*."

Eva başını anlayışla salladı. "Seni bu duruma soktuğum için üzgünüm," dedi arkadaşının onun uğruna kendisini tehlikeye atmasını kastederek.

"Üzülme. İlk tanıştığımız gün verdiğimiz sözü tutman için uğraşıyorum."

Eva arkadaşına bakıp hafifçe gülümsedi. "Yaşayacağız?"

"Aynen öyle Eva, yaşayacağız," dedi Sofie.

Eva yatakta tek başına öylece yatmaya devam ederken, bir anda gözüne bir kovayla yerleri silen yaşlı bir adam çarptı. Bir süre adamı izledi. Yüzü bir şekilde tanıdık geliyordu.

Bu sırada adam da Eva'nın kendisine baktığını fark etmişti. İki parmağını kaldırıp ona selam verdi. Kalın, fırça gibi kaşları ve çok koyu renkli gözleri vardı.

"Sen misin?" diye sordu Eva.

Adam kaşlarını çattı, ardından çizgili pijamalarıyla ileri doğru yürüdü. "Beni tanıyor musun?" Almancası ağır bir şekilde aksanlıydı.

Dudağının üzerinde bir beni vardı. Zayıftı, hatta fotoğraftaki hâlinden bile daha zayıftı.

"Öyle de denilebilir," dedi Eva. Elbisesinin, aşırı uzun kolunun katları arasından kaydırıp iç çamaşırına sakladığı küçük fotoğraf destesini çıkarmak için eğildi. Adamın fotoğrafını kolayca buldu. Fotoğrafta, fırça gibi kaşları ile beni olan adamın yanında utangaç bir kızla gülen bir oğlan duruyordu.

Eva fotoğrafa baktı, çok uzun süreden beri ilk kez yüzünde geniş bir gülümseme vardı. "Sensin," dedi huşuyla sonra fotoğrafı adama uzattı.

Fotoğrafa titreyen parmaklarıyla dokunurken adamın gözleri yaşlarla doldu. "Bunu nereden buldun?"

Eva ona depoyu, erkek paltolarını, araştırmalarını ve bulduğu birkaç fotoğrafı nasıl sakladığını anlattı.

Adam çocuklarının yüzlerine dokunurken gözlerini kırpıştırdı. Fotoğraf büyük, boğumlu parmaklarının arasında küçücük görünüyordu.

Ardından başını kaldırıp Eva'ya baktı. "Bunu neden sakladın?"

Eva omzunu silkti. "Bilmiyorum, yandığını görmeye tahammül edemezdim. Böyle yaptıklarına dair bir söylenti var, tehlikeyi göze almak istemedim."

Adam yutkundu. "Teşekkür ederim."

Sonra birilerinin onları dinliyor olması ihtimaline karşı etrafına bakındı. Tehlike olmadığına emin olunca tekrar Eva'ya döndü. "Kızımı aldılar, Ilsa'yı."

"Nerede?" diye sordu Eva doğrularak.

"Trendeyken aldılar. Kadınları bir tarafa erkekleri bir tarafa ayırdılar. Daha sonra onun sol tarafa gönderildiğini öğrendim."

Eva gözlerini kapattı. *Zavallı çocuk*. Sağlıklı ve çalışabilir durumdaki insanlar, yani çok küçük veya yaşlı olmayanlar sağa ayrılırdı. Böylece onlar yaşamaya ve çalışmaya devam

edebilirlerdi; tıpkı bir köle gibi, tıpkı kendileri gibi... Sola gönderilenlerse gelir gelmez öldürülürdü.

"Onu bir daha asla göremeyeceğimi düşünmüştüm," dedi adam. Başını iki yana sallarken ellerinin arasında tuttuğu fotoğrafın gerçekliğine inanamıyor gibiydi.

Eva bir an kaşlarını çatsa da sonra adamın fotoğraftan bahsettiğini anladı.

Adam, "Teşekkür ederim," diyerek Eva'nın koluna dokundu.

Eva, sanki bulundukları yerin ağırlığı bir an için üzerinden kalkmış gibi göğsüne ılık ve aydınlık bir şeylerin dolduğunu hissetti. Bu, harika bir histi.

Gülümseyerek başını iki yana salladı. "Seni bulduğuma inanamıyorum, buradaki onca insanın içinde."

Adam başıyla onu onayladı. "Bu bir mucize," dedi. "Ve mucizelerden umudumu kestiğimi itiraf etmem lazım. Burada yüz binlerce insan var. Beni aramaya kalksan bulman aylar sürerdi."

Eva da onunla aynı fikirdeydi, bu gerçekten büyük bir şans, gerçek bir mucizeydi.

"Acaba... Karşılık olarak senin için yapabileceğim bir şey var mı?" diye sordu adam.

Kampta işler böyle yürürdü. Bu, kötü bir şey değildi. İnsanlara sunabileceğiniz tek şey, işlerin birazcık da olsa iyileşmesini sağlayabilen tek para birimi, iyilikti.

Eva başını olumlu anlamda salladı. Böyle şeylere ihtiyacı yokmuş gibi davranmanın zamanı değildi. Kimsenin öyle bir lüksü yoktu. Birazdan bir hemşire gelir ve adam gitmek zorunda kalırdı. Aylardır buradaydı ama bu adamla birlikte görebildiği erkek tutukluların sayısı bir elin parmağını

geçmezdi. Üstelik bu adam, bugüne kadar konuşabildiği ilk erkek tutukluydu.

"Kocam, Michal Adami. Hayatta olup olmadığını öğrenmem lazım."

Adamın gözlerindeki ışık hafifçe azaldı. "Dediğim gibi, burada çok fazla insan var, bunu öğrenebilir miyim bilemiyorum."

Karşılaştığı her kadının kendisinden aynı şeyi istediğini söylemedi. Üstelik genellikle araştırma yapmasına bile kalmadan, çoktan ölmüş olduklarını biliyordu. Yaşıyor olsalar bile bu samanlıkta iğne aramak gibi bir şeydi.

Eva uzanıp adamın dövmeli kolunu tuttu. "Adın ne?"

"Herman."

"Eva."

"Her şeye rağmen ben şansa inanırım. Bak bize Herman, eğer bu şans değilse ne olduğunu bilmiyorum. İhtiyacımız olan yalnızca birazcık şans."

Herman başını salladı. "Eva, bulabileceğimiz tüm yardıma ihtiyacımız var. Biraz daha dua etmenin sakıncası olmaz. Seni nasıl bulacağım?"

"Tekrar buraya gelmenin bir yolunu bulacağım," dedi Eva. Öte yandan henüz bunu nasıl yapacağını bilmiyordu.

Herman onu başıyla onayladıktan sonra gülümsedi. Ardından bir veda işareti olarak pijamasına, fotoğrafı koyduğu yere dokundu ve gitti.

Sofie ile paylaştıkları ranzaya döndüğü gece Eva olan biteni Sofie ile paylaştı.

"Adamın Michal'i bulacağına gerçekten inanıyor musun?" diye sordu Sofie.

"Bilmiyorum. Umut etmek zorundayım."

Kimse bunun pek mümkün olmadığını söylememişti, buna gerek yoktu. Hepsi kocalarını, kardeşlerini, babalarını ve oğullarını kaybetmişti. Yalnızca çok azı hayatta kalmıştı veya başka yerlere gönderilmişti. Ancak düşününce, Eva'nın biriktirdiği ufak fotoğraf yığınının arasındaki bıyıklı adamı bulma ihtimali de imkânsıza yakındı.

"Meier'e sorabilirim, belki bir şeyler biliyordur ya da öğrenebilir."

Eva başını iki yana salladı. "Onlar Hinterschloss'la arkadaş. Meier kocamı aradığımı ağzından kaçırırsa Hinterschloss sırf bana inat onu öldürür."

Sofie dudağını ısırdı. Bu hiç aklına gelmemişti. Eva haklıydı, bu yüzden Meier'e bir şey söylemediğine memnun oldu. Lotte'yi veya Michal'i sormadan önce ona güvenip güvenemeyeceğinden emin olmak istiyordu. Meier diğer pek çok muhafızdan daha iyiydi ama genç ve saftı. Ayrıca Hinterschloss'a, onu film yıldızı Bette Davis'e benzettiğini söyleyerek Sofie için neler hissettiğini belli etmekle zaten hata etmişti. Hinterschloss bunu kanıtlamak ister gibi, her yoklamada kıza dokunmayı kendine görev edinmişti.

Küçümseyen bir tavırla, "Yalnızca malı kontrol ediyorum, arkadaşlarımın daha iyi parçaları kapmasından hoşlanmam," diyerek gülerdi. "Ama bence bu küçük erikleri kendine saklayabilir."

Fakat aynı şeyi tekrar tekrar yapmaktan vazgeçmedi.

Sofie bunları düşünmemeye çalıştı. "Fotoğraftaki adamı bulduğuna hâlâ inanamıyorum, üstelik kızından kalan tek şey buymuş."

Eva başını salladı.

"Belki de o fotoğrafları sakladığın için o kadar deli değilsindir, *Kritzelei*," dedi Sofie gülümseyerek. "Belki diğerleri de kendi fotoğraflarını geri almaya çalışır."

Eva da gülümsedi. "Pek sanmıyorum."

Ancak Sofie haklıydı. Herman'a fotoğrafını geri verdikten sonra Kanada'ya doğru yürürken –tesadüfen veya bilerek, hangisi olduğundan emin değildi– çitlerin yanından ona seslenen, kendilerinin fotoğrafının da onda olup olmadığını bilmek isteyen adamlar görmeye başladı. Fakat elbette elinde yalnızca bir avuç fotoğraf vardı. Herman'la karşılaşması yalnızca bir sefere mahsus, gerçek bir mucizeydi.

Bazen o erkeklerle çitlerin arasından, kimse görmeden birkaç kelime konuşmak mümkün oluyordu.

Bir keresinde kır saçları ve büyük mavi gözleri olan daha yaşlı bir adam, çitin telleri arasından küçük bir sosis parçası uzatarak, "Al," demişti.

"Ama belki senin fotoğrafın yoktur, sadece birkaçını saklayabildim."

Adam başını iki yana salladı. "Biliyorum. Ben hiç fotoğraf çektirmedim, keşke çektirseydim ama maalesef her zaman çok çalışıyordum. Bir kocanın ve babanın yapması gereken şeyin bu olduğunu düşünürdüm; ihtiyaçları karşılamak." Yüzü kederliydi. "Karım aile fotoğrafı çektirmek için bir sabah eve profesyonel bir fotoğrafçı getirdi. Cumartesi günüydü ve hiç hoşuma gitmemişti, ofiste yapacak bir sürü işim vardı, bu yüzden çıkıp gittim. Şimdi çok pişmanım."

Eva ne diyeceğini bilemiyordu. Şu hayatta kanıksadığımız ne çok şey vardı, onlardan biri de daha çok vaktimiz olduğuna inanmamızdı. Bu yüzden keşkelerimizden asla kurtulamıyorduk.

"Ailen onları sevdiğini, bu yüzden o kadar çok çalıştığını biliyordur."

Adamın gözleri doldu. "Öyle mi dersin?"

Eva da gözünden akan bir damla yaşı sildi. "Evet."

Adam gözyaşlarıyla mücadele ederek boğazını temizledi. "Her neyse. İşte, sosisi al. Herman'ın fotoğrafını saklaman çok nazik bir davranış, o benim arkadaşım. Ye, lütfen."

Eva minnettarlıkla uzanıp sosis parçasını aldı ve ağzına atıp çiğnedi; gerçekten lezzetliydi. "Teşekkür ederim."

"Bana kocanın nasıl göründüğünü tarif edebilir misin?"

"Uzun boylu, kıvırcık kahverengi saçlı ve yeşil gözlü."

"Burada kimse kıvırcık saçlı değil," dedi adam. Bir an için Eva'nın kalbi hoplar gibi oldu. Büyük bir ümitsizliğe kapılmak üzereydi. Ancak adam anlatmaya devam ederken bir elini başına doğru salladı. "Hepimizi tıraş ettiler."

"Ah," dedi Eva. "Öyle ya." Kalp atışlarının normale dönmesi biraz zaman almıştı.

"Elinde fotoğrafı var mı? Etrafta dolaştırabiliriz, belki onu gören birileri vardır?"

Eva başını iki yana salladı, elinde olmayan fotoğraflardan biri de Michal'inkiydi.

"Sorun değil. Endişelenme, yine de soruşturacağız."

Eva adama baktı. "Bir kâğıtla kalem bulabilirsem resmini çizebilirim."

"Burada mı?" Adamın gözleri iri iri açıldı, ardından başını salladı. "Bulabilir miyim bilemiyorum. Yine de deneyeceğim."

"Teşekkürler."

Eva, sonraki birkaç haftada -tekrar olabileceğine inanmamasına rağmen- karısının puanlı eşarbı ve gülen gözleri olduğunu söyleyen bir adamın aile fotoğrafını da geri vermeyi başardı.

Adamın çitin diğer tarafında ağlamaya başladığını görmek yüreğini parçalamıştı. "Trende, benim yanımda öldü," diye anlatmaya başladı adam. "Yine de şanslıydık. Naziler bizi almadan önce oğlumun Londra'daki kız kardeşimin yanına sağ salim ulaştığını öğrenmiştik. Buna inanabiliyor musun? Şu an orada İngilizce öğreniyor." Bir an zihnine doluşan hatıralarla gülümsedi. "Belki de Shakespeare'i çoktan ezberlemiştir, ha?"

Eva gülümsedi. Güzel bir düşünceydi.

"Bunu onun için saklayacağım," dedi adam fotoğrafı göstererek.

Eva başını salladı, gitmek için arkasını döndüğünde gözlerinde yaşlar vardı.

Sakladığı bir avuç fotoğrafı sahiplerine verebildiği için mutluydu ama aslında bu insanlara geçmişlerini, her şeyleri ellerinden koparılıp alınmadan önceki hayatlarını vermeyi her şeyden çok isterdi.

"Sen, fotoğrafçı kız! Eva."

Eva, Kanada'ya doğru yürürken Herman'ı görünce durdu. Kendilerini izleyen bir muhafız olup olmadığını görmek için çabucak omzunun üzerinden baktı, sonra çite yaklaştı. "Herman, merhaba! Bir haber mi var? Michal'i buldun mu?" diye sordu bir solukta.

Adam başını iki yana salladı.

Eva'nın yüreği ezilse de kendine, haber olmamasının da iyi haber anlamına gelebileceğini hatırlattı.

"Hayır, henüz bir şey bulamadım ama bunları al. Yeterli olur mu?" Eva aşağı bakınca adamın lekeli, yaşlı elinde sararmış küçük bir kâğıt parçasıyla minik bir kurşun kalem parçası olduğunu gördü. Böyle bir yerde bunlar altın değerinde sayılırdı ve eğer yakalanacak olursanız cezası ölümdü.

Kâğıtla kalemi adamın elinden çabucak aldı ve aylar boyunca amcasıyla çalıştığı el çabukluğu sayesinde hızlıca elbisesinin koluna gizledi. "Teşekkür ederim," dedi rahatlayarak.

"Eğer bir portresini çizebilirsen, almak için yarın aynı saatte gelirim."

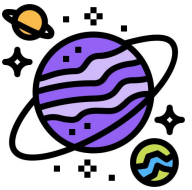
Eva başını sallayarak adamı onayladı. Bunu yapabilirdi.

"Mümkün olduğu kadar gerçeğe yakın olsun."

İşte, bu hiç sorun değildi. Eva, Michal'in yüzünü kalbine kazımıştı onu çizmek zor olmayacaktı.

On İkinci Bölüm

Sofie nihayet Meier'den ve Hinterschloss'un giderek artan tekinsiz ilgisinden uzaklaşmanın bir yolunu bulunca, bu fırsata balıklama atlamıştı.

Kapo'ları Sara, dışarıda doktorlardan biriyle konuştuktan sonra koğuşa girmiş ve aralarından birinin kısa bir süreliğine de olsa hemşirelik tecrübesi olup olmadığını sormuştu. Kampta Mengele adında yeni bir doktor vardı, adam çok yoğundu ve bulabildikleri kadar çok personele ihtiyaç duyuyorlardı. Sofie sonraki haftalarda bu hoş görünümlü, iyi giyimli doktorun, şeytanın ve Auschwitz'deki kötülüklerin âdeta cisimleşmiş hâli olduğunu fark edecekti ama o anda hiçbir şey bilmiyordu. Görebildiği tek şey, Meier'den uzaklaşma fırsatı bulmuş olduğuydu.

"Benim var," dedi Sofie, Eva'yı şaşırtarak. Neyse ki *Kapo* dönüp baktığında Eva yüzündeki ifadeyi gizleyebilmeyi başarmıştı.

Sara kaşlarını çatarak Sofie'ye baktı. "Gerçekten mi? Eğer yalan söylüyorsan seni öldüreceklerini biliyorsun, değil mi?"

Eva arkadaşının sertçe yutkunduğunu gördü.

"Tecrübem var... Viyana'da beş yıl."

Kapo başını salladı. "İyi, şu an sana ihtiyaçları var. Büyük bir şeyler dönüyor. Şimdilik burada kalabileceğini söylediler ama belki daha sonra diğer personelle birlikte başka bir koğuşa taşınabilirsin."

Sofie ertesi sabah erken saatlerde koğuşa döndüğünde Eva'nın yanına sokuldu.

Eva, onu görür görmez sorgulayan bakışlarını arkadaşının yüzüne dikti. "Nasıl gitti?"

"İyi, sanırım onları kandırdım," diye fısıldadı Sofie. "Fakat çalıştığım yerin aslında bir insan hastanesi olmadığını ve o zamanlar yalnızca bir ergen olduğumu anlamaları ne kadar sürer sence *Kritzelei*?"

Sofie çocukken veteriner olma hayalleri kurardı. Hayvanları severdi ve Avusturya'da gitmeyi en sevdiği yer hayvanat bahçesiydi. Orada orangutanları, filleri ve Sibirya kaplanlarını izlerdi. Leopolstadt'ın merkezinin Yahudi kısmında, babasıyla birlikte oturdukları saatçi dükkânının üzerindeki küçük, üç nesilden fazladır ailelerine yuva olan dairede yaşıyorlardı. Tüylere alerjisi olan babasının hepsine "Pist" dediği bir sürü isimsiz sokak kedisinin yanı sıra, Boopshi isminde tüy torbası gibi bir köpek ve Freud isminde bir kaplumbağa ile kendine ait küçük bir hayvanat bahçesi bile kurmuştu.

On dört yaşındayken, bir zamanlar Lorraine İmparatoru'na ait olan dünyanın en eski hayvanat bahçesi Schonbrunn'da gönüllü olarak çalışmaya başlamıştı. Oraya ulaşmak için trenle kırk beş dakikalık bir yolculuk yapması gerekiyordu ve

okuldan çıktıktan sonra gittiği için orada çok kısa süre kalabiliyordu ama fillerle kaplanların kafeslerini temizlemek için değerdi. Babası Carl, hayvanları insanlardan çok sevdiğini söyleyerek sık sık Sofie'ye takılırdı. Sofie de bazen babasının haklı olduğunu düşünürdü. Hayvanlar rol yapmazdı. Daha basit ve bazen de daha naziklerdi.

Buna karşın babası bir konuda yanılmıştı, Sofie tanıdığı insanları severdi. Tıpkı köşebaşındaki güzel bir apartmanda oturan, her cuma akşamı Şabat yemeği için gittiği büyükannesiyle büyükbabası gibi.

Büyükannesiyle birlikte sabah hazırladıkları ekmek hamuruna saç örgüsü şeklini vermeyi, ekmeğin fırından çıkmasını beklemeyi, gümüşleri parlatmayı ve masayı güneş battıktan sonra yaktıkları Şabat mumlarıyla süslemeyi severdi. Pazardan alınan taze çiçeklerin ve her zaman bir veya iki çeşit tatlının, genelde ev yapımı elmalı turta veya büyükbabasının favorisi olan cheesecake'in olduğu güzel bir masa olurdu.

On yedi yaşına geldiğinde veteriner hemşiresi olarak eğitim almaya başlamış, Lucas'la da orada tanışmıştı. Lucas da onun gibi öğrenciydi ve tıpkı Sofie gibi hayvanları insanlara tercih eden nazik bir ruhtu. Aralarındaki büyük bir aşk değildi. Daha çok yaz aşkı gibiydi ama maalesef sonunda, hamile kaldığı için zarar gören Sofie olmuştu. Bu, kısa süren aşkı bittikten çok sonra fark ettiği bir gerçekti.

Öte yandan Lucas, başka birine âşık olduğu hâlde yapılabilecek en onurlu teklifi yaparak onunla evlenmeyi teklif etmişti ama Sofie bu teklifi reddetti. Yaşanan skandala, ailesine yaşattığı hayal kırıklığına ve utanca rağmen, hayatını âşık olmadığı bir adamla geçiremezdi.

Haberi verdikten sonra babası hayal kırıklığı içinde başını iki yana sallayarak, "Aşırı idealist davranıyorsun," diyerek onu azarladı. Ardından başını ellerinin arasına alıp bir kez daha karısının, kızını yetiştirmeye yardım edecek kadar yaşamış olmasını diledi. "Seni kendi hâline bıraktım, annen olsa ne yapacağını bilirdi. Bunları sana onun anlatması gerekirdi!" Bu, babası tarafından sık sık dile getirilen bir ağıttı. Nihayet Sofie'ye bakıp içini çekti. "Seni daha iyi hazırlar, erkekler hakkında doğru düzgün bilgilendirebilirdi."

Sofie ise her şeye rağmen gülümsüyor, kara gözleri ışıl ışıl parlıyordu. "Ah baba, bu konular bana büyükannem tarafından gayet güzel anlatıldı. Lucas öyle biri değil, daha dikkatli olmalıydık, bunu biliyorum. Özellikle de şimdi. Ama onunla evlenmenin durumu nasıl daha iyi bir hâle getireceğini anlamıyorum."

Adam kızına hayretle bakıyordu. Sanki cevap gayet açıkmış gibi gözleri irileşmişti. "Sana ve çocuğa iyi bir hayat sunabilir."

Sofie kollarını göğsünde bağlayarak kaşlarını çattı. O sırada Boopshi de kucağına atlamıştı. Sofie köpeğin tel gibi tüylerini okşadı. "Beni evden atıyor musun?"

Babası gözlerini kırpıştırdı. "Hayır, tabii ki atmıyorum."

Sofie delici bakışlarını babasına dikti. "Öyleyse sözlerine anlam veremiyorum. Sana yük mü olacağım?"

Belki biraz fazla açık sözlüydü. Süslü laflarla vakit harcamak pek ona göre değildi. Dükkân gayet iyi iş yaparken ve zaten aşırı bir harcamaları yokken babasına nasıl yük olacağını gerçekten anlayamıyordu.

Babası burun kemerini sıktı. Böyle durumlarda, istenmese bile evlenmenin genellikle en doğru şey olduğunu kızına nasıl

açıklayacağından emin değildi. "Demek istediğim o değil, buranın her zaman senin evin olduğunu biliyorsun. Ben insanların ne düşüneceğinden endişe ediyorum, Sofie."

Sofie babasına söylediklerine inanamıyormuş gibi baktı. "Eh, etme o zaman."

Babası başını iki yana salladı. "O kadar basit değil!"

Sofie'nin kafası gerçekten karışmıştı. "Olmalı ama. Eğer burada yaşamakta özgürsem, o zaman bu kararı vermekte de özgür olmalıyım, baba."

Öte yandan büyükannesi de babasıyla aynı fikirdeydi. Bir gün Sofie'nin babasına, biraz da umut dolu bir sesle, "Onu evlenmeye zorlayamayız, değil mi?" diye sordu.

"Hayır, maalesef zorlayamayız," diye karşılık verdi babası.

Fakat bir hafta sonra başka bir şey denemeye karar verdiler. Büyükannesi, Sofie'ye kadın kadına biraz sohbet etmeyi teklif etti ve Sofie'yi yakınlardaki bir kafeye götürdü. İkisinin de pek dokunmadığı kahvelerini ısmarladıktan sonra ise ona yalvardı.

"Bak Sofie, söylediklerinin sana mantıklı geldiğini biliyorum. Sevgisiz bir evlilikte kapana kısılmış, saygı duymadıkları bir adamdan çocuk sahibi olmuş, gençken asla hayal etmedikleri, planlamadıkları hayatlar yaşayan birçok genç kadın tanıdım. Bunu anlıyorum, bu yüzden bu konuda fikrini değiştirmeye çalışmayacağım. Her zaman güçlü fikirlerin olmuştur ve onları sonuna kadar savunursun. Şu an onlara her zamankinden fazla ihtiyacın olacak. Fakat bunları yaşlı bir kadının tavsiyeleri olarak düşün, tamam mı?"

Sofie başını salladı, soğumuş kahvesinden bir yudum aldı ve yüzünü buruşturarak geri bıraktı.

"Eğer bebeği burada doğurursan yalnızca senin için değil, herkes için bir atık gibi olacak."

Sofie büyükannesinin sözlerine anlam verememişti, öylece yaşlı kadına bakakaldı. "Fazlalık mı yani?"

"Hayır, tıpkı bir nükleer atık gibi. Kulağa abartılı geldiğini biliyorum ama inan bana, bu durum hepimizin hayatlarına sızacak ve türlü türlü sorunlara yol açacak. Babanın işi için, senin için, ailemiz için. Bu semtte herkesin birbirinden haberi vardır maalesef. Evlenmeden hamile kalan bir kadının ailesi veya kendisi için kara bir leke olarak görülmediği bir zamanda yaşamak isterdim..."

Sofie nefesini tuttu. "Ama bu saçmalık! Aynı şeyi bir erkek yaptığında, bir kızı hamile bıraktığında..." diye itiraz etti öfkeyle, gözleri yaşlarla dolmuştu.

Büyükannesi, bir elini kaldırarak ona hak verdiğini göstermeye çalıştı. "Ona bir şey olmaz, gerçekten, bunu biliyorum. Birkaç fısıltı olur ve bazı insanlar belki sorun eder, belki de etmez fakat hepsi bu kadar. Adil değil, biliyorum ama böyle bir dünyada yaşıyoruz. Hep böyle olmuştur. Ayrıca insanlar duruma alışsa bile bir de o çocuğu düşün, gayrimeşru bir çocuk olarak büyüyecek. Ona sataşacaklar, önyargılı davranacaklar. Bunu sen de biliyorsun."

Büyükannesinin sözlerini düşünürken Sofie kaşlarını çattı. "Gayrimeşru" kelimesi sivri bir taş gibi kafasına vurup duruyordu. "Eğer beni Lucas'la evlenmeye zorlamıyorsan, o zaman konu ne? Git, başka bir yerde yaşa, önerin bu mu?"

Büyükannesi nazikçe Sofie'nin kolunu okşadı. "Hayır, yani en azından uzun süreliğine değil. Bebek doğana kadar kuzenin Lotte'nin yanına, Bregenz'e gidebilirsin. Sonra geri dönersin."

Sofie büyükannesine baktı, sonra korkuyla gözlerini kapattı. "Yalnız mı döneceğim? Bunu mu ima ediyorsun? Bebeği bırakacak mıyım yani?"

Büyükannesinin bakışları ciddiydi. "Elbette bu da bir seçenek."

Sofie başını iki yana salladı ve aniden ayağa fırladı, gözlerinden öfke dolu yaşlar akıyordu. "Onu başkasına vermeyeceğim!" diye tısladı.

Birkaç kişi durup onlara bakarken büyükannesi, "Otur!" diye emretti.

Sofie öylece ayakta dikilirken zar zor nefes alıyor, hiç hareket etmiyordu.

Büyükannesi içini çekerek, "Diğer seçenek Sofie, bebeği orada doğurmak ve beklemek," dedi.

Sofie gözyaşlarını silerken tekrar yerine oturdu. "Ne zamana kadar?"

"Birkaç aylığına. Evlendiğini ve kocanın öldüğünü söyleyebiliriz; hastalıktan veya başka bir sebepten. Sonra parmağında bir yüzükle geri dönersin."

Büyükannesi, kocasının ona yıl dönümü hediyesi olarak aldığı safir taşlı altın yüzüğü sağ elinin parmağından çıkarırken Sofie onu izliyordu. "Al bunu."

Sofie, kollarını göğsünde bağlayarak yüzüğü almayacağını göstermiş oldu. Böyle kandırmacalardan nefret ederdi. "Numara yapmaktansa kendi hatalarımı üstlenmeyi tercih ederim."

Büyükannesi başını iki yana salladı, çileden çıkmıştı. "Ortak bir noktada buluşmamız lazım, Sofie. Kendin için değilse de en azından çocuk için."

Sofie içini çekip bir süre daha dikkatle büyükannesine baktı. En sonunda başını sallayarak kabullendi. Birçok insanın

zaten bu küçük oyunun aslını tahmin edeceğini biliyordu ama ailesi böyle bir yalanla daha iyi hissedecekse, onların hatırına kabul edecekti.

Sofie bebeğiyle, Tomas'la birlikte Viyana'ya geri döndüğünde kendisi on sekiz yaşına girmiş, oğlu ise altı aylık olmuştu. Veterinerlik okulundaki hakkını kaybetmişti. Zaten ailesinin yardım tekliflerine rağmen küçük bir çocukla derslere gitmesi de mümkün değildi. Öte yandan çocuğun soyu konusundaki kuruntuları bir kenara bırakılırsa, ailesi onu bütün kalpleriyle hayatlarına kabul etmişti. Tomas kocaman kahverengi gözleri ve koyu sarı renkli gür bir saç tutamı olan neşeli, mutlu bir bebekti. Babası saçının rengini Sofie'nin annesinden almış olabileceğini söylemişti.

Tomas büyürken, Sofie'nin babası huylarını da annesinden aldığına ikna oldu. Çiçeklerle müziği seven, nazik ve hassas bir ruhtu. Alt kattaki dükkânda sessizce oturur, mutlu bir şekilde oyuncaklarıyla oynar ve Sofie onu her gıdıkladığında attığı kahkahalarıyla müşterileri gülümsetirdi.

Aylar geçerken, Sofie de anne olarak yeni hayatına alışmaya başlamıştı. Derslerini özlüyor ve veteriner hemşiresi olarak eğitim alabilmeyi diliyordu ama anne olmak başlı başına bir maceraydı. Hem Tomas büyüdükten sonra derslerine dönme şansı bulabilir, hatta belki de daha ileri gidip veteriner bile olabilirdi.

Şimdilik, altı yaşından beri neredeyse bir çırak gibi çalıştığı dükkânda babasına yardım ediyordu. Aklı daima rakamlardaydı ve hünerli parmakları, bez değiştirebildiği gibi saat de

tamir edebiliyordu. Bu da şimdilik yeterli, diye düşündü Sofie. Gençti ve hâlâ önünde uzanan kocaman bir hayat vardı.

*Ta ki her şey aniden, neredeyse bir gecede, tek bir kelimeyle değişene kadar: Anschluss.**

Sofie, Eva'ya bakarak içini çekti. Avusturya'nın, Almanlar tarafından istila edildiği günlerden uzaklaşıp aniden bulunduğu ana ve başındaki derdin gerçekliğine dönmüştü. Ranzada arkadaşının yanında yatarken yeni görevi konusunda endişeleniyor ve olur da gerçekte hiç hemşirelik yapmadığını öğrenirlerse ne yapacağını düşünüyordu.

"Tek gerçek iş tecrübem babamın saatçi dükkânındaki işim," dedi uzun, ince parmaklarını uzatarak. "Dişlileri düzenlemek, etlerle kemikleri düzenlemekle tam olarak aynı şey değil."

"Bunun sorun olacağını sanmam," dedi Eva. "Bizleri bir makineden veya hayvandan farklı görmüyorlar zaten."

"Özellikle de bizim gibi Yahudiysen," diye onayladı Vanda alçak bir sesle, yüzünü onlara dönmüştü, ayılabilmek için bir eliyle solgun kirpiklerle süslü gözünü ovuşturuyordu. Doğruydu, koğuşlarındaki insanların çoğu Yahudi ve Çekti. Aslen Avusturyalı olan Sofie gibi birkaç istisna vardı ama bunun sebebi, buradan önce Terezín'de bulunmalarıydı. Kamp yetkililerinin çoğu benzerlerin bir arada kalmasının daha güvenli olduğunu düşünürdü. Kendiniz gibi olanlarla yaşamanın daha kolay olduğunu sanırlardı ama yine de bu,

* *Alm.* Birlik. Avusturya ile Almanya'nın siyasi birleşmesini öngören ve 1938 yılı mart ayında Hitler Almanya'sının Avusturya'yı ilhakı ile gerçekleşen siyasi düşünce. (Ç. N.)

mükemmel bir uygulama değildi. Değişik işlere verilen insanlar etrafta dolaşıyor, kaçınılmaz bir karmaşa yaşanıyordu. Yine de kampta bariz bir hiyerarşi vardı ve Yahudilerin konumu en kötüsüydü. Ebeveynlerinden biri Yahudi olmayanların durumu biraz daha iyiydi. Siyasi mahkûmlar muhtemelen en iyi durumda olanlardı, daha uzun süredir burada olan Polonyalılar da öyle.

Hastane de gerçek gibiydi ama tam olarak bildikleri hastanelerden değildi. Orada kaldığı zaman çoğunlukla uyuduğu hâlde Eva bile beyaz önlük giymelerine rağmen, doktorların hastaları iyileştirmekle pek ilgilenmediğini görmüştü. Yine de meşgullerdi, çok meşgullerdi ama neyle meşgul olduklarını anlamak zordu. Hastanede dönen şeylere dair karanlık söylentiler, fısıltılar vardı ama kimse kesin olarak bir şey bilmiyordu. Bundan böyle Sofie sayesinde daha çok şey duyacaklardı.

Sofie gözlerini kapattı, yorgundu ama yine de tamamen uyanıktı. Korkunun sebep olduğu, çok tanıdık ve korkunç bir durumdu bu. Uykuya bir türlü dalamayacağını biliyordu. Neyse ki hastane çalışanları yoklamalardan muaf tutuluyordu. "Hastanede verilen bakım çok ilkel. Doktorlar etrafta dolaşıyor ama aslında hastalara bakmıyorlar. Elbette hemşireler, bir an önce işe dönmelerini sağlamak için tifüs gibi hastalıkları olan insanları tedavi ediyorlar ama hastanenin yalnızca tek bir şey için var olduğunu söyleyebilirim."

"Neymiş o?" diye sordu Eva.

"Deneyler."

Eva'nın gözleri iri iri açıldı, bunu hiç beklemiyordu. "Ne tür deneyler?"

"Savaşı kazanmalarına yardımcı olacak şeyler, biz de laboratuvar faresiyiz."

"Nasıl yani?"

Sofie'nin başı döndü, kelepçeli bir hâlde götürülürken bacağından aşağı kanlar akan kadın hâlâ gözlerinin önündeydi. Kadına bandaj bile yapmamışlardı ve zavallıcık bir hemşirenin onu "iyileştirmek" için götürdüğü yatağa doğru tökezleyerek ilerlerken, Sofie bacağındaki kemiği görebiliyordu. Tüyleri ürperdi. Daha sonra diğer hemşirelerden biri şu yeni doktorun, yani, Mengele'nin deney yapmak üzere kemiğin içine bir şey yerleştirdiğini açıklamıştı fakat amaç tam olarak bilinmiyordu.

"Gerçekten bilmek istemezsin." Sofie içini çekti ve fısıldayarak, "Başka bir şey düşünmem lazım *Kritzelei*, daha iyi bir şey," dedi. "Michal'le ilk randevunuzu anlat bana, hani konserden sonra nehir kenarında yürüyüşe çıkmıştınız."

"Evet, ben de dinlemek isterim," dedi Helga. Vanda da başını salladı, zaten uyumaktan vazgeçmişti.

Eva da anlattı.

On Üçüncü Bölüm

Prag, Nisan 1938

Serin bir nisan gecesinde, yağmurdan hemen sonra şehrin tarihi kesiminde yürüdüler. Eva derin derin nefes aldı. Havada asfaltla birleşen yağmurun tatlı ve taze kokusu vardı. En çok sevdiği gecelerden biriydi, zaman durmuş gibi görünüyordu.

Nehir kenarında yürürken, kıyı boyunca gelip geçen teknelerin onlara göz kırpan hafif ışıklarını ancak seçebiliyorlardı. Michal ondan epey uzundu ve kendisine bakmak için sık sık eğilmek zorunda kalıyordu. Eva gecenin serin havasıyla ürperince, Michal ona ceketini verdi. Giymesine yardım ederken Eva dudağını ısırarak adamın ılık, temiz kokusunu içine çekti. Hafif baharatlı ve hoş bir kolonyanın belli belirsiz kokusu vardı sadece ama Eva, kokunun biraz sarhoş edici olduğunu düşünmüştü. Aklından geçenler yüzünden yanaklarının yanmaya başladığını hissetti ve çaresizce yanında yürüyen uzun boylu, yakışıklı adama söyleyecek bir şeyler bulmaya çalıştı. Konser salonunda, bir sürü insanın arasındayken kolaydı, güvenliydi. Burada, yalnız ikisi varken, kalp atışlarının sesi kulaklarında yankılanıyordu.

"Böyle keman çalmayı ne zaman öğrendin?" diye sordu sonunda.

Michal dönüp ona baktı, kaşları çatılmıştı, normalde çevik olan adımları Eva'ya ayak uydurmak için yavaşlamıştı. Geçmişi düşünürken dudağında bir gülümsemeyle elini saç buklelerinin arasından geçirdi. "Yaklaşık dört yaşındayken. Ailemle birlikte yaz mevsimini Bratislava'da geçirmiştik. Orada birkaç katlı, eski, kocaman bir evleri vardı ve içinde hazine aramaya bayılırdım. Özellikle de tavan arası bir ömür boyunca saklanmış bir sürü şeyle doluydu: Eski bir sallanan at, geçen yüzyıldan kalma giysiler, oyun tahtaları, kitaplar... Fakat en çok hayran olduğum şey, görür görmez büyülendiğim eski, kırmızı bir kemandı. Sürekli kutusundan çıkarır, yaşıma rağmen oldukça nazik bir şekilde parmaklarımı hafifçe tellerin üzerinden geçirirdim. Annem sürekli beni arayıp durur, sonunda kemanın başında bulurdu. Dayım ise bu durumdan çok etkileniyor, bunun bir anlamı olduğunu düşünüyordu," dedi ve omzunu silkerek güldü. Yeşil gözlerinin kenarları kırışmıştı. "Oğlu Jakub'un kemanla ilgilenmesini hep istediğini ama onun hiç ilgilenmediğini dile getirdi. Böylece dayım benim için dersler ayarladı. Herkes, bunun şımarıklık olduğunu söyledi. Ama ben kemanı çok sevdim ve ondan sonra her gün çaldım. Eve dönerken dayım bana, on altı yaşına kadar kullandığım o eski, kırmızı kemanı verdi, ardından ölçülerime daha uygun yeni bir keman aldım," diye espri yaptı, uzun kollarını ve gövdesini göstererek. "Gereken parayı, küçük bir restoranda her akşam keman çalarak kazandım. Onlara yirmi yaşında olduğumu söylemiştim, böylece içki de içebiliyordum. Jascha Heifetz gibi biri olmaya karar vermem neredeyse bir yılımı aldı; kendisi dünyanın en iyi keman sanatçılarından

biri olarak kabul edilir. Geçen yıl bir konser için buraya geldiğinde onunla tanıştım. Fakat her şeye rağmen o eski kemanı hâlâ saklıyorum."

Nehirden uzaklaşıp bir caddeden yukarı doğru yürüdüler. Eva, onun küçükken neye benzediğini hayal ederek gülümseyince Michal de ona gülümsedi, gözleri sokak ışıklarının yansımasıyla dans ediyordu. "Sıra sende. Çizmeye ne zaman başladın? Seni meydanda gördüm."

Eva'nın ağzı şaşkınlıkla açık kaldı. "Öyle mi?"

Michal başını salladı, güneşten bronzlaşmış yanağında bir gamze belirmişti.

Eva başını çevirip kalabalık sokaklara, tiyatrolardan, sinemalardan ve barlardan çıkan, modaya uygun şık kıyafetler giymiş, kahkahaları havada çınlayan kadınlarla erkeklere baktı. Kalbi daha da hızlı çarpmaya başlamıştı.

Michal güldü. "Biraz casusluk yapan tek kişi sen değilsin."

Eva bakışlarını tekrar ona çevirdi ve başını şaşkınlıkla iki yana sallayarak Michal'in gülümsemesine karşılık verdi. Bir sanatçı olarak Eva'nın tüm dünyası detayları görebilme kabiliyeti üzerine kuruluydu. Michal'in de kendisini fark etmiş olabileceğini hiç düşünmemiş olması tuhaftı fakat onun, yaptığı müziğin içine dalıp gittiğini farz etmişti.

Yanakları kızardı. "Hep bir şeyler çizerdim, annem elimde kalemle doğduğumu söyler," dedi yere bakarak. "Her zaman yanımda çizim defterim vardır, belki bir şey görüp yakalamak isterim diye; bir an, bir anı, sıra dışı bir şey. Karşına ne çıkacağı hiç belli olmaz." Bir omzunu silkti. Dünya çok güzeldi ve onu fark etmeyi seviyordu.

"Çizim defterini hep yanında taşıyorsun yani, şu an bile mi?" diye sordu Michal, ağzı şaşkınlıkla açılmıştı.

"Evet," dedi Eva başını hafifçe eğerek. Geniş ve sanki biraz şekli bozulmuş gibi görünen deri omuz çantasına hafifçe vurdu. Annesinin de daha önceden hafifçe azarlayarak belirttiği gibi, konsere giderken götürülecek türde bir aksesuar değildi. Yine de Eva bunu umursamamıştı, çizim defteri olmadan kendini çıplak veya kaybolmuş gibi hissederdi.

Michal'in gözleri ışıldadı, ardından başını iki yana salladı. "Demek çizim defterini randevuya gelirken bile yanında getiriyorsun?"

Eva başını tekrar kaldırdı. Bakışları, Michal'in bakışları ile buluşurken gülümsedi, gözleri parlıyordu. "Randevum olabileceğini düşünmemiştim."

"Ben düşündüm."

Eva'nın hayret dolu ifadesini fark eden Michal omzunu silkti. "Şey, ben ayakkabılarından daha fazlasını görebiliyordum."

Eva bir kez daha gülümseyerek başını çevirdi. "Haydi gel," dedi, Michal'in elini tutup onu bir sokak lambasının altındaki banka doğru sürüklerken. Eva banka oturduğunda Michal durduğu yerden onu izlemeye başladı. Bu sırada Eva çizim defterini çıkarıp kalemini kulağının arkasına sıkıştırdı. Adama sırıtarak bakarken Michal'in yüzünde şaşkın bir ifade vardı. "Bu geceyi kaydetmek istiyorum. İçimden bir ses ileride bunu yapmış olmayı isteyeceğimi söylüyor."

"Neyi?" diye sordu Michal, Eva'nın yanına otururken gamzesi yine yanağında belirmişti. Belki gerektiğinden biraz fazla yakın oturmuş olabilirdi, Eva bacaklarının sıcaklığını hissedebiliyordu.

Eva derin bir nefes aldı, çizim defterini açtı ve sayfayı parmaklarıyla düzeltti. Eserine başlamadan önce ela gözlerindeki bakışlar ciddileşmişti. "Seninle tanıştığım günü ölümsüzleştirmeyi."

On Dördüncü Bölüm

Eva o gece, Herman'ın arkadaşının bulduğu minik kâğıt parçasına Michal'in portresini çizdi. Kocasını sanki yanı başında oturuyormuş gibi net olarak görebiliyordu ancak elbette onu hatırladığı hâliyle... Bu yüzden tıraşlanmış saçlarıyla nasıl göründüğünü hayal etmek zorundaydı.

Kemikli dizlerini çenesinin altına kadar çekmiş, ranzanın kenarında oturan Vanda, "Neden portresine ihtiyaç duyuyorlar, yalnızca etrafta dolaşıp adını seslenseler olmuyor mu?" diye sordu.

"Bazıları isimlerini kendilerine saklıyor. Burada başka bir insan oluyor, geçmişlerini el değmemiş bir şekilde saklıyorlar," diye cevap verdi Sofie.

Eva başını salladı. Bu doğruydu. Kendi koğuşlarında da böyle kadınlar vardı; özellikle de ailelerinin öldürüldüğünü görenler. Her gün bir zamanlar kim olduğunuzu hatırlamak zor olduğundan, yalnızca bir numaradan ibaretmişsiniz gibi düşünmek daha kolay oluyordu. Sofie, kuzeni Lotte'nin izini bulmakta zorlanmasının sebeplerinden birinin bu olduğundan emindi.

Birkaç defa yanlış bilgi almış ve bir seferinde neredeyse tıpatıp kuzenine benzeyen bir kadın görmüştü ama sonunda kadının başka biri olduğu ortaya çıkmıştı. Ne de olsa şu dünyada kimliğini saklamak isteyecek biri varsa, yaptığı şeyden sonra o kişi Lotte olmalıydı.

"Ayrıca bu şekilde Eva fazla dikkat çekmemiş olur, sonuçta yalnızca bir kâğıt parçası," dedi Sofie her zamanki pratik zekâsıyla.

Eva da öyle olmasını umuyordu. Zaten kampta "fotoğrafçı kız" diye bilinir olmuştu, bu bilginin yanlış ellere geçmesini istemiyordu.

O gece uykuya dalınca rüyasında Michal'i gördü. Öylesine gerçekçiydi ki... Biricik kocasının saçları tıraşlıydı, bakışları donuk, yemyeşil gözleri karanlıktı, ayrıca gözlerinin altında koyu gölgeler vardı ve solgun yüzündeki elmacık kemikleri iyice belirginleşmişti.

Dışarıda karların içinde çalışıyor, başka adamlarla birlikte bir sırada durmuş tuğla döşüyordu. Michal onu görmemişti, bu yüzden Eva ona ulaşmak için hızlı hızlı yürümeye başladı. Aniden yoğun kar kümelerine dönüşen çamurda ayakkabıları kayıyordu. Sesi sıkılana kadar Michal'in adını haykırarak ilerlemeye çabaladı ama hiç sesi çıkmadı. Michal de başını kaldırıp hiç bakmadı. Eva çabalamaya devam ettikçe o daha da uzaklaşıyormuş gibiydi.

Nihayet sıçrayarak uyandı, çığlığı dudaklarında asılı kalmıştı, kalbi deli gibi çarpıyordu. Öksürerek, hırıltılı nefesler alarak doğruldu, kendini zayıf ve yorgun hissediyordu.

Sabahki yoklama sırasında Hinterschloss her zamankinden daha beterdi. Eva, adamın nefesindeki alkol kokusunu bir metre ötede durduğu yerden alabiliyordu. Yüzünde alaycı bir ifade vardı, sarımtırak gözleri parlıyormuş gibiydi. "Kanada, ha, bugün için hazır mısın?"

Eva başını salladı.

"Ağzını kullanamıyor musun? Cevap ver bana!"

Adam tüfeğinin sapıyla itince Eva dizlerinin üzerine öyle sert düştü ki açılan yaranın izi kalacaktı.

"Evet, efendim," dedi hemen, hızla doğrularak.

"Hastanede değil miydin sen?"

Eva'nın rengi attı. Meier adama söylemiş olmalıydı. Demek ki içgüdülerine güvenmekle ve Meier'e, Sofie aracılığıyla çok fazla şey açık etmemekle doğru olanı yapmıştı. Öte yandan Hinterschloss nerede olduğunu tahmin etmiş de olabilirdi. Tüm bu düşünceler korkuyla zonklayan beyninde âdeta yarış ediyordu.

"Evet. Kısa bir süre oradaydım."

"Hâlâ hasta mısın?" diye sordu Hinterschloss, öne doğru yürüyerek. Eva'nın alnına dokunurken parlak gözleri genç kadını delercesine bakıyordu. Eva adamın elini itmemek için yanağının iç tarafını ısırmak zorunda kalmıştı. Adam abartılı bir tavırla elini pantolonuna sildi, yüzünde iğrenmiş gibi bir ifade vardı.

"Hayır," dedi Eva başını iki yana sallayarak, "artık değilim, bir süre önceydi."

"O kadar da önce değildi."

Eva, hastalığının o zamana kadar adamın gözünden nasıl kaçtığını bilmiyordu. Belki de şu an özellikle kötü bir ruh

hâlindeydi ve uzun süre önce gerçekleşmiş bir şey bile olsa, içlerinden birini seçmek için bahane arıyordu.

Hâlâ çok güçsüzdü, bacakları ağırlaşmış gibi geliyor, kolayca yoruluyordu. Düzgün beslenme ve dinlenmeyle iyileşebilirdi elbette ama burada ikisi de mümkün olmadığından -sağlıksız koşullardan bahsetmeye bile gerek yoktu- iyileşmesinin uzun sürmesi normaldi.

"Demek güçlüsün?"

"Evet," diye yalan söyledi Eva.

Adam bir kaşını kaldırdı. "Ne kadar güçlüsün?"

Eva bu kez bir taşı başının üzerine kaldırıp saatlerce tutmak zorunda kalmamak için dua etti. Doğrusu mecbur kalırsa bunu başarıp başaramayacağını bilmiyordu.

"Çalışabilecek durumdayım. Kanada'daki işe devam edebilirim efendim."

Hinterschloss bir anlığına şaşırmış gibi göründü, hatta ani bir neşeyle dizlerine vura vura gülmeye başladı. Bir yandan da kendisiyle birlikte gülen *Kapo*'lardan birine, "Duydun mu? İşine devam edebilirmiş!" diyordu.

"Aptal kız," dedi *Kapo*.

Sarı gözleri hain bir ışıltıyla parlayan Hinterschloss da aynı fikirdeymiş gibiydi. Eva'ya bakarak, "Evet, *çok* aptal," dedi. "Demek hasta olduğun için özel bir muamele görmeyi, buradaki en iyi işlerden birine verilmeyi hak ettiğini düşünüyorsun, öyle mi?"

Eva yutkundu. "Hayır, öyle demek istemedim."

Alaycı bir tavırla, "İstemedin mi?" derken bir parmağıyla Eva'nın göğsünü sertçe dürterek canını yakıp nefesinin kesilmesine sebep olmuştu. "Yani sen hasta oldun diye diğerleri her türlü hava koşullarında dışarıda çalışmaya devam edecek, sen de rahatına bakacaksın?"

Pis pis sırıtırken sivri dişleri görünüyordu.

"Hayır."

"Hayır mı?" Adamın bakışları artık saf öfkeyle doldu.

"Hayır, yani özel muameleye ihtiyacım yok demek istedim efendim, her yerde çalışabilirim."

Uzun bir sessizlik oldu. Nihayet diğer muhafızlardan biri devam etmeleri gerektiğine dair bir şeyler söylediğinde, Hinterschloss sanki adam eğlencesini berbat etmiş gibi burnunu çekti ve tekrar Eva'ya baktı.

"Her yerde, ha? İyi, inşa ekibine katılabilirsin, onlara da taşları parçalayacak biri lazımdı." Pis pis sırıttı. "Bu konuda tecrübeli olduğunu hatırlıyor gibiyim."

Eva ağzını açtı sonra tekrar kapattı.

"Bir sorun mu var?" Adamın eli tüfeğine doğru gitmişti.

"Hayır, efendim."

"Güzel, yürü haydi. Bizi yeterince geciktirdin zaten, bir daha böyle bir şey olmayacak."

Eva ellerini usulca kaburgalarının üzerine götürüp oraya sakladığı minik portreyi hissetti. Şimdi bunu Herman'a nasıl verecekti?

Yavaş yavaş baharın gelmesi gerekiyordu ama hâlâ yoğun bir şekilde kar yağıyordu. Eva depoda ele geçirmeyi başardığı ince şalı başının etrafına doladı ve dondurucu soğukta, on iki saatlik taş kırma görevine başlayacak olan ekibe katılmak için ayağını sürüyerek yürüdü.

O gece yat borusu çalmadan önce, soğuk hava yüzünden davul gibi şişmiş, kızarmış ve acıyan elleriyle dışarıda yürürken Michal'in portresini Sofie'ye verdi. "Eğer onu görürsen bunu Herman'a verebilir misin?"

Sofie hemen atkısını çıkarıp Eva'nın ellerine sararak onu ısıtmaya çalıştı.

"Deneyeceğim. Biraz zaman alabilir. Herman artık hastaneyi temizlemiyor ama bazen bir şeyler almak için depolara gitmem gerekiyor ve onun şu an çalıştığı yerdeki çitlerin önünden geçiyorum."

"Teşekkürler, ne zaman verebilirsen."

Vanda, Helga ve Kanada'da çalışan birkaç kadın daha bir hafta sonra inşa ekibine atandı ve genellikle işçilere ayrılan koğuşta Eva'ya katıldılar. Yeni yatakhane çok daha fazla kalabalıktı. Yine de Meier'e verdiği bir parça rüşvet sayesinde Sofie de Eva'nın yeni koğuşuna taşınmayı başarmıştı. Yeni *Kapo*'ları Maria isminde Polonyalı bir kadındı ve karşılığı ödendiği sürece istendiğinde başını başka tarafa çevirecek türde birine benziyordu. Tüm bu şartlar altında Sofie'nin çitin önünden geçip Herman'ı görme fırsatı bulması bir ay sürmüştü.

Adamı görünce öksürmüş, ardından kâğıdı adamın ayağının dibine bırakmış ve gözleriyle yeri işaret etmişti. Herman da kâğıdı gizlice alıp cebine sokmuştu.

"Şimdi bekleyeceğiz," dedi Sofie o gece Eva'ya, "bekleyip göreceğiz."

Eva başını sallayarak onu onayladı.

Elleri yarılmıştı ve sızlıyordu. Hem yorgun hem de açtı. Fazladan ekmek almak bir yana, kırıntı bile bulmak mümkün değildi. Artık dışarıda çalıştığı için takas edecek bir şeyler bulmak zordu, fazladan yiyecekle değiş tokuş yapabilecek bir

şeyleri her zaman bulabildiği Kanada'da çalışmaya benzemiyordu.

Aşırı zayıflamıştı ve bacaklarında doğru düzgün iyileşmeyen yaralar vardı.

"Al," dedi Sofie, Eva'ya her zaman verilen miktardan daha büyük, kalın bir kara ekmek parçası uzatırken.

"Olmaz Sofie," diye itiraz etti Eva, "Senin yemeğini almayacağım."

"Almak zorundasın Eva yoksa başaramayacaksın. Verilen bu kadarcık yemekle gücünü toplaman imkânsız. Zaten aşırı zayıfsın. Ayrıca ben hastanede çalışıyorum, bazen bize fazladan yemek veriyorlar."

Eva gözlerini kısarak, "Yalan söylüyorsun," dedi. Arkadaşına düşünceli gözlerle bakıyordu. Ekmeği alabilmek için Meier'le mi yatmıştı yoksa? Sofie'nin kendini tehlikeye atmasına sebep olmak istemiyordu.

Sofie, "Yalan söylemiyorum," diyerek Eva'nın elindeki ekmekten bir parça koparıp arkadaşının ağzına tıktı. "Ye," diye emretti. Sofie'nin bakışlarındaki ciddiyeti gören Eva ekmeği çiğnemeye başladı. Açlık midesini öyle bir kemiriyordu ki ekmek parçasını tümüyle ağzına tıkıştırmamak için kendini zor tutuyordu.

Sofie, "Bunu bir arkadaştan, iş yerindeki bir hemşireden aldım," diye yalan söyleyerek Eva'ya bir peynir parçası verdi, sonra da eşarbından kalın bir sosis parçası çıkardı. Sosisi aynı ranzada yattığı bütün arkadaşlarına paylaştırınca hepsi zevkten dört köşe olmuştu.

Kadınlar hafifçe iç çekmeye başladılar. "Bu gerçek mi? Yoksa gözlerim bana oyun mu oynuyor?" diye fısıldadı Helga yattığı yerden doğrulurken.

"Gerçek," dedi Sofie hafifçe gülümseyerek.

Vanda dudak büktü. "Yalan söylüyor," dedi gözlerini kısarak. "Bunları o yavru köpek bakışlı muhafızdan, Meier'den aldı. Sofie artık Kanada'da çalışmıyor ama yine de birbirlerinden uzak duramıyorlar. Geçen gün hastanenin arka tarafından geçerken onları gördüm. Adam ellerini Sofie'den uzak tutamıyordu, birilerinin görmesi umurunda değilmiş gibiydi."

Sofie öfkelense de kadının söylediklerini inkâr etmedi. Doğruydu, Meier'den bir süre uzak durmayı başarmıştı, hastanedeki işler çok yoğundu. Hinterschloss da bir süre için işkence edecek başka birini bulmuş gibiydi. Kısacası Sofie için işler iyi gidiyordu. Öte yandan arkadaşı çok hastaydı ve Meier birkaç gün önce ortaya çıkınca Sofie adama onu çok özlediğini söylemişti.

"Özledin mi?" diye soran Meier hem şaşırmış memnun olmuştu. Omzunun üstünden geriye bakıp Sofie'nin elini tuttu. Yataklarında yatan, kendi dertlerine düşmüş birkaç hastanın dışında kimse yoktu, ikisi yalnızdı.

Sofie başını yukarı aşağı salladı fakat Meier'in kaşları çatıldı, bakışlarını yere dikti. "Ne zaman yanına gelsem çok meşguldün... Hep acelen vardı. Belki de artık benim kadınım olmak istemediğini düşündüm."

Sofie sertçe yutkundu. "Hayır, ondan değil. Sanırım dikkatim dağılmıştı... Çok açım, epey zor oluyor."

Meier ona baktı. "Daha çok yiyecek mi lazım?"

Sofie onu başıyla onayladı. "Evet, sanırım bu büyük bir fark yaratırdı."

Meier bir süre Sofie'ye baktı, ardından hafifçe gülümsedi. "Anladım. Bir şeyler bulabilirim."

"Gerçekten bulabilir misin?"

Meier kızın koluna dokunup elini hafifçe göğsünün üzerinden geçirdi. "Yine de bu riskli bir şey. Eğer yakalanırsam... Benimle, bizimle ilgili olarak ciddi düşündüğünü bilmem lazım."

"Ciddiyim," dedi Sofie, adamın parmaklarını sıska göğsünden kaldırıp itmemek için kendini zor tutuyordu. Derken Meier onu öptü, sonra daha düzgün öpebilmek için elinden tutup gölgelerin içine çekti, elleri daha önce dokunmadığı yerlerinde geziniyordu. Sofie ona bir kez daha izin verdi. Şimdilik bu kadarıyla yetindiği için minnettardı.

Eva ile birlikte hayatta kalmaları gerekiyordu ve yemek olmadan bunu başaramazlardı. Bu kadar basitti. Ayrıca Meier ne kadar uysal davransa da karşılık olarak daha fazla şey vermeden onu uzun süre idare edemezdi. Neyse ki adam romantik biriydi, belki de birinin peşinde koşma fikri hoşuna gidiyordu.

Öte yandan Helga, o gün Sofie ile Meier'i yakalayan Vanda gibi düşünmüyordu. "Yiyeceği bizimle de paylaşman büyük nezaket," dedi omzunu silkerek. Buranın gerçeklerine karşı kör değildi. Birkaç hafta önce kadınlardan biri gece vakti öldüğünde, ölen kadının ayakkabılarını ve ceketini alan ilk kişi kendisi olmuştu. İnanılmaz korkunç bir şeydi, evet, ama ölünün ısınmaya ihtiyacı yoktu ve ahlak karın doyurmuyordu.

Vanda huysuzca söylenmeye devam etti. "Bacaklarını açtıktan sonra bu kadarını da alsın bir zahmet."

Eva kadının yüzüne sert bir tokat attı. Ses koğuşta çınlamış, herkes şok içinde geri çekilmişti. Vanda'nın aniden kızaran yüzünde beyaz parmak izleri vardı.

Vanda, Eva'ya şok içinde bakıyor, nefesi kesilmiş bir hâlde yanan yanağını tutuyordu. "Seni kaltak, neden yaptın bunu?"

Eva'nın gözleri tehlikeli bir parıltıyla parladı. "Çünkü ağ-

zından çıkanı kulağın duymuyor."

Arkadaşının göze aldığı risklerin ne olduğunu, neden gidip Meier'le konuştuğunu tahmin edebiliyordu. Üstelik Meier onunla ilgilendiği için Sofie'yi korkutmaktan zevk alıyormuş gibi görünen Hinterschloss'a karşı da kendini tehlikeye atmıştı. Sofie, Eva'nın fazla şey bilmesinin ikisini de tehlikeye atacağından korkarak, Hinterschloss'un işkencelerinin dozunu artırdığını inkâr etse de Eva her şeyin farkındaydı.

"Boş ver, *Kritzelei*."

Eva başını iki yana salladı sonra Vanda'ya baktı. "Biz kimiz ki başkasını yargılıyoruz?"

Rahatsız edici bir sessizlik oldu. Vanda kızaran yanağını tuttu ve gözlerine dolan yaşlarla sosisini çiğnemeye devam etti.

Bir dakika sonra bakışları yumuşadı. Sofie'nin yanına gelerek elini tutup sıktı. "Özür dilerim," derken gözlerini siliyor, Sofie'ye bakarak burnunu çekiyordu. "İmkânım olsaydı, arkadaşlarımın bir şeyler yemesini sağlayabilecek olsaydım, muhtemelen ben de aynı şeyi yapardım."

"Kesinlikle," dedi Eva, ikisinin de ellerini tutarak. "Hepimiz yapardık."

Helga, "Kendi adına konuş," diye şakalaştı. "Ben böyle bir şeye ancak çikolata için razı olurdum."

Nihayet *Kapo* hepsini uyararak gülmeyi kesmelerini söylemek zorunda kaldı.

"Aptal kuşlar!"

On Beşinci Bölüm

O gün Eva ile aynı göreve verilmiş olan Vanda, Eva'ya dönüp, "Mırıldanıyorsun," dedi. Sürekli aynı hareketi yapmanın verdiği acıyı ve artık ayrılmaz bir parçası hâline gelen açlık gurultularını görmezden gelmeye çalışan Eva, büyük bir taş parçasını kırmak için elindeki çekici savurdu. Ardından alnından düşen bir ter damlasını silerek yukarı baktı. Hava soğuktu ve rüzgâr da buz gibi esiyordu ama bütün gün dışarıda olduğu için yanakları kızarmıştı.

"Öyle mi?" diye sordu şaşkınlıkla Vanda'ya bakarak. Her zamanki gibi geçmişe ait anıların içinde kaybolmuştu.

Vanda, Eva'nın mırıldandığı melodiyi ıslıkla çaldı. "Bunu biliyorum, sanırım Debussy? Veya Mozart olabilir mi?"

Eva duraksadı, başını iki yana sallarken yüzünde yumuşak bir ifade vardı. Çekici sallayıp dururken mırıldandığının farkında bile değildi. "Hayır, ikisi de değil."

"Yine de bildiğim bir şey olduğundan eminim, hangisiydi?"

Eva'nın gözleri, daha önce orada olmayan bir ışıkla parladı. "Hiç sanmıyorum, bu beste daha önce çalınmadı."

Muhafızlardan biri uzaktan onlara bağırarak işlerine dönmelerini söyledi.

Eva çekici tekrar salladı. Darbenin çıplak, kızarmış ve şişmiş parmaklarına gönderdiği titreşimi görmezden geldi ve tekrar anıların içine daldı.

Vanda'nın bu besteyi duymuş olması mümkün değildi çünkü bildiği kadarıyla daha önce yalnızca bir kez ve yalnızca tek bir kişi için çalınmıştı.

Eva kemanın büyüleyici sesiyle uyandı. Wenceslas Meydanı'na bakan küçük yatak odasındaydı. Prag derin uykudaydı, dün gece açık bıraktığı perdelerin arasından şafağın ilk pembe ışıkları giriyordu. Yatakta oyalanırken bir an için rüya görüp görmediğini düşündü ama müzik çalmaya devam etti. Pencereden bakmak için kalkınca aşağıdaki caddede hayatında duyduğu en yumuşak, en tatlı müziği çalan bir siluet gördü. Gizemli bir melodisi vardı, Eva'nın kollarındaki tüyler diken diken olmuştu. Aynı anda hem büyüleyici hem de mutluluk vericiydi.

Diğer pencereler de teker teker açılıp insanlar neler oluyor diye bakana kadar kemancı gitmiş, sökmekte olan şafağın içinde kaybolmuştu.

Eva o sabah tekrar uyuyamadı. Üzerine sabahlığını geçirip gizlice evden çıktı ve merdivenden indi. Posta kutusunun içinde bir şey olduğunu fark etmişti, katlanmış bir kâğıt parçasıydı. Eline alıp açınca defalarca karalanıp tekrar yazılmış notalarla dolu bir nota kâğıdı olduğunu gördü. Bir de ufak not eklenmişti.

"Portreni çizemedim ama bunu yazdım. Eğer müzik olsaydın, kulağa böyle gelirdin."

Bir de dipnot vardı.

"Kahvaltıya ne dersin?"

Michal, köşe başındaki kafenin sabah saat yedide açıldığından bahsetmişti.

Eva sırıttı. Aşağı ineceğini biliyor muydu? Merdiveni ikişer ikişer atlayarak yukarı çıktı. Hemen giyindi, saçlarını şöyle bir taradı, dişlerini fırçaladı ve dudaklarına hafifçe şeftali rengi ruj sürdü.

Ailesi için çabucak bir not yazıp kahvaltıya gittiğini haber verdi ve kimse itiraz edemeden evden çıktı.

Evlerinin olduğu caddenin köşesindeki küçük kafede, minik zil sesleri eşliğinde kapıdan girdiğinde Eva'yı taze pişmiş ekmeğin ve yeni demlenmiş kahvenin kokusu karşıladı. Pencereler buğulanmıştı, açılan kapıdan içeri soğuk hava süzüldü. Arka taraftaki bir masaya oturmuş Michal'i gördü, başını önünde duran not defterine eğmişti, bir şeyler yazarken bir eli kıvırcık saçlarının içindeydi.

Eva gidip Michal'in önünde durdu, ellerini gergin bir tavırla sandalyenin sırtına koydu.

Onu fark eden Michal, "Merhaba şeftalili kız," dedi ayağa kalkarak ve sandalyeyi onun için tuttu. Eva çekinerek selam verip oturdu. Dün gece onunla birlikte şehirde yürürken kendinden emindi. Oysa şimdi, sabahın ışıkları her şeyi aydınlatmışken kendini utangaç, gergin, sanki önemli bir şeyin eşiğindeymiş gibi hissediyordu.

Eva'ya bakarken Michal'in koyu yeşil gözleri ışıldadı. "Mesajımı alıp almadığını bilmiyordum."

"Hangisini?" diye sordu Eva. "Serenadı mı yoksa notunu mu?"

Michal sırıtarak parmaklarını saçlarının arasından geçirdi. "İkisini de."

"Ne zaman yazdın?"

"Notu mu?" diye sordu kahvesinden bir yudum alırken ama bakışlarını Eva'nın yüzüne sabitlediğinden ağzını tam olarak tutturamamıştı. Gülerek çenesini sildi. Eva onun da gergin olduğunu fark edince rahatladı. Bu durum, ondan daha fazla hoşlanmasına neden olmuştu.

"Müziği," dedi Eva gülümseyerek.

"Dün akşam, seni eve bıraktıktan sonra. Uyuyamadım..."

"Bütün gece ayakta mıydın?"

Michal başını salladı. Eva, genç adamın yüzündeki içten gülümsemeye karşılık vermeden duramamıştı. "Ben alışkınım, ilham geldiğinde böyle olurum, kıpırdamadan duramam." Sonra bir an için başını diğer tarafa çevirerek, "Seni düşünmeden duramıyorum," diye itiraf etti.

Eva dudağını ısırdı. O da dün gece uyuyamamıştı. "Ben de," diye fısıldadı.

Birkaç saat sonra Eva kuzeninin kapısını çalıp ona elindeki besteyi ve Michal'in notunu gösterince, "Ah, oldukça iyiymiş," dedi Mila.

Kuzeni, iri mavi gözlerini sayfada gezdirdi. Saçına bukleler yapmış ve güzel dudaklarına kırmızı bir ruj sürmüştü.

"Çok iyi."

Eva, anaokuluna gittikleri günlerden beri oğlanları çılgına çeviren kuzenine dik dik baktı.

"Bunun bir teknik olduğunu sanmıyorum, eğer ima ettiğin buysa. Bütün kızlara yaptığı bir şey olduğunu düşünmüyorum yani."

Mila sarı kaşlarından birini kaldırıp nota sayfasına bakmaya devam etti. Sonra dudaklarındaki o baş döndürücü, mucizevi gülümsemeyle Eva'ya baktı ve başını yukarı aşağı sallayıp notaları daha yakından inceledi. "Hayır, ben de sanmıyorum. Öyle olsa üzerinde çok çalışılmış olurdu. Bu... Bu başka bir şey."

Eva gülümseyince Mila da ona katıldı. "Kuzen, başının gerçekten belada olduğunu düşünüyorum."

Eva gidip kuzeninin yatağına oturdu. Mila da yanına gelince gül rengi bir yastığı kenara çekti.

"Ben de öyle."

Kuzeni pis pis sırıttı. "Sanırım bunun keyfini çıkaracağım."

Eva ona yastıkla vurdu.

Bahar yaza dönerken Eva günlerini parkta, nehir kenarında veya eski şehirde çizim yaparak, arkadaşlarıyla ve kuzeniyle bir araya gelerek geçiriyordu. Geceleri de opera salonuna onun için mutlaka bir bilet bırakılmış oluyor ve en ön sırada oturup o yıpranmış ayakkabılara bakarak Michal'in performansını izliyordu.

Konser bittikten sonra o düşünceli, yeşil gözlerin ardındaki ciddi ruhu tanımaya çalışmak hoşuna gidiyordu. Nehir kıyısında yürüyorlardı, gece onların zamanıydı ve Eva, hava

serinlediğinde Michal'in ceketini omuzlarına koyduğu, onun parfümünün kokusunu içine çektiği, Michal'in ellerinin parmaklarıyla buluştuğu an için yaşıyordu.

Michal, Eva'yı bir an kahkahalarla güldürürken, başka bir an felsefi konular üzerinde kafa yormasına neden olabiliyordu. Kimi zaman sessizce oturuyorlardı. Eva çizim yaparken Michal de sevdiği bazı makaleleri okuyordu.

Eva sonraki haftalarda onu daha iyi tanımaya başladıkça, Michal'in kısıtlı imkânlarla büyüdüğünü fakat bir zamanlar epey zengin olan bir aileden geldiğini öğrenmişti. Babası Birinci Dünya Savaşı'nda hayatını kaybedince zor günler yaşamışlardı. Annesi içine kapanmıştı. Sürekli aşırı inişli çıkışlı ruh hâlleri yaşamaya yatkın bir hâle geldiğinden, Michal on altı yaşına girdiğinde annesi, kız kardeşiyle yaşamak için Avusturya'ya gitmişti. Nazilerin Avusturya'yı ilhak etmesinden hemen önce de birlikte Fransa'ya taşınmışlardı. Michal, annesinin orada daha iyi olmasını umuyordu.

Yirmi dört yaşına geldiğinde, orkestradaki en çok gelecek vadeden sanatçılardan biri olma yolundaydı.

Görenlerin bir daha bakacağı kadar yakışıklı ve çekiciydi fakat bunun hiç farkında değildi. Bazı açılardan eski kafalıydı; birkaç öpücükten fazlasına hiç yeltenmemiş, çoğu gece karartma saati başlayana kadar Eva'nın evde olmasını sağlamıştı, yine de düşünceleri ve fikirleri özgürlükçüydü. İyi para kazanıyordu ama çoğunu annesine gönderiyordu. Kendisine gelince idareli, başkalarına gelince cömertti.

Tam bir bilmeceydi. Eva onu çözmek için yıllarını vermeye razıydı ve hayatında ilk defa yazı geçirmek için şehirden ayrılmayacak olmayı diliyordu.

Eva'nın ailesi her yaz, Hradic Králové Bölgesi'ndeki Jívka kasabasının dışında, küçük doğal bir gölün kıyısındaki dağ evine giderdi. Kırmızı çatılı çiftlik evini, ilk çocuklarının doğmasından sonra Eva'nın babası ve Bedrich amcası birlikte almıştı. İki kardeş evi yenileme işini kendileri üstlenmiş, sonuçta her yaz kendilerini yeni bir proje üzerinde çalışırken bulmuşlardı. Bu yıl, dışarıda yenecek akşam yemekleri için bir çardak yapmayı planlıyorlardı. Eva'nın annesi, "Bırakın çalışsınlar yoksa hepimizi deli edecekler," demişti.

Bu ev herkes için bir sığınaktı. Okulu ve işi unutturacak bir yerdi. Eva ile kuzeni Mila içinse coşkulu çocukluk yılları boyunca göle çivileme atladıkları, çamurdan pastalar yaptıkları, ağaç evlerine çıkıp güneşlendikleri, çizim yaptıkları ve pırıldayan suyun içinde rahatça salınan denizyıldızlarını izledikleri bir yerdi.

Orası, güneş bacaklarını kahverengiye dönüştürüp saçlarının uçlarını sarıya boyarken tüm dünyayı unuttukları bir yerdi. Hangi yaşta olurlarsa olsunlar, göldeki geceler çıplak yüzmek, umutlarını ve rüyalarını paylaşmak, hayaller kurmak içindi. Eva her zaman, en iyi arkadaşının aynı zamanda kuzeni olmasının ne kadar harika olduğunu düşünürdü.

Alışkanlığı da orada başlamıştı. Etrafını çeviren vahşi doğanın verdiği ilhamla Eva, yanında bir çizim defterdi taşımayı âdet edinmişti. Ulu ağaçlara hızla tırmanan dağ sincaplarını ya da Elbe Nehri'ne doğru yürürlerken gizlice yanlarına sokuldukları su samurlarını çizdiğinden, o deftere "hareketli çizimler defteri" diyordu.

Ev, sapa bir kır eviydi. Telefon yoktu ve eve yalnızca ince, dönemeçli, tozlu bir patikadan geçilerek ulaşılıyordu fakat ücra bir yerde olmasına rağmen postacı, Bedrich'in efsanevi kart oyunlarının cazibesi ve kâhyaları Kaja'nın mükemmel elmalı turtası sayesinde burayı da rotasına eklemişti.

Bir öğleden sonra Eva gölden dönmüş, ıslak saçlarıyla kapının önünde dikilirken paspasa sular damlatıyordu. Kaja, kaşlarını çatarak komodinden bir havlu kaptı, ardından da yerleri daha o sabah cilaladığı konusunda söylenerek Eva'nın saçlarını kurulamaya çalıştı. Eva omzunu silkip yaygaracı kadının elini itti ve tekrar paspasın üzerine gidip dikildi. Gergin bir bekleyişle gözünü postacının geleceği yola dikmişti. Kaja'nın çokbilmiş, biraz da bezgin gülümsemesinden kaçınmaya çalışıyordu. Eva, eve gelmeden önce postacının tanıdık ıslığını duymuş ve gölden eve kadar koşarken adamın ayaklarını sürüyerek yürüdüğünü görmüştü. Postacı nihayet kapıya geldiğinde şapkasını çıkarıp Eva'yı selamladı. Kızın ne kadar heyecanlı olduğunu fark edince sulanmış kahverengi gözleri yumuşamıştı. Kaja'ya bakıp, "Ah, tekrar genç olsak," dedi.

Kaja alaycı bir şekilde güldü. "Kendi adına konuş."

Eva paspasın üzerinde âdeta dans ediyor, sabırsızlıkla ağırlığını bir ayağından öbürüne verip duruyordu. Bir havluya sarınmıştı ama üzerinde hâlâ çizgili mayosu vardı. Postacı ona hoşgörüyle baktı ve bir mektup uzatırken gülümsedi. "İşte canım," dedi göz kırparak. "Senin genç adamdan."

Eva utançla kızardı ama mektubu göğsüne bastırırken, yüzünü ikiye bölen o geniş gülümsemeye engel olamadı. Patikadan koşarak göle doğru gitmeden önce, "Teşekkür ederim!" diye bağırdı. Kaja arkasından seslenip dikkatli olmasını, boynunu

kırıp gölün üzerinde uzaklara sürüklenmemesini tembihledi. Eva, onun fırından yeni çıkmış ılık çikolatalı babka* *konusunda bir şeyler söylediğini ve postacıya bir dilim isteyip istemediğini sorduğunu da duymuştu.*

Mektubu gizlice okuyabilmek için küçük, doğal gölün kıyısına koşarak gitti fakat ne yazık ki bu mümkün olmadı.

"Michal'den mi?"

Eva hızla arkasına dönünce sırıtarak kendisine doğru başını sallayan annesini gördü.

Eva'nın annesi Anka, uzun ahşap bir masada oturuyordu, manikürlü elinde bir bardak limonata vardı, Dakhund cinsi, kocaman, üzgün bakışlı kahverengi gözleri olan köpeği Chatzy ayaklarının dibindeydi. Anka elindeki dergiyi bıraktı. Koyu renk kıvırcık saçları güneşin altında parlıyordu.

Anka Copco, dağda bile standartlarından vazgeçecek bir kadın değildi. Madem erkekler bir şeyler inşa etmek ve zamanlarını dağlara tırmanarak geçirmek istiyordu, istediklerini yapmalarına izin verirdi, tabii bu işlere kendisini bulaştırmadıkları müddetçe.

Eva zarfı yırtarak açtı, gözleri Michal'in yana yatık, kargacık burgacık yazılmış kelimelerinin üzerinde hızla gezindi. Mektubu okumak için annesinin karşısındaki sandalyeye oturdu, ela gözleri parlıyordu.

Eva, bazı yerleri bu kez yüksek sesle okurken gülümsedi. "Geçen akşam Don Giovanni'yi çalmışlar, özel bir performansmış çünkü ünlü bir müzisyen de onlara katılmış." Mektubun geri kalanına göz gezdirdikten sonra alaycı bir ifadeyle güldü. "Kendine yeni bir çift ayakkabı almış."

---

* Polonya'da yapılan bir tür kek. (Ç. N.)

Annesi de güldü.

Eva bu sırada Michal'in onu özlediğini yazdığı kısımları içinden okumuştu.

"Pazarda şeftali kokusu aldım ve bir an için yüzün gözlerimin önüne geldi, birileri bana hiç farkında olmadan yolun ortasında durduğumu söyledi."

Eva mektubu bıraktı, midesinde kelebekler uçuyordu. Ailesiyle birlikte kır evine gelmeden önce, hemen hemen her gününü onunla geçirmişti. Dağdaki eski eve gelmek için hazırlanmaya başladıklarında ayakları geri geri gitmişti.

Eşyalarını toplarken annesi, yüzünde bilmiş bir ifadeyle kapıda durmuştu. "Baban, bu sene burada kalıp kalamayacağını sorduğunu söyledi, canım. Bunun, kızımı her gece geç saatlere kadar yanında tutan, yüzünün renginin atmasına sebep olan şu çocukla bir ilgisi var mı?"

Eva doğrulup aynadaki yansımasına hızlıca göz attıktan sonra gülmüştü. Her akşam Michal'in orkestradaki işinin bitmesini beklemekten ve sonrasında şehirde yaptıkları uzun yürüyüşlerden dolayı ela gözlerinin altında koyu halkalar oluşmuştu. Sanki yalnızca ikisi için yapılmış gibi hissettiği sihirli bir zamandı. Yaza doğru günler iyice uzarken, Eva'nın evine doğru yürümeden önce birlikte gün batımlarını izliyorlardı.

Eva sırıtmıştı. "Bedrich amca ne der hatırla: 'Öldüğün zaman zaten uyuyacaksın.' Ben de kesinlikle böyle düşünüyorum ve bu yazın hiçbir anını kaçırmak istemiyorum."

Annesi gülümsemiş ve "Bedrich, Tanrı'nın her günü saat ikide şekerleme yapar!" diyerek şakacı bir tavırla kızını azarlamıştı. "Seni mutlu görmek harika, canım. Fakat dağda geçireceğin bir iki hafta sana iyi gelecektir."

Öyle de olmuştu. Dağlar her zamanki gibi güzeldi, kuzeninin kahkahası bulaşıcıydı. Fakat sanki bir parçası Prag'da kalmış gibi hissediyordu.

Eva zihninin içindeki anıları uzaklaştırıp, annesinin karşısında otururken güldü. "Biliyorsun, böyle konular yüzünden Mila'yla dalga geçerdim, bir oğlana takılıp kalmasıyla falan."

Annesi kolunu Eva'nın omzuna atıp ıslak saçlarıyla oynamaya başladı. Dudaklarında hafif bir tebessüm vardı. "Eh, onun başını döndüren genç bir adam her zaman vardır. Mila her zaman biraz âşıktır. Sen ise hiçbir şeyi hafife almadın, ne sanatını ne aileni ne de arkadaşlarını. Her zaman kendini tüm kalbinle verdin."

Bu doğruydu. Çocukken bile Mila sınıftaki hemen hemen her çocuğa tutulurdu. Dokuz yaşına gelene kadar okul bahçesinde hepsiyle evlenmiş ve "kocalarının" birkaçının gürültülü bir kavgaya tutuşmalarına neden olmuştu.

Uzaklardan kahkaha sesleri geldi. Eva ile Anka dönüp bakınca, kırmızı bir mayo giymiş Mila'nın gölden koşarak geldiğini gördüler. Arnold hemen arkasındaydı, kaslı, güçlü bacaklarıyla arayı çabucak kapattı ve Mila'yı kaldırıp omzuna aldı, göle geri yürüdü ve onu suya atmakla tehdit etti.

Mila, çocuksu bir kahkahası ve nazik bakışları olan Arnold'la geçen yaz tanışmıştı. Genç adam bir avukattı. Mila'nın cilveli tavırlarından etkilenmemiş, aksine, aynı anda hem kendisiyle hem de başkalarıyla çıkmaya kalkıştığını öğrenince ona haddini bildirmişti. Mila'dan daha iyisini hak ettiğini söyleyerek çekip gittiğinde, Mila herkesi şaşırtarak söylediklerini kabul etmiş ve özür dilemek için genç

adama gül göndermişti. O zamandan beri de ona sırılsıklam âşıktı.

Aralarındaki baş döndüren bir romantizmdi.

"Kuzen! Eva, gel de beni kurtar!" diye bağırdı Mila. Uzun sarı saçları kıvırcık bir yığın hâlinde omuzlarına dökülüyordu, çığlıklar atarken gözleri dans ediyordu.

Mila ile Arno baharda evleneceklerdi. Mila en sonunda kendisini yakalayacak adamı bulmuştu. Eva gülümsedi ve mektubu bırakıp kuzenini kurtarmaya gitti.

Akşamüstüydü ve göl ışıl ışıldı, su altın bir ışıkla parlıyordu. Eva'nın çizim defteri terk edilmiş gibi yerde yatıyordu, uyuklarken ellerinden kayıp çimenlerin üzerine düşmüştü.

Eva bacaklarını büyük, çizgili havlunun üzerine doğru uzattı. Komşunun, saman rengi pofuduk tüyleri, basık bir yüzü ve tam da yüzüne uygun huysuz bir karakteri olan Korkuluk isimli kedisi dirseğinin dibine kıvrılmış, Eva'ya da onunla birlikte uyuklama isteği vermişti.

Yüzünün üzerine bir gölge düşünce gözlerini kıstı, bir elini gözlerine siper etti, sonra gözlerini kırpıştırdı ve çabucak doğruldu. Kedinin kınar gibi bir ses çıkararak rahatsız edilmeyeceği bir yere doğru uzaklaşmasına sebep olmuştu.

Eva gözlerini biraz daha kıstı ve nihayet onu gördü.

Yüzü güneşten yanmıştı, saç buklelerinin uçları bal köpüğü rengine dönüşmüştü ve gülen yeşil gözlerinin kenarları kırışmıştı.

"Buradasın," dedi nefes nefese.

Yere doğru bakarken Michal'in yüzünde hafif bir gülümseme vardı. "Prag'da kalamazdım."

Eva genç adama öylece bakakalmış, onu burada, yanında gördüğü için afallamıştı. "Nedenmiş?"

Michal onu öpmek için uzandı. "Çünkü sen orada değildin."

On Altıncı Bölüm

Sofie o kadar yorgundu ki göz altlarındaki koyu halkalar giderek derinleşiyordu. Lotte'nin tanımına uyan bir kadın olduğunu duymuştu ama bunun da başka bir çıkmaz sokak olduğu anlaşılmıştı. Artık onu bulup bulamayacağından emin değildi. Belki de kuzeninin komşusundan gelen ve Sofie'yi buraya, bu cehenneme yönlendiren mektup sadece çılgın ve budalaca bir aldatmacaydı. Ranzanın kenarına oturdu, bakışları donuktu, bir çift ayakkabı yüzünden didişen iki kadını görmüyordu bile. Zamanda kaybolmuş, her şeyin değiştiği o ana geri gitmişti.

Dükkânın ön tarafında durmuş, gülümseyerek kendisine doğru emekleyen oğlu Tomas'ı izliyordu. Küçük Tomas annesine, karşı konulması çok zor olan o haylaz sırıtmalarından biriyle bakıyordu.

O esnada kapının üzerindeki zil çınladı ve dükkân, ağır botların ahşap zeminde çıkardığı gürültülerle doldu.

Sofie başını çevirince, sert bakışlı ve yüzlerinde alaycı ifadeler olan iki adamın geldiğini gördü.

"Yardımcı olabilir miyim?" diye sorarken Tomas onlara doğru emeklemeye başlamıştı. Minicik elini uzatarak adamlardan birinin pantolonunun paçasını yakalayıp çekiştirdi.

Sofie çocuğu adamın yanından çekip almaya bile fırsat bulamadan, göz açıp kapayıncaya kadar olanlar oldu.

Adam önce davranarak çocuğu kenara itti. Düşük göz kapaklarının altındaki mavi gözleri alev alev yanıyordu. "Çek o pis parmaklarını üzerimden."

Sofie, yere yuvarlanan ve yüksek, iç parçalayıcı çığlıklarla ağlamaya başlayan bebeğini almak için öne atıldı. "Seni canavar! Bu ne cüret, ona dokunmaya ne hakkın var!" diye bağırırken Tomas'ı aldı ve davetsiz misafirlere öfkeyle bakarak onu sakinleştirmeye çalıştı. "Dükkânımızdan defolup gidin!"

Adam açık açık alay ederek, "Emirleri bildirmek için buradayım, ayrıca burada olmaya da kesinlikle hakkım var. Artık hiçbir hakkı olmayan sensin," diye sataştı.

Sofie gözlerini kırpıştırdı. Bu çocuğu tanıyordu, yakın bir ilişkileri yoktu ama babası daha önce dükkâna gelmişti. Ufak tefek, cılız biriydi ve çenesinde lekeler vardı.

Arka taraftaki atölyesinden babasının sesi geldi. "Ne oldu Sofie, sorun nedir?" diyerek aceleyle içeri, kargaşanın olduğu yere girdi.

"Yalnızca bir uyarı," dedi düşük gözlü oğlan. "Şimdilik," diye de ekledi ortağına kurnazlıkla dolu bir bakış atarak.

Sonrasında onlara bir duyuru kâğıdı bıraktı fakat doğrudan babasının eline vermemeye dikkat etmiş, cam tezgâhın üzerine koymuştu.

Çıkmadan önce Sofie'ye düşük göz kapaklarının altından ikaz eder gibi bir bakış atmayı da ihmal etmemişti.

Babası kâğıdı alıp kaşlarını çatarak okudu. Gördüklerine inanamayan gözleri hayretle iri iri açılmıştı. "Bundan sonra bir Yahudi'nin iş sahibi olmasının yasa dışı olduğu yazıyor."

En yakınındaki koltuğa doğru sendeleyerek yürüdü ve pat diye oturdu.

"Yasa dışı mı?" diye tekrarladı Sofie, dili tutulmuştu. Büyük, koyu renk gözlerini babasına dikmiş, söylediklerinden bir anlam çıkarmaya çalışıyordu. "Ama yüz yıldan fazladır aile mesleğimiz bu!"

Babası başını kaldırıp ona baktı, birdenbire yaşından çok daha küçük görünmeye başlamıştı. "Ne yapacağız?"

En sonunda işi bir arkadaşlarının, Yahudi olmayan birinin üstüne geçirmeye karar verdiler. Bu, Sofie'nin büyükbabasının fikriydi ve iyi de bir fikirdi, en azından akıllarına gelen en iyi fikirdi. Ancak Naziler bunu öngörmüştü.

Akşam, bazı malları kaldırırken Sofie'nin başına aniden yağmur gibi cam parçaları yağmaya başladı. Sofie geriye doğru düşüp bir rafa çarptı. Raflar devrildi, yüzlerce saat yere düşerek sert ahşap zeminde paramparça oldu. Sofie kendi kanından oluşan bir gölün içinde yatıyordu. Kulakları çınlıyordu ve kanının kayganlığından ötesini görmek veya duymak zordu.

Belli belirsiz çarpan kalbindeki endişeyi hissedebiliyordu. Uğultulu sesler tekrar başlamadan ilk ve tek düşüncesi oğlu Tomas oldu.

"Tomas!" diye seslendi. Sesi ilk başta güçsüz olsa da giderek yükseldi. Bakışları bulanıktı, kulakları her geçen saniye daha çok çınlıyor, başı zonkluyordu. Bir elini alnına götürdü, geri çektiğinde parmakları kanla ıslanmıştı. Gözlerini kırpıştırdı. Ne olmuştu?

Aniden ayak sesleri duydu, sert, çivili botların sesleriydi. Görebildiği tek renkse kahverengiydi... Kahverengi üniformalı bacaklar. Naziler, diye düşündü korkuyla ürpererek. Caniler...

Doğrulup oturdu ve eliyle başını tutarak oğluna seslendi. Onu duyabiliyordu, bir yerlerde ağlıyor, annesini çağırıyordu.

Emekleyerek ilerledi, gözlerini kırpıştırdı sonra aniden bir ses duydu ve bayat nefesi viski gibi iğrenç kokan, öfkeli, kızarmış bir yüz gördü. Soğuk, düşük kapaklı mavi gözlerdeki yakıcı bakışlar âdeta tenini dağlıyordu. Saçlarından tutulup geriye çekildi. "Sana söylemiştim, çekip gitmeliydin," diye tısladı adam. Sonra yüzüne bir yumruk attı ve Sofie cam parçalarının üzerine yuvarlandı. Sonrası ise karanlıktı.

Saatler sonra Sofie baş ağrısıyla uyandı. Sanki başı ikiye ayrılmış gibiydi.

Kanepede yatıyordu, babası ise kırlaşmış başını ellerinin arasına almış bir hâlde yanında oturuyordu.

Sofie'nin gözleri açılır açılmaz babası, "Udo bizi dışarı çıkarabilir, bir yol bildiğini söylüyor," dedi. Sofie gözlerini kırpıştırarak babasına baktı. Bir hafta içinde olup bitenlerin ardından sanki bir gecede yirmi yıl yaşlanmış gibi görünüyordu. Dükkânları yağmalanmış, vatandaşlık hakları ellerinden alınmıştı. Tüm bunların sebebi yalnızca var olmalarıydı. "Bizi tekneyle İsviçre'ye götürebilecek birini tanıyor. Bu gece gidiyoruz."

Sofie kalkmaya çalıştı, ani hareketi yüzünden başı zonklamıştı. Hissettiği acıyla bir an için duraksasa da kendini zorladı. "Eşyalarımızı toplayıp Tomas'ı hazırlayacağım."

Babası başını iki yana salladı. "Her şey hazır. Büyükannenle büyükbaban birkaç gün sonra arkamızdan gelecekler, bizim şimdi gitmemiz lazım."

Sofie başını sallayarak onayladı. "Tamam."

Saatler boyunca trenle yolculuk ettiler. Yerel bir iş adamı olan babasının arkadaşı, dışarı çıkmaları için gereken evrakları ayarlamalarına yardım etmişti. İlk durakta, muhafız belgeleri kontrol ederken Sofie nefesini tuttu. Yahudilerin, evlerinden birkaç kilometre uzağa gitmeleri, ülkeden ayrılmaları ya da üçüncü sınıf arabaların dışında başka bir şeyle seyahat etmeleri yasaktı. Sofie başına yün bir şapka geçirip alnını kapatmıştı ama yine de bandaj görünüyordu. Muhafız kaşlarını çattı sonra nasıl yaralandığını sordu. Portatif karyolada uyuyan Tomas'a bakıp, "Oğluma takılıp düştüm, nasıldır bilirsiniz, görmedim," dedi Sofie.

Muhafız burun kıvırdı, o sırada Sofie'nin babası, "Annelik içgüdüsü işte, oğlunu korumak için merdivenden düştü. Kadınlar," diye ekledi göz kırparak.

"Evet, aptal şeyler," diyen muhafız evrakları Sofie'ye geri verdi. "Artık daha dikkatli olursun."

"Kesinlikle," dedi Sofie, o kadar çok korkuyordu ki adamın söyledikleri yüzünden alınmak aklına bile gelmemişti.

Yolculuğun ardından o akşam Alplerin eteklerindeki Bregenz istasyonuna, kuzeni Lotte ve kocası Udo ile buluşacakları yere ulaştılar. Tomas'ı doğurduğunda ikisi de Sofie'ye göz kulak olmuşlardı. Udo bir elini kaba, siyah saçlarının arasından geçirip, "Tekne sizi İsviçre'ye götürecek," diye açıklarken

siyah gözlerindeki bakışları çok ciddiydi. "Benim arabamı kullanabilirsiniz, şüphe çekmemek için biz birkaç gün sonra geleceğiz."

Sofie ile babası başlarını sallarken Lotte elini kaygıyla boynuna götürdü. Genellikle annelerin tercih ettiği tarzda kesilmiş kısa sarı saçları ve yüzünde sürekli endişeli bir ifade olan tombul bir kadındı. Kocaman, yuvarlak ceylan gibi gözlerine bakılırsa, yaşananlardan dolayı dehşete düşmüş gibi görünüyordu. Fazla bir şey söylemedi, tırnaklarını avucuna öyle bastırıyordu ki ellerinin kanamasına sebep olmuştu.

Sofie ile babası yorum yapmadı. Yorgun, aç ve sefil bir hâldeydiler. Sofie kuzeninin neler hissettiğini anlıyordu, ülkeden tam olarak ayrılana kadar kendini güvende hissetmeyecekti ama en azından Viyana'dan çıkmak ve yaşananlardan uzaklaşmak bile yeterliydi.

Hafif bir akşam yemeğinin ardından ertesi gün kendilerine yeni bir ev bulabilmeyi ümit ederek yataklarına girdiler. "Belki de bunu tekrar düşünmeliyiz," dedi Lotte bir kez daha. "Başka bir şey denemeliyiz. Bu çok tehlikeli."

Sofie içini çekti. Kuzeni aynı şeyi defalarca söylemişti ve bunun tek şansları olduğunu açıklamaktan artık herkese gına gelmişti. Ya gidecekler ya da gelip onları bulmalarını bekleyeceklerdi.

Udo iki parmağıyla burun köprüsünü sıktı. "Yeter Lotte. Tek yol bu."

Sofie tüm bunların nedeninin korku olduğunu biliyordu, bu yüzden ikisinin atışmalarından uzak kalmayı tercih etti. Oğluna iyice sarıldı, banyodan sonraki temiz kokusunu içine çekti ve "Bu korkuyla büyümemen için elimden geleni yapacağım,"

diye fısıldadı. "Söz veriyorum. Kimsenin sana ikinci sınıf bir insan olduğunu söylemesine bir daha asla izin vermeyeceğim."

Ertesi gün, onları İsviçre'ye, özgürlüğe götürmek için bekleyen küçük teknenin olduğu göle doğru hızlı hızlı yürümeye başladılar. Aniden arkalarında bağrışmalar oldu. Bir sürü Nazi subayı onlara doğru koşarken az önce Sofie ve ailesine el sallayan, çok da fazla soru sormayan sınır koruma muhafızına seslenip dikkatini çektiler. Sofie oğluna sıkıca sarılmıştı. Tam o sırada kuzeninin iki Nazi tarafından sürüklenerek getirildiğini gördü. "Özür dilerim!" diye feryat ediyordu Lotte. "Eğer onlara doğruyu söylemezsek bizi öldüreceklerini söylediler."

Sofie dehşetle gözlerini kapattı.

Subay, "Sahte evrak yapmışlar," diye bildirdi sınır muhafızına.

Sofie, "Hayır," diyerek inkâr etti. "Evraklar gerçek."

Subay, Sofie'nin yüzüne bir tokat savurdu. Bunu gören Sofie'nin babası bağırınca aniden adamın başına silah dayayıp iskele merdiveninden sürüklemeye başladılar.

"Hayır! Lütfen, yapmayın!" diye yalvardı Sofie.

Subay ona baktı. "Yalancıları sevmem," diye tersledi. "Veya Yahudileri," diye ekledi, babasının tam kalbine ateş etmeden önce.

Sofie'nin çığlığı göğü delercesine inledi. "Hayır! Baba!" Babasının nefes almaya çalışarak çaresizce ölmesini izledi. Hıçkırıklara boğulan Sofie, ağlamaya başlayan oğlunu sıkıca tutarak dizlerinin üzerine çöktü. Lotte, Tomas'ı almak için geldi, tombul yüzü pişmanlıkla doluydu.

Sofie oğlunu kuzeninden uzaklaştırdı. Ancak bir subay onu kolundan tutup kaldırdı, sürükleyerek babasından uzağa çekiştirdi ve Tomas'ı zorla kollarından kopardı. Bebeği Lotte'ye verip alay ederek, "Buna iyi bak," dedi. Sonra Sofie'ye döndü. "Sahte evraklarla ülkeden çıkmaya çalışmaktan tutuklusun."

Lotte, Tomas'ın çığlıklarını bastırarak ağlamaya başladı. "Çok özür dilerim."

Sofie'nin dudakları titriyor, gözlerinden sıcak gözyaşları dökülüyordu. "Bak ne yaptın!" diye haykırdı. "Neye sebep oldun! Babamın canına değer miydi?"

Sofie'yi yakındaki bir polis karakoluna götürüp bir hücreye attılar ve ona ne yapacaklarına zamanı gelince karar vereceklerini söylediler. Sofie günlerce üzerindeki kıyafetlerle orada öylece oturup bekledi. Birkaç gün sonra kuzeni valizini getirdiği hâlde ne banyo yapacak ne saçını düzeltecek ne de üzerini değiştirecek gücü kendinde bulamadı.

Yalnızca oğlunu istiyor, bebeğinin, babasının hasretini çekiyordu. O kadar ağlamıştı ki artık gözünde yaş kalmamıştı. Belki de yaşlar içine akıyor, kalbini boğuyordu.

İçmeyeceği küçük bir kâse çorbayı getiren muhafıza, "Oğluma ne oldu?" diye sordu. Günlerdir hiç haber alamamıştı. "Kuzenimin yanında mı?"

Muhafız ona baktı. "Kuzenin mi?"

"Beni ele veren kadın," diye tersledi Sofie.

Adam gözlerini kırpıştırdı. "Sarışın Yahudi mi? Senin başına gelecek olanla aynı şey oldu elbette, kampa gönderildi."

Sofie ayağa fırlayarak şok içinde gözlerini kırpıştırdı. "Peki, oğlum?"

Adam tembel tembel dişlerini karıştırdı. "Onu götürdüklerinde yanında çocuk falan yoktu."

"Ne demek istiyorsun?" diye bağırdı Sofie.

Muhafız bir adım geri çekildi. "Kadın yalnızdı. Bebeği verdiğini söyledi. Nereye ya da kime verdiğini söylemedi. Bizim için önemli de değildi."

Sofie'nin kalbi sanki binlerce parçaya ayrılmış gibiydi.

"Kadın nerede? Hangi kampta?" diye sordu güçlükle.

Adam omzunu silkti. "Doğu'ya gönderildi."

Muhafız arkasına bile bakmadan çıkarken Sofie çaresizlik içinde dizlerinin üzerine çökmüştü.

Sahte evrak düzenlemek ciddi bir suçtu ve böyle bir suçun iki cezası vardı: Birincisi idam mangası tarafından öldürülmek, ikincisi de mahkûm olarak bir çalışma kampına gönderilmek. Tabii ki Sofie'ye bir seçenek sunulmamıştı. Ertesi sabah bir kampa gönderileceği ve kaderine orada karar verileceği söylendi.

Yüzlerce erkek, kadın ve çocukla tıklım tıklım dolu bir trene bindirildi.

Tren saatlerce gittikten sonra nihayet ani bir fren yaparak durdu.

İnsan pisliği ve yıkanmamış vücut kokusuyla dolu vagonların, çıtalarla kaplı pencere deliklerinden dışarı bakan insanlar vardı ama neler olduğunu kimse bilmiyordu.

Aniden kapılar açıldı ve trenden aşağı indirilip başka yöne giden vagonların durduğu bir platforma götürüldüler. "Burada durun," diye emredildi.

Sofie, bir adamın tökezleyerek muhafızlardan birinin yoluna çıktığı için vurulup öldürülmesini dehşetle izledi.

Kalbi göğsünde deli gibi atarken diğerleriyle birlikte saatlerce ayakta bekledi. İnsanları iki gruba ayırmışlardı. Nihayet cesaretini toplayarak diğer yöne gidecek vagona doğru ilerledi. Bakışları bir öne bir arkaya gidip geliyor, başardığına inanamıyordu. Başka bir isimle yoluna devam edebilirdi. Kaderini değiştirebilmiş olmayı ümit etti. Hayatta kalıp Lotte'yi bulması gerekiyordu. Böylece oğlunu da bulabilirdi.

Seçtiği tren onu bir aktarma kampı ve Yahudi gettosu olan Westerbork'a götürdüğünde doğru bir seçim yaptığını anladı. Binmesi gereken trense doğruca Mauthausen'e, yani ölüm kampına gitmişti.

Sofie, o an ufacık şeylerin ne kadar büyük farklar yaratabileceğini anladı. Sola değil de sağa gitmek gibi ufacık kararların... Yaşam ve ölüm arasındaki çizgi işte bu kadar kısaydı.

On Yedinci Bölüm

"Bahar geliyor," dedi Eva. Günlerden pazardı, yani hafta boyunca çalışmak zorunda olmadıkları, koğuşlarının yakınlarında özgürce dolaşabildikleri ve korkmadan bir araya gelip konuşabildikleri tek gündü.

Sofie ona şaşkınlıkla baktı. Hava hâlâ buz gibiydi. Kar ayak bileklerine kadar geliyor, nefesleri havada buharlaşıyordu.

"Bak," dedi Eva eliyle yeri işaret ederek. Ayağının yanındaki ufak bir yığının içinde bir kardelen vardı. "Tüm bunlar olup biterken aşağıda, yerin altında bahar yola çıktı bile."

Böyle kasvetli ve çorak bir yerdeki beklenmedik güzelliğe bakmak için çömeldi.

Uzun saatler boyunca dışarıda çalışmaktan sırtı ağrıyordu. Yaptığı iş sağlığına epeyce zarar vermeye başlamıştı. Kâhyaları Kaja'nın fırından yeni çıkmış ılık çikolatalı *babka*'sını hayal ederek kendine işkence ediyordu. Göl kenarındaki uzun yaz günlerini, Michal'in gözlerini, annesinin hafif tebessümünü de...

"Ağır ağır pişmiş dana gulaş," dedi Sofie, daha önce başladıkları konuşmaya devam ederek. "Eğer pazar günüy-

se öğle yemeğinde bunu yerdim, etin en iyisi olmazdı ama uzun süre pişince fark etmezdi zaten. Büyükannemle büyükbabamın sıcacık, rahat evlerinde olurdum. Tomas banyosunu yaptıktan ya da köpekle uzun uzun oynadıktan sonra beşiğinde uyuyor olurdu. Babam bulmaca çözerdi, ben de ekmek yapardım; tıpkı büyükannemin bana daha çocukken öğrettiği gibi."

Eva'ya baktı, gözleri kederliydi. "Şu an burada olmak yerine bunları yapardım."

Eva başını sallayarak arkadaşının koluna dokundu. Bazen eski hayatlarını hatırlamalarının mı yoksa unutmalarının mı daha iyi olduğunu bilemiyordu. Ancak her şeye rağmen onları hatırlamak, Nazilerin onları dönüştürmek istediği şeye, bir hayvana dönüşmelerine engel oluyordu.

"Yahnide patates de olur muydu?" diye sordu.

Sofie gülümsedi. "Hem de bir sürü. Büyükannem küçük bahçesinde saksılarda yetiştirirdi. Tereyağı gibi yumuşak, ağızda dağılan, domatesli ve biberli patatesler."

"Mmmm." Lezzetli yemeği hayal eden Eva'nın ağzı sulanmıştı.

"Sana bir şey söyleyeceğim," dedi Sofie. "Eğer buradan sağ çıkmayı başarırsam, bir daha asla su gibi çorba içmeyeceğim."

Eva onu başıyla onayladı. "Kara ekmek de yemeyeceğim."

"Eğer buradan kurtulursak sana ekmek yapmayı öğreteceğim, çay içip hamur yoğuracağız ve biz sıcak evimizde tok karnımızla otururken dışarıda kıyamet bile kopsa umurumuzda olmayacak."

Eva arkadaşına bakıp gülümsedi, bakışları yumuşamıştı. İkisi de bunun pek mümkün olmadığını biliyordu ama bunları

düşünmek, bir gün yine öyle bir dünyada yaşayabileceklerini ümit etmek kendilerini daha iyi hissetmelerini sağlıyordu.

Aradan bir hafta geçmişti ama bahar hâlâ uzak bir rüya gibiydi. Kampta dondurucu bir rüzgâr esiyor ve artık kimse mevsimin değişeceğinden bahsetmiyordu.

Sofie dışarıda yürüyen kadın grubunun arkasında kalmıştı. Eva ise eskiden oturduğu semtten tanıdığı bir kadınla konuşmak için öne doğru gitmişti. İki kadın birbirleriyle hem yiyeceklerini hem hikâyelerini paylaşıyordu. Pazar günleri insanlar daha kolay gülümsüyor ve adımlar nedense daha kolay atılıyordu.

Bu sırada Sofie'nin düşünceleri kurşun gibi ağırdı. Her zamanki programını uygulamış, sabah boyunca karşılaştığı herkese Lotte'yi sormuştu. Her pazar aynı şeyi yapardı, yapmaya devam da edebilirdi fakat Auschwitz'de geçirdiği beş aydan sonra umudunu kaybetmeye başlıyordu.

Eva tekrar yanına geldiğinde ona, diğer kadınlardan biriyle takas etmeyi başardığı küçük bir peynir parçasını verdi. Sofie peyniri alsa da yemedi.

"İyi misin?" diye sordu Eva, arkadaşının gözlerinin boş boş baktığını fark etmiş, endişelenmişti. "Meier mi? Bir şey mi yaptı?"

Sofie başını kaldırdı, bakışları Eva'yı geçip çitin kenarında duran muhafızlara kaydı. Meier hep oradaydı. Mavi bakışlarını Sofie'ye dikmiş, daha fazlası için yalvarıyordu.

Sofie başını iki yana sallayarak başka tarafa döndü. Bu kasvetli kış gününde etrafta dolaşan, bazıları ise kol kola girmiş

bir hâlde sallana sallana yürüyen kadın gruplarına bakıyormuş gibi dursa da aslında kimseyi görmüyordu. Aniden doğruldu. Şaşkınlıkla bakarken değerli peynir parçası elinden kayıp yere düştü.

"Ne oldu?" diye sordu Eva.

Sofie tek kelime bile etmedi. Ağzı istemsizce açılıp kapanıyormuş gibiydi. Bakışları, koğuşlarının yanından geçen bir grup kadına sabitlenmişti. Daha yaşlıydılar ve bir tanesinin kafasında parlak sarı saç tutamları parlıyordu.

Sofie gözlerini kırpıştırdı sonra Eva'nın elini tuttu. "Bu o... Lotte."

"Emin misin?" diye sordu Eva, geniş çamur deryasının karşı tarafında yürüyen kadınları izlerken.

Fakat Sofie cevap vermeden koşmaya başladı. Eva da peşinden gitti.

On Sekizinci Bölüm

Prag, 1938 sonbaharı

"Evlenmek mi? Delirdin mi Eva? Bu çocukla daha yeni tanıştın. Gerçi bakıyorum da bu hafta her gece onunla dışarı çıktın," dedi babası sabah gazetesini bir kenara bırakarak. Kaşlarını çatmıştı.

Eva'nın gözleri, bedeni, ruhu âdeta mutlulukla dans ediyordu bu yüzden babasının itirazını umursamadı.

"Olsun baba. Biz evleneceğiz. Yalnızca bilmen gerektiğini düşündüm."

Eva'nın annesi, kusursuz kahvaltı masasındaki porselen fincana kahve doldururken manikürlü ellerinden birini sallayarak güldü. Dışarıda, Prag şehri sabah güneşiyle yıkanıyordu ve aşağıdaki Wenceslas Meydanı sonbahar renklerinden oluşan bir cümbüş gibiydi. Anka'nın koyu renk gözlerinde eğleniyormuş gibi bir ifade vardı. "Ciddi değil, yalnızca sana takılıyor, Otto."

"Takılmıyorum," dedi Eva. Kendine biraz elma suyu doldurup annesiyle babasına ciddi bir şekilde baktı. "Gerçek bu, zamanı gelince olacak. Evlendiğimiz zaman sanat okuluna devam edebilirim, böylece derslerim veya çizim ya da tekstil

tasarımı konusunda bir iş bulma planlarım aksamamış olur. Aslında bu konuda henüz tam kararımı vermedim. Neyse ki Michal, Mila'nın Arnold'u gibi eşinin çalışmasını istemeyen erkeklerden değil. Gerçi bildiğiniz gibi Mila partiler vermeye devam edebildiği müddetçe geleneksel bir hayat sürmekten mutlu olur," dedi sevgi dolu bir gülümsemeyle. "Yeri gelmişken, hayatımızı bir düzene sokana kadar bebek meselesi birkaç yıl bekleyebilir sanırım. Muhtemelen buradan çok uzak olmayan küçük bir dairede yaşayacağız, yani Şabat'ta ailece toplanabiliriz, gerçi bunu pek yapmıyoruz ama neyse. Zaten Michal gündüzleri müziğiyle meşgul olacak, ben de sık sık sizi görmeye gelebilirim. Belki de bir veya iki yıl içinde çocuk sahibi oluruz..." Eva gelecekle ilgili hayallerini anlatarak gevezelik etmeye devam etti.

Babasının gözleri hayretle iri iri açıldı, içtiği kahve genzine kaçınca kahveyi tertemiz keten masa örtüsüne püskürtmüştü. Bir peçete alıp ağzını sildi. "Bu çok saçma. Tanrı aşkına, bu genç adamla yalnızca birkaç kez karşılaştım. İlkinde de zaten pek iyi bir izlenim bırakmamıştı, haber vermeden ve davet edilmeden yazlık evimize çıkıp geldiğini hatırlatırım."

"Ah, baba, gece kalmadı bile, hatta annem kalmasını teklif etmesine rağmen. Yalnızca merhaba demeye gelmiş çünkü beni özlemiş, herhâlde bu suç değildir," dedi Eva sırıtarak.

"Bu yolculuğu yalnızca bunun için yapmış yani! Anlatmaya çalıştığım da bu."

"Benim de!" dedi Eva, babasından tamamen farklı bir şekilde düşünerek. Eva'ya göre bu, Michal'in nasıl biri olduğunu ortaya koyuyordu: Kendisine neye mal olursa olsun, birine kendisi için ne kadar değerli olduğunu göstermekten korkmayan biri.

"Keşke kalsaydı," dedi Anka parlayan gözleriyle sataşır gibi, "odamız vardı, ayrıca Michal etrafta olduğu zaman kesinlikle ortama bir şeyler katıyor, sence de öyle değil mi, Eva? Mesela babanın enteresan yüz rengi gibi."

Otto kaşlarını çatıp Anka'ya dik dik baktı, böyle ciddi bir konuda şaka kaldıracak durumda değildi. "Mesele kalacak yer olması değildi," dedi, karısının sataşmasını tamamen görmezden gelerek.

Michal geceyi orada geçirmek istememiş, sadece akşam yemeğine kalmıştı. Birlikte yüzmeye gitmişlerdi ve Michal gidene kadar, Eva ona karşı olan duygularının liseli bir kızın tutkusu gibi olmadığını anlamıştı. Bu gerçek aşktı, belki de hayatında ilk defa âşık olmuştu.

"Mesele onun kim olduğu ve kızımız için iyi bir seçim olup olmadığı," diye devam etti babası. Uzaklara bakarak küçük dairesini nasıl döşeyeceğini hayal eden kızının, derinlere dalmış donuk bakışlarını fark etmemişti. Küçük ama güzel bir daire, diye düşünerek kendi kendini düzeltti Eva. Belki de Fransız esintileri olan bir tarzda döşerdi. Rengârenk...

"Evlilik hafife alınacak bir şey değil, canım."

Babası kelimelerini vurgulayarak konuşurken Eva'nın dikkati tekrar ona döndü. "Doğru düzgün ailesi yok, onun iyi bir adam olup olmadığını nereden bileceğiz? Buna izin veremem, seninle evlenmek için iznimi isteme inceliğinde bile bulunmadı!"

Sanki bu sözleri tartışmanın sonunu işaret ediyormuş gibi ellerini bir araya getirmişti.

Eva içini çekerek babasının bütün endişelerini kovalamak istercesine bir elini salladı. "O iyi bir adam, aslında harika bir insan. Biliyorsun baba, insanlar onlara bakmadığını

düşündüklerinde gerçek yüzlerini gösterirler. Kimsenin izlemediğini düşündüklerinde. Peki, Michal'in neler yaptığını biliyor musun?"

Babası gözlerini kırpıştırdı ve kendine engel olamadan, "Ne?" diye sordu.

"Çocuklar teknelere bakmak için annelerini nehir kenarına sürüklediğinde, kadın kaldığı yeri kaybetmesin diye bir yabancının kitabının arasına ot sapı koyar. Yeşil ışık yanmadan caddeden karşıya geçmesinler diye elini uzatıp onları durdurur. Genç veya yaşlı tüm kadınlara yer verir."

"Bunlar ufak şeyler Eva, bir anlamı yok."

"Katılmıyorum. İnsanı olduğu kişi yapan böyle küçük şeylerdir. Ayrıca onun bir ailesi var ama şehirden ayrılmışlar. Tüm bu olanlar yüzünden Almanya'nın yapacaklarından korktukları için gitmişler."

Babası dudak büktü. "Peki, o niye gitmemiş?"

"Orkestradan ayrılmak istememiş."

Babası içini çekti. "Yani işine, ailesinden daha fazla bağlı, öyle mi?"

"Bu ülkeyi terk etmek istememiş, ayrıca birkaç söylenti var diye niye gitsin ki? Biz de gitmedik."

Babası omzunu silkti. "Belki de gitmeliydik."

Eva'nın gözleri iri iri açıldı. "Ne demek istiyorsun?"

"İşler giderek kötüleşiyor. İnsanlar, Hitler ve müttefikleriyle yapılacak toplantı konusunda endişeli. Her şeye rağmen Hitler'in Sudetenland'i almayacağı kesin değil."

"Kimse böyle bir şeye izin vermez, eminim. Avusturya'dan sonra Hitler'in daha fazla bölgeye girmesine izin vermek çılgınlık olur. Ayrıca, biz de evimizi terk etmediğimize göre bunu Michal'in aleyhinde kullanamazsın."

Babası en sonunda yatıştı. "Bedrich'i çok fazla dinliyorum, muhtemelen her şey yoluna girecektir. Ama bak, bu adama âşık olduğunu sandığını biliyorum..."

"Sanmıyorum baba..."

"Yine de bence beklemelisin, Eva. Onu tanımak için. Evlilik şaka değil," dedi Otto, gözlerini kendisine keyifsiz bakışlar atan karısına dikerek.

Eva sırıttı. "Beklememe gerek yok baba. Prag'a baharın erken geldiğini, güneşin doğudan doğduğunu bildiğim gibi ve ayak sesleri duyduğun zaman kapıdan girenin annem olduğunu düşündüğünde, farkında bile olmadan her zaman gülümsediğin gibi, ben de biliyorum."

Anka ile Otto birbirlerine şefkatle baktılar.

Eva devam etti. "Ama istediğin buysa bekleyeceğim. Eğer önce onu tanımak, benim gördüğümü sen de görmek istiyorsan. Fakat şimdiden, evleneceğim erkeğin o olduğunu söyleyebilirim. Benimle evlenirse tabii."

"Eva!" dedi annesi, kırmızı rujlu dudakları şaşkınlıkla ayrılmıştı. "Henüz teklif etmediğini mi söylüyorsun?"

Eva sırıttı. "Hayır, henüz etmedi. Yalnızca sizi hazırlıyorum."

Babası kızına bakakaldı, nutku tutulmuştu.

Eva'nın gözleri ise neşeyle parıldıyordu. "Ben de ona teklif etmedim henüz, eğer endişelendiğiniz buysa yani."

Babası güldü. "Tanrı korusun. Bazen annene çok fazla benziyorsun."

Eva annesine baktı. Hayatında tanıdığı en boyun eğmez insandı, o da sevdiği adama evlenme teklif etmişti. Eva'nın bu dünyada olmasının sebebi buydu. "Bu iyi bir şey değil mi?"

Babası gülümsedi. "Elbette iyi ama çeyizini hazırlamaya başlamadan önce en azından sana teklif edene kadar bekle, tamam mı?"

Eva güldü. "Nedenini anlamıyorum. Onun teklif etmesi çok uzun sürebilir. Aynı müzik parçasını düzenlemek için on beş yıl uğraşan bir adam bu. Sanırım işleri aceleye getiren biri değil. Geçenlerde bana, yeni bir çift ayakkabı almasına rağmen eskilerinin daha birkaç yıl iş görebileceğini söyledi. Görmen lazım, o kadar eskiler ki."

Babasının dudakları seğirdi. "Onu giderek daha fazla sevmeye başlıyorum."

Eva güldü. "Ona yıl sonuna kadar zaman vereceğim, tamam mı? Sonra ben teklif edeceğim."

"Eh, bu da yeterli," dedi babası, karısına çaresizlikle dolu bir bakış atarak.

Nihayetinde Eva'nın bunu yapmasına gerek kalmamıştı. Sonbaharda, Sudetenland korktukları gibi Alman İmparatorluğu'na katıldı ve Çekoslovakya'nın da yakında işgal edileceğine dair pek çok söylenti vardı.

"Bunu sormak için berbat bir zaman," dedi Michal, Eva'nın elini tutarak. Radyodaki korkunç haberleri dinledikten sonra Eva'nın ailesinin evindeki salona geçip oturmuşlardı. Michal önce Eva'nın babasına, ardından Eva'ya baktı. "Fakat yapmak zorundayım. Kızınızla evlenmek için izninizi istiyorum, eğer kendisi de isterse."

Teklifin gelmesinin ne kadar uzun sürdüğünü söyleyerek şaka yapabilecek gücü ise kendinde bir tek Eva bulmuştu.

O zamana kadar Michal hayatlarının bir parçası olarak kabul edilmişti. Eva ailesine niyetlerinden bahsettikten sonraki birkaç

hafta içinde, annesi ile babası da Michal'in nasıl bir adam olduğunu ve kızlarını nasıl delice sevdiğini görmüşlerdi.

Babası ayağa kalkıp Michal'e sarıldı. "Böyle bir günde iyi haberlere ihtiyacımız var."

"Ama Otto, bir şeyler yapmamız gerekmiyor mu?" diye sordu Anka. "Bedrich'in bazı fikirleri var, gitmemiz gerektiğini, işgal edilebileceğimizi söylüyor. Yani, eğer Avusturya'daki Yahudilere yapılanlara dair söylentilere bakarsak... Buraya da bela getireceklerinden emin olabiliriz, değil mi?" Korku dolu gözleri iri iri açılmıştı.

"Burası Avusturya değil. Burada, yaptıkları yanlarına kalmaz." Otto başını iki yana salladı. "Bedrich panik yapıyor, işler o raddeye gelmeyecek."

On Dokuzuncu Bölüm

Sofie önündeki kadın kalabalığını yararak tombul kadına doğru koştu. Bir yandan da, "Lotte!" diye bağırıyordu.

Ancak kadın ne durdu ne de döndü, grupla birlikte yürümeye devam etti.

Sofie ileri doğru koşmaya devam etti ama yetersiz beslenen güçsüz bacakları yüzünden fazla hareket edemediği için ciğerleri yanıyordu. "Lotte! Dur!" diye haykırarak kadının kolunu sertçe tuttu.

Kadın durup ona baktı ve kolunu çekiştirerek Sofie'nin elinden kurtardı. "Ne istiyorsun?"

Sofie gözlerini kırpıştırdı, kendini sanki buzun içine dalmış gibi hissediyordu. Sıcak, boğucu gözyaşları akmak üzereydi.

O değildi.

Büyük yeşil gözleri olan kadın dik dik ona bakmaya devam ederken Sofie yutkundu ve öfkeyle gözyaşlarını sildi. "Ben... Özür dilerim, kuzenim Lotte olduğunu sandım." Gözlerini kapattı, bacakları titremeye başlamıştı, yere yığılmak üzereydi. "Tıpkı ona benziyorsun, gözlerin hariç."

Eva onu yakalamak için öne atılarak arkadaşına destek oldu. Konuşmaları duyunca yüreği arkadaşının üzüntüsüyle ezilmişti.

"Özür dilerim," dedi Sofie ve Eva'yı dirseğiyle dürterek artık gidebileceklerini ifade etti. Lotte olmayan kadın elini uzatıp onu durdurdu. "Bana gerçekten çok mu benziyor?"

Sofie başını sallayarak tekrar kadına baktı. "Evet."

Kadın güldü. "Sanırım onu tanıyorum." Diğer kadınların da gözleri merakla iri iri açılmıştı. "Aptal muhafızlardan biri de beni başka biri sanmış, neden her zamanki koğuşumda olmadığımı, neden oraya taşındığımı sormuştu. Hatta numaramı kontrol etmek zorunda kalmıştı," dedi kolundaki dövmeyi kastederek.

Sofie ağzını açıp kapattı. "Hangi koğuş olduğunu biliyor musun?"

Kadın koğuş sırasının en sonundaki barakayı gösterdi. "Şurada, en sondaki."

Saat geç oluyordu, yat borusu da çalmak üzereydi. Koğuşlarına geri dönmek ve gece boyunca orada kalmak zorundaydılar. Sofie herkes uyuyana kadar bekledi, sonra ayaklarının ucuna basarak *Kapo*'nun odasının önünden gizlice geçip dışarı çıktı. *Kapo*'nun odasının dışında bir kovanın içinde unutulmuş bir patates buldu ve hemen alıp sutyeninin içine sakladı. Şansına inanamıyordu, patates bu akşam çok işine yarayabilirdi. Eğer dışarıda yakalanırsa tuvalete gittiğini söylerdi. Maria onları diğer *Kapo*'lar gibi sıkı denetim altında tutmuyordu, tembel bir kadındı ve uyumakla daha çok ilgileniyordu. Patates ko-

nusunda da endişelenmesine gerek yoktu, o almasaydı zaten koğuştaki yüzlerce kadından biri alırdı. Büyük ihtimalle *Kapo* patatesi unutmuştu yoksa asla bırakmazdı. Muhafızlar bu gece koğuşların etrafında devriye gezmiyordu ama projektörler vardı ve eğer yakalanırsa vurulurdu. Yine de öğrenmek zorundaydı. Mümkün olduğu kadar gölgelerden yürüdü, ayak sesleri duyduğu zaman bir kapı girişinin yanına saklandı ve sesler uzaklaşana kadar kalbi kulaklarında atarak bekledi. Kırk beş dakika sürmüştü ama Sofie sonunda kadınlar bölümündeki son koğuşa girmeyi başardı. Elinden geldiğince sessiz olmaya çalıştı. Eğer *Kapo* ile karşılaşırsa ranzalardan birine girmeye karar vermişti. *Kapo*'yu kol bandından, daha iyi durumdaki kıyafetlerinden ve otoriter havasından tanımak kolaydı.

Sofie ranza sıralarının sonuna doğru baktı. Koğuşta yüzlerce kadın vardı.

Kadınlardan birine yanaşıp kolundan sarstı. "Lotte'yi tanıyor musun?" diye fısıldadı. Kadın onu umursamayınca Sofie devam etti. Ranzada oturan bir kadın görünce ona da sordu ama kadın kaşlarını çattı, her an çığlık atacak gibiydi. Sofie kadına hemen yarım patates uzattı. Kadın önce şaşkınlıkla baksa da nişastalı sebzeden çabucak bir ısırık alıp gözlerini zevkle kapattı.

"Lotte?" diye fısıldadı kadın bir süre sonra. "Sarışın kadın? Büyük gözlü, tombul? Biraz salak?"

Sofie başını hızlı hızlı salladı. "Evet, onu tanıyor musun?"

Bir duraklama olunca Sofie kadına patatesin diğer yarısını da verdi. Kadın başını salladı. "Tanıyordum."

Kadının sözleri en derin korkusunu doğrularken, Sofie'nin dizlerinin bağı çözülür gibi oldu. "Hastaydı, onu da diğerleriyle birlikte alıp götürdüler. Gaz odasına... Onu öldürdüler."

Sofie, dönüş yolunda koğuşlardan sorumlu olan kıdemli memura yakalandı. Geneva isminde uzun boylu, koyu renk saçlı ve siyah çekik gözleri olan bir kadındı. Prag'dayken jinekolog olarak çalışan ilk kadın doktorlardan biriydi. Eğitimli, başarılı bir kadın olarak buraya getirilmeden önce hastanede çalışmaya ve tıp okulundayken asla hayal bile edemeyeceği türde bir sürü korkunç şey yapmaya mecbur edilmişti. Geneva gibi özel yetenekleri olan insanlar, Yahudi olmalarına rağmen kampta daha yüksek bir statüde olur ve korunurlardı.

Sofie kadınla yalnızca bir defa konuşmuştu, ona güvenip güvenemeyeceğinden emin değildi. "Yataktan kalkmış ne yapıyorsun?" diye sordu kadın, şüpheli bakışlarla. Kolayca aldatılacak insanlardan değildi.

Sofie yutkundu. Öğrendiği şeyden dolayı yıkılmıştı. Lotte'nin ölümüyle birlikte kuzeninin oğlunu nereye götürdüğünü öğrenme şansının da öldüğünü hissediyordu. Yine de içinden bir ses henüz vazgeçemeyeceğini söylüyordu. Eva haklıydı. Her şeye rağmen buradan bir şekilde canlı kurtulabilir ve Lotte'nin oturduğu semtte araştırma yapabilirdi. Kapı kapı dolaşıp yetimhanelerle konuşabilirdi, birileri *bir şeyler* biliyor olmalıydı ve bunu öğrenmek için hayatta kalmak, mantıklı davranmak zorundaydı.

"Hastanedeydim," diye yalan söyledi.

Sofie bakışlarını kaçırırken Geneva bir dakika boyunca gözlerini kısıp ona baktı.

"Sonra da buraya, başka bir koğuşa geldin, öyle mi?"

Sofie sessiz kaldı. Nafile bir çabayla başka bir koğuşta ol-

masını açıklayacak bir şeyler bulmaya çalışırken beyni uğulduyordu.

"Gel benimle," dedi Geneva. Sofie'nin kalbi korkudan deli gibi çarpmaya başlamıştı.

Kurşun gibi ağırlaşan ayaklarıyla kadının peşinden arka taraftaki özel bir odaya gitti. Düzenli ve temiz bir odaydı, hatta küçük bir mutfak bölümü bile vardı. "Hastanede çalıştığını görmüştüm," dedi Geneva.

Sofie başını salladı. "Hemşireyim."

Kadın ona değer biçer gibi bakıyordu, Sofie'yi tartarken dudaklarını büzdü. Uzun bir sessizlik olunca Sofie'nin kulakları kızarmaya başladı.

"Hayır, değilsin."

Sofie'nin rengi attı. "Ne... Neden böyle dedin?"

Geneva ona baktı. "Basit şeyler seni ele veriyor; yatakları yapman mesela, hiçbir hemşire öyle yatak yapmaz. Ayrıca her zaman temizlik işleri için gönüllü olduğunu fark ettim, seni ele vermeyecek işlere yani. Yakında birileri sırrını öğrenecektir."

Sofie bunun bir tehdit olmadığını fark etti, yalnızca bir durum tespitiydi. Belki de bir uyarıydı.

Kadının söyledikleri doğruydu. Haftalardır yakalanmamak için büyük bir uğraş veriyordu. Bir makası ne kadar süreyle dezenfekte etmesi gerektiğini veya bir bacağa doğru şekilde nasıl bandaj yapılacağını bilmemesi gibi kıl payı kurtulduğu bazı durumlar da olmuştu. Ancak doktorlar viziteye çıkmıyordu, bu yüzden bunlara yalnızca hemşireler şahit olmuştu. Şimdiye kadar onu kimse ele vermeye çalışmamış, hatta aralarından biri işi doğru dürüst nasıl yapacağını göstermiş, hayatını tehlikeye atmaktansa sırrını saklamıştı.

Sofie sertçe yutkundu. "Söyleyecek misin?"

Geneva cevap vermedi, sessizlik sanki sonsuza kadar sürmüştü. Bir süre sonra, "Sanırım başka bir fikrim var," dedi. "Önce bana bir şey kanıtlaman lazım, tamam mı?"

Sofie tereddüt etti. "Ne gibi?"

"Gördüğümün tersini yani güvenilir olduğunu kanıtlamak gibi."

Sofie gözlerini kırpıştırdı. "Nasıl?"

Geneva cevap vermek yerine kaşlarını çattı, ardından, "Bir fincan çay ister misin?" diye sordu.

Sofie kadına öylece bakakalmıştı. "Çay mı?"

"Evet."

"Olur."

Geneva birdenbire, "Buraya geldiğimde hamileydim, bunu biliyor muydun?" deyiverdi.

Sofie başını iki yana salladı.

"Öbür doktorlardan biri bu yıl, Mengele gelmeden önce bebeği doğurttu. Bebeğin Aryan'a benzediğini söyledi."

Sofie kaşlarını çatınca kadın durumu açıkladı. "Kocam Yahudi değildi ve bebek de ona benziyordu. Doktor bebeği aldı, sonra da sanki büyük bir onurmuş gibi yeteneğimi övdü. Ne de olsa mesleğim, istenmeyen Yahudi çocukları annelerinin karnından alıp yok etmekte işe yarabilirdi. Benim çocuğuma gelince... O yaşayacaktı ama Nazilerle birlikte." Çayından bir yudum aldı. "Ölmek daha mı iyi olurdu bilemiyorum. Mengele muhtemelen çocuğumu öldürmüştür."

Geneva'nın adamı aşağıladığı açıkça belliydi. Sofie onu suçlayamazdı.

"Üzüldüm," demek dışında ne söyleyeceğini bilememişti.

Geneva omzunu silkip başını çevirdi. "Yalnızca başka bir talihsizlik daha işte." Binanın geri kalanını işaret ederek elini

salladı. "Birçoğundan yalnızca biri, diğerlerinin yarısı kadar bile ilginç değil." Sonra başını kaldırdı, doğrudan Sofie'nin gözlerinin içine bakıyordu. "Peki, onu buldun mu?"

Sofie kaşlarını çattı. "Kimi?"

"Çocuğunu veren kadını... Bulmak için koğuşundan gizlice kaçtığın kadını?"

Sofie'nin gözleri iri iri açıldı. "Sen nereden biliyorsun?"

"Haber çoktan yayıldı. Burada konuşmaktan başka yapacak pek bir şey yok. Öbür kadın, yani aradığın kişiye benzeyen kadın söyledi bana."

"Ya," dedi Sofie, daha ketum olmadığı için kendine içten içe söverek.

"Ee, buldun mu?"

"Hayır, ölmüş."

Geneva kederle başını iki yana salladı. "Ben de üzüldüm."

Uzun bir süre fincanına baktı, ardından başını kaldırdı. "Bunu bir tek seninle paylaşacağım; bir durumla ilgili yardıma, dilini tutabilecek birine ihtiyacım var. Bazı kuralları çiğnemekten, eğer gerekirse yalan söylemekten korkmayacak birine. Yapabilir misin?"

Sofie başını olumlu anlamda salladı.

"Hastanede bir asistana ihtiyacım var ama başka görevler, kayıt dışı tedavi edeceğimiz kadınlar da olacak."

"Beni mi istiyorsun yani? Eğitimli bir hemşire olmadığımı bildiğin hâlde?"

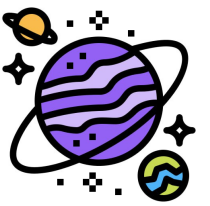
"Ben seni eğitebilirim, üstelik bu hayatını kurtarabilir. Fakat seni uyarıyorum, eğer bana ihanet edersen veya yaptıklarımızı herhangi birine söylersen, hiç çekinmeden seni öldürürüm. Beni anlıyor musun?"

"Evet."

"İyi. Şimdi koğuşuna dön ve yarın hastanede yanıma gel."

Sofie kısa bir baş hareketiyle kadını onayladıktan sonra dışarı çıktı. Nasıl bir işe bulaştığını merak ediyordu.

Yirminci Bölüm

Eva'nın iki ayak parmağı soğuktan donmuştu. İnsanın iliklerine kadar işleyen soğuk ve merhametsiz hava yüzünden çorapları sırılsıklamdı. Kar yağmadığı günler mutlaka ya yağmur ya da karla karışık yağmur yağıyordu. Hiçbiri olmadığında ise geriye tenlerini ısıran dondurucu çamur öbekleri kalıyordu.

Nasıl hareket ederse etsin tüm bedeni ağrıyordu ve sürekli açtı. Verilen yiyecekler baştan beri kısıtlı olsa da son haftalarda giderek daha da azalmıştı. Bazı günler, eğer vaktinde gidemediyse öğle yemeğini tamamen kaçırıyordu.

Birinin ismini söylediğini duyduğunda ise her zamanki gibi taş taşıyordu. Tahta ayakkabıların içinde topallayarak yürürken ağrıyan, şişmiş parmakları işini daha da zorlaştırıyordu. Başını kaldırıp bakınca hayrete düştü. Ona seslenen Herman'dı.

Eva aceleyle ona doğru yürürken, kimsenin görmediğinden emin olmak için omzunun üzerinden geriye baktı.

Yalnızca bir kişi vardı. *Kapo*, Maria. Kadın tembeldi, pek de dikkatli sayılmazdı. Herman'la konuştuğunu görebilecek tek kişi Maria olduğu için şanslıydılar.

"Herman!" diyerek selamladı adamı Eva.

"Hâlâ hayatta olup olmadığını bilmiyordum," dedi adam. Fırça gibi kaşları Eva'yı görmenin şaşkınlığıyla havaya kalkmıştı. "Berbat görünüyorsun."

Eva boğuk bir sesle güldü. "Teşekkürler, sen de iyi görünüyorsun." Adam en son hatırladığından bile zayıftı, yüzü iyice süzülmüştü.

Herman kıkırdadı. Sonra geriye doğru baktı. "Al," dedi kalın bir dilim kara ekmek uzatarak. Ekmeği gören Eva'nın gözleri iri iri açıldı. "Al bunu, ye. Daha sonra bir çift çorap daha alabilmek için takas edecektim ama senin daha fazla ihtiyacın var."

Eva ekmekten bir parça koparıp ağzına atıp çiğnedi. Arka taraftaki dişlerinden birinin sallandığını hissedince durdu. Ağzındaki ekmeği yuttu, sonra parmağıyla dişini yokladı. Diş aniden yerinden çıkıp düşünce nefesini tuttu.

Herman dehşete düşmüş gibiydi. "Sizi yeterince beslemiyorlar, dişlerinizin yerinde kalmasına yetecek kadar bile yiyecek vermiyorlar."

"Öyle," diye kabul etti Eva. Ardından ağzına biraz daha ekmek attı ve diğer tarafıyla çiğnedi. Herman'a baktı, bir şey bulmuş olsa muhtemelen şimdiye kadar söylerdi ama yine de sormadan duramadı.

"Bir şey duydun mu? Michal hakkında?"

Herman arkasından geçen bir grup kadına göz atıp sanki Eva'nın taşları taşımasına yardım ediyormuş gibi yaptı.

"Evet, bu yüzden seni bulmaya geldim."

Eva lokmasını çiğnemekten vazgeçti, ağzı açık kalmıştı.

"Ee? Ne buldun? Yaşıyor mu?"

Herman'ın yüzünden hiçbir şey anlaşılmıyordu. Eva cevabı duymak için nefesini tutup bekledi.

Yirmi Birinci Bölüm

Prag, 1938 sonbaharı

Evde işler giderek kızışıyordu.

Eva babasını bulmak için içeri geçti. Her zaman sakin, terbiyeli olan babası, Bedrich amcasıyla ağız dalaşına girmişti.

"Neler oluyor?" diye sordu. Yükselen sesler, salonun hemen dışındaki mutfaktan duyuluyordu. Annesi Eva'yı uzaklaştırdı.

"Gel, bir yürüyüşe çıkalım, bırakalım da aralarında halletsinler."

Fakat amcası onları duymuş, koridora çıkmıştı. Şapkası hâlâ başındaydı, kara gözleri ise öfkeliydi. "Gel de babana mantıklı davranmasını söyle," dedi yalvarırcasına.

Amcasının peşinden koridora çıkan babası, "Onu bu işe karıştırma, Bedrich," diye ikaz etti tıslar gibi. Eva, babasının yüzünün yer yer kızardığını görebiliyordu, onu hiç bu kadar öfkeli görmemişti.

"Neler oluyor?" diye sordu. Çantasını, annesinin köpeği Chatzy'nin fotoğrafının altında duran sandalyeye koydu. Anka fotoğrafı oraya biraz da fotoğrafı her gördüğünde, kocasının yüzünde oluşacak tuhaf ifadeye bakıp eğlenmek için asmıştı.

"Her zamanki gibi inat ediyor," dedi amcası. "Yetkililere ve ellerinde varmış numarası yaptıkları 'güce' inanıyor ama bak, bu aptal anlaşmadan sonra neler oldu! Bizim kaderimize onlar karar verdi ve fikrimizi söylememiz için bizi davet bile etmediler!"

Amcası Münih Anlaşması'ndan bahsediyordu. Birleşik Krallık, Fransa ve Rusya'nın ileri gelenleri, Çekoslovakya'nın kaderini görüşmek için Münih'te Hitler'le bir araya gelmiş ve Südet bölgesinin idaresini Nazilere verme konusunda anlaşmaya varmışlardı.

"Ama bunu zaten biliyorduk," dedi Eva. "Haklısın, can sıkıcı fakat Hitler bununla yetinecektir ve..."

Bedrich, "Can sıkıcı demek çok hafife almak olur," dedi azarlarcasına. "Ayrıca yetinecek mi dedin? Onun gibi bir adam mı? Asla. Elimizi alabildiğini gördü, elbette kolumuzu almak için de gelecektir. Aile olarak işleri ciddiye almanın ve buradan ayrılmak için plan yapmanın zamanı geldi, ne kadar erken olursa o kadar iyi, tıpkı Avusturya'dan kaçan Yahudiler gibi."

"Ayrılmak?" diye tekrar etti Eva. "Nereye gideceğiz peki? Sen neler diyorsun amca? Evlerimizi terk mi edeceğiz?"

Bedrich ona dik dik baktıktan sonra başını iki yana salladı. "Beni dinle, Eva. Avrupa'nın dört bir yanındaki Yahudiler için işler giderek kötüleşiyor, bildiğin gibi birçoğu o manyaktan ve planlarından uzak olacaklarını düşünerek buraya kaçtı..."

"Ama burada öyle bir şey olmayacak," diye itiraz etti annesi. "Elbette söylentileri duyuyoruz, Avusturya ve Almanya'da olanları, Yahudilere karşı yapılan düşmanlıkları biliyoruz ama burada öyle bir şeye müsaade edilmez."

Arkadaşlarının çoğu Yahudi değildi ve ne arkadaşlarında, ne meslektaşlarında ne de Prag halkında herhangi bir Yahudi karşıtlığı yoktu.

Bedrich onlara bir kâğıt gösterdi. Nazilerin işgalinin ardından Avusturya sokaklarında saldırıya uğrayan ve kurban edilen Yahudiler hakkındaki korkunç bir hikâyeden bahsediyordu. Sanki biri bir kibrit çakmış ve zaman zaman Avrupa'nın bazı köşelerinde hissedilen kısık sesli Yahudi karşıtlığı homurtuları aniden alev alıp coşmuştu. "Avusturya için de aynı şeyi söylediler. Bak, İngiliz bir arkadaşım var, askerde beraberdik. Sussex'te bir yazlığı olduğunu ve hayatımıza yeniden başlamamız gerekirse orayı kullanabileceğimizi söyledi. Bence düşünmeye değer."

Anka, "İngiltere," derken bakışları kuşkuluydu. Sanki Bedrich aya gitmekten bahsetmişti.

"Evet, neden olmasın ki? Onlar bizim müttefikimiz."

"Müttefikimiz mi?" diye tekrarladı Otto. "Bu anlaşmayı kabul ettikten sonra öyle olduklarını mı düşünüyorsun?"

Anka da bu fikri mantıklı bulmamıştı. "Orası çok uzak," diyerek fikrini belirtti. "Üstelik dillerini yalnızca Eva biliyor."

"Pek de iyi bilmiyorum," dedi Eva.

Bedrich kılıbık kardeşine baktı. "Daha iyi bir fikrin var mı Otto?"

"Evet, var, zorbanın biri okulun kapısında bizi şekerlerimizi almakla tehdit etti diye kaçmayacağız. Direneceğiz."

Bedrich gözlerini kırpıştırdı. "Ben olsam Nazileri hafife almazdım, okul bahçesindeki zorbalardan çok daha kötüler."

Eva başını aşağı yukarı salladı. "Onlar cani ve yakında birileri bu duruma dur diyecektir. Buraya kadar geleceklerinden endişe etmemize gerek yok. Hitler, savaştan sonra kendileri

adına ters giden her şey için Yahudileri günah keçisi olarak kullanıyor sadece. İnsanlar bunu görecektir, amca. Ayrıca burası Prag, kültür seviyesinin oldukça yüksek olduğu bir şehir. Arkadaşlarımın çoğu Yahudi değil ve onlar da haberleri duydukça en az bizim kadar dehşete kapılıyorlar. Michal orkestradaki arkadaşlarının da bu şekilde düşündüğünü söylüyor."

Anka kısa bir baş hareketiyle kızını onayladı. "Ayrıca kutsal günlerde sinagoga gitmenin dışında ki onu da tek başına yapıyorum çünkü buradaki hiç kimse dindar değil," dedi ailesine kınarcasına bakarak, "bir de Kaja'nın mükemmel yaptığı challah ekmeği dışında pek dini kurallara uymuyoruz..." Bedrich'e dönerek, "Sen bazen domuz eti bile yersin," diye takıldı. "Gerçekten o kadar endişelenmemize gerek var mı?"*

Bedrich başını iki yana salladı, hepsine kızmıştı. "Sizce ne kadar dindar olup olmadığımız umurlarında olur mu? Buna her gün şahit oluyorum, adamın konuşmalarında tuhaf bir duygu, insanları harekete geçiren bir şeyler var, işler daha da kötüye gidecek, burada bile."

"Bedrich, endişelendiğini biliyorum ama işlerin o noktaya geleceğini düşünmüyorum," dedi Otto. "Burada olmaz. Şimdilik kaçmamız gerektiğini sanmıyorum. Bu durum fazla uzun sürmez. Avusturya'daki durum çok farklı, onlar savaştan çok fazla etkilendiler, suçlayacak birilerini arayan bu çılgın adam onların başını döndürdü. Burada, böyle bir şey olacağını düşünemiyorum ama bizim de kesin olarak işgal edilmemiz söz konusu olursa, sana söz veriyorum, eğer gerekirse gideriz, tamam mı?"

---

*Yahudilerin Şabat ve bayram günlerine özel olarak pişirdikleri, paskalya çöreğini andıran, saç örgüsü şeklindeki ekmek. (Ç. N.)

Bedrich ağabeyine baktı, koyu renk gözlerindeki bakışlar küskün gibiydi. "Pekâlâ. Fakat o zamana kadar çok geç olmasından korkuyorum."

Otto kardeşinin omzunu eliyle kavradı. "Çok fazla endişeleniyorsun, Bedrich. En kötü ihtimal gerçekleşse bile tanıdıklarının bizi buradan çıkaracaklarına eminim."

Bedrich güldü ama gülümsemesi gözlerine kadar ulaşmıyordu. "Öyle olmasını umalım ağabey."

Yirmi İkinci Bölüm

Eva gözlerini Herman'a dikmişti. Adamın vereceği cevabı beklerken kalbi kulaklarında atıyordu. Öyle ki Herman nihayet konuştuğunda kulaklarındaki uğultudan dolayı adamı tam olarak duyamamıştı.

"Ne?" diye sordu.

Herman uzanıp usulca koluna dokundu. "Yaşıyor Eva."

Eva yeniden nefes almaya başladı ancak bu kez de çok hızlı nefes alıyor, soluk alış verişlerini kontrol edemiyordu, içini kasıp kavuran gülümsemeyi de öyle. Damarlarına dolanan adrenalin yüzünden içinden Michal'i bulmak için koşmak geliyordu. Başarmıştı. "Yaşıyor!" derken gözlerinden akan yaşlar önünü görmesini zorlaştırıyordu.

"Nerede? Onu görebilir miyim, biri beni onun yanına götürebilir mi?"

Herman'ın bakışları kederliydi. "Bilmen gereken bir şey var."

Eva'nın gözleri yaşlı adamınkilerle buluşunca ve kalbi aniden buz kesti.

"Ne?"

"Michal *olabilecek* bir adam var, *Kapo*'lardan biri, güvendiğimiz biri, muhtemelen onun Michal olduğunu söyledi. Yine de emin değiller. Onu hastanenin yanındaki bir odada tutuyorlar. Tüm öğrenebildiğim bu."

Eva'nın gözleri irileşti. "Bir şekilde ona gitmek zorundayım."

Herman önce Eva'nın yüzünü, ardından da izlenme ihtimaline karşı çevreyi inceledikten sonra başını salladı. "Seni içeri alamam, üzgünüm. Vincent yani bizim *Kapo* bile alamaz ama arkadaşın bunu yapabilir, hani şu hastanede çalışan."

Eva'nın aklı karışmıştı. "Neden öyle dedin?"

"Çünkü Vincent onu muhafızla gördüğünü söyledi. Michal'i o hücreye koyan muhafızla."

"Hinterschloss mu?"

"Hayır, diğeri, Meier."

Eva, Sofie koğuşa dönene kadar bekledi. Sofie gece vardiyasındaydı, bu yüzden bekleyiş hiç bitmeyecek gibiydi. Nihayet, sabaha karşı üçte geldiğinde Eva ona öğrendiklerini anlattı.

"Michal'i orada Meier mi tutuyormuş?" diyen Sofie afallamış gibiydi.

Eva omzunu silkti. "Herman öyle olduğunu söyledi. Baksana, bunu öğrenebilir misin?"

Sofie başıyla onayladı. "Evet, onu görmeni de sağlayacağım. Eğer gerçekten oysa tabii."

Eva arkadaşına baktı. "Sofie, kendini böyle bir tehlikeye atmanı isteyemem. İnsanlar zaten Meier hakkında konuşmaya başladı bile. Çok tehlikeli."

Sofie başını iki yana salladı. "Halledebilirim. Güven bana. Endişelenecek bir şey yok."

"Ee, şey... O... Seni bir şeylere zorlamadı mı?"

Aslında epey zorlamaya başlamıştı. Sürekli hastanedeydi ve artık yalnızca öpücüklerle tatmin olmuyordu. Sofie'yi alıp götürmek için mazeretler buluyor, onu yakınlardaki bir depoya sürüklüyor ve ellerini eteğinin altına sokup parmaklarıyla sertçe dokunuyordu. Ayrıca hiç şüphesiz Sofie'nin de bundan zevk aldığını farz ediyor, onu öperken bir yandan da kızın elini alıp kasıklarının üzerine koyarak bastırıyordu. Sofie bu iş için Meier'i ikna etmeyi başarırsa onunla yatmak zorunda kalacağını biliyor olsa da "Tam bir beyefendi," diye yalan söyledi. "Bir şekilde o adamı görmeni sağlayacağım; Michal ya da her kimse, tamam mı? Fakat Michal olmayabilir, inan bana fazla umutlanmasan iyi olur."

Eva gözlerini kapattı. Bunun için artık çok geçti.

Sofie birkaç gün sonra Eva'ya, yat borusunun ardından hastaneye gelmesini söyledi. "Projektörlerden kaçman gerekecek ama başarabilirsin. Orada seni bekliyor olacağım. Bunu Maria'ya ver," diyerek büyük bir salam parçası uzattı. Eva salamı hızla alıp giysisinin koluna soktu.

Maria rüşvet kabul eden bir kadındı. Bunu daha önce çamaşırhanede bazı ayrıcalıklar kazanmak ve diğer ufak tefek işler için birkaç defa denemişlerdi.

"Teşekkür ederim."

Sofie başını iki yana salladı. "Henüz teşekkür etme. Ama eğer oysa, belki de onu son kez görebileceksin. O adam dayak yemiş. Çok fena. Hastanenin yanındaki bir bekletme

alanında tutuluyor. Anlaşılan, fazladan yiyecek çalarken yakalanan birkaç çocuk için araya girmiş, onların yerine adamı cezalandırmışlar."

Bunu duyunca Eva'nın gözlerinden yaşlar süzüldü. Bu tam da Michal'in yapacağı bir şeydi. Sofie, arkadaşının koluna dokundu. "Meier adamın kötü durumda olduğunu söyledi. Onu başka bir muhafız dövmüş. Hayatta olmasının tek sebebi arkadaşlarından birinin Meier'e yalvarmış olması. Meier de onu alıp o hücreye götürmüş. Arkadaşının adını bilmiyor, artık orada olmadığı için de soramadı. Yaralı adamın kim olduğunu öğrenmeye çalışmış ama fazla bir şey öğrenememiş."

Eva gözlerini kapattı, içinde hem dehşet hem de ümit vardı.

Gece yarısı koğuştan gizlice çıktı. Hava buz gibiydi ve projektörlere rağmen etraf tuhaf bir şekilde sakindi. Uzakta birinin ayak seslerini duyabiliyordu. *Kapo*, Maria onu bekliyordu. Kadın hafifçe başını eğerek salamı kabul etti. "Neden gitmen gerektiğini bilmek istemiyorum, bilmesem daha iyi olur."

Ayak sesleri kesilince Maria parmağını dudaklarına götürdü. "Git. Eğer soran olursa ben gönderdim diyeceğim."

Eva başını salladı.

Yürürken her an birilerinin onu koğuşların dışında yakalayıp öldüreceğinden korkuyordu. Hangisinden daha çok korktuğunu ise bilmiyordu. Öldürülmekten mi, Michal'i tekrar görmeden öldürülmekten mi yoksa oraya gidip o adamın Michal olmadığını öğrenmekten mi?

Onu görmek için oraya gitmem lazım, diye düşündü koşarken. Kalbi kulaklarında atıyordu. Gecenin soğuğuna ve

kampın etrafında uluyarak esen rüzgâra rağmen alnından terler akıyordu. Kendi korkusunun kokusunu alabiliyordu. Ekşi ve vahşi bir kokuydu. Projektörlere yaklaşırken yutkundu, birilerinin bağırarak dur demesini beklerken sürekli omzundan geriye bakıyordu. Arkada bir ses duyunca hızla döndü, sesi çıkaran her neyse zeminde zıplayarak yürüyor gibiydi. *Bir sıçan*. Eva, aniden gelen rahatlama hissiyle kusacağını sandı. Kendini zorlamaya, koşmaya devam etti, ciğerleri hava için mücadele ediyor, bacakları yanıyordu. Yan tarafına bir sancı girdi ama umursamadı ve elini üzerine bastırarak koşmaya devam etti. Hastaneye yaklaşırken bazı sesler duyunca durdu. Arkasından boğuk ayak sesleri geliyordu. Geriye döndü, nefes almakta zorlandığından göğsünü tutmak zorunda kalmıştı. Gelen Meier'di. Eva bacaklarındaki tüm gücün çekildiğini hissetti. Yere çöktü ve başını dizlerinin arasına yerleştirip kusmak zorunda kaldı.

Doğrulduğunda Meier'in ona iğrenerek baktığını gördü. "Özür dilerim," dedi.

Özrü kabul etmese de adamın yüzündeki ifade biraz yumuşamış gibiydi. "Geç kaldın. Gel, beni yaptığıma pişman etme."

"Etmeyeceğim."

Adam başını sallayınca Eva muhafızın peşinden gitti. Meier hastanenin hemen arkasında, ışıklardan uzakta, karanlık bir geçide girerken ona güvenip güvenemeyeceğini merak ediyordu. Kalbinin atışını kulaklarında duyabiliyordu.

Meier bir deponun kapısındaki kilidi açmadan önce, "Yarım saatin var," diyerek Eva'yı içeri itti. Eva'nın kalbi deli gibi çarpıyordu.

"Ağlamak yok, sessiz ol yoksa seni buradan çıkaramam, anladın mı?"

Eva başıyla onayladı sonra kapı arkasından pat diye kapanarak sıçramasına neden oldu. Karanlıkta gözlerini kırpıştırdı, dışarıdaki ışıktan dolayı içeri girince kör gibi olmuştu. Gözleri karanlığa alışırken gölgelerin içinde bazı şekiller gördü. İçeride kusmuk ve idrar kokusunun karışımını andıran ekşi bir koku vardı.

Eva ilerledi, ahşap duvarın dibinde, yerde bir insan figürünün yattığını gördü. Hemen oraya gidip pat diye dizlerinin üzerine çöktü. O muydu? Michal miydi?

Ellerini adamın omzuna koyup nazikçe döndürdü. Yüzünü kendine doğru çevirirken boğazı sıkışmıştı. Gözlerini kırpıştırdı. Adam gerçekten de çok ağır yaralıydı. Eva'nın gözlerinden yaşlar süzülmeye başladı. Michal olup olmadığını anlayamıyordu, hem de hiç. Adam öldüresiye dövülmüştü. Yüzü kan içindeydi, gözleri, dudakları şişmiş ve patlamıştı. Gözlerinin altında kara gölgelerle çapraz kesikler vardı. Bir koluyla bacağının da tuhaf bir açıyla durduğunu fark etti, çok kötü kırılmıştı, elinin ve ayağının derisi şişmiş, rengi değişmişti.

Yaralı olmayan koluna dokununca adamın gözleri hafifçe açıldı sonra tekrar kapandı.

"Michal?" dedi Eva, adamın kırpık saçlarına dokunurken elleri titriyordu. Saçlarının rengi kahverengiye benzemiyordu ama anlamak zordu, kirle ve kanla kaplıydı. Bu zavallı insanın kırılmamış tek bir yeri yokmuş gibi görünüyordu.

Bir inleme duyulunca Eva gözlerini kırpıştırıp tekrar adamın koluna dokundu.

"Sen... Michal misin? Michal Adami?"

Tekrar, bu sefer daha yüksek bir inilti duyuldu.

Öte yandan onu tanıyabileceği bir şey vardı, öyle değil mi? Eva adamın ellerine baktı. Ellerinin biçimine. Olabilirdi. Eva

yutkunup iyice incelemeye çalıştı. Tanıdık mıydı? Bilmiyordu. Gözlerinden süzülen yaşları öfkeyle sildi. Bedenini yıkıp geçen hıçkırığa engel olamamıştı.

Bir kez daha çaresizce, "Sen Michal misin?" diye fısıldadı.

Adam tuhaf bir ses çıkardı.

"Ne dedin?"

Sanki "git" gibi bir şey demişti.

Eva adamın koluna dokundu, "Gitmemi mi istiyorsun?" Adamın eli bir an havaya kalktı sonra hareketsiz kaldı.

Eva kalbinin ikiye ayrıldığını sandı.

O sırada kapıya güm güm vuruldu ve Meier, "Bir dakika!" diye tısladı.

Eva gözleri kapalı hâlde yerde yatan adama baktı. Bayılmıştı. Adamın yaralı olmayan kolunu sarstı.

Kapı aralandığında Eva'nın dudakları titremeye başladı. Önünde yatan adamı tekrar sarstı. "Lütfen, lütfen, bana kim olduğunu söyle sonra seni rahat bırakacağım," derken yaşlar yanaklarından hızla akıyor, nefes almakta zorlanıyordu.

Tekrar bir inleme sesi duyuldu ve Meier'in botları içeri girdi. Eva gözlerini kapattı. O değildi, adam ondan gitmesini istemişti.

Gitmek üzere ayağa kalktı, bacakları titriyordu. Aniden kendini çok güçsüz ve tükenmiş hissetti. Gözyaşları hızla akıyor, tıkanırcasına hıçkırmasına engel olamıyordu. Gitmeye hazırlanırken adamın eli uzanıp onu durdurdu, inleme sesi aniden değişti ve bir kelimeye dönüştü. *"Eee... Eva?"*

Yirmi Üçüncü Bölüm

Prag, 1938 kışı

Eva ile Michal soğuk bir kasım sabahı nikâh dairesinde evlendiler. Eva annesinin incilerini takmış, üzerine göre ayarladıkları büyükannesinin krem rengi elbisesini giymiş, kuzeni Mila da nedimesi olmuştu. Alman işgali korkusuna ve amcası Bedrich'in endişeyle bakan gözlerine rağmen o gün, Eva'nın hayatının en mutlu günlerinden biriydi.

Eva, Michal'in Prag'ın kalbindeki minik dairesine taşındığında yeni hayatlarına başladılar. Eva duvarlar için resimler çizmiş, yepyeni mobilyalar alınmıştı.

Bu arada Eva sanat okuluna gidiyor, Michal de orkestrada çalmaya devam ediyordu. Akşamları ise ailelerini, arkadaşlarını ziyaret ediyorlardı. Sinemada film izliyor, konserlere katılıyorlardı, birbirine âşık iki genç insanın olabileceği kadar mutluydular.

Fakat her şey hızla değişmek üzereydi. Gelişmeler, sabah altı buçuk haberlerinde açıklandı. Almanlar geliyordu. Onlara sakin olmaları söylendi. Almanlar sevgili şehirlerine tanklarla ve çivili botlarıyla girerken, evlerinin balkonundan dehşet içinde onları izlediler. Kar yağıyordu, Prag'a kış gelmişti.

Ancak bu kez, güneş nihayet tekrar doğana kadar uzun süre devam edecekti.

Her günün sonunda Alman İmparatorluğu'nun yeni talimatları oluyordu. Kısa sürede, Almanların Yahudiler için inşa ettikleri bu dünyada her şeyin hastalıklı olduğunu keşfettiler.

"Şu saçmalığı gördün mü?" diye mırıldandı Michal iğrenerek. Aniden Yahudi karşıtlığını savunan saçmalıklarla dolan gazeteye bakıyordu. "Sanki kin kusmak için böyle bir fırsat bekliyorlarmış gibi."

Günler geçtikçe Yahudiler için yeni emirler yağmaya devam etti. Kısa süre sonra ikinci sınıf vatandaş ilan edildiler. Neredeyse bir gecede tüm halk, bir zamanlar komşuları ve arkadaşları olan Yahudilere güvenilmeyeceğini söylemeye başlamıştı. İlk başlarda Eva ile ailesi onlar için nelerin serbest olduğundan bir türlü emin olamamışlardı çünkü sık sık yeni emirler ilave ediliyordu.

Yahudiler sinemalara, tiyatrolara, parklara, konserlere gidemiyordu, okullara devam etmeleri de yasaktı. Eva aniden derslere katılamayacağını öğrenmişti.

Gözlerinde yaşlarla Michal'e baktı. "Yılın en başarılı öğrencisiymişim, öyle dediler... Okulu bırakmak zorunda olduğumu söylemeden hemen önce."

Michal onu kollarının arasına aldı. "Uzun sürmez aşkım. Bu durumu uzun süre devam ettiremezler. Yakında ülkemizden kovulacaklar. Müttefikler müdahale edecek, sonsuza kadar böyle gitmeyecek."

Haklıydı, nihayet eylül ayında savaş ilan edilmişti.

Eva'nın ailesinde başka bir yere, Bedrich'in önerisini dinleyip İngiltere'ye gitmekle ilgili konuşmalar yapılıyordu. Öte yandan hâlâ işlerin düzelebileceğini düşünüyorlardı.

Fakat ne yazık ki her şey daha kötüye gitti. Kısa süre sonra tabelalar ortaya çıktı. Yahudiler giremez yazan tabelalar tüm restoranlarda, kafelerde ve barlarda asılıydı. Yahudilerin iş sahibi olmaları da yasaktı.

Eva'nın annesi, "Birinci Dünya Savaşı'nda yenildiler, yine yenilecekler. Yalnızca sabretmemiz lazım," diyordu.

Bu arada Michal orkestradan çıkarıldı, ev sahipleri de Yahudi olmayan kiracılar bulmanın daha güvenli olduğuna karar verdi. Eva'nın ailesinin evindeki eski odasına taşınmaktan başka çareleri yoktu.

Kısa süre sonra ise artık ailede işsiz olan tek kişi Michal değildi. Yine de ellerinden gelenin en iyisi yapmaya çalıştılar. Eva'nın babası yemek yapmayı öğrendi, Michal de yetenekli bir temizlikçiye dönüştü. Ev hanımı olabileceklerini söyleyerek böbürleniyorlardı.

Yahudi olmayan bazı arkadaşlarının yardımıyla, onların gönderdikleri para ve yiyecek paketleriyle idare ediyorlardı.

Uğradıkları en son hakaret, paltolarının ön kısmına büyük, sarı bir "Y" harfi takmaları emriydi. Trenlerin en son vagonuna binmek, üçüncü sınıfta yolculuk etmek zorundaydılar. Ekim ayında da söylentiler başladı. Nakillerin olacağı ve Yahudilerin başka yerlere gönderileceği fısıltıları her yerde dolaşıyordu.

Endişelenmemek için ellerinden geleni yapsalar da Michal'e kasım ayında, ilk evlilik yıldönümlerinde Veletrh'deki Ticaret Fuarı'nda hazır bulunmasını söyleyen mektup geldiğinde Eva yıkıldı. Orada nakil işlemleri yapılacaktı. "Ben de geleceğim," dedi Eva. "Bensiz gidemezsin."

Yirmi Dördüncü Bölüm

Eva ağlamaya başladı. "Michal."

Michal başını salladı ama bu hareket yine inlemesine sebep oldu.

"Sensin," dedi Eva korku ve şaşkınlıkla nefes nefes kalmış bir hâlde.

Kocası ona dokunmak için elini uzattı. Biricik karısının yüzüne, saçlarına dokunurken parmakları titriyordu. Onu görmek, Eva'yı tanımak, canlanmasını sağlamıştı.

Sesi çok az çıkıyordu. Eva, darbe aldığı yerlerdeki kaburgalarının kırılmış olabileceğinden şüphelendi. "Ben..." dedi güçlükle. "Başarabilir miyim bilemiyorum."

Eva, "Şişşt," diyerek Michal'i susturdu. Konuşmak onu yoruyordu.

Eva'nın yüzünden bir damla yaş aktı. "Seni tekrar bulacağımı söylemiştim."

Michal'in şişmiş dudakları seğirdi. "Söylemiştin."

Meier sabırsızlanmaya başlamıştı. "Haydi, gitme vakti."

Eva gözlerini kapattı, onu şimdi nasıl bırakabilirdi? "Yalnızca bir dakika daha," diye yalvarınca muhafız homurdandı. "Otuz saniye, vedanı et."

Eva'nın kalbi güm güm çarpıyordu. Michal'i öpmek için eğildi. Michal tüm güçsüzlüğüne rağmen elini sıkıca kavramıştı. "Ha-hayır, yapma," diye itiraz etti.

"Haydi," dedi Meier, Eva'yı tutup sertçe çekerek. "Bu iş yeterince uzadı."

Eva ayağa kalkmaya çalıştı. Bunca zaman sonra yeniden kavuşmuşken Michal'den koparıldığı için kalbi parçalanıyor gibiydi. "Geri geleceğim," diye söz verdi Michal'e.

Sofie, hastane bloğunun arkasında onu bekliyordu. Meier'in bakışları genç kadını olduğu yere mıhlamıştı. Birbirleriyle anlamlı bir şekilde bakıştılar. Sofie bunun bedelini ödeyeceğini biliyordu. Muhafızın koluna dokunup, "Bize bir dakika verir misin?" dedi yalvararak.

Meier'in çenesinde bir kas gerilse de başını sallayarak kabul etti. "Bu iş yeterince uzadı zaten," diye azarladı ama yine de gölgeye çekilip bekledi. Bir kibrit çaktı, ardından yakılan sigaranın kokusunu aldılar.

Sofie genç muhafıza baktıktan sonra arkadaşına döndü. "O muydu?"

"Evet," dedi Eva. Elinde olmadan gülümsüyordu ama bu gülümseme yerini çabucak endişeye bıraktı. Michal yaşıyordu ama kim bilir ne kadar vakti kalmıştı.

Sofie rahatlayarak bir nefes verdi. "Tanrı'ya şükür."

"Ama çok kötü durumda," derken Eva'nın dudakları titremeye başladı.

"Geneva'dan onu muayene etmesini isteyeceğim."

Eva'nın gözleri iri iri açıldı. "Sofie, ona güvenebilir miyiz?"

Sofie cevap vermeden önce bir an düşündü. "Evet, sanırım güvenebiliriz."

Geçen birkaç haftada Sofie, Geneva'nın çırağı hâline gelmişti. Jinekoloğun ondan istediği görevlerin çoğu, Mengele tarafından işkence edilen kadınlardan bazılarına yardım ve tedavi etmeyi içeriyordu. Eğer Mengele öğrenirse, ikisi de vurulurdu. Geneva'nın onun sırrını –gerçek bir hemşire olmadığını– bilmesinin iyi tarafı, Sofie'nin de onun sırrını bilmesiydi. Bir risk daha almaktan ne çıkardı?

Arka taraftan bir homurdanma sesi geldi ve botların güm güm yere vurduğu duyuldu.

"Oyun zamanı bitti kızlar," dedi Meier öne doğru gelerek. Eva'ya bakıp birkaç adım öteyi gösterdi. "Burada beni bekle. Arkanı dön."

Eva söyleneni yaptı. Arkadan hışırtılar geliyordu. Sofie'nin bir duvara yaslandığını duydu ve boğuk homurtular geldi. Neler olup bittiğini anlayan Eva dehşetle gözlerini kapattı. Adamın böyle bir şeyi ulu orta yaptığına inanamıyordu. Birden muhafızın belki de özellikle onun duymasını istediğini fark etti. Oysa Sofie bu adamın centilmen olduğunu söylemişti. Belli ki artık öyle değildi ya da arkadaşı, Eva'nın öyle düşünmesini, kendisi için endişelenmemesini istemişti. Eva gözyaşlarının yeniden gözlerini yaktığını hissetti ve yumruklarını sıkmak zorunda kaldı. Arkadaşını nasıl bir şeye bulaştırmıştı?

O gece Sofie ranzada yanına sokulup yattığında, Eva ardına kadar açık gözlerini arkadaşına çevirdi.

"Sofie... Ben..." Ne söyleyeceğini bilemiyordu.

"Yapma *Kritzelei.* Michal'i buldun, bu da her şeye değer. Onun hayatta olmasına sevindim."

"Ama Meier..."

"O sadece güç oyunları oynayan küçük bir çocuk."

"Sandım ki," Eva kaşlarını çattı, "onun farklı olabileceğini sandım. Seni sevdiğini söylemişti."

Sofie alay edercesine güldü. "Eğer kontrol etme ihtiyacı duyuyorsan bu aşk değildir. Her neyse, yalnızca bir şey kanıtlamaya çalışıyordu."

"Kime? Sana mı bana mı?"

"Muhtemelen ikimize de."

"Neymiş?"

"İstediği şeyi yapabileceğini. Ona hayatımın aşkıymış gibi davrandığım, onu her gördüğümde arzuyla doluyormuşum gibi yaptığım müddetçe bize yardım edeceğini."

Eva yutkundu. Bu durumdan nefret ediyordu. "Başka bir yol bulacağım Sofie... Bu çok fazla ve hiç adil değil."

"Hayır, *Kritzelei.* Zaten artık çok geç, hem en azından bu şekilde bir şeyi anlamış olduk. Meier küstah bir budala olabilir ama eğer istediklerini yaparsam bana sert davranmayacak, sözünü tutacak. Ayrıca, bize yardım edebilir."

"Peki, senin bundan kazancın ne olacak Sofie?"

"Ben arkadaşıma yardım edebilmek için elimden gelen her şeyi yaptığımı bileceğim. Tıpkı arkadaşımın bir defasında bana ölüm cezası verecek olan adamın önünde durması ve kendini tehlikeye atması gibi. Biz böyle yaparız, değil mi?"

Eva içini çekti. "Sen bunları yaşayacağına on jandarmanın daha bana saldırmasını tercih ederdim."

Sofie isteksizce güldü. Terezín'de eğer Eva araya girmeseydi ölmüş olacağından hiç kuşkusu yoktu. Hayatı boyunca unutmayacağı bir şeydi bu.

"Meier bunu eninde sonunda yapacaktı zaten. En azından karşılığında bir şey almış olduk."

Eva arkadaşının omzuna sokulurken Sofie sözlerine devam etti. "Ayrıca eğer yapmasaydım, Michal'i görmesi için Geneva'yı ikna edemeyebilirdim."

Eva başını kaldırdı, gözleri korku doluydu.

"O... Nasıl?" diye sordu.

"Birkaç kırık kemiği var ve kaburgaları çatlak ama iç kanama yok."

Eva gözlerini kırpıştırdı.

"Bu iyi bir şey *Kritzelei*."

"Teşekkür ederim, Sofie," dedi Eva. Öte yandan arkadaşının yaptıklarının, girdiği risklerin yanında bu kelimeler çok yetersiz kalıyordu.

Sofie arkadaşının elini sıktı.

Eva'nın, Sofie'den Michal'le ilgili daha iyi haberler alması üç gün sürmüştü. Beklemek tuhaf bir şekilde Araf'ta kalmak gibiydi. Bir yandan Michal'in artık nerede olduğunu ve büyük ihtimalle hayatta kalabileceğini biliyordu. Diğer yandan ise çok kötü yaralanmıştı, kocasının ona ihtiyacı vardı. Bunu bilip hiçbir şey yapamamak Eva'nın kendi kendini yemesine neden oluyordu.

"Artık bilinci daha açık, seni görmek ona gerçekten iyi gelmiş," dedi Sofie umut dolu gözlerle. "Daha anlaşılır konuşuyor. Sanırım iyileşecek."

Eva rahatlayarak nefes verdi.

"Meier, yarın akşam seni yanına götürmeye çalışacağını söyledi."

Meier sözünü tutarak Eva'yı hücreye götürdü. Oda karanlıktı ama biraz değişmişti. İçerisi o kadar ekşi kokmuyordu, idrar kokusu da gitmişti.

Michal köşedeki duvara yaslanmış oturuyordu. Yüzündeki çürükler mora ve yeşile dönmeye başlamıştı. Tek gözü hâlâ büyük ölçüde kapalıydı. Eva'yı görünce gülümsedi ve gamzesi birazcık ortaya çıktı. O gamzeyi görünce Eva'nın kalbi sıkıştı.

"Ah, aşkım," diyerek kendini onun kollarına bıraktı.

Michal acıyla nefesini tuttu.

Eva yüzünü buruşturdu. "Özür dilerim!"

Michal başını iki yana sallayarak Eva'nın geri çekilmesine izin vermedi. Karısının yüzünü ellerinin arasına aldı ve sanki her bir detayı aklına kazımak, içine çekmek istermiş gibi baktı. "Özür dilemene gerek yok."

Michal'in bakışları Eva'nın kısa saçlarında, sıska yüzünde ve bacaklarında dolaşırken Eva biraz gerildi. Düşen dişinin ağzının yan tarafında bıraktığı boşluk konusunda endişelenmişti. Berbat göründüğünü biliyordu. Titreyen elini saçlarına götürdü. "Ben de biraz farklı görünüyorum," dedi, isteksizce gülümserken.

Michal parçalanmış dudaklarını Eva'nın alnına bastırdı. "İnan bana iki yıldır gördüğüm en güzel şeysin."

Gözyaşları kirli izler bırakarak yüzünden akarken Eva, Michal'in önünde diz çöktü ve yaralı elini sımsıkı tutup öptü. Michal de Eva'nın kısa saçlarına dokundu, parmaklarını başının her köşesinde dolaştırdı. Eva'nın tüyleri zevkten diken diken olmuştu.

"Beni nasıl buldun?" diye sordu Michal. "Mucize gibi bir şey bu."

Eva onu başıyla onayladı. Öyleydi. Mucizenin ismi Herman'dı. Michal'e fotoğraftan, onunla karşılaşmasından bahsetti.

"Ama neden buradasın, seni de mi naklettiler?"

Eva yere bakarak, "Gelmek için gönüllü oldum," diye fısıldadı.

Başını kaldırdığında Michal'in gözünden yaşlar süzüldüğünü fark etti. Kocası, sanki bu durum canını yaralarından daha fazla yakmış gibi ağlıyordu.

"Bunu yapan tek kadın ben değilim," dedi Eva kendini savunurcasına.

"Ah, Eva... Bu cehennemde dayanmamı sağlayan tek şey en azından senin burada olmadığını, Terezín'de güvende olduğunu düşünmekti."

Eva onun yüzüne dokunup patlamış dudaklarını nazikçe öptü. "Bu savaşta hiçbir yer güvenli değil aşkım, Terezín bile. Seni bulmak, tekrar birlikte olmak için değerdi. İnsanlar her gün susuzluktan veya hastalıktan ölüyor. İhtiyacımız olan şey birlikte olmak, hayatta olduğumuzu bilmek. Bunun verdiği güçle buradan sağ kurtulacağız."

Sofie'nin Meier'le olan ilişkisi sayesinde Eva birkaç akşamda bir Michal'i görmeyi, ona yiyecek götürmeyi başarıyordu. Sofie onlar için peynir, salam ve patates bile bulmuştu. Bu Eva ve Michal için âdeta paylaştıkları küçük bir ziyafet gibiydi.

Michal her geçen gün biraz daha iyi gibi görünüyor, biraz daha kuvvetleniyordu. Birlikte fazla zaman geçiremiyorlardı. Görüşme zamanları birkaç akşamda bir, yalnızca yarımşar

saatle sınırlıydı ama bu kadarı da yeterliydi. Ne de olsa yalnızca onlara ait sihirli bir zamandı. Eva o yarım saatler için yaşıyordu. On iki saatlik çalışma vardiyasına Michal'in gözlerini, dudaklarını düşünerek dayanıyordu. Etraflarını çeviren karanlıkta yaşadıkları birkaç dakikalık zevk anları sayesinde bu uzun, zorlu günlere dayanabiliyordu.

Kirli zeminin üzerinde ilk kez seviştikleri zaman, Eva'nın onun kaburgalarını, kollarını veya dizlerini incitmemek için elinden geldiğince nazik davranması gerekmişti.

Ve Eva o an, en karanlık zamanlarda bile mutlu olmanın mümkün olduğunu anlamıştı.

Tekrar bir araya gelmelerinden iki hafta sonra Eva'nın çalışma grubu, yol inşaatında çalışmak üzere dışarı gönderildi. Gidip geri dönmek için toplamda üç kilometre yol katediyorlardı. Zor, ağır bir işti fakat güneş ışıklarının bulutların arasından süzülüp omuzlarına düşmesi, Eva'nın bir an için anıların arasında kaybolup kendini kocasının kollarında hayal etmesini sağlıyordu. Eva bunun tehlikeli bir oyun olduğunu biliyordu. Diğer muhafızlardan birine yakalanırlarsa ikisini de öldürürlerdi.

Fakat şimdilik çok büyük bir mutluluk yaşıyor, çalışırken bir yandan da mırıldanıyordu. Ardından birileri bir şarkı söylemeye başladı, diğerleri de ona katıldı. Ta ki *Kapo*'lar çenelerini kapatmalarını söyleyene dek...

Nakliyeler gece gündüz devam ediyor, insanları Auschwitz'e getiriyor veya alıp götürüyorlardı. Eva artık bunlara pek dikkat etmiyordu, endişelenemeyecek kadar yorgun ve açtı. Bir gün akşam yoklamasından döndükten sonra Sofie'yi, güzel yüzünde endişeli bir ifadeyle koğuşta kendisini beklerken buldu.

"Vardiyanı mı değiştirdiler?" diye sordu Eva, arkadaşını koğuşta görünce şaşırmıştı.

Sofie başını iki yana salladı. "Hayır, hâlâ gece vardiyasındayım. Buraya gelebilmek için bir mazeret uydurdum. Geneva'nın sağlık çantasını almam gerektiğini söyledim ama sana bir haber vermem gerek."

Eva içinin korkuyla dolduğunu hissetti. "Ne oldu? Söyle."

Normalde her zaman açık sözlü olan arkadaşı bu kez konuşmakta zorlanıyordu. "Ah, *Kritzelei*..."

"Ne?" dedi Eva, kalbi deli gibi atmaya başlamıştı.

"Michal'i gönderiyorlar. Meier ayarladı."

Eva bir an bayılacağını sanarak gözlerini kapattı. "Nereye gönderiyorlar?"

"Bir fabrikaya. Freiberg'de," dedi Sofie arkadaşının gözlerine bakamadan, "Onun için en iyisinin bu olduğunu söyledi."

Sofie, bu haberi kendisine verdiği zaman Meier'e bağırdığını, onun da elinin tersiyle suratına vurup kendisini yere devirdiğini ve kulağına, "Senden hoşlanıyorum ama patronun kim olduğunu unutma," diye tısladığını ise söylemedi. Sonrasında da Meier başını iki yana sallamış ve Sofie'yi küçümseyerek gülmüştü. "Belki de Hinterschloss haklıydı, bacaklarının arasındaki şeyin beni yoldan çıkardığını söylemişti. Ama bu ilişkide erkek benim, anladın mı?"

Sofie boyun eğerek özür dilese de bunun için kendinden de ondan da nefret etmişti. "İyi," demişti Meier, kalkmasına yardım etmek için Sofie'ye uzanmadan. Sofie o an, diğer muhafızın Meier'in kulağına fısıldamış olabileceği tüm o zehirli sözleri düşünmüştü. Belki burasının da etkisi vardı. Adamın içinde insaniyet namına ne varsa giderek azalıyor olması şaşırtıcı mıydı?

Sofie başını kaldırıp Eva'ya baktı ve koluna dokundu. "Hiç olmazsa bir şansı olacak. Fabrikadaki şartların buradan çok daha iyi olduğunu söylüyorlar."

Eva başıyla onayladı. Doğruydu. Onu burada tutmak tehlikeliydi, özellikle de bu durumdayken. Bunun için minnettardı.

"Teşekkür ederim, Sofie. Bunun kolay olduğunu hiç sanmıyorum, benim uğruma kendini riske attığın için çok kötü hissediyorum..."

"Yapma *Kritzelei*, tamam," diye itiraz etti Sofie. Arkadaşının kendisi için endişelenmesini istemiyordu.

Tamam değildi ama Eva sustu, belli ki Sofie bu konuda konuşmak istemiyordu. Onun yaptıklarının karşılığını nasıl ödeyeceğini ise hiç bilmiyordu.

"Ona veda edebilir miyim?"

Sofie'nin bakışları arkadaşınınkilerle buluştu, yüzünde üzgün bir ifade vardı. "Çoktan gitti, üzgünüm."

Eva, böylesinin daha güvenli olduğunu biliyordu. Kocası Hinterschloss'tan ve buradan ne kadar uzağa giderse hayatta kalma şansı o kadar yüksekti. Yine de bunca zaman sonra bir araya gelmişken tekrar ayrılmak zorunda kalmaları inanılmaz derecede zalimce geliyordu. Olsun, yaşıyorlardı ve şimdilik, önemli olan sadece buydu.

Öte yandan ne yazık ki sabah olduğunda endişelenmesi

gereken yepyeni bir dert, düşüncelerini kocasını bir kez daha kaybetmenin acısından uzaklaştıracak bambaşka bir şeyle karşılaştı. Hinterschloss sarımtırak gözleriyle Eva'ya dik dik bakarken dudaklarında zalim bir gülümseme vardı. "Tercüman," dedi.

Eva bakışlarını adama çevirdi.

"Sana bir şey söylediğimde cevap ver!"

"Bir şey sormadınız."

Adamın gözleri hayretle iri iri açılırken öne doğru birkaç adım attı. Eva daha ne olduğunu anlamadan muhafız tüfeğinin sapıyla Eva'nın kafasına vurmuş ve Eva pis, ezilmiş çamurun içine sırtüstü yuvarlanmıştı. Kulakları çınlıyor, hissettiği acı yüzünden başı zonkluyordu. Eva yerden kalkamadan Hinterschloss yanına gelip çömeldi ve tıslayarak, "Demek geceleri buralarda gizlice dolaştığını öğrenemeyeceğimi sandın," dedi. "Küçük arkadaşın, Meier sayesinde seni *öldürmemem* için beni ikna etmiş olabilir ama yaşamaya değer bir hayatın olacağına söz vermedim." Acımasız muhafız bir anda Eva'nın ayak bileğine sert tekmeler atmaya başladı ta ki Eva bir şeylerin çatladığını hissedene kadar. Genç kadın acı, öfke ve korku içinde kıvranırken muhafız ayağa kalktı ve *Kapo* Maria'ya seslendi. "Bundan sonra bunun yemek hakkı yarıya indirilecek!"

Vanda ile diğer kadınlar Eva'nın kalkmasına yardım ettiler. Maria ona bakıp başını iki yana salladı. "Aptal kız," diye çıkıştı. "Bunlara değer miydi?"

Eva omzunu silkti. "Evet, muhtemelen değerdi."

Maria alay ederek güldü ve Eva'yı kendi kanının içinde öylece yatarken, bileği acıyla zonklarken bırakıp uzaklaştı. Maria daha önce Eva'ya bir dizi rüşvet karşılığında yardım etmişti ama Hinterschloss intikam almaya kararlıysa kendi boy-

nunu tehlikeye atamazdı. Eva önemli bir müttefik kaybetmişti ve bu işleri daha da zorlaştıracaktı.

Kirli bir eşarpla bileğini saran Eva, üç kilometrelik yürüyüşe başlamak için topallayarak çalışma grubuna yetişmeye çalıştı. Canı çok yanıyordu, midesinin tamamen boş olması da işleri onun için daha da zorlaştırıyordu. Michal'i, ailesini düşündü. Annesinin yumuşak gülümsemesini, babasının nazik bakışlarını, amcası Bedrich'in pütürlü yüzünü hayal etti. Ardından sanki birisi devam etmesi için onu teşvik ediyormuş gibi derin bir nefes aldı. Ve Eva bir kez daha, bir şekilde devam etti.

Yirmi Beşinci Bölüm

Prag, 1940

"Bensiz gidemezsin," diye tekrar etti Eva, Michal'e dik dik bakarak. Gözleri âdeta alev saçıyordu.

Michal başını iki yana sallarken yeşil gözleri korku ve kederle doluydu.

"Benimle gelemezsin Eva. Yalnızca erkekleri alıyorlar..." Eva'yı yanına çekti. "Beni dinle, o aptal toplama kampını inşa edip bizi tutacakları bir garnizona dönüştürmek için önce erkeklere ihtiyaçları var, Bedrich amcan öyle söyledi."

Amcası böyle şeyleri öğrenirdi, nasıl olduğunu ise kimse bilmezdi.

"Buradan gidemez miyiz? Prag'dan kaçıp dağlara, taşraya, herhangi bir yere gidemez miyiz?"

"Sanmıyorum, bizi kimse kabul etmeyecektir. Ayrıca isimlerimiz ellerinde. Farklı evraklara, farklı kimliklere ihtiyacımız olur, artık çok geç."

Eva'nın gözleri iri iri açıldı. "Amira o evrakları bulmuştu. Annesine sorabiliriz."

Amira okuldan bir arkadaşıydı. İlk emirler gelmeye başladığında insanlar hâlâ panik yapmalarına gerek olmadığını düşünürken, o şehirden ayrılmıştı.

"Amira, şu rahibi tanıyordu," diyerek araya girdi babası. "Fakat rahibi sorgulamak için götürdüler. Gitmemizi istemiyorlar. Bay Rubenstein da yarın gidiyor."

Eva'nın nefesi kesildi. Bay Rubenstein en eski komşularıydı. Eva beş yaşındayken, apartmanlarının önündeki merdivende ayakkabılarının bağcıklarını nasıl bağlayacağını Eva'ya o öğretmişti. Sanki bütün dünya çıldırmış gibiydi.

"Eva, beni dinle, mesele şu ki..." dedi babası, "sadece erkeklerin gönderilmesini ve siz kadınların bu işten muaf tutulmasını diliyorum. Fakat eninde sonunda bütün Yahudileri göndereceklerdir ve şimdilik Prag'daki insanların çoğunun nereye gönderildiğini biliyoruz ki bu iyi bir şey. Yani, vakti geldiğinde, büyük ihtimalle Terezín'de olacağız. Eminim orada hepimiz tekrar bir araya geleceğiz."

"Bundan nasıl emin olabilirsin?"

"Olamam ama buna inanmak zorundayız."

Eva başını salladı. Yine de çok zor olacaktı.

Sabah olduğunda Michal'i, gitmeden önce işlemlerin yapılacağı Ticaret Fuarı Sarayı'na götürdüler. Diğerleri ancak kapıya kadar gidebilmiş, Eva ağlayarak eve geri dönmek zorunda kalmıştı.

İki hafta sonra hepsi için birer mektup geldi.

Eva hem dehşete düşmüş hem de rahatlamıştı; en azından Michal'i yeniden görebilecekti. Yanlarına almalarına izin verilen elli kiloluk valizini kararlı bir şekilde hazırlamaya başladı.

Yirmi Altıncı Bölüm

Sıcak güneş çalışırlarken sırtlarına vuruyordu. Eva'nın mor ve hâlâ şiş olan gözü, Hinterschloss'un önceki hafta verdiği yeni bir armağandı. Ayak bileği de kırılmıştı, üzerine her bastığında ağrıyordu.

Yaz sonlarına doğru Eva, yollarda çalışmak yerine tarlalarda çalışmaya gönderilmişti. Yemek hakkı azaltıldığından, payına yalnızca az miktarda, içinde hiçbir şey olmayan su gibi bir çorba düşüyordu.

Koğuşundaki kadınların merhameti olmasa kesinlikle açlıktan ölürdü. Eva'nın geçmişte yaptığı iyilikler bu şekilde ona geri ödeniyordu. Auschwitz'e ilk geldiğinde edindiği bir arkadaş olan Noemi mutfak işlerine tayin edilmişti. Eva'ya fazladan ekmek, patates kabuğu ve bir parça peynir dâhil, ne bulabilirse veriyordu.

Eva'nın yanından geçerken, "Bu bardağa senin sayende sahip olduğumu asla unutmayacağım," diye fısıldadı ve mutfakta bulabildiklerini genç kadının kızarmış, yarılmış ellerine bıraktı. Eva öylesine minnettardı ki ağlayabilirdi.

Bu arada Sofie de Eva'nın ayağını düzgün bir şekilde sarmış ve kampta altın tozu kadar değerli olan ağrı kesicilerden gizlice birazcık getirmeyi başarmıştı. Fakat uzun, sıcak yaz günleri geçip giderken susuzluk herkesin yoldaşı olmuş ve kamptaki en önemli sorunlardan biri hâline gelmişti. Başlarının üzerindeki bulutlar toplanıp da damlalar cennetten inen bir rahmet gibi düşmeye başladığında mahkûmların çoğu keyifleniyor, değerli sıvıyı kirli ellerinde biriktirip höpürdeterek içiyorlardı.

Uzaklarda ise uçakların gümbürtüsü duyuluyordu. Hava saldırıları başlamıştı. Kısa süre sonra da savaşın, Almanların aleyhine döndüğü söylentileri yayıldı.

Sonbahar gelirken soğuk havanın ilk esintilerini ve ayazı da beraberinde getirmişti. Eva kendini hasta hissediyor, midesine sokabildiği azıcık yiyecek de içeride durmuyordu. Gecenin bir yarısında sürünerek ranzadan indi ve akşam verilen kara ekmekten kalanları kusup çıkardıktan sonra koğuşun dışındaki duvara hâlsiz bir şekilde yaslandı.

Arkasında bir ses duyunca irkildi. *Kapo* Maria'ydı, sigara içiyordu.

Eva gözlerini kapattı. "Sanırım bir tür mikrop kaptım," dedi. "Etrafta dolaşıp duruyor."

Maria başını sallasa da bir yandan da sanki bakışlarıyla Eva'yı tartıyordu. "Başka bir şey olabilir mi diye merak ediyorum."

Eva kaşlarını çattı, kafası karışmıştı. "Ne demek istiyorsun?"

"Sabah bulantıları."

Eva gözlerini kırpıştırdı. Gebelik mi? Bu mümkün olamazdı, değil mi?

Verilen bu kadar az yemekle hamile kalmış olması imkânsızdı. Aylardır regl olmuyordu, Auschwitz'e geldikten kısa bir süre sonra kesilmişti.

Maria omzunu silkti. "Olur böyle şeyler, buradaki kızlardan biri hamile kaldı. Geneva icabına baktı."

Eva sırtından aşağı bir ürpertinin indiğini hissetti. "İcabına mı baktı?" diye tekrarladı.

Maria daha fazlasını açıklamadı, gerek de yoktu.

Eva dehşetle gözlerini kapattı. "Hamile falan değilim."

"Umarım değilsindir," dedi Maria başını iki yana sallayarak sonra sigarasını yere atıp ezdi. "Artık yatağına dön."

Eva, *Kapo*'nun sözüne uyup ranzasına döndüğünde bedenini Sofie'nin bedeninin yanına sıkıştırdı. Arkadaşının saçları uzamaya başlamıştı. Koyu sarı, hafif dalgalı saçları... Daha önce Sofie'nin saçlarının dalgalı olduğunu fark etmemişti. Yattığı yerde mide bulantısıyla savaşırken, bu değişikliğin burada olmaktan kaynaklanıp kaynaklanmadığını merak etti. Sofie kıpırdandı, ardından kara gözlerini açıp Eva'ya bakarak, "Hâlâ miden bulanıyor mu?" diye fısıldadı.

Eva onu başıyla onayladı.

Sofie arkadaşının koluna hafifçe vurup gözlerini kapattı. "Biraz uyumaya çalış."

"Maria hamile olup olmadığımı sordu."

Sofie'nin gözleri tekrar açıldı.

"Hamile olamam, değil mi?"

Sofie'nin artık ardına kadar açılmış olan gözleri korku doluydu. Yutkundu. "Yemeklere koydukları şeyler ve yemek

miktarları genellikle bu duruma engel olur ama bazı vakalar oldu. Herkesin vücudu aynı şekilde tepki vermez."

Hastanede tanık olduğu şeyleri hatırlayan Sofie'nin yüreği sıkıştı. Arkadaşına ne tür şeylere tanık olduğundan bahsetmedi. Şu doktorun, Mengele'nin yaptığı şeyleri anlatmadı. Deneylerinden bir kısmını hamile kadınlar üzerinde yapıyordu. Bir kadın vardı... Geneva doktorun, o kadının rahim boynuna bir şey enjekte ettiğini söylemişti. Daha sonra ne olduğunu bilmiyorlardı, kadın bir şekilde sistemde yok olmuştu. Diğer kadınların çoğunun da karnından fetüsler çıkarılmış veya gaza maruz bırakılmıştı.

"Ah, *Kritzelei*," diye fısıldadı Sofie, arkadaşının elini sıkı sıkı tutarak.

Eva ani bir korkuyla gözlerini kapattı. Maria'nın yalnızca kendisini korkutmaya çalıştığını ümit etmişti. Böyle bir şeyin mümkün olamayacağını ummuştu.

Sonra aklına bir şey geldi. "Ama midem bulanmaya başladığında akşamdı, yani olamaz."

Sofie yavaşça güldü ama aslında ortada gülünecek bir şey yoktu. "Maalesef 'sabah bulantısı' terimi yanlış kullanılıyor, bazı insanların ilk üç ay boyunca veya daha uzun süre bulantıları olabiliyor."

Sofie haftalar boyunca midesinin bulandığını ve yorgun hissettiğini hatırlıyordu. O günlerde geleceğin nelere gebe olduğunu düşünerek ailesiyle yaptığı sert konuşmaya rağmen, yalnız bir anne olmaktan korkuyordu fakat ne zaman Tomas'ın içinde kıpırdandığını hissetse, ona cesaret verdiğini hissediyordu. Gözünden akan yaşı gizlice sildi.

"Ya," dedi Eva, kalbinin hızla çarpmaya başladığını hissederek. "Bunu bilmiyordum."

Sofie arkadaşının elini sıkıca tuttu. Eva'nın hatırı için bunun doğru olmamasını umuyordu. "Eğer hamileysen, bu şekilde devam etmen imkânsız hâle gelecek."

Eva dudaklarını sımsıkı kenetleyip usulca karnına dokundu. "Hayır, eğer hamileysem bu her şeyi değiştirecek."

Sofie, arkadaşına şaşkınlıkla dolu bir ifadeyle baktı.

"Çünkü eğer hamileysem bu cehennemde bile iyi bir şey olmuş demektir. Çocuğumun yaşamasını sağlamak için ölümüne mücadele edeceğim."

Sofie, avucundaki Eva'nın elini okşadı. Ona her zamanki gibi hayal kurduğunu söylemedi, söylemesi gerekmiyordu.

Yirmi Yedinci Bölüm

Prag, 1940

Terezín'e varmaları üç gün sürmüştü. Eva ailesiyle birlikte yolculuk ediyordu, her birinin ellişer kiloluk valizi vardı. Tren gelmeden önce Ticaret Fuarı Sarayı civarında valizleriyle beraber, kirli döşeklerin üzerinde yatarak iki gün beklemişlerdi. Nakil numaralarıyla sıralarını beklerken tüm değerli eşyalarının ellerinden alındığı günler uzun ve sonsuz gibiydi. Üçüncü günün sabahında vagonlara bindirilmeden önce, bir Alman subayının artık vadedilen topraklara, kendi insanlarının inşa ettiği zulümden uzak bir yere gittikleri konusundaki konuşmasını şaşkınlık içinde dinlediler. İlk gidenlerden oldukları için mutlu ve minnettar olmaları gerektiği söylendi, onlar gerçek öncülerdi.

Eva ile ailesi nihayet trene binerken birbirlerine şaşkın şaşkın baktılar, valizleri ayaklarının dibindeydi.

Sayısını hatırlayamayacakları kadar çok durakta durup kalktıktan sonra büyük bir kampa girdiler. Oraya vardıklarında Eva'nın babasının yanlarından zorla alınıp götürülmesiyle daha büyük bir şok yaşadılar.

Otto diğer erkekleri takip etmeye mecbur edilirken Anka peşinden, "Hayır!" diye bağırıyordu.

"Beni merak etmeyin canlarım," dedi Otto. "Yalnızca şimdilik gidiyorum."

Babasının diğer erkeklerle birlikte götürülmesini izlerken Eva hıçkırıklarını güç bela bastırmıştı. O sırada Eva'yı da kollarından çekiştirerek diğer bütün kadınlarla birlikte kadınlar bölümüne götürdüler.

Eva, bomboş bir kabuğa benzeyen annesine tutunarak, "Babam ve Michal için güçlü olmalıyız. Onları yakında göreceğiz," diye söz verdi.

Annesi gözlerindeki yaşları silip kızına baktı. "Bizi nereye getirdiler böyle?"

Eva ile annesi diğer kadınlarla birlikte kadınlar bölümüne girdiklerinde, bir jandarma onlara yataklarını seçmelerini söyledi. Eva annesiyle birlikte oturdu. Yanlarına valizlerini bile almamışlardı. Etraflarındaki diğer kadınlar kendilerine küçük alanlar düzenlemişti. Tencerelerle tavalar bile vardı ve pencerelerde çamaşırlar asılıydı.

Eva bitkindi. Son birkaç gün çok uzun, hatta yıllar sürmüş gibiydi. Annesiyle birlikte yatağa yattılar. Birbirlerine sarılarak yeni çevrelerine, erkeklerini bir daha görüp göremeyecekleri konusundaki endişelerine ve diğer kadınların fısıltılarına rağmen, kısa sürede uykuya daldılar.

Eva, annesinin kolunu sertçe sarsmasıyla uyandı. "Gel çabuk."

"Ne?"

Annesi eliyle ağzını kapattı. "Şişşt, gel hemen."

Eva, annesinin peşinden bir avluya girdi. Bir grup adam valizlerle dolu el arabalarını boşaltıyordu. Eva aniden geriye döndürüldü, sonra havaya kaldırıldı ve çok sıkı bir şekilde kucaklandı.

Michal.

Genç kadın hıçkırmamaya çalışarak kocasının kollarına gömüldü. Yüzüne, gözlerine, iyice uzamış ve daha da kıvırcıklaşmış, omuzlarına dökülen saçlarına içine çekercesine baktı. Aynı görünüyordu, belki biraz daha zayıftı. "İyi misin?"

Michal gülümseyince gamzesi ortaya çıkmıştı. "Artık iyiyim," dedi Eva'yı sıkıca tutarak.

Eva kocasının yüzüne dokundu. "Size iyi davranıyorlar mı?"

"Evet, çok kötü sayılmaz. Bana inşaat işlerini verdiler ama keman çalmamı da istiyorlar. Söylediklerine göre diğer adamları sakinleştiriyormuş."

Eva sırıttı. Michal'in hâlâ keman çalabiliyor olduğunu düşünmek hoşuna gitmişti. "Sakinleştiriyor mu?"

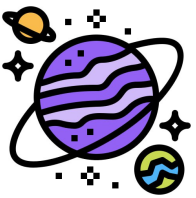
Michal omuz silkti. "Biraz." Eğilip karısını uzun uzun öptü. Bir muhafız yanlarına gelince Michal aceleyle Eva'yı bıraktı fakat adam onlara bakmıyordu, yerde çok ilginç bir şey görmüş gibiydi. Eva ne olduğunu anlamadan önce kaşlarını çattı fakat sonra muhafızın niyetini anladı. Adam, onları görmemiş gibi yapmıştı ve bu davranışı nedense Eva'yı çok etkilemişti.

"Yine gelebilir misin?" diye sordu Eva, Michal'e.

"Evet, yarın."

Eva gülümsedi.

Yirmi Sekizinci Bölüm

Haftalar geçtikçe Eva hamile olduğunu anlamıştı, yanılmış olması mümkün değildi. Artık tüm hayatı, hamileliğini gizlemek ve doğmamış çocuğunu korumak için elinden gelenin en iyisini yapmaktan ibaretti.

Geceleri gözleri ardına kadar açık hâlde yatıyor, karanlığın örtüsü altında göbeğine dokunuyordu. Minicik de olsa bir çıkıntıydı. Çıplak olduğunda bile kesin olarak söylemek zordu ama Sofie'nin ısrarı üzerine onu muayene eden Geneva da durumu onaylamıştı.

Uzun boylu kadın pek de nazik olmayan bir ifadeyle ona tepeden bakarak, "Bence onu almama izin vermelisin," demişti.

Eva yutkunup başını iki yana sallamıştı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. "Onlara söyleyecek misin?"

"Hayır. Aslında söylemem lazım, bizden bekledikleri bu ama söylemeyeceğim. Artık hamile kadınları öldürmekten vazgeçtiler."

Bir anda Eva'nın rengi atmıştı. Öyle yaptıklarını biliyordu ama bu şekilde duymak nefesini kesmişti.

"Bak, kararı sana bırakacağım, bunu düşün. Önümüzdeki yıl şubat ayında doğuracağını söyleyebilirim, beş ayın kalmış yani düşünmek için fazla vaktin yok."

Eva gözlerini kırpıştırarak durumu idrak etmeye çalışmıştı. Dört aylık hamileydi. Geneva'ya kararını bildireceğine söz verse de kararını çoktan vermişti. Hamile olduğundan şüphelendiği gün kararını vermişti.

O gece ranzasında yatarken doğmamış çocuğuyla konuştu. "Bütün bunların arasında nasıl oldu da geldin hiç bilmiyorum bir tanem ama sen bir mucizesin, bundan hiç kuşkum yok," diye fısıldadı herkes uyurken.

Hamile olmak çok tuhaf bir histi. Sanki damarlarında artık kan yerine yepyeni bir umut dolaşıyordu. Kocasını bulmaya, bir gün buradan kurtulabileceklerini hayal etmeye odaklanmışken, bu tohum içinde kendine bir yer bulmuş ve yeni bir hayat filizlenmişti. Göbeğine dokunarak e*ğer kızsan adını Naděje koyacağım,* diye düşündü. Anlamı, *umuttu.*

Ne yazık ki Eva'nın hamileliği dışında başka sorunları da vardı, bademcik iltihabına yakalanan Sofie gibi... Hiç şüphesiz yetersiz beslenme yüzünden olmuştu.

Sofie'ye fazladan yiyecek verirken kıdemli subay tarafından yakalanan Meier de başka bir göreve atanmıştı.

Aslında Sofie birçok anlamda rahatlamıştı. Çünkü Meier son dönemde giderek daha zorlayıcı, daha ısrarcı olmuş, davranışları Hinterschloss'a benzemeye başlamıştı. Bir günden diğerine değişiyor, bir an nazik davranırken bir an sonra zalimleşiyordu. Sanki Sofie'nin kız arkadaşı mı yoksa

fahişesi mi olduğuna karar veremiyormuş gibiydi. Sofie kendisini her ikisiymiş gibi hissediyordu. Konu ne olursa olsun, bir kez onunla yatmıştı ve artık geri dönüş yoktu. Adamdan kaçmak da mümkün değildi. Ona her zaman fazladan yiyecek getirerek bir anlamda iyilik yapması güzeldi fakat bu iyiliklerin bedeli yüksek oluyordu. Haftalar geçtikçe şaplaklar, morluklar da Meier'in eğlence anlayışına dâhil olmuştu. Üstelik tüm bunlar yetmezmiş gibi Hinterschloss da yeniden Sofie ile ilgilenmeye, kızın yoluna çıkmaya, arkadaşının malını test etmek için bulduğu her mazereti kullanmaya başlamıştı.

"Meier artık iyice büyüdü, küçük Bette Davis," demişti elleri Sofie'nin kasıklarına doğru inerken. "Küçük oğlanları adam eden yeteneklerini merak ettim doğrusu." Ardından da kızın dehşet dolu gözlerine bakıp kahkaha atmıştı.

Meier ortada olmadığına göre Sofie, Hinterschloss'un da ilgisini kaybedeceğini umuyordu. Zaten Meier'e yapabileceklerinden korkmaya başlamıştı. Adam kollarında yatarken onu öldürmekle ilgili hayaller kuruyordu.

Eva, Sofie'nin zatürre olmasından korkuyordu. Hem hijyen eksikliği hem de yetersiz beslenme yüzünden kampta kızıl ve diğer hastalıklarla beraber zatürre de salgın hâlindeydi. Sofie iki gün boyunca yatakta yatarken Eva elinden geldiğince onunla ilgilendi, geceleri onu kendi ekmeğiyle besledi.

"Hayır, bana kendi yiyeceğini verme *Kritzelei*, sen çalışıyorsun ve *gebesin,* senin ihtiyacın var."

"İhtiyacım olan tek şey kılıklı arkadaşımın yaşaması ve iyileşmesi, tamam mı?" dedi Eva, ona maşrapasından biraz su içirerek. Geneva'dan biraz ağrı kesici de almıştı.

Sofie gözlerini kapattı. Boğazı o kadar yanıyordu ki ancak fısıldayabiliyordu. "Eğer kurtulamazsam, gidip Tomas'ı bulacaksın, onu büyüteceksin, değil mi?"

Sofie'ye dönen Eva'nın gözlerinde endişeli bakışlar vardı. "Böyle konuşma, buradan ikimiz de sağ kurtulacağız. Tıpkı konuştuğumuz gibi, tamam mı?"

"Ciddiyim *Kritzelei*, lütfen. Eğer kurtulamazsam Bergenz'e gitmen lazım. Avusturya sınırında, Lotte orada oturuyordu. Bunu düşünmek için çok zamanım oldu. Bir yetimhane bulacak kadar uzaklara gitme fırsatı olmamıştır, bu yüzden yakınlarda olmalı. Oğlumu belki bir rahibe manastırına veya kiliselerden birine bırakmıştır, kim bilir. Yahudi olmayan bir arkadaşına da bırakmış olabilir. Birkaç tane öyle arkadaşı vardı, etrafta sorup araştırabilirsin. Tomas'ı doğurtan ebenin adı Liesl'di, soyadını hatırlayamıyorum ama ona da sorabilirsin. Eğer resmi olarak yapması gerekenleri yaptıysa kayıt tutmuş olmalı..."

"Sofie..."

"Hayır, Eva. Bu önemli, dinle beni. Vazgeçmiyorum ve planımıza sadığım ama eğer," güçlükle yutkundu, "eğer kurtulamazsam bu söylediklerimi yapmanı istiyorum. Lotte'nin kocasının, Udo'nun yanında bile olabilir, tabii adam hâlâ yaşıyorsa. Lotte'nin babama, bana ve Tomas'a yaptığı şeyden sonra, oğlumu onun gibi birinin yetiştirmesini istemem. Biliyorum, korkuyordu. Tanrım... Kin tutmanın kötü bir şey olduğunu da biliyorum ama yine de onu affedemiyorum.

Üzgünüm. Kuzenimin kocasının oğlumu büyütmesine veya Tomas'ın yıllarca bir yetimhanede kalmasına izin veremem, bunun olmasına izin veremem. Tamam mı? Eğer ben kurtulamazsam ama sen başarırsan, gidip onu bulacağına söz ver. Onu kendi oğlun gibi yetiştireceksin. Lütfen?"

Eva arkadaşının elini tuttu, gözleri yaşlarla doluydu. "Yapacağım, söz veriyorum yapacağım, Sofie. Şimdi ye."

Ve Sofie de öyle yaptı.

Yirmi Dokuzuncu Bölüm

Terezín, Aralık 1940-1942

Başlarda aile ziyaretleri yalnızca haftada bir gün yapılıyordu ama Eva ile ailesi, Terezín'de haftalar geçirdikten sonra biraz daha özgürleşmişlerdi, birbirlerini düzenli olarak görebiliyorlardı. Yine de geceleri erkeklerle kadınlar ayrılıyordu.

Bu arada Eva sebze bahçesinde çalışmaya başlamış, günlük hayatları bir düzene oturmuştu.

Tüm bunlara dayanabiliyordu çünkü ailesiyle birlikteydi ve Michal'i görebiliyordu.

Derken yeni yıl, yeni insanlar getirdi. Her gün yeni nakiller geliyor ve arkadaşlar, aileler ve tanıdıkları insanlar kasabaya doluyordu.

Yakında aşırı kalabalık olmasından korkuluyordu. O zaman buradaki insanların başka yerlere nakledilmesi gerekecekti. İnsanların dilinde yalnızca bir "Doğu" söylentisi dolaşıyordu. Herkesin kalbi korkuyla doluydu.

Eva ile annesi yeni bir koğuşa taşınmış fakat annesi bir temizlik görevine verilince ayrılmışlardı.

Eva o haberi aldığında ise kampa geleli daha iki ay olmamıştı. Gözleri iri iri açılmış olan annesi koşarak yanına geldi. "Mila ile Bedrich, buradalar!"

Alelacele Schleuse bölgesine gittiler ama onları beklemek uzun sürecekti. Jandarmalar işlerinin başına dönmelerini söyledi. Oysa Eva kuzenini görmek için sabırsızlanıyordu.

Nihayet onu görebildiğinde şok geçirdi. Mila o kadar zayıflamıştı ki hasta gibi görünüyordu. Çukura kaçmış gözleri hüzünlüydü ama Eva'ya sıkı sıkı sarıldı. "Seni çok özledim."

"Ben de. Neler oldu?"

"Eve evraklar geldiğinde, babam boş bir gayretle bizi ülkeden çıkarmaya çalıştı. Arnold..." gözlerini kapattı ve güzel yüzünden yaşlar süzülmeye başladı, "ve ben bir arabayla arkasından gidiyorduk. Sınıra kadar gidebildik ama sonunda bizi yakaladılar. Arnold'u öldürdüler." Eva dehşetle gözlerini kapattı. "Çok yaklaşmıştık Eva," dedi Mila, mavi gözleri yaşlarla doluydu.

"Çok üzüldüm." Eva, kuzeninin sıska bedenini kollarının arasına aldı. Onu koğuşlara götürdü ve annesinin yanına yerleştirdi. Annesi, Mila'nın etrafında dört dönüyor, yemesi için sürekli bir şeyler ikram ediyordu. Yatağa yatarken Mila'nın gözlerinin feri sönmüş gibiydi. "Yalnızca uyumak istiyorum," dedi. Eva anlayışla başını sallayarak kuzeninin üzerine bir battaniye örttü. Ardından annesine döndü, birbirlerine endişe dolu bakışlarla bakıyorlardı. Mila'yı hiç böyle görmemişlerdi.

Bedrich amca da kızı için endişeliydi. Eva'nın babası Otto ona tamircilik işi bulmuştu ama kısa süre sonra amcasının yeteneklerinin başka şekillerde kullanılabileceği ortaya çıktı; ölüleri araba ile taşımak gibi. Çok fazla soru sormuyordu ve sağlam mide gerektiren işler yapmaktan korkmuyordu.

Öte yandan kuzeni Arnold'un yasını tutarken Michal'in yanında olması ona zalimlik gibi gelse de Eva, elinden geldiği kadar sık sık gizlice sıvışıp Michal'in yanına gidiyordu. Derken yaz geliverdi ve kısa süre içinde kamp, insan kalabalığı altında ezilmeye başladı. Tesisler yetersizdi. İnsanlar her gün başka yerlere naklediliyordu.

Eva birinin kendisine seslendiğini duyduğunda, babasının koşarak sebze bahçesine geldiğini gördü. "Çabuk gel, Eva."

Hızla babasının peşinden giderken ardı arkası kesilmeyen sorular sorarak ne olduğunu öğrenmeye çalışıyordu. "Annem mi? Michal? Mila? Neler oluyor?"

"Vakit yok şimdi, koş."

Eva babasının dediğini yaptı. Ciğerleri yanıyordu ama durmadı, vagonlara gelene kadar koştular. Kalbi güm güm atıyordu. Nihayet durduğunda onu gördü. Michal platformda dikiliyordu.

"Hayır!" diye bağırdı.

Eva'nın sesini duyan Michal döndü, karısına doğru gitmeye çalıştı ama jandarma onu geri iterek öbürleriyle birlikte vagona bindirdi. Hemen sonra kapılar çarparak kapandı. Eva çaresizce dizlerinin üzerine çöktü ve dehşet içinde trenin hızla uzaklaşmasını izledi.

Otuzuncu Bölüm

Eva artık ağır iş yapamıyordu, bu durumdayken mümkün değildi. Bu yüzden kendisine başka bir görev verilmesine yardımcı olması için Maria'yı ikna etmek zorundaydı. Bardağına karşılık almayı başardığı büyük bir parça salamı bu iş için kullanmaya karar verdi.

Buna değerdi.

En sonunda çabaları karşılık buldu ve mutfak işine verildi. Uzun kış ayları boyunca patates soydu, o berbat çorbanın yapımına yardım etti ve ekmek dilimledi. Soyduğu patateslerle diğer sebzelerden fazladan yiyebiliyordu. Çok olmasa da bu kadarı da dayanması için yeterliydi. Sıkıcı bir işti ama zor değildi. En azından sıcak ve kuru kalabiliyordu, asıl önemlisi bütün gün ayakta durmak zorunda değildi.

Ufak tefek yapısı ve aşırı bol giysileri sayesinde büyüyen karnını saklamayı başarmıştı fakat bebeği kampta doğurmaktan ve savaş bitmeden önce onu kendisinden koparmalarından korkuyordu.

Öte yandan her gün, savaşın Almanların aleyhine döndüğüne dair dedikodular ve fısıltılar dolaşıyordu. Müttefik

orduların Auschwitz'e doğ[illegible]ediği söylentisi de büyük bir hızla yayılmıştı.

Komutanlar savaşın sona yaklaştığını ve işlerin umdukları gibi gitmeyeceğini görmeye başlıyordu. Bir ay önce krematoryumu büyük bir patlamayla havaya uçurmuşlardı. Kadınlar, ranzalarından atlayıp dışarı baktıklarında bir ateş topunun geceyi aydınlattığını görmüş, neler olduğunu anladıklarında ise neşelenmişlerdi. "Bu her şeyin bittiği anlamına mı geliyor?"

"Artık gazlanmayacak mıyız? Kurtulacağız!"

Ancak herkes aynı fikirde değildi. Diğerlerinin sevincinin yersiz olduğunu düşünen yaşlı bir kadın, arkalarından alay ederek dudak bükmüştü. "Bu kadar salak olmayın, eğer Kızıllar gelmeden önce delilleri yok etmeye çalışıyorlarsa her şeyi anlatalım diye bizi sağ bırakmazlar herhâlde."

Eva yaşlı kadının haklı olduğunu düşünerek sertçe yutkunmuştu.

Bu sırada hava akınları da artmıştı. Geceleri hiç durmadan ateş ediliyor, gökyüzü aniden kızıla dönüyordu.

"*Kritzelei,* sanırım birkaç ay içinde her şey bitecek, müttefiklerin kampa yaklaştıkları söyleniyor," dedi Sofie. Ardından Eva'nın göbeğine baktı. "Biraz daha orada kal, tamam mı ufaklık? Yakında geliyorlar."

Kış devam ederken düzen ve disiplin de bozulmaya başladı. Bazı krematoryum çalışanları, yani mahkûm arkadaşlarını gaz odasında öldürmeye mecbur edilen bazı erkekler isyan etti. Belki de her halükârda öldürüleceklerini biliyorlardı, sonuçta Nazilerin yaptıklarına en yakından şahit olanlar onlardı. Bu

sebeple bir ayaklanma düzenleyerek birçok muhafızı öldürdüler ve yakınlardaki köylere kaçmayı başardılar. Fakat hepsi yakalanıp öldürülünce firarın sonu kötü bitti.

Savaş rüzgârlarının yön değiştirmesi yüzünden muhafızlar da huzursuzdu. Genellikle birçoğunun dikkati dağınıktı, bu sayede mahkûmların nefret ettiği yoklamalar da durma noktasına gelmişti ki bu çok rahatlatıcıydı. Yine de muhafızlar hâlâ tehlikeliydi ve arkalarında tanık bırakmak istemedikleri belliydi. Meier'in diğer görevini bırakıp Birkenau'ya dönmesi de bir yandan hem nimet hem de lanetti. Onun etrafta olması Sofie ile Eva'ya biraz olsun koruma sağlıyordu ama Sofie bir kez daha adamın avucunun içine düşmüştü.

Sovyetlerin ilerlemesi paniğin her geçen gün artmasına neden oluyordu; nihayet ocak ayında bir gün yiyecek deposunu bombaladılar. Naziler hiç vakit kaybetmeden çitlerin bazılarını yıkıp evraklardan kurtulmaya, yaptıkları şeylerin kanıtlarını yok etmeye başladı.

Hinterschloss ise intikamını gücünün yettiği insanlardan almaya devam ediyordu. Mahkûmlar geceleri buz gibi havada bir ileri bir geri yürütülüyordu ve ne zaman bir kadının ayağı takılsa Hinterschloss orada bitiyordu. Eva adamın tabancasını çekip Vanda'yı başından vurmasını dehşetle izlemişti. Vanda'nın bedeni yere yuvarlanırken yarasının etrafında koyu bir kan gölü oluşmuştu. Bir arkadaşını kaybetmek Eva için yeterince büyük bir ıstıraptı ve onun içten gülüşüyle parlak kızıl saçları olmadan koğuşları ıssızlığa bürünmüştü.

Haftalar geçtikçe kamptaki çalışmalar tamamen durdu. Bu bir yandan büyük rahatlıktı ama diğer yandan endişe vericiydi çünkü yiyecek bulmak iyice zorlaşmıştı. Sekiz aylık hamile olan Eva'nın karnı hâlâ çok az belli oluyordu. Bebek minicikti ama yine de bir şekilde annesiyle beraber hayata tutunuyordu. Eva da bebeğine cesaret vermeye çalışıyor, artıkları aşırırken bile kendini aç olmadığına ikna etmeye uğraşıyordu.

Arada sırada Meier onlara biraz yiyecek bulmayı başarsa da son zamanlarda onun da dikkati dağınıktı. Günün büyük bölümünde sanki bir sis bulutunun içindeymiş gibi yürüyordu, mavi gözleri endişeliydi, altlarında koyu gölgeler oluşmuştu.

"Kanıtları yakmaya başlamaları söylenene kadar Meier'in, buranın kötülük yuvası olduğunu, burada yaptıkları şeylerin yanlış olduğunu tam olarak idrak ettiğini sanmıyorum," dedi Sofie.

Eva söylediklerini anlamaya çalışarak arkadaşına baktı. Bir insan her gün tüm bu yaşananlara şahit olup da yaptıkları şeyin kötülüğün de ötesinde olduğunu nasıl anlamazdı? "Yani şimdi üzgün mü?" diye sordu.

"Hayır, belki at gözlüğünün bir kısmından kurtulmuş olabilir ama gerçekleri yeterince çabuk kavrayabileceğini sanmıyorum."

Eva bebeğinin dayanması için dua etti. "Sovyetler geliyor, küçüğüm," dedi elini karnına koyarak. "Lütfen, birazcık daha dayan."

Eva, Sofie tarafından uyandırıldığında gecenin geç bir saatiydi.

"Haydi gel," diye fısıldadı. "Seni görmek isteyen biri var."

Eva çabucak kalkıp buz gibi soğukta ayakkabılarını giydi, kalbi hızla atmaya başlamıştı. Michal miydi? Bir şekilde geri mi gelmişti? Kalbi umutla doldu. Buraya gelme riskini ancak o göze alırdı. Fabrikalarda üretimin durduğuna dair söylentiler vardı, belki de geri gönderilmişti. Doğruca buraya gelmiş olabilir mi? diye düşündü kalbi umutla çarparken. Aptallık etmişti ama onu azarlamayı sonraya bırakacaktı. Bırakması için yalvarana kadar ona sıkı sıkı sarıldıktan sonraya.

Sofie'nin peşinden gitti. *Kapo* hâlâ odasında uyuyordu. Eva dışarı çıktı ve ışıklar fırça gibi kaşları olan yaşlı bir bedeni aydınlatınca şaşkınlık, hayal kırıklığı ve mutluluk karışımı hislerle duraksadı. Gelen Herman'dı, arkasında da Meier vardı.

Herman ona çabucak sarıldı.

"Seni tekrar görüp göremeyeceğimi bilmiyordum," derken yaşlı adamın bakışları kederliydi.

"Ben de."

Herman, Eva'ya doğru uzandı. "Meier'e buraya gelip gelemeyeceğimi sordum." Sözlerine devam etmeden önce diğer tarafa bakan muhafıza bir bakış attı. "Aynı şeyi başka birinin de benim için yapmasını isterdim, biliyorum," derken gözleri büyük bir üzüntüyle doluydu. "Kötü haberler getirdim, çok üzgünüm."

Eva kalbinin güm güm atmaya başladığını hissetti. Bu haberi duymak istediğinden emin değildi.

"Skelter geçen hafta Freiberg'den döndü. Maalesef bir kaza olmuş. Uçak fabrikasında çalışırlarken kanatlardan biri

çökmüş. Kanatların ağırlığı bir ton, bu yüzden çok fazla yaralanan olmuş. Eva... Maalesef Michal kurtulamamış."

Eva dizlerinin bağının çözüldüğünü hissetti. Dillendiremediği, sessiz bir ağıt tüm bedenini kasıp kavururken nefesi kesildi ve paramparça olmuş kalbiyle çamurun içine yığılıverdi.

Otuz Birinci Bölüm

Eva bir şekilde içeri girmeyi başardı. Nasıl yaptığından emin değildi, bacaklarının titremesini durduramıyor, gözyaşları kirli yanaklarından hiç durmadan akıyordu. Sendeleyerek ranzasına doğru gitti, karın içine düştüğü için dizleri ıslak ve yaralıydı ama acı hissetmiyordu. Dört bir yandan, uyumaya çalışan kadınların boğuk arı vızıltılarını andıran sesleri geliyordu fakat Eva'nın tek duyabildiği kendi kulaklarındaki Michal'in adını tekrarlayan kükremeydi. Ne zaman gözlerini kapatsa onu, Eva'nın yüzüne her dokunduğunda ortaya çıkan gamzesini görüyordu.

Nasıl ölmüş olabilirdi? Onsuz nasıl ölebilirdi?

Karnına bıçak gibi bir ağrı saplanınca yüksek sesle nefesini içine çekti. İyice ıslanmış tahta ayakkabılarıyla tökezledi ve öne doğru eğilip iki eliyle karnını tuttu. Aniden korkudan felce uğramış gibi bembeyaz kesilmişti.

Bacaklarından aşağı bir ıslaklık yayıldığını hissetti. Bebek geliyordu. Dehşet içinde gözlerini kapattı. "Ah, Tanrım, zaten yeterince ıstırap çektirmedin mi bana?" diye isyan etti gözyaşları yüzünü yıkamaya devam ederken. "Çocuğumu da almana izin vermeyeceğim. *Vermeyeceğim*."

Sofie ona yardım etmek için koşarak yanına gitti. "Haydi gel, birkaç adım daha kaldı, sonra uzanabilirsin."

Helga da yanlarına gelmişti.

Eva'nın başı dizlerinin arasındaydı, nefes alabilmek için mücadele ediyordu. En sonunda başını kaldırıp baktı, "Doğuruyorum," diye fısıldarken yüzünde dehşet dolu bir ifade vardı.

Sofie gözlerini kırpıştırdı. "Şoktan olmalı," dedi yaşlı kadına bakarak, "az önce Michal'in... Öldüğünü öğrendi."

Helga'nın yaşlı yüzü anlayışlı bir ifadeyle kırıştı. Eva'yı koltuğunun altından tuttu. "Haydi gel," dedi ona yardım etmeye çalışarak fakat o kadar korkuyordu ki elleri titriyordu. "Seni en üst ranzaya çıkaralım, orada daha az görünürsün, kızlar izin verecektir."

Eva'nın ranzasındaki diğer iki kadın da gelip onun en üst ranzaya çıkmasına yardım ettiler. Eva tüm bedenini sarsan bir acıyla kıvranırken, Helga da diğerlerine neler olduğunu açıklıyordu. Eva'nın bedeni doğum pozisyonu almaya başlamıştı. Kadınlardan biri rulo hâline getirilmiş bir kumaş parçası uzattı. "Bunu dişlerinin arasına koy ve ısır," dedi şefkatli bir şekilde.

Eva başını salladı, gözlerinden yaşlar akıyordu. Bu bez parçası, Maria'nın duyup gelmesi ve muhafızlardan birini çağırması ihtimaline karşı haykırışlarını bastırmasına yardımcı olacaktı.

"Ne yapacağız?" diye sordu Helga. "Daha önce hiç çocuk doğurtmadım, aranızda yapan var mı?" Herkes başını iki yana salladı. İki kişi dışarıyı gözetlemek ve yardım etmek için hazırlandı. Diğerleri ise ağızlarını kapalı tutmanın dışında bu işe karışmak istemeyerek arkalarını döndü. Sofie

hepsinin gözlerindeki korkuyu görebiliyordu. Doğumda ters gidebilecek bir sürü şey vardı.

Eva'nın omzuna dokundu, elleri titriyordu.

"Ben... Ben gidip yardım getireceğim."

Eva, "Hayır," dedi nefes nefese, gözleri dehşetle iri iri açılmıştı.

"*Kritzelei*, mecburuz. Daha önce böyle bir şeyi hiç yapmadım ve bir sürü..." Sofie lafının sonunu getirmedi. İyi beslenememiş kadınların kampta doğum yaparken yaşadıklarını düşünürken bakışları çaresizlikle doluydu. "Geneva ne yapılacağını, bebeğin iyi olması için neler gerektiğini bilir, şeye rağmen..."

Sofie bir kez daha cümlesini bitirmedi, sözleri yarım kalmıştı. Eva da bebeğin erken geldiğinin zaten farkındaydı.

Eva yine ağlamaya başlayınca Sofie arkadaşının saçlarını okşadı. "Her şey iyi olacak, *Kritzelei*," diye yalan söyledi.

Eva'nın dudakları titriyordu. Ne kadar zaman geçtiğini hiç bilmiyordu. İçini parçalayan kasılmalar giderek sıklaşırken çektiği acı neredeyse felç ediciydi. Minik bebeği bu gece doğmaya kararlıydı.

Helga, Eva'nın arkasına geçip sahip olduğu tüm güçle ona destek olmaya çalıştı.

Sanki sonsuzluk gibi gelen bir süreden sonra Eva, nihayet alnına soğuk bir elin dokunduğunu hissetti. Gözlerini açınca Geneva'nın sakin, siyah gözleriyle karşılaştı. Kadın Eva'yı soymaya ve bedenini muayene etmeye başlarken, "Yakında doğacak," diye bildirdi. Geneva'nın odasından getirebildikleri her şeyi getirmişlerdi; bir çaydanlık suyun içinde sterilize edilmiş bir makas ve biraz temiz kumaş.

Sofie hemşirelik yaparken, diğer kadınların hepsi yan yana diz çöküp bebeğin, dünyadaki en korkunç yerlerden birinde

dünyaya gelişini izledi. Dışarıda kar yoğun tipi hâlinde yağıyor, rüzgâr kıraç düzlüklerde uluyarak esiyordu.

Eva bebeğini görmek için doğrulmaya çalışırken Helga arkasından tutarak ona yardımcı oldu. Bacaklarının arasında yatan minicik bebeğe bakarken genç kadının bakışları endişeliydi. Hepsi ağlama sesi duymayı bekliyordu.

Ses gelmedi.

Eva gözlerini kapattı, nefesi sıklaşmıştı. "O... Yoksa?"

"Kontrol ediyorum," diyen Geneva, kulağını bebeğin göğsüne dayayıp hafifçe vurdu ama bebek hiç ses çıkarmadı. Kısa süre sonra aslında ses *çıkaramadığını* anlayacaklardı.

Bebek Sofie'nin kollarına kolayca sığmıştı. Bir buçuk kilodan fazla değildi.

"Nefes alıyor," dedi Geneva sonunda. "Yaşıyor."

Eva derin bir nefes aldı. "Kız," dedi soluk soluğa. Hissettiği rahatlama ve beklenmedik keyifle yüzünde bir gülümseme oluşmuştu.

Geneva başıyla onu onayladı, göbek bağını kesip bebeği bir kumaşa sardı ve çok nazik bir şekilde Eva'ya verdi. Yeni anne, bebeğini kucaklamak için acı içinde doğrulup oturdu.

"Aşırı derecede küçük. Ciğerleri çok zayıf, ağlayabileceğini sanmıyorum," dedi Geneva, koyu renkli gözleri anlayış doluydu. "Hayatta kalıp kalamayacağından emin değilim. Ancak kalırsa başka sorunlar da çıkacaktır, kemikleri çok zayıf görünüyor. Üzgünüm."

Bebeğini kollarında nazikçe tutarken Eva'nın dudakları titriyordu. Kızının mükemmel, minicik yüzüne baktı. Michal'in yüz hatlarının minyatür hâliydi. Sanki kalbi patlayacakmış gibi hissediyordu.

"Nadëje," dedi Eva. "Tıpkı bu soğuk kış gecesinde kara düşen ay ışığı kadar parlak bir umut... Sen benim umudumsun bebeğim ve yaşayacaksın, yaşamanı sağlayacağım."

Sofie arkadaşının koluna dokundu, yanaklarından yaşlar süzülüyordu. "Ve ben de yardım edeceğim."

Birkaç saat sonra Eva'nın sütü geldi. Bu bir mucizeydi. Auschwitz'de bebeği olan başka kadınlar da olmuştu ama süt olmayınca bebeklerini beslemenin başka bir yolu yoktu, bu yüzden tüm bebekler kısa sürede ölmüştü.

Eva bebeğini emzirdikten sonra ikisi de uyudu, yaşadıkları uzun gece ikisini de yorgun düşürmüştü.

Ancak çok zaman geçmeden dışarıdaki bot sesleri ve öfkeli Almanca bağrışmalar yüzünden uyandı.

"*Schnell! Çabuk. Sıraya!*"

Muhafızlar bağırarak dışarı çıkmalarını söylüyordu. Eva'nın kalbi korkuyla sıkıştı. Aniden gelmişlerdi.

"Ayağa kalkabilen herkes kıpırdayın, dışarı, çabuk!"

Helga ile Sofie hızlıca hareket ederek Eva'nın bebeği paltosuna sarmasına yardım ettiler ve onu en üst ranzada bıraktılar.

"Burada daha güvende olacak," dedi Sofie.

Eva o kadar emin değildi. Bebeğini orada bırakmak şimdiye kadar yaptığı en zor şeydi. Ancak onu yanına almak, onu görmeleri veya sesini duymaları hâlinde kesin bir ölüm anlamına gelirdi.

Dondurucu soğukta, yerde birikmiş karların içinde ayakta dikilerek geçen o iki saat, Eva'nın hayatının en uzun iki saatiydi. Bu bir yoklama değildi. Başka bir şeydi, başlarının

üzerinde uçup duran uçaklara bir ilgisi vardı. Nihayet, bir hava akınının başladığı anlaşıldığında muhafız onlara hemen koğuşlarına dönmelerini söyledi. Etrafta büyük bir kargaşa oldu. Eva incecik elbisesinin içinde donmuştu ama odaklandığı tek şey bir an önce Naděje'nin yanına dönmekti. İyi miydi acaba?

Soğuktan donmuş, güçsüz bacaklarıyla elinden geldiğince koşarak içeri girdi ve üst ranzaya fırladı. Bıraktığı gibi duran minik kundağı titreyen elleriyle açtı. Ufacık, mükemmel eli ağzının yanındaydı, yanaklarında hafif bir pembelik vardı. Yaşıyordu! Eva korkunun sebep olduğu ani mide bulantısıyla mücadele ederek tuttuğu nefesini bıraktı.

Minik bebeğini alıp göğsüne bastırdı, salladı ve birkaç dakika sonra emzirdi. Bebeğine en azından bunu verebildiği için minnettarlığını anlatmaya kelimeler yetmezdi.

Fakat bu rahatlama kısa sürdü. O uzun, soğuk gün boyunca muhafızlar sürekli gelip onlara bağırarak dışarı çıkmalarını, sıraya dizilmelerini söyledi. Hava akını tekrar başladığında soğuk ve sarsılmış bir hâlde yeniden ranzalarına döndüler. Üçüncü seferden sonra muhafızlar onları çağırmak için içeri girmemeye başladı. Eva da ranzada, bebeğiyle birlikte kalma riskini göze almaya karar verdi. Hasta, yaşlı ve güçsüz olanların çoğu da içeride beklemeyi seçmişti.

Günler geçerken Eva bebeğini diğerlerinden gizlemek için elinden geleni yapıyordu. Artık işler tamamen durduğu için ve hava da soğuk olduğundan, tuvalete veya verilen azıcık yemeği yemeye gitmenin dışında kimse kendi ranzasından

inmiyordu. Açlık gerçekten büyük bir sorundu, ihtiyaçları olanı almak artık çok daha zordu.

Kasvetli bir ocak sabahı, kar dışarıdaki her şeyi beyaza boyamışken Eva güçsüz bacaklarıyla yürümeye çalışarak tuvaletten koğuşa dönüyordu. Yorgunluk ve endişeden gözleri kızarmıştı. Naděje'yi sıcak ranzada bırakmıştı. İstediği tek şey bebeğini göğsüne bastırmak ve içini parçalayan açlık sancılarını aklından çıkarıp sadece biraz uyumaktı. Yorgun ve hâlsiz bir şekilde ranzaya çıktı ancak aniden nefesi kesildi, korkudan felç olmuş gibiydi.

Çünkü ranza boştu.

Otuz İkinci Bölüm

Eva hızla ranzadan indi, kalbi kulaklarında atıyordu. Hava akınlarından sonra neredeyse boşalan koğuşa baktı. Dışarı çıkmaları emredilen kadınların çoğu ve onlarla giden muhafızlar geri dönmemişti. Yürüyüş falan vardı da haberi mi yoktu acaba?

Alt ranzadaki kadınlardan birine yalvarırcasına, "Sofie'yi gördün mü?" diye sordu. "Veya Helga'yı... Çok önemli."

Kadın başını kaldırıp baktı ve koğuşun sonunu, Maria'nın odasını işaret etti. "*Kapo* buralarda sinsi sinsi dolanıyordu, senin ranzandan bir şey aldı. Onu gördüm."

Koğuşun sonundaki yalnızca *Kapo*'nun kullandığı odaya doğru koşarken, Eva'nın gözünün önünde noktalar uçuşuyordu. Polonyalı kadını sırtı kapıya dönük hâlde buldu.

"Ne yaptın sen! Bebeğim nerede?" diye bağırdı.

Arkasına dönen Maria'nın bakışları sakindi. Nadëje kadının kollarında uyuyordu, Eva'nın bedeni rahatlayarak gevşedi.

Kapo, Eva'yı şöyle bir süzdükten sonra dudak bükerek söylendi. "Sen gerçek bir budalasın."

"Ver onu bana!" dedi Eva ileri atılarak. Gerekirse bebeğini kadının kollarından söküp almaya hazırdı.

Maria onu şaşırtarak bebeği hemen verdi ama yüzünde sinirli bir ifade vardı.

Eva, Naděje'yi bağrına bastığında annesinin kollarındaki minicik bebeğe bakan Maria'nın yüzündeki ifade de değişti. "Yerinde olsam onunla vedalaşırdım, çok küçük, güçsüz. Büyük ihtimalle yakında zaten ölecek. İstersen ben yaparım. Onu dışarı çıkarır, diğerlerinin yanına bırakırım..."

Eva, içine iğne gibi batan bir korkuyla gözlerini hemen Polonyalı kadına çevirdi. "Diğerleri mi?"

Maria kollarını göğsünde bağlayıp, "Ölülerin," diye açıkladı.

"Hayır!" diye bağırdı Eva. Naděje'yi göğsünde sallarken gözlerinden yaşlar akıyordu.

Maria inanamıyormuş gibi bir ses çıkardı. "Şu hâline bak, seni salak, çocuk zaten ölecek. Hayatımı onun için tehlikeye atmayacağım." Çenesi gerildi ve yüzündeki ifade hafifçe yumuşadı. "Sen de atmamalısın. Muhafızlar gelip de onu bulur ve onlara haber vermediğimi öğrenirlerse zaten üçümüzü de öldürecekler. Seni, beni ve çocuğu."

Eva, *Kapo*'nun sözlerini zihninden silmeye çalışırcasına başını çılgın gibi iki yana salladı. "Hayır, lütfen Maria, sana yalvarıyorum. Yapma."

Ancak Maria geri adım atmaya hiç niyetli değildi. "Üzgünüm ama buna mecburum."

"Hayır, değilsin Maria! Sen de annesin, öyle duydum. Lütfen, çocuğumu kaybetmeye dayanamam."

Maria somurttu. "Onlar *benim* kızımı öldürdüler. Artık anne falan değilim."

Eva kadına yalvaran gözlerle bakıyordu. "Hâlâ annesin..." Kirpiklerinden bir damla yaş süzülüp düştü ama uyanmaya başlayan Nadëje kollarında kıpırdanıp dururken gözyaşını silmeye yeltenmedi. Bebeğini hafifçe pışpışladı. "Sen bunu yaşadın, neden başka birinin daha yaşamasını istiyorsun? Lütfen, Maria. Ben senin çocuğunu kurtaramam ama sen benimkini kurtarabilirsin."

Maria, Nadëje'ye baktı. Bakışlarındaki ateş giderek sönüyor gibiydi. "Onlara haber vermeyeceğim ama eğer buraya gelirlerse, senin için yalan da söylemeyeceğim. Onlara bebekten bahsederim. Kimse bana yardım etmedi, bu yüzden benden alabileceğin bu kadar."

Eva, *Kapo*'nun sözleri üzerine gözlerini kırpıştırdı ardından odadan çıktı. Yüzünde bomboş bir ifade vardı. Nadëje'yi muhafızlara ihbar edecek olursa Maria'yı kendi elleriyle öldüreceğinden emindi.

Kurşun gibi ağırlaşmış ayaklarıyla ranzasına doğru yürüdü. Kendini şafak vakti celladın gelmesini bekleyen, ölüm hücresindeki bir mahkûm gibi hissediyordu. Bebeğini göğsüne bastırıp ranzasına çıktı. Sofie'ye olanlardan bahsetmedi. Yapamazdı. Arkadaşı zaten Meier ve Geneva yüzünden çok fazla riske girmişti. Onu tekrar aynı duruma sokamazdı.

Dışarıda hava akınları devam ediyor, tüfeklerin ve top ateşlerinin sesi giderek yaklaşıyordu. Savaş Almanların aleyhine dönüyor olsa da hâlâ yeterince hızlı değildi.

İki gün sonra binanın dışında çivili botların sesleri duyuldu. Eva'nın kalbi göğsünde güm güm atmaya başladı. Geri

gelmişlerdi. Naděje'yi aldı ve giysilerinin altına sokup göğsünün üzerine yerleştirerek sakladı. Bebek biraz kıpırdansa da sonra sakinleşerek sessizce yattı.

Çok geçmeden muhafızlar içeri daldı. Kadınlar telaşla ranzalarından iniyor, korku, ardında kekremsi bir koku bırakarak bütün koğuşu kasıp kavuruyordu.

Hinterschloss girişte durup, "*Schnell*, çabuk, bizi takip edin!" diye bağırdı. Eva diğer kadınlarla birlikte ranzadan indi. Göğsünde kıvrılmış yatan küçük çıkıntı yüzünden yere tuhaf bir açıyla atlamıştı, bu yüzden ağırlığını dizlerine verdi, yüzünü acıyla buruşturdu.

Muhafızın gözleri koğuşu hızla tarayıp Eva'nın üzerinde bir an durdu. Yürümeye devam etmeden önce acele etmeleri için kadınlara tüfeğinin ucuyla vurdu.

Eva muhafızdan mümkün olduğunca uzaklaştı ve çabucak diğerleriyle birlikte sıraya girdi. Çılgın gibi Maria'ya bakınıyordu. *Kapo* ona ihanet eder miydi? Sessiz kalması kendisi için de daha güvenliydi. Eva buna ve bir şekilde kadını ikna ettiğine inanmak zorundaydı. Dışarıda lapa lapa yağan karın altına doğru ilerlerken Maria'nın izine rastlamadı.

Güçsüz veya ayakta duramayacak olanlar arkada kalmıştı. Buz gibi geceye çıkıp diz boyu karların içine girdiklerinde bile durmadılar. Eva'nın kalbi göğsünde hızla çarpıyordu. Sofie ile birlikte geride kaldıkları önceki baskında, koğuşlarından çıkarılan kadınlardan çoğu geri dönmemişti.

Sofie'nin arkasından bir tünele doğru yürürken korkmamak elinde değildi. Paltosunun altında kıpırdanan bebeğini hafifçe okşayarak sakinleştirdi.

"Dur!" diye bağırdı Hinterschloss, yüzlerine fener tutarak sıranın gerilerine doğru yürümeye başlamıştı.

Korkudan Eva'nın dizlerinin bağı çözüldü. Hinterschloss bir süre onları izledi, soğuk gri gözleri bir an için Eva'nın gözlerine takılmıştı. Neyse ki sonra sıranın gerilerine doğru ilerlemeye devam etti.

Kadının birini iterek bir kez daha, "Devam et, yürü!" diye bağırdı. Kadın tökezlemişti. Fener sönünce Eva rahatlayarak nefes verdi, koynundaki çıkıntıyı kollarıyla hafifçe destekledi.

Aniden bir elin omzunu kavradığını hissetti. Daha onu görmeden adamın nefesinin kötü kokusunu almıştı. Karanlık tünelde başını kaldırınca Hinterschloss'un yüzünün, burnunun dibinde olduğunu gördü. Adamın ağzı şeytanca bir gülümsemeyle yukarı doğru kıvrılmıştı. Çok geçmeden muhafızın arkasında korku dolu bir yüz gördü. Maria'ydı. Eva'nın başından aşağı âdeta kaynar sular dökülmüş gibiydi. Öfkeli ve korku dolu olsa da bir yanı, söylediklerine rağmen Maria'nın ona ihanet etmeyeceğine safça inanıyordu. Öte yandan çok geçmeden kadının gözlerine bakamadığını fark etti.

Bu sırada muhafız, "Bakalım burada ne varmış," diyerek bebeği Eva'nın kollarından almak için deli gibi atıldı. Eva kolunu geri çekerek uzaklaştırınca, adam bir tabanca çıkarıp omzunun üzerinden *Kapo*'ya baktı. "Bu kadın uzun zamandır belasını arıyordu zaten," dedi pis pis sırıtarak. "Bizim küçük tercümanımız. Hep olmadık şeyler yapar, bacaklarını açmak da dâhil." Yere tükürdü sonra Eva'ya küçümseyerek baktı. "Seni pis fahişe!"

Hinterschloss tabancanın horozunu kaldırınca ses, karanlık tünelde yankılandı. Kadınların hızla nefes aldıkları duyuldu. Adamın gözleri tehlikeli bir şekilde parlıyordu. "Bunu, seni ilk tanıdığım gün yapmalıydım."

Sofie arkadan, "Hayır!" diye bağırdı.

Maria başını çevirdi. En azından Eva'yla göz göze gelmeyecek kadar düşünceliydi. "Üzgünüm," derken sesi öylesine kısık çıkmıştı ki Eva bunu hayal edip etmediğinden emin olamadı.

Kargaşayı fark eden Meier, tüneldeki kadın sırasının arkalarına doğru ilerleyerek yanlarına geldi. "Neler oluyor?"

Hinterschloss'un ona cevap vermek üzere dönmesini fırsat bilen Eva, silahı muhafızın elinden almak için ani bir hamle yaptı. Sofie de ona yardım etmek amacıyla ileri atılmıştı ama biri onu sertçe geri çekti. Silah yere düşünce Eva ile Hinterschloss aynı anda silahın üzerine atladılar. Silah Eva'nın parmaklarının sadece birkaç santim ötesindeydi ama kollarındaki bebek ona engel oluyordu. Üstelik muhafız ondan daha güçlü ve çevikti. Adam Eva'yı tekmeleyip yan tarafa itti, ardından eli tabancanın üzerine kapandı. Ancak tam o sırada aniden yüksek sesli bir çatırtı duyuldu. Hinterschloss öne doğru tökezleyerek dizlerinin üzerine düştü, alnından kanlar fışkırıyordu. Eva şok içinde başını kaldırıp baktığında Sofie'nin elinde bir taşla adamın arkasında durduğunu gördü.

Muhafızın yüzüstü çamurun içine yuvarlandığını gören mahkûmlar sıralarından çıkıp sevinçle bağırmaya başladılar. Fakat buz gibi karanlığın içinde patlayıp arkasında dumandan bir iz bırakan tüfeğin sesi, kutlama nidalarını hızla acı dolu çığlıklara dönüştürdü.

Eva, Sofie'nin yüzünde şok olmuş ve ihanete uğramış bir ifadeyle, göğsünden kanlar akarak dizlerinin üzerine çökmesini ağır çekimdeymiş gibi dehşet içinde izledi.

Arkadaşını yakalamak için atılırken, "Hayır!" diye bağırdı. Maria da arkasından gitmeye yeltenmişti ama Helga onu öfkeyle geri itti. "Ondan uzak dur!"

Maria herkesi şaşırtarak geri adım attı, yüzünden pişmanlık okunuyordu.

Eva, her geçen saniye canı bedeninden biraz daha çekilen Sofie'nin öne doğru düşmesini tarifsiz bir ıstırapla izledi.

"Nadĕje'yi bana ver," diye fısıldadı Helga, Eva'nın yanına gelerek. Eva cevap vermeyince yaşlı kadın bebeği annesinin kollarından aldı. Çocuğun ciğerlerini dinlemek için kulağını göğsüne dayadı. Ardından Eva'nın omzuna hafifçe dokundu. "Çocuk iyi." Eva arkadaşının önüne diz çökmüş, akan kanı elleriyle durdurmaya çalışıyordu. Gözlerine dolan yaşlar yüzünden önünü göremez hâldeydi.

"Ona yardım edin, lütfen," diye bağırdı. Hıçkırıkları incecik bedenini sarsıyordu. *Sofie'yi kaybedemezdi!*

Meier birkaç metre ötede, sevdiğini söylediği kadına ateş ettiği yerde, şaşkınlıkla dolu bir ifadeyle donup kalmıştı. Olanlara inanamıyormuş gibiydi. Tüfeğin namlusu da hâlâ onlara doğru dönüktü.

Eva arkadaşını göğsüne bastırdı. Sofie'nin yüzü dışarıda yağan kar kadar beyazdı, konuşmaya çalışırken ağzının kenarından ince bir kan sızıyordu. Eva kanı sildi ve doğru olmasını ümit ederek, "İyi olacaksın, Sofie," diye yalan söyledi. "Bunu da atlatacaksın."

Sofie'nin nefesi cılız ve düzensizdi. "Seni özleyeceğim, *Kritzelei*," diye fısıldadı. "Benim için Tomas'ı bul."

"Onu beraber bulacağız, tıpkı konuştuğumuz gibi," dedi Eva gözyaşlarının arasından. Arkadaşını sıkıca tutuyordu fakat Sofie'nin bedeni çoktan gevşemişti, kara gözleri artık görmüyordu. Eva ona daha da sıkı sarıldı ve inleyerek ağlamaya başladı.

"Ko-koğuşunuza geri dönün," diye emir verdi Meier kekeleyerek. "Cesetle ben ilgileneceğim."

Eva kendini Meier'e doğru attı, onu paramparça etmeye hazırdı. Ancak Maria onu kolundan yakaladı. *Kapo* güçlüydü ve Eva, muhafız yerine kendisine saldırmaya kalktığında karşı koydu. "Dur," diye tısladı. "Kendini öldürteceksin!"

"Senin istediğin de bu zaten!" diye bağırdı Eva ama *Kapo* onu sıkıca tutmuştu. Eva ise güçsüzdü, bedeni çok zayıftı ve açtı. İyi beslenmiş olan *Kapo*'nun dengi değildi.

Bir süre sonra Meier başını iki yana salladı. Pişmanlıkla dolu mavi gözleri Sofie'nin bedenine kitlenmişti. Cesedin yanına diz çökerek Sofie'nin elini kendi titreyen ellerinin arasına aldı ve yüzüne götürdü. Gözlerini kapatıp, "Bunu yapmak istemedim," diye fısıldadı. Birkaç dakika içinde on yaş birden almış gibiydi. Ardından başını kaldırdı, Maria'ya emir verirken mavi gözleri yaşlıydı.

"Eva'yı götür. Bebek onunla kalabilir, zaten yakında ölecektir," dedi. Sonra çok yavaş bir şekilde tekrar Sofie'nin yüzüne dokundu. Genç kadının açık kalan gözlerini kapatırken, "O da böyle olmasını isterdi," dediği duyuldu.

Kapo başını sallayarak muhafızı onayladı. Eva'yı karga tulumba koğuşa götürürken kulağına, "Şanslı günündesin," diye fısıldadı.

Eva tek elini kurtarmayı başarınca *Kapo*'nun suratına bir tokat attı. Karşılığını ise bir yumrukla aldı. Kendinden geçerken gördüğü son şey siyah yıldızlar olmuştu.

Diğer kadınlardan birkaçı Eva'yı taşıyarak koğuşa götürdü. Hepsi hasta ve çelimsiz olduğundan koğuşa varmaları normalden çok daha uzun sürmüştü. Helga minik yükünü

kollarının arasında, göğsüne bastırarak taşıdı. Nadëje etrafında yaşanan dehşetten habersiz bir şekilde uyuyordu. Yaşlı kadın bebeğin minik yüzüne boğum boğum parmağıyla dokundu. Böylesi daha iyiydi. Diğer kadınlardan biri Helga'nın kollarındaki bebeğe bakıp başını iki yana salladı. "Zavallı kız, her şey bir oyuncak bebek yüzünden oldu."

O minicik çıkıntının gerçek bir bebek olduğuna inanamamıştı.

Eva kendine geldiğinde, en üst ranzada diğer kadınlarla birlikte yatıyordu, bir battaniyenin içindeki Nadëje de yanındaydı. Başındaki, Maria'nın yumruk attığı yer ağrıdan çatlıyor gibiydi. Olup bitenleri hatırlayınca, yapabildiği tek şey kalbindeki ağrıyla nefesini tutmak oldu.

Helga ona bir parça kara ekmek verdi. Eva âdeta kör olmuş gibiydi, baksa da hiçbir şeyi görmüyordu ama kızının hatırı için ekmeği çiğnedi ve yaşlı kadına nezaketi için teşekkür etti. Helga, genç kadının sırtına hafifçe vurdu. Boş avuntular sunmamış, her şey zamanla daha iyi olacakmış gibi davranmamıştı ve Eva bunun için minnettardı.

Günler bir ıstırap denizinin içindeymiş gibi geçip giderken, tekrar dışarıya çıkmaları söylendi. Bir kez daha yürüyebilen herkesin gelmesi istenmişti. "*Schnell.* Çabuk."

Yüzlerce mahkûm dondurucu soğukta dışarı çıkıp başlarına ne geleceğini bilmeden, daha sonra ölüm yürüyüşleri olarak anılacak yürüyüşe başladı.

Hasta ve yaşlılar geride kalmıştı. Eva bir kez daha muhafızların içeri girip kendilerini dışarı sürüklemediklerini fark

etti. Naděje'yi göğsüne bastırdı, gözlerini kapattı ve derin bir nefes verdi.

Helga, "Gitmeyecek misin?" diye sordu.

Eva başını iki yana salladı. Geçen sefer neredeyse öleceklerdi.

Yaşlı kadın kısa bir baş işaretiyle onu onayladı. Onun da gözleri korku doluydu. O da cılız, çelimsiz ve yorgundu.

Kimse onları kontrol etmeye gelmedi. Belki de muhafızlar kalanların yiyeceksiz kalıp kısa sürede yataklarında öleceklerini düşünmüştü. Mantıklıydı. Son ekmeklerini de bitirmişlerdi.

Geride kalanlar, çaresizce diğerlerinin gidişini izlediler. Bu kararı almış olmalarının ne kadar önemli olduğu ise ortaya sonradan çıkacaktı.

Otuz Üçüncü Bölüm

Derin bir sessizliğe uyandılar. Köpekler havlamıyordu. Dışarıda dolaşan bot sesleri yoktu. Binlerce insanın varlığını gösteren arka plandaki uğultu gitmişti.

Yalnızca sessizlik vardı. Etrafta Eva'nın aylardır, belki de yıllardır duymadığı tuhaf bir sakinlik vardı. Koğuşlar neredeyse boştu, geride bırakılanlar yalnızca iskelete dönmüş olanlar, yani ölüme yakın olanlardı.

Dışarıdan gelen Helga usulca ranzaya süzüldü, gözleri iri iri açılmıştı. "Gittiler," dedi nefes nefese.

"Gittiler mi?" diye fısıldadı Eva ranzadan inerek. Nadĕje kucağındaydı, kendi gözleriyle görmek istiyordu. Üzerine ince bir ceket aldı ve bakmak için dışarı çıktı.

Gerçekten de kimse yoktu.

Kampı aydınlatan projektörler yoktu. Etrafta botlu ayaklar yürümüyordu. Muhafız kulesi boştu. Kendi kaderlerine terk edilmişlerdi.

Almanların gittiğini bilmek, uzun bir kış mevsiminin ardından ilk defa görünen güneşin ilk ışınlarını hissetmek gibiydi. Eva, küçücük bedenine rağmen hâlâ mucizevi bir şekilde

hayatta olan, güçsüz ciğerleri yüzünden cılız bir agu sesinden fazla ses çıkaramayan bebeğine baktı ve kızının pürüzsüz yanağını öptü. Bu defa şaşkınlık, pişmanlık ve mutlulukla karışık bir gözyaşı damlası yanağından aşağı yuvarlandı.

Arkadaşını özlemişti, hem de şimdiye kadar hiç özlemediği kadar. "Ah, Sofie," diye inledi, "yalnızca birkaç günümüz daha vardı, sonra birlikte özgür olabilirdik."

Başını kaldırıp bakınca ilk defa çitlerin ötesini gördü. "Onu bulacağım, Sofie, Tomas'ını bulacağım," diye yemin etti. "Tıpkı sana söz verdiğim gibi onu ben büyüteceğim, çocuklarımız birlikte büyüyecek biricik dostum."

Geride bırakılanlar için asıl savaş yeni başlamıştı. Onlara işkence yapanlar en sonunda gittikleri hâlde, hayatta kalmak her zamankinden daha zordu. Sovyet uçakları fabrikanın yakınlarını bombalamıştı ve kampta ne elektrik ne de su vardı. Eva gibi yürüyebilenler mücadeleye devam edebilmek için kalan son güçlerini kullanıyorlardı. Hayata tutunan bu insanların şimdi açlıktan ölmeye başlaması akıl almaz bir zalimlikti.

Maria'nın da geride bırakıldığını gören Eva şaşırmıştı. Kadın kısa süre içinde giderek solmuş, güçsüzleşmişti, değişim gerçekten şaşırtıcıydı. Eva, onun tifüse yakalandığından şüpheleniyordu. Kadın odasında kalmaya devam ediyor, kimse yanına yaklaşmıyordu.

Eva, bakışlarını Helga'ya çevirdi. "Henüz her şey bitmedi. Güçlü olmak zorundayız. Yiyecek bulalım. Giysi bulalım. Su bulalım."

Helga başını sallayarak onu onayladı. "Ve ölüleri dışarı taşıyalım."

İşin en kötü kısmı gece ölen insanların bedenlerini dışarı taşımaktı ve ne yazık ki sayıları da bir hayli fazlaydı.

En sonunda Kanada'nın kapısını kırıp içeri girdiler ve yığınlarca temiz giysi, düzgün ayakkabı, çorap ve battaniye buldular. Eva yıllardır ilk kez ayağını ısıtan doğru dürüst bir bot giymişti. Bu muhteşem bir histi.

Battaniyelerle giysileri koğuşlara götürüp herkese dağıttılar.

İlk başlarda susuzluklarını erimiş karla gideriyorlardı ama kısa süre sonra, kamp kapısının yakınlarındaki bir gölün üzerinden buz parçaları kesmeye başladılar. Zor bir işti ve bedeli ağırdı.

Bu arada Maria kendi özel odasında ölü gibi hareketsiz yatmaya devam ediyordu. Diğer kadınlar eşyalarını almaya, malzemelerinin kalanlarını kullanmaya başladıklarında itiraz etse de onlara engel olamayacak kadar güçsüzdü.

Yataktaki cılız, solgun, ateşler içindeki bedene bakan Eva, kadının ihanetinin bedelini ödüyor olabileceğini düşünmekten kendini alamadı.

Bir kova alıp çıkmak için odaya girdiğinde, kadının güçsüz bir sesle ağladığını duyunca durdu. "Eva, lütfen," diye yalvardı Maria. "Bana ilaç lazım. Sanırım tifüse yakalandım. Lütfen, Eva. Lütfen, sana yardım ettiğimi unutma."

Eva ona doğru dönüp kaşlarını çatarak baktı. "Bana yardım mı ettin?"

"Evet, kocanı görmeye giderken seni görmezden geldim, bu sayede hamile kalabildin. İstiyorsan benden nefret et ama

ben olmasaydım..." Maria durup öksürmeye başladı, incecik döşeğe devrilirken hırıldıyordu.

"Evet, yaptın ama sadece karşılığını güzelce aldığın içindi," dedi Eva öfkeyle. Sofie ile Eva'nın aşırmayı başardığı yiyecek paketleri ona verilmişti ve yiyecekleri aldığı hâlde onları koruyacağına dair söz vermemiş, yalnızca çenesini kapalı tutmuştu. Hatta en sonunda verdiği söze rağmen ona ihanet etmişti, değil mi? Üstelik bu hainliği Eva'nın en yakın arkadaşının ölümüne neden olmuştu.

"Lütfen, Eva, biri bana yardım etmezse öleceğim."

Eva çenesini sıktı. Odadan çıkmak için arkasına dönüp omzunun üzerinden, "Haklısın," dedi. "Bu hepimiz için geçerli."

Hâlâ gücü yerinde olan iki kadınla birlikte mutfaktaki kiler odalarından birinin kapısını kırıp içeri girdiler. Dizi dizi kara ekmeğin yanı sıra peynir ve reçellerle dolu rafları görünce şaşırıp kalmışlardı. Bulduklarını çuvallara doldurup koğuşlarına kadar sürüklediler ve yıllardır yediklerinden çok daha fazla yiyecekle ziyafet çektiler.

Eva'nın midesi o kadar küçüktü ki iki dilim ekmekten sonra tamamen dolmuştu ama kalın bir dilim peyniri de ağzına sokuşturdu. Bunun, minik elini Eva'nın kalbinin üzerine koyarak annesinin küçük memesini emen Naděje için daha çok süt anlamına gelebileceğini düşündü. "İşte böyle bebeğim," dedi. "Birlikte kuvvetleneceğiz."

Eva ranzanın kenarından ayaklarını sarkıtırken Helga, "Nereye gidiyorsun?" diye sordu. Kararlı bakışlarını yaşlı kadına çeviren Eva, Naděje'yi ona emanet edip yere indi.

"Kısa zamanda döneceğim."

Kanada'da bulduğu yakası kürklü kalın, sıcacık paltonun cebine ellerini soktu, sırtını dikleştirerek *Kapo*'nun odasına doğru yürüdü.

"İşte," dedi, depoyu yağmalarken buldukları bir şişe antibiyotikle iki dilim ekmeği Maria'ya uzatarak.

Maria oturmaya çalıştı. Eva gönülsüzce yanına gidip ona yardım etti. "Teşekkür ederim," dedi Maria, ardından küçük ilaç şişesini açıp bir tanesini içti. O kadar güçsüzdü ki bunu yapması yıllar sürmüş gibiydi.

"Arkadaşın için üzgünüm," dedi en sonunda. "Onu severdim. Böyle olmasını asla istemezdim."

Eva başını sallayarak gözyaşlarını sildi. Gitmek üzere ayağa kalktığında Maria, "Bana yardım etmene sevinirdi," diye ekledi fısıldayarak.

Eva ona bakmak için arkasına döndü, dudaklarında alaycı bir gülümseme vardı. "Hayır, sevinmezdi. 'Kritzelei, *sen budalanın tekisin, kadın seni neredeyse öldürüyordu*,' derdi."

Maria gözlerini kırpıştırdı. "Öyleyse neden?"

"Onun ölümüne sebep olduğun için seni asla affedemeyebilirim ama en azından, senin ölümün artık benim vicdanıma yük olmayacak."

Otuz Dördüncü Bölüm

Eva zırhlı arabaların ve tankların sesiyle uyandı. Dışarıda çığlıklar silah seslerine karışıyordu.

"Uyan," diye fısıldadı Helga'ya. "Saklanmamız lazım."

Almanlar altı gün sonra geri dönmüştü.

Helga iri iri açılan gözleriyle Eva'ya baktı, cansız saçları korkudan diken diken olmuş gibiydi. "İşimizi bitirmek için döndüler."

"Olabilir," dedi Eva. "Ama buna izin vermeyeceğim."

Gizlice dışarı çıktılar fakat uzakta muhafızların yürüdüğünü görünce geri döndüler. Karın içinde yeni cesetler vardı. Maria'nın yavaş yavaş tökezleyerek yanlarından geçip dışarı çıktığını fark ettiler.

"Geri dön, aptallık etme!" diye seslendi Eva. Ancak eski *Kapo* çıplak ayaklarıyla karların içine doğru yürümeye devam etti. Giysileri çuval gibi üzerinden sarkıyordu. Hem hastalığı yüzünden hem de muhafızların nezdindeki ayrıcalıklı yerini kaybettiği için son haftalarda çok kilo vermişti. Tökezleyerek ilerledi ve muhtemelen hezeyan içinde, epey uzaktaki mu-

hafızlara seslenmeye çalıştı. İncecik, çatlamış dudaklarıyla, "Yardım edin!" diye bağırdı.

Sesi duyan muhafızlardan biri döndü. Bir silah sesi duyuldu ve Maria karların üzerinde pembeye dönüşen bir kan gölünün içine sırtüstü düştü.

Eva ile Helga nefeslerini tuttular. Muhafızlar geriye bakmaya gerek bile duymadan yürümeye devam ederek, karşılarına çıkan tüm mahkûmları gözlerini kırpmadan vurdular. Eva ile Helga kapının hemen arkasına gizlenip gözden kayboldular.

Aniden uzaklardan bir patlama sesi geldi.

"Diğer krematoryumu da havaya uçurmuş olmalılar," diye tahmin yürüttü Helga.

İşleri biten Almanların zırhlı arabalarına doluşup gitmelerini hayretle izlediler.

Yaşlı kadın Eva'ya iyice sokuldu. "Sence tekrar gelecekler mi?"

Eva dönüp ona bakarak bebeğini göğsüne sıkıca bastırdı. Gözleri Maria'nın karın içinde soğumaya başlayan cesedine takılmıştı. "Bilmiyorum."

Şans eseri Almanların elinden kurtulmuş olsalar da burada sıkışıp kalmışlardı. Almanlar Auschwitz'i terk etmiş olabilirlerdi ama hâlâ yakınlarda Sovyetlerle savaşıyorlardı. Savaş henüz bitmemişti ve bitene zamana kadar, oradan ayrılma tehlikesini göze alamazlardı.

İki gün sonra, gölden biraz daha buz getirmeye giden Helga ile iki kadın ellerinde ağır kovalarla yürürken, kampın kapısında ayıya benzer bir şeyler gördüler.

Eva şekiller iyice belirginleşene kadar gözlerini kırpıştırarak figürlere baktı. Nihayet, o şekillerin büyük paltolar içindeki erkekler olduğunu fark etti.

"Ruslar!" diye bağırdı kadınlardan biri neşeyle çığlık atarak. "Bizi kurtarmaya geldiler!"

Eva adamların kampın içine doğru ilerlemelerini, ağlayarak üzerlerine atılan ve onları kucaklayan kadınları selamlamalarını izledi. Adamlar nazik ve saygılıydı. Yıllar süren vahşetten sonra bu tavırları rüya gibi geliyordu.

Yüzünde, sol gözünün hemen altından başlayan uzun bir yara izi ve ürkütücü mavi gözleri olan bir adam kadınlara bakarak kırık Almancasıyla, "Buraya doğru gelirken sizin hayalet olduğunuzu sandım," dedi.

Kısa süre sonra ateşler yakıldı. Rus askerleri, onları kendileriyle birlikte ateşin önünde oturmaya davet ettiler. Yiyeceklerini de hemen paylaştılar. Öte yandan bu nezaketlerinin, zavallı kadınların bazılarına iyi gelmeyeceğinin farkında değillerdi. Kadınlar öylesine açlık çekmiş, öylesine yetersiz beslenmişti ki bedenleri aşırı miktarda yağ ile nasıl başa çıkacağını bilmiyordu. Yeni yiyecekleri sindiremedikleri için birçoğu sindirim sistemi sorunları yaşamaya başladı.

Eva, koğuşlarındaki kadınların çoğunun hastalanmasını, mide kramplarından şikâyet etmelerini, özgürlüğe bu kadar yaklaşmışken eriyip bitmiş bedenlerinin pes etmesini dehşet içinde izledi. "Onların verdikleri yiyecekleri yemeyin," diye uyardı Helga'yı. "Ne kadar canınız çekerse çeksin yemeyin. Bence bizi o yiyecekler hasta ediyor. Sadece ekmekle peynir yemeye devam edelim."

"*Kritzelei*," diye sızlandı Helga. "Bizi zehirlediklerini mi düşünüyorsun? Onlarla aynı yiyecekleri yiyoruz."

Eva için hâlâ Sofie'nin ona taktığı isimle anılmak hem rahatlık hem de işkenceydi. "Zehirlemiyorlar ama yiyecekler bize fazla geliyor olabilir."

Helga onu başıyla onayladı. Bir sürü kadının ölümünü izlemişlerdi. Dikkatli olması gerekiyordu.

Yüzünde yara izi olan adam, o gün kadınlarla sohbet etmek için koğuşa girdi. Hayatta kalanların hikâyelerini merak ettiği için zor olsa da ona olan biten her şeyi, Almanların yaptıklarını açıkladılar. Adamın ilgisini en çok bebek çekmişti. "Bu, onlardan birinden mi?" diye sordu, pek de nazik olmayan bir şekilde.

Eva başını iki yana salladı. "Hayır, kocamdan. Birbirimizi burada bulduk."

Bakışlarını Eva'ya diken adamın mavi gözleri ciddiydi. "Eh, burası hakkında duyduğum ilk güzel şey bu. Memnun oldum."

Eva hafifçe gülümsedi.

"Benim adım Stanislav," dedi kendini tanıtarak. Eva adamı dikkatlice süzdü, ardından elini uzattı. "Eva."

Stanislav ile diğerleri, 1. Ukrayna Cephesi'ndeki 60. Ordu'nun askerleriydi. Söylediğine göre Karadeniz kıyısında güzel bir şehir olan Odessa'da büyümüştü. Evliydi, iki küçük çocuğu vardı ama memleketindeyken edebiyat profesörüydü. "Mesleğimi burada yapamıyorum tabii ama bazen erkeklere şiir okuyorum."

"İşe yarıyor mu?"

Stanislav başını eğdi. "Bazen."

"Tennyson'ın, 'Hafif Süvarı Alayının Hücumu' okulda öğrendiğim bir İngiliz şiiriydi. Babam dili öğrenmemi istiyordu," dedi Eva bakışlarını adama dikerek. Babasını ve ailesini, şiirin, sanatın önemli olduğu eski hayatını düşününce içine bir sancının saplandığını hissetti. "Ukrayna hakkında bildiğim tek şey bu."

Adam kaşlarını çattı. "Bu şiiri bilmiyorum."

Bunun üzerine Eva, 1854 yılında gerçekleşen Kırım Savaşı'ndaki Balaclava Muharebesi'nde, kesin olarak ölümle yüz yüze gelecek olmalarına rağmen başlarındaki aptal bir komutan tarafından savaşmaları emredilen altı yüz adamın, gereksiz yere öldürülmesini anlatan şiiri okumaya başladı.

"*...karşılık vermek değil onların işi. Ya da sorgulamak herhangi bir şeyi. Savaşarak ölmek hepsinin kaderi. Hepsi ölümün vadisine, sürdü atlarını altı yüzü de...*"

Eva, Almanların da aynı şekilde deli bir adamın peşinden sürüklendiklerini düşünmeden edememişti.

Bu savaş bitene kadar, tıpkı o altı yüz kişi gibi bekleyecek ve yeni gardiyanlarının en sonunda onları zafere, özgürlüğe götürmesini ümit edeceklerdi.

Otuz Beşinci Bölüm

Helga ile Eva koğuşlardan uzak bir oda buldular ve yıllardır ilk kez, geceyi gerçek yataklarda geçirdiler.

Güçlerini toparlamaya başladıkça önlerine bakmaya, hayatlarını tekrar nasıl inşa edebileceklerini düşünmeye başlamışlardı. Eva yalnızca tek bir şey düşünebiliyordu, o da Prag'a geri dönmekti. Ailesine neler olduğunu öğrenmek istiyordu. Ondan sonra Sofie'ye verdiği sözü tutacak, ne yapıp edip Tomas'ı bulacaktı.

Helga için ise özgürlüğün bedeli ağırdı. Ailesinden geriye hiç kimse kalmamıştı. "Hepsi öldü," dedi gözlerinde yaşlarla. "Ailem ben küçük bir kızken öldü. Tek çocuktum. Kocam ve iki oğlum benim bütün hayatımdı ama buraya geldiğim gün gözümün önünde vurulmalarını izledim. Neredeyse her şeyden vazgeçmiş olmamın sebebi bu. Kimsem yok."

Eva uzanıp kadının elini tuttu. "Ben varım."

Helga başını kaldırıp ona baktı. "Gelip seninle yaşayamam ki."

"Neden?"

"Çünkü ailen…"

"Helga, iki yıldır yan yana uyuyoruz. Artık sen de benim ailemsin."

Yaşlı kadın gözündeki bir damla yaşı sildi, Nadëje'nin minik eline dokundu ve içtenlikle gülümsedi.

Kadınlardan bazıları, erkeklerden hayatta kalan olup olmadığına bakmak için Auschwitz I'e gitmek istiyordu. Birçok Sovyet askeri de onlara katılıyor, ayrıca Almanların geri dönmesi ihtimaline karşı orasının Birkenau'dan daha güvenli olacağı düşünülüyordu.

Karların içinde uzun, sonu gelmez bir yolculuk oluyordu ama Eva, Helga'nın üstesinden gelebilmesi için ona yardım etti. Artık daha güçlü olsalar da hepsi aşırı derecede zayıf ve halsizdi. Midelerine daha çok yemek giriyordu, evet ama tamamen iyileşmeleri yıllar sürecekti, eğer gerçekten iyileşebilirlerse tabii. Bedenleri belki iyileşebilirdi ama hayatları sonsuza kadar değişmişti. Hiçbiri buraya geldikleri günkü insanlar değildi. Eva yirmi altı yaşındaydı ama kendini yaşlı bir kadın gibi hissediyordu.

Auschwitz I'e ulaştıklarında, orada hayatta kalmayı başarmış olan erkekler onları gördüklerine çok sevindiler ve sıcak bir şekilde karşıladılar. Eva kalabalığın içinde Herman'ı buldu. Birbirlerine sarılıp uzun süre öylece kaldılar. "Ah, hayatta olduğunu gördüğüme çok memnun oldum," diye bağırdı Herman.

"Yalnızca ben değil," dedi Eva. Ardından biraz da Herman'ın yardımları sayesinde dünyaya gelmiş olan bebeği yaşlı adama gösterdi. Adamın ağzı açık kalmıştı.

"Michal'in mi?"

Eva başını sallayarak onayladı. Herman bebeğe sevgiyle bakıyordu. Etraflarındaki diğer erkeklerse kadınlarla konuşuyor, onlara eşlerini soruyorlardı. Bazıları ağlıyor, bazıları içtenlikle gülümsüyordu.

Eva ile Helga o gece, erkeklerin koğuşundaki eski *Kapo* odasında uyudular.

Herman sık sık yanlarına gelip bulabildiği yiyecekleri getirdi. "Her zaman çok cömerttin, teşekkür ederim," dedi Eva adamın getirdiği salamı yerken.

"Ruslar verdi," diye açıkladı Herman.

Sovyet askerlerine temkinle yaklaşıyorlardı. Doğrusu hayatları bu adamların ellerindeydi ve onlara güvenebileceklerini hissediyorlardı ama başlarına gelen onca şeyden sonra kime güveneceklerinden veya yeniden insanlara güvenip güvenemeyeceklerinden emin değillerdi.

Yeni kamptaki üçüncü gecede Eva, bir ateşin başında oturan Stanislav'ın yanından geçti. Adam ellerini ateşe doğru uzatmıştı. "Eva," diye seslenince Eva aniden durdu. "Bir kahve içer misin?"

Eva, Naděje'yi göğsüne bastırdı. Bebeği hâlâ çok küçük olsa da birazcık toparlanmıştı ve daha güçlü görünüyordu. Yine de henüz doğru düzgün ağlamamıştı ancak kısa agu sesleri çıkarabiliyordu, minik ciğerleri hâlâ çok güçsüzdü.

"Çok iyi olur, teşekkür ederim."

Adamın kömürlerin üzerine teneke bir çaydanlık koymasını, ardından çaydanlığın içine kaşıkla yeni çekilmiş kahve eklemesini izledi. Yoğun aroma dumanlı havaya yükselirken Eva kokuyu zevkle içini çekti.

"Gerçek kahve içmeyeli yıllar oldu."

Stanislav başını salladı. "Tahmin edebiliyorum, uzun bir süredir dışarıdaki dünyadan uzaktınız." Ateşin ışığı adamın yüzündeki izleri aydınlatırken mavi gözleri Eva'ya döndü. "Aslında az önce sen buradan geçerken bir şey düşünüyordum. Bebeğin için bir doğum sertifikası çıkarman lazım. Yarın seni kasabaya götürebilirim."

Eva gözlerini kırpıştırdı. *Doğum sertifikası*. "Buradan mı?"

"Lazım olacak."

Eva, Naděje'ye baktı. "Doğum yeri Auschwitz, anlamlı bir miras doğrusu."

Stanislav sözünü tuttu ve sabah Helga'yı da yanlarına alarak kasabaya gittiler. "Dikkatli olmalıyız, Almanlar kamptan ayrıldı ama hâlâ kasabada dolanıyorlar. Yanımdan ayrılmayın," dedi Stanislav tüfeğine yavaşça vurarak.

Kasabanın küçük hükümet binasına girdiler. Ukraynalı askerin orada görünmesi epey huzursuzluk yaratmıştı. Onlar içeri girerken görevliler ellerindeki dosyaları bıraktılar.

"Neler oluyor? Size verecek bir şeyimiz yok!" diye bağırdı içlerinden biri.

"Sorun çıkarmak istemiyoruz," dedi Helga.

Adam alayla dudak bükünce Stanislav kaşlarını çattı. "Bir doğum sertifikası çıkaracağız."

"Bunu yapamayız, şey olmadan…"

Sovyet askeri öne doğru bir adım attı. "Bu çocuk kampta doğdu, hani sizin yıllardır göz yumduğunuz şu kamplardan birinde. En azından bu kadarını yapabilirsiniz."

Görevli bakışlarını uzun boylu, sakallı adamdan Helga ile Eva'nın iskelet gibi bedenlerine ve Eva'nın kollarındaki

minik bebeğe çevirdi, sonra başını salladı. "Herhangi bir sorun istemiyoruz, benimle gelin."

Eva, o gün oradan onaylı bir doğum sertifikasıyla ayrıldı. Naděje'nin doğum tarihi 6 Ocak 1945 olarak kaydedilmişti. Resmi olarak ismi Naděje Sofie Adami, doğum yeri ise Oświęcim'di.

Eva kaşlarını çatarak, "Auschwitz yazması gerekirdi ama görevli oranın resmi bir yer olmadığını söyledi," dedi. "Oysa cehennem de resmi olarak yok ama hepimiz var olduğunu biliyoruz."

Otuz Altıncı Bölüm

Bütün gece boyunca silah seslerinin çatırtısını ve top atışlarının patlamalarını korkuyla dinlediler. Sabahın erken saatlerinde Stanislav koğuşa girdi. Askerin üzerinde ağır paltosu vardı, dudaklarını sertçe birbirine bastırmıştı. "Sizi Sovyet hatlarının gerisine götürmenin daha güvenli olacağını düşünüyoruz. Almanlar bizi köşeye sıkıştırmaya çalışıyor. Burayı havaya uçurmaya çalışacaklar sanırım. Bugün buradan ayrılıyoruz."

Eva ile Helga korkuyla birbirlerine baktılar. Hiçbiri şimdi ölmek istemiyordu, nihayet buradan kurtulmaya bu kadar yaklaşmışken olmazdı.

Birkaç parça eşyalarını toparlayıp hayatta kalan diğer kişilerle birlikte soğuk bir şubat günü, şafak vakti yürümeye başladılar. Çoğu yürümek zorundaydı ama bazıları Sovyetler Birliği'nin kamyonlarıyla istasyona götürülecekti. O günden çok sonra, Birkenau'da bir milyondan fazla Yahudi'nin öldüğünü ve yalnızca altı bin kişinin hayatta kaldığını öğreneceklerdi. Hayatta kalanların oluşturduğu uzun sıra soğuk toplanma alanından geçerken Naděje gözlerini açtı. Sonra tekrar

kapatıp yüzünü annesinin göğsüne gömdü. Çöken pusu ve Auschwitz'in sisin içinde kaybolduğunu görmedi.

Eva, Helga'nın elini tuttu. İki kadın birbirlerinden güç alarak son bir defa başlarını çevirip geriye baktılar. O günün nihayet geldiğine inanmak güçtü. En sonunda bu cehennemden ayrılıyorlardı.

Birkaç saat sürmesi gereken kısa yolculuk haftalar sürdü. Tren yollarının büyük kısmı bombardımanlar sırasında hasar görmüştü. Eva ile Helga, bir kez daha onları Auschwitz'e getiren tren vagonlarındaydılar. Ancak bu sefer onlara yiyecek veriliyor ve sık sık duruyorlardı. Polonya'ya doğru ilerledikçe tüm köylerin yok edildiğini, insanların derme çatma sığınaklarda yaşadıklarını gördüler. Savaş geride kalanlara da pek iyi davranmamıştı.

Kamptan kurtulanlar, Rus askerlerinin yardımları sayesinde hayatta kaldıklarını biliyorlardı, bir arada kalmaya dikkat etmek zorundaydılar. Polonya'nın içlerine doğru yola devam ederek en sonunda Katowice şehrine vardılar. Eva olmak istedikleri yerin tam tersi istikamete, eve gitmek isterlerken daha da doğuya doğru gittiklerini düşünüp üzülmekten kendini alamıyordu. O akşam bir pansiyona yerleştirildiler ve ilk defa geceyi doğru düzgün odalarda geçirdiler.

Helga, Eva'ya dönüp gülümsedi, saçları yıkanmış ve yeni giysiler giymişti. "Kendimi neredeyse normal biri gibi hissediyorum," dedi mutlulukla.

Şehirdeki ilk sabahlarında, Nadëje'yi kucağında sallayan Eva'nın yeni endişeleri vardı. Bebeğinin yanakları kızarmıştı ve yüzünü buruşturuyordu. Helga elini bebeğin alnına yerleştirdi. "Sanırım ateşi var."

Eva, Helga'ya endişe dolu gözlerle baktıktan sonra ayağa kalkıp paltosunu giydi. "Hastaneye gitmemiz lazım."

Hastaneye doğru giderken şık dükkânlardan ve caddelerden geçtiler ama Eva gördüklerinin hiçbirine dikkat etmedi. Aldığı her nefes kızının kaderi için duyduğu endişeyle doluydu.

Almanca ve Çekçe karışımı bir dille hemşirelerden birine sorunun ne olduğunu açıkladı. Kısa bir süre sonra Anna Zagorsky isminde güzel yüzlü, kısa saçlı Ukraynalı bir çocuk doktoru onları ofisine çağırdı. İçeri girerken onlara ilgili gözlerle bakıyordu.

Eva, sonraki yıllarda bile muamma olarak kalacak şeyleri açıklamak için elinden geleni yapmaya çalıştı. Elbette Auschwitz hakkındaki haberler duyulmuştu fakat insanların orada olup bitenleri tam olarak anlayabilmesi yıllar sürecekti. Çoğu insan için Nazilerin zalimliği ve iğrenç fikirleri, normal hayattan o kadar uzaktı ki hayal etmek bile zordu. Hatta burada, şu an savaşta olan bir ülkede bile. Fakat doktorlarla hemşireler, her şeyi birebir yaşayan felaketzedelerle ilgilenmek için ellerinden gelenin en iyisi yapmaya çalışıyorlardı.

Anna Zogorsky, Nadëje'ye merhamet dolu gözlerle baktı.

"Çok küçük," dedi onu muayene ederken. Ardından Eva'nın zayıf bedenine bir bakış attı. "Güçsüz, özellikle kemikleri, muhtemelen yetersiz beslenme yüzünden."

Eva başını salladı. "İyileşecek mi?"

Doktor bebeğin göğsünü dinleyip biraz daha detaylı muayene etti. "Sanırım bir enfeksiyonla mücadele ediyor. Ne

olduğunu bulmak için bazı testler yapacağım. Ciğerleri konusunda endişeliyim. Şimdiye kadar hiç ağladı mı?"

"Ufak sesler çıkardı ama gerçek anlamda hiç ağlamadı."

Anna anlayışla başını salladı. "Sanırım bir süre üçünüz..." Gözlerini Eva'dan çekip kapının yanında, yavrularını gözleyen yaşlı bir karga gibi sessizce duran Helga'ya çevirdi. "Burada kalsanız iyi olur. Bebeği gözlem altında tutacağım." Ardından bakışlarını yeniden Eva'ya dikti. Doktor sorusunu cevaplarken Eva'nın kalbi sıkışmıştı. "Ancak iyileşmesini ümit edebiliriz. Bugüne kadar dayanmış, sanırım bunu da başarabilir. Anlaşılan annesine çekmiş," dedi Anna, elini Eva'nın elinin üzerine koyarak. Eva, eğer direndiyse bunun yalnızca Sofie sayesinde, arkadaşının kendisi için yaptıkları sayesinde olduğunu düşündü. Acı ve kederle gözlerini kapattı. Ona duyduğu özlem kalbine kök salan bir sızı hâline dönüşmüştü.

Eva, Helga ve Naděje iki aydan uzun süre hastanede kaldılar. Hareket etmeyi bırakır bırakmaz yıllarca açlık çekmiş, yetersiz beslenmiş vücutları sanki iflas etmişti. Sonraki haftaları yatakta, zatürre ile mücadele ederek geçirdiler. Eva için çocuğundan ayrılmak büyük bir ıstıraptı. En kötüsü de hastalığı sebebiyle sütünün kesilmesiydi. Neyse ki hemşirelerde, Kızıl Haç aracılığıyla Amerika'dan getirilen hazır toz mamalardan vardı. Eva yolu buraya düştüğü için şanslıydı. Böyle zamanlarda bebek maması bulmak kolay değildi.

Eva, sık sık Anna'nın varlığı için de şükrediyordu. Yatağının kenarına oturup kızının durumu hakkında bilgi verirken oldukça rahatlatıcıydı. "Kızın kesinlikle bir savaşçı," demişti.

"Antibiyotiklere iyi yanıt verdi, sen biraz daha iyileşir iyileşmez kızını da yanına getireceğiz. Eva, Naděje'nin hayatının geri kalan kısmının zor olacağını sana söylemem lazım. Yürüyebileceğinden de emin değilim, bunun için en azından yıllar geçmesi gerek, kemikleri çok zayıf."

Eva nazik doktora sevgiyle baktı. "Yine de sayenizde, hiç olmazsa yıllar boyunca hayatta olacak, teşekkür ederim."

İyileşmeleri çok uzun sürmüştü. Eva ile Helga, sıska bedenleri zatürre ile savaşırken kalan son güçlerini de kullanmışlardı. Tek yapabildikleri uyumaktı ki bu hoş karşıladıkları bir lükstü. Yaşına rağmen Helga daha hızlı iyileşiyor gibiydi. "Hepimizi hayatta tutabilmek için uğraşırken kendini çok zorladın, depolara girdin, göldeki buzu kırdın. Sanırım tüm bunların bedelini ağır ödüyorsun," diye mantık yürüttü Helga.

Ne olursa olsun Eva, Helga'nın iyileşmesine memnundu. Tek başına kalmayı, bir sevdiğini daha kaybetmeyi kaldırabileceğinden emin değildi.

Öte yandan rüyaları Eva için hem rahatlık hem de işkenceydi. Beyni onu sürekli Auschwitz'e geri götürüyordu. Oraya bir daha ayak basmayacak olsalar da durum değişmiyordu. Bazı geceler Michal'i seviştikleri depoda tekrar bulduğunu görüyordu. Yüzü morluklarla kaplı oluyordu ama yine de yeşil gözlerini, gamzesini seçebiliyor, göğsüne yaslanırken kollarının sıcaklığını hissedebiliyordu. Ardından aniden gözyaşları içinde uyanıyor, onunla bir gün, bir dakika daha geçirebilmiş olmayı diliyordu.

Diğer zamanlarda ise korkuyla kıvranıyor, onu görmeden

önce Hinterschloss'un viski kokulu pis nefesini alıyordu. Akları sarıya dönmüş o gri gözlerini Eva'ya bir tabanca doğrulturken kısıyor ve karanlık tünelde ateş ediyordu. Nedense her seferinde arkadaşına ateş eden Hinterschloss oluyordu.

Gündüzleri uyanıkken her şey daha kolaydı. Bebeğinin yumuşak yanaklarının ve yanında yatan sıcak bedeninin keyfini çıkarırken karanlığı ve korkuyu arkasında bırakabiliyordu. Sonrasında tekrar cehenneme dönmüş gibi hissetse de rüyasında Michal'i veya Sofie'yi gördüğünde de çok mutlu oluyordu.

Bedeni biraz daha iyileştiğinde, Naděje de Eva'nın iradesi, bebek maması ve çocuk doktorunun özeniyle iyice kuvvetlendiğinde, Eva bir gece rüyasında arkadaşının kendisini sarsarak uyandırdığını gördü. Dönüp baktığında Sofie hastane yatağının kenarında oturuyordu. Uzun, koyu sarı saçları tertemizdi ve omuzlarına dökülüyordu, koyu gözleri ise sevgi doluydu. Sırrını Eva'nın kulağına fısıldarken dudaklarında şaşkın bir gülümseme vardı. "*Kritzelei*, Almanlar teslim oldu."

Eva sıçrayarak uyandığında gözleri, yatağının yanına yerleştirilmiş olan küçük beşiğe gitti. Anna sözünü tutmuştu. Bir yumruğunu kaldıran ve dudaklarından ufacık, minicik bir ağlama sesi dökülen kızına baktı. Gözyaşlarını tutabilmek için gözlerini kırpıştırdı. Kızı doğduğundan beri ilk kez ağlıyordu.

Bu sırada hastane koridorlarında da haberler hızla yayıldı. Birileri, "Bitti, nihayet bitti, teslim oldular!" diye bağırırken Eva ile Helga birbirlerine şaşkınlıkla baktılar.

Otuz Yedinci Bölüm

Haftalarca süren yolculuktan sonra nihayet Prag'a vardıklarında havada bir yaz esintisi vardı. Sovyetler onlara yardım etmiş, giyecek ve yiyecek vermiş, seyahatlerini ayarlamışlardı.

Eva yalnızca tek bir şey düşünebiliyordu: *Ev*. Zihni, sevgili şehriyle ilgili düşüncelerle doldu. Ailesi, küçük apartman dairesi... Acaba hayatta olan kimse var mıydı?

Ne Anna ne de hastanedeki diğer insanlar, gitmelerini asla istemiyordu ama Eva ile Helga gitmeye karar vermişti. Naděje artık daha güçlü, bugüne dek hiç olmadığı kadar iyiydi, Helga da öyle. "Hâlâ kalman, dinlenmen gerektiğini düşünüyorum," demişti doktor. "Biraz daha iyisin Eva ama eğer şimdi gidersen hastalığın tekrar etme riski çok fazla. Bedenin çok mücadele etti, ona zaman ver."

Eva, Anna'nın eline dokunmuştu. "Bize gösterdiğiniz özen için size ne kadar teşekkür etsem az, gerçekten ama eve gitmem lazım. Ailemin geri kalanına ne olduğunu öğrenmem gerek. Arkadaşımın oğlunu da bulmalıyım. Sonra dinlenebilirim."

Doktor ona sıkıca sarılmıştı. "Kendine dikkat edeceğine söz ver."

"Edeceğim, tekrar teşekkür ederim."

Eva, trenden inerken şehri ilk gördüğü anı asla unutmayacaktı. Güneş ılık ılık omuzlarına vuruyordu ve yıllardır ilk kez kendi başlarınaydılar. Bu hem harika hem de bunaltıcıydı. Uzun süre boyunca her dakikalarını başkaları kontrol ettikten sonra önlerinde uzanan bu saf özgürlük korkutucu olabiliyordu. Eva, Prag'ı ilk görüşünde Helga'nın yanında olmasına son derece minnettardı. Tanıdık toprakların bir kez daha ayaklarının altında olduğunu hissediyordu. Burayı tekrar görebilmek için o kadar dua etmişti ama şimdi sanki yabancı bir yermiş gibi geliyordu. Gelirken yolda gördükleri birçok kasaba ve köyle kıyaslayınca, şehir nispeten daha az zarar görmüş olsa da bombalanmıştı. En kötüsü de o yılın şubat ayında, yerleşim bölgelerine atılan yüz elli iki ton bombanın binden fazla insanı öldürmüş olmasıydı. Öte yandan başka şehirlere nazaran, evini kaybeden çok insan olmasına rağmen hasar fazla sayılmazdı. Eva'nın Helga ile birlikte trenden indiğinde değişiklikleri fark etmemesi mümkün değildi. Baktığı her yer sanki hayaletlerle çevrilmiş gibiydi.

Karşılaştıkları insanların çoğu onları sıcak bir şekilde karşılamış, onlara yiyecek ikram etmişti. Yine de bazıları endişeliydi. Özgürlüğe kavuşmalarından önceki haftalarda meydana gelen toplu bir ayaklanma ile şehirden çekilmek zorunda kalan Almanların yönetimi altında çok acı çekmişlerdi. Bu yüzden kimileri sahip oldukları çok az şeyi bile

onlarla paylaşırken, diğerleri çektikleri acıları hatırlayarak onlara sırtını dönmüştü.

Eva şehir halkının tepkilerini pek umursamıyordu. Tek istediği bir an önce ailesinin evine gitmek, orada birilerinin olup olmadığını görmekti. Görevliler meydanda, kurtulanların isimlerinin yazıldığı kocaman ilan panoları hazırlamıştı, böylece insanlar sevdiklerinin isimlerini arayabiliyorlardı. Eva ile Helga panolara göz gezdirdiler, tanıdıkları kimsenin adını göremeyince ikisinin de gözleri doldu.

"Evde beni bekliyor olmalılar," dedi Eva, bunca zamandan sonra hâlâ umutluydu.

Helga ona, bunun pek de mümkün olmadığını söylemedi. Söylemesine gerek yoktu. Yanlarından geçen insanların yüzleri her şeyi anlatıyordu.

Eva nihayet ailesinin oturduğu apartmana gittiğinde dizlerinin bağının çözüldüğünü hissetti. Öyle ki yere düşmeden önce Helga onu tutmak zorunda kalmıştı. Oturdukları bina gitmiş, bir moloz yığınına dönmüştü. Helga, Naděje'yi tutarken, Eva hıçkırarak yıkıntıların arasında dolaşıp kurtarabileceği bir şeyler aradı. Enkazın içinde ayakkabılara, her yere saçılmış evraklara rastladı, gri tozların altına gömülmüş deri bir dosya gözüne çarptı. Avuçlarıyla tozları sildi ve dosyayı açtı. Kalbi boğazında atmaya başlamıştı. İçinde Michal'in nota sayfaları vardı.

Helga, genç kadının ayağa kalkmasına yardım etti. Birlikte gecenin içine doğru sendeleyerek yürüdüler. Nereye gideceklerini, hangi yöne döneceklerini bilmeden, karşılaştıkları in-

sanlara sorarak ilerlediler. Eva, terk etmeleri istenmeden önce Michal'le birlikte oturdukları ilk evlerinin önünden geçerken, çocuklarıyla birlikte merdivenden çıkan genç bir çift gördü. Gözleri, bir zamanlar Michal'in muhteşem müziğiyle kalbini sevinçle doldurmasına karşılık kenarına şeftali bıraktığı pencereye gitti.

Işık yanan pencereden, Michal'in eski ayakkabılarıyla üzerinde durup kemanını çaldığı yeşil-mavi renkli halının hâlâ yeri süslediğini görebiliyordu. Bu manzara Eva'nın kalbi sıkıştırdı.

Şimdi orada yaşayan çift duvarlardaki müziğin fısıltısını, eski hayatlarının yankısını işitiyor muydu acaba? Bir zamanlar bu daireyi kendilerine yuva yapan insanları düşünüyorlar mıydı?

Pencerenin yanından geçen üç çift ayak görünce, küçük oğullarıyla birlikte mutlu mesut yaşayan aileye arkasını döndü. Nazilerin sadece evlerini değil, geleceklerini de ellerinden aldıkları düşüncesini zihninden uzaklaştırmaya çalıştı.

Otuz Sekizinci Bölüm

Eva çok uzun zamandır eve dönmenin hayalini kuruyordu fakat ailesi olmadan, burası artık ona evi gibi gelmiyordu. Şehir, sonsuza dek kaybettikleri şeylere dönmeye çalışan kolu kanadı kırık insanlarla doluydu.

Eski şehir merkezinde kollarında bebeğiyle birlikte, ondan güç alarak yürüdü. Kendine artık bir kızı olduğunu hatırlattı ve bu, devam etmesi, ilerlemesi için yeterli bir sebepti. Şafak sökerken Eva arkadaşına döndü. "Bakabileceğimiz bir yer daha var, ailemin yazlık evi. Oraya gitmişler midir emin değilim, aslına bakarsan bu şartlarda hiçbir şeyden emin değilim."

Helga başını sallayarak onayladı, koyu gözleri yaşlarla dolmuştu. "Denemeye değer. Başka ne yapacağız zaten? Burada kalamayacakmışız gibi görünüyor."

Eva başını kaldırıp çok uzun zamandır özlemle görmek istediği nehrin ötesine, şeftali rengi ışıkta göz kırpan kaleye baktı ve gerçeği kabul etti. "Hayır, burada artık bizim için bir şey yok."

Ancak gitmeden önce yapacakları bir şey daha vardı.

Eva ile Helga tekrar meydana, ilan panolarına doğru yürüyüp isimlerini ve nerede olabileceklerini yazdılar. Özgürlüğe

kavuşmalarının üzerinden haftalar geçmişti. Eva ile Helga'nın buraya varması çok uzun sürmüştü, bu nedenle diğerleri şimdiye kadar gelmiş olmalıydı; tabii eğer hayatta kalabildilerse.

Yine de isimlerini yazdılar. "Ah, *Kritzelei,*" dedi Helga ama bu bir uyarı değil, daha çok bir ağıttı.

Eva, Prag'a vardıklarında yetkililerin verdiği az miktardaki parayla tren bileti aldı ve *Hradec Králové* bölgesindeki *Jívka*'ya doğru yola çıktılar. Ancak Eva yolculuk sırasında hastalandı, hiç durmadan öksürüyordu. Helga alnına dokunurken gözleri endişe doluydu. Naděje'yi ondan aldı ve sabahın erken saatlerinde istasyonda hazırladıkları biberonu bebeğe verdi.

"Senin için endişeleniyorum, doktorun ne dediğini duydun," diye fısıldadı.

Eva sersemlemiş başını iki yana salladı, zihni bulanık gibiydi. Kendini güçsüz ve yorgun hissediyordu. "İyi olacağım, yalnızca devam etmemiz lazım. Oraya vardığımızda dinleneceğim."

"Stres yüzünden, yani öyle olmalı," dedi Helga, bombalanmış apartmanlarla şehrin boş sokaklarını kastederek.

Eva aynı kelimeleri tekerleme gibi tekrar etmek dışında bir şey söylemedi. "İyi olacağım."

Her şeye rağmen yazlık eve varmayı başardılar. Eva dağın yamacındaki kırmızı çatılı binayı hemen fark etti. Araba yoluna kadar bir şekilde yürüdükten sonra oturmak zorunda kaldı.

"Burada biraz dinleneceğim," dedi Helga'ya, gözleri kapanmaya başlıyordu.

Yaşlı kadın, "Haydi, o kadar da uzak değil," diye yalan söyleyerek onu cesaretlendirmeye çalıştı.

Gözlerini açmaya çalışan Eva'nın bedeni, derinden gelen bir öksürükle sarsıldı. Nadëje de uyanmış ve hafifçe sesler çıkarmaya başlamıştı, ağlama sesine hiç benzemiyordu.

Eva başını kaldırıp bakınca, uzakta birinin onlara doğru koştuğunu gördü ama daha kim olduğunu anlayamadan kendinden geçip bayıldı.

Uyandığında, yaşlı kâhyanın yüzüyle karşılaştı. "Ah, canım, hayatta olduğuna inanamıyorum."

Gözyaşları Eva'nın gözünü yakıyordu. Kaja, yıllardır gördüğü aileden diyebileceği tek kişiydi. Yaşlı kadın onu göğsüne bastırdı.

Eva'nın gözleri odada dolaştı. "Bebek arkadaşın Helga'nın yanında," dedi Kaja, koluna nazikçe dokunarak. Eva başını sallarken bakışları sorgu doluydu.

"Yalnızca biz varız," dedi Kaja, Eva'nın soramadığı soruyu cevaplayarak. "Başka kimse dönmedi."

Eva hıçkırıklarına engel olmaya çalışarak eliyle ağzını kapattı.

"Üzgünüm," dedi Kaja, başka ne söyleyeceğini bilemiyordu.

Günler geçtikçe Helga ile Kaja iyi arkadaş oldular, Eva da yavaş yavaş yeniden iyileşiyordu. Yaşlı kâhya, Almanlar evini elinden aldıktan sonra onlardan nasıl saklandığını anlattı. "Biliyorsun, normalde buraya yalnızca yazları gelirdim ama gidecek başka yerim yoktu."

Eva uzanıp kadının elini tuttu. "Geldiğine çok sevindim. Burası senin de evin."

Katowice'deki doktorlar çok yağlı besinler yememeleri, sade yemekler tüketmeleri konusunda onları uyarmıştı. Öte yandan özledikleri her şeyi, sıcak kızarmış patatesleri, yağlı yaz türlülerini ve çorbaları pişirmemesi için Kaja'yı ikna etmek zordu. Yine de elinden geldiği kadar yemekleri söylendiği gibi sade yapmaya çalışıyordu. Hâlâ savaşın yaralarını sarmaya çalışan bir ülkedeki yetersiz yiyeceklere rağmen eski güçlerine kavuşmaya başlamışlardı. Eva, Avusturya'ya gidip Tomas'ı bulma, haftalar içinde de *Jívka*'ya geri dönme planları yapıyordu.

Ancak Kaja ile Helga buna karşı çıktı. "Hâlâ güçsüzsün," dedi Kaja, "bir süre daha bekleyebilir. Gölde yüz, iyileş, güneşi omuzlarında hisset. Çektiğin onca şeyden sonra Tanrı biliyor bunu hak ettin."

Eva başını iki yana salladı. "Auschwitz'den ayrılmamızın üzerinden aylar geçti. Bu çok uzun bir süre. Tomas'ı bir an önce bulmam lazım. Annesinden bir haber çıkmayınca çocuğu kim bilir nereye gönderecekler? Arkadaşıma söz verdim."

"Arkadaşın toparlanmak, gücünü kazanmak için kendine zaman vermeni anlayışla karşılardı."

Eva itiraz etti. "Karşılamazdı. O benim çocuğum için hayatını tehlikeye attı. Ben de aynı şeyi yapmazsam nasıl bir arkadaş olurum?"

"Senin çocuğunu büyütmeni isterdi, eğer ölürsen bunu yapamazsın," diye belirtti Helga. Kapının yanında durmuş oflayıp pufluyordu, Nadějе yaşlı kadının kollarındaydı. Helga'nın cildi biraz bronzlaşmıştı ve artık kemiklerinin üzerinde biraz daha et vardı. Saçları neredeyse tamamen beyazdı, yine de yıllardır olduğundan çok daha sağlıklı görünüyordu.

"İyi olacağım," dedi Eva.

Helga gözlerini devirdi, bebeğin sırtını pışpışlarken Eva'ya bakarak başını iki yana salladı. "Hep bunu söylüyorsun *Kritzelei* ama hiç iyi olmuyorsun."

Bebeğin kolları annesine uzanınca Eva onu alıp göğsüne bastırdı. Ilık, temiz kokusunu içine çekerken bebeğinin, kırık kalbine bahşettiği mutluluğa bir kez daha hayret etmişti.

Bakışlarını kızının koyu renkli saçlarına çevirdi. Uzamaya ve kıvırcıklaşmaya başlamışlardı. Tıpkı tahmin ettiği gibi Michal'inkine benzeyecekti. Helga'nın söylediklerini inkâr edemezdi ama "Yine de bu sefer doğru olduğunu düşünüyorum," dedi.

Eva başta dirense de en sonunda, eğer Avusturya'ya hemen gitmekte ısrar ederse Naděje'yi Helga ile Kaja'nın yanında bırakmasının akıllıca olacağına ikna oldu.

"Bizim yanımızda kalması daha iyi olacak. Çocuğu bulman kim bilir ne kadar sürecek. Haftalar, belki de aylar sürebilir. Bakman gereken bir bebekle beraber tekrar hastalanma riskin var," demişti Helga, koyu gözlerinde sert bakışlar vardı. "Şu an bile tam olarak iyileşmiş değilsin, ne kadar ısrar edersen et."

Veda vakti gelip çattığında Eva titreyen dudaklarıyla Naděje'ye bir veda öpücüğü verdi. "Gidip ağabeyini getireceğim," diye fısıldadı kızına. "Sonra hep beraber gerçek bir aile olacağız." İki yaşlı kadına, koruyucu annelerine bakarak gülümsedi. "Yakında evde bir erkek olacak."

Kaja da ona gülümseyerek karşılık verdi. "Ne güzel olur. Umarım onu bulursun, canım."

Yola çıkar çıkmaz Eva'nın yaptığı ilk şey, Avusturya, Bregenz'in en batısında bulunan kasabaya gitmek oldu. Alplerin etekleriyle Constance Gölü'nün arasına kurulmuş güzel bir

kasabaydı. Şehrin bu kadar uzağında, bu muhteşem noktada bile savaşın bıraktığı izler açıkça görülüyordu. Evlerin çoğu bombalarla tahrip edilmişti.

Eva'nın oraya varması haftalar sürmüştü. Binlerce insan evlerinden ayrılıp, dünyanın daha hoşgörülü olmasını ümit ettikleri köşelerine göç ettiği için seyahat etmek öncekinden bile daha zordu ve gerekli evrakları bulmak can sıkıcı gecikmelere neden olmuştu. Ancak nihayet, Eva buradaydı işte. Ne zaman uzun, koyu sarı saçlı bir kadın görse, sanki arkadaşının gülümsemesinin, kararlı adımlarının hayaletini görmüş gibi oluyordu ama bu hayal bir anda kayboluyor ve yabancı kadın Eva'ya sanki deliymiş gibi bakıyordu. Auschwitz'den çıkmasının üzerinden birkaç ay geçmesine rağmen etkilerinin yüzünde ve bedeninde hâlâ görülebildiğini tahmin edebiliyordu Eva.

Küçük bir otelde oda tutup Lotte'nin evini bulmaya hazırlandı. Diğer pek çok kasabada olduğu gibi burada da tüm Yahudilerin zorla sürgün edildiğini keşfetmişti. Komşular da yardım veya tavsiye teklifinde bulunmuyordu. Bombalanmış garaj enkazının etrafında yürüyen yaşlı bir kadın sinirli sinirli, "Sana söyleyecek bir şeyim yok, benim kendi derdim başımdan aşkın," diye tersleyerek evine girdi ve kapıyı çarparak kapattı. Eva'nın sadaka falan istediğini sanmıştı.

Bölgedeki Katolik kilisesini denedi ama oradan da geri çevrildi. Söylendiğine göre orada hiç çocuk yoktu ve hiç olmamıştı.

Yakınlardaki yetimhanelere bakması gerekecekti. Ancak çoğu, savaş sırasında başka yerlere taşınmıştı.

Şans eseri bölgede dağıtıma çıkmış bir postacıyla karşılaştı. Adam, Tomas'ın doğumuna yardım eden ebenin, Liesl'in ismini, hatta soyismini bile hatırlıyordu. "Streimerler olmalı, buraya

en yakın ebe o," dedi. Adamın sözleri sayesinde Eva'nın kalbinde yepyeni bir umut filizlenmişti. En sonunda gerçek bir ipucu bulmuş gibiydi. Çünkü Sofie, Lotte'nin oğlunu nereye götürdüğü konusunda Liesl'in bir şeyler bilebileceğini söylemişti.

Eva, kadının evini göl manzaralı toprak bir yolun sonunda buldu. Biraz yıpranmış olsa da güzeldi ve bahçede koşuşturan bir sürü çocuk vardı. Karamel rengi tüyleri olan yaşlı bir köpekle yarışırken bacakları birbirlerininkine dolanıyordu.

Eva çocuklardan birini görünce duraksadı. Kirli sarı saçları olan küçük oğlan da durmuş ona bakıyordu. Bulunduğu yerden yüzünü tam olarak göremiyordu ama çocuğun boynunu yana eğişinde, uzun bacaklarında tanıdık gelen bir şeyler vardı. Diğerleriyle birlikte koşmuyor veya oynamıyordu. Çocuk biraz bekledi, sonra arkasına döndü ve tek başına aksi yöne doğru yürümeye başladı.

Eva çocuğun arkasından bakakalmıştı. O olamazdı, değil mi? Bu uzun yolculuk onu öyle etkilemişti ki baktığı herkeste Sofie'nin yüzünü gördüğünden emindi.

Arkasında bir ses duyunca dönüp baktı ve kıvırcık siyah saçlı, tombul bir kadının ön kapıda durduğunu gördü. Üzerinde bir önlük, yüzündeyse temkinli bir ifade vardı. "Yardım edebilir miyim?" diye sordu pek de kibar olmayan bir tavırla. "Fazla bir şeyim yok ama taze ekmekle peynir teklif edebilirim."

Eva başını iki yana salladı. "Hayır, teşekkür ederim, çok naziksiniz. Buraya birini görmeye geldim, Liesl'i tanıyor musunuz?"

"Benim," dedi kadın gözlerini kısarak. Tecrübeli bakışları sanki bir hamilelik izi arıyormuş gibi Eva'nın bedenini inceledi.

"Arkadaşımın bebeğini doğurmasına yardım etmişsiniz, Sofie'nin."

"Bir sürü çocuğun doğumuna yardım ettim."

Eva daha açık olması gerektiğini, kadının işini kolaylaştırmayacağını anlamıştı. "Adı Sofie Weis'ti."

Eva'nın Sofie'den bahsederken geçmiş zaman kullandığını fark eden Liesl'in bakışları bulutlandı ve bir an için gözlerini kapattı. "Tomas'ın annesi."

Eva başıyla onayladı. "Onu bulmam lazım."

Liesl uzun bir süre hiçbir şey söylemeden bekledikten sonra, "İçeri girsen iyi olur," dedi.

Liesl bir fincan çay teklif etti ama Eva su dışında bir şey içemeyecek kadar gergindi. Kadının kendine bir fincan çay hazırlamasını bekledi, çaydanlığı ocağın üzerine koyarken elleri hareket hâlindeydi. Dışarıda gördüğü iki küçük kızla köpek, bu sıska kadının kim olduğunu anlamak için içeriye koştular. Liesl ellerine birer bisküvi tutuşturdu ve kabalıkları için onları azarlayarak hepsini dışarı kışkışladı.

Unla kaplı yıpranmış mutfak masasında Eva'nın karşısına otururken, "Bunun için kusura bakma," dedi. "Önceki davranışım için de... Senin de diğerleri gibi olduğunu sandım, anlarsın ya..."

"Diğerleri mi?"

"Onlara yurtsuz diyorlar; mülteciler, evlerini kaybedenler... Hükümet onlar için küçük bir alan hazırladı, şimdilik

gidecek başka yerleri yok. Bazen onlardan biriyle karşılaşıyoruz, zayıf ve yarı aç oluyor, yiyecek istiyorlar."

Aslında Eva da kendini onlardan pek farklı hissetmiyordu. Yalnızca birkaç hafta önce kendisi de aynı durumdaydı.

Öte yandan haberleri öğrenmek için sabırsızlanıyordu. Eğer Liesl bir şey bilmiyorsa, o zaman aramaya devam etmesi gerekecekti. Bölgedeki her yetimhanenin veya rahibe manastırının kapısını çalacağı uzun bir göreve başlayacaktı.

"Söylediğim gibi, arkadaşımın oğlunu arıyorum. Tomas. Kuzeni Lotte, Westerbork'a gönderildiğinde onu birilerine vermiş."

"Evet, biliyorum. Çocuğu, Vorarlberg'in hemen dışında, rahibeler tarafından idare edilen yetimhaneye götürdü. Savaş bittikten sonra kendisi dönene kadar ona bakmalarını istedi."

Eva ayağa kalkmaya yeltendi. "Teşekkür ederim."

Liesl bir elini kaldırarak onu durdurdu. "Ancak bir sorun vardı. Naziler, Yahudi çocuklarını görünce küplere biniyordu ve onları toplamak için bütün kasabaları didik didik ettiler."

Eva nefesini tuttu. Çocukların da Auschwitz'e gönderildiğini duymuş, hatta kampta bazılarını görmüştü. Ne yazık ki pek azı hayatta kalabilmişti.

"Onu aldılar mı?" diyerek cevabını asla duymak istemediği o soruyu sordu. Sormak zorundaydı.

Liesl'in bakışları daha da derinleşmiş gibiydi. "Rahibeler korkuyordu. Tomas üç yıl onlarla kaldı ama Nazilerin onu bulması ihtimaline karşı hayatını tehlikeye atmak istemiyorlardı. Lotte, müdahale etmem gerekirse diye bana ne yaptığını söylemişti. Sınırda yaşananlardan sonra başına neler geleceğini bilmiyordu. Bana güvenebileceğini ve çocuğu Yahudi olmayan birilerinin evine bırakabileceğimi biliyordu. Çocuk

isteyen, bu uğurda her şeyi yapmaya hazır olan birçok aile vardı."

"Onu verdin mi?"

Liesl başını hayır anlamında salladı. "Geçen yıl beni çağırdıklarında gidip onu aldım."

Eva kadına baktı. O sırada bir ses duyuldu. Dışarıda gördüğü diğer çocuk eve girmişti. Koyu renkli gözleri ciddi ve temkinli bakıyordu. İnce, bol bir pantolonla yıpranmış bir gömlek giymişti. Endişeli gibi görünüyordu. Aniden arkasını dönüp geldiği gibi çabucak gitti.

Eva'nın kalbi hızla çarpmaya başladı. Sanki bir hayalete bakıyor gibiydi. Çocuğun yüz hatlarında, her detayında Sofie vardı. Koyu renk gözlerinde, dudaklarının biçiminde...

"Tıpkı ona benziyor," derken gözyaşları gözlerini yakmaya, elleri titremeye başlamıştı. Bakışlarını Liesl'e çevirip derin bir nefes aldı. "Ona göz kulak olduğunuz için teşekkür ederim. Gidip onu aldığınız için size ne kadar minnettar olduğumu anlatamam. Bu kılıkla pek de inandırıcı görünmediğimi biliyorum ama ona hem iyi bir ev hem de hak ettiği sevgiyi vereceğim."

Liesl şoka girmiş gibiydi. Başını iki yana sallarken yüzünde acıma ile şüphe karışımı bir ifade vardı. "Kusura bakma. Çocuğu almana izin veremem. Kim olduğunu bile bilmiyorum!"

Eva önünde duran kadını inceledi. "Evet, beni tanımıyorsunuz ama onu almadan Avusturya'dan gitmeyeceğim."

Liesl ayağa kalktı. "Sanırım gitsen iyi olur."

Eva önündeki kadına dik dik bakmakla yetindi ve ayağa kalkmaya hiç yeltenmedi. Kendi kendine sakin olması gerek-

tiğini söyledi. Şu an tartışma yaratmanın bir faydası olmazdı. Bu kasabadan Sofie'nin oğlunu almadan ayrılamazdı. "Lütfen, oturun. Hemen şimdi alacağım demedim. Ben bir yabancıyım. Benim hakkımda neler düşündüğünüzü ve çocuğu yoldan geçen bir yabancıya vermek istememenizi anlıyorum."

Liesl'in gözündeki öfke kıvılcımları biraz olsun sönmüş gibiydi. "Evet," dedi hemfikir olduğunu belirterek. Uzun bir süre Eva'yı inceledikten sonra gönülsüzce oturdu. Belki de mutfağında oturan bu yabancı kadının Tomas'ı kapıp gitmeyeceğine güvenmişti, en azından şimdilik.

"Teşekkür ederim," dedi Eva. "Anlayacağınız, ben çocuğun vasisiyim. Onu büyütmem annesinin son dileğiydi."

Liesl duyduklarına inanmıyormuş gibi bir ses çıkardı. "Senin *kim* olduğunu bilmiyorum, çocuğu sana verememem."

Eva bir elini kısa saçlarının üzerinden geçirip içini çekti. "Teklifiniz hâlâ geçerliyse şu çayı şimdi alabilirim."

Liesl'in kaşlarını çatması üzerine, "Size kim olduğumu anlatacağım," diye ekledi. "Sofie'nin kim olduğunu da ve sonunda, verilecek en doğru kararın hangisi olduğunu bileceksiniz."

Otuz Dokuzuncu Bölüm

Liesl, sanki hâlâ gitmesini istiyormuş gibi uzun bir süre Eva'ya dik dik baktı. Ardından içini çekti ve çay yapmak için ayaklandı. En azından bu yabancı kadını dinleyebilirdi. Sıkıca birbirine bastırdığı dudakları ve kasılan omuzları, Eva'nın anlatacaklarından sonra fikrini değiştireceğine dair bir söz vermediğini yeterince belli ediyordu.

Eva neredeyse iki saat boyunca konuştu. Auschwitz'in dehşetini, hayatını kurtaran Sofie gibi bir arkadaş edinmenin mutluluğunu anlattı. Bazı şeyleri kendine sakladı ama yardımı olabilecek her şeyden bahsetti. Eğer en iyi arkadaşının oğlunu evlat edinme hakkına sahip olabilmek için savaşacaksa tüm ruhunu ortaya koyabilirdi ki koydu da. Anlatacaklarının sonuna geldiğinde, ikindi vakti gökyüzü şeftaliden pembeye dönmüştü. Fincanlar dolusu çaydan sonra Liesl'in evindeki tek alkol olan bir şişe elma likörüyle devam etmişlerdi. Eva'nın yıllardır içtiği ilk alkollü içkiydi, o yüzden temkinli bir şekilde içiyordu. Kendine ikinci kadehi alan Liesl'in yüzü ise gözyaşları ile kaplıydı. "Ah, zavallı çocuk," dedi Sofie'yi kastederek. Bir eliyle burnunu sildi. "Tüm bu yaşananlar hakkında en ufak bir fikrim yoktu."

Kimsenin yoktu, yaşananlar hayal bile edilemezdi.

"Mesele şu ki," dedi Liesl, "ben kabul etsem bile Tomas sorun çıkarabilir. Çok hassas bir çocuk, çok şey yaşadı. Rahibeler beni aramadan önce onu çok uzun süre yanlarında tuttular. Çocuk hayatının yarısını Nazilerden nasıl saklanacağını öğrenerek geçirdi. Düşünebiliyor musun? Daha beş yaşında ama bot sesleri duyacak olsa hemen koşup saklanıyor. Oyun oynamıyor, gülmüyor. Son birkaç ayda biraz kabuğunu kırdı. Bahçeye çıkıyor ve kızlarımla beraber oturuyor, başta bunu bile yapmıyordu. Böylesine büyük bir değişiklik daha ona nasıl etki eder bilemiyorum. Onunla istediğim gibi gerçek bir bağlantı kurmayı başaramadım."

Eva kadına baktı. "Bırakın bir deneyeyim. Onu tanımaya çalışabilirim. Ağırdan alırım. Yakınlarda kalacak bir yer bulurum."

"Bunu yapar mısın?" diye sordu Liesl.

Eva başıyla onayladı. "Elbette."

Liesl önce yere sonra tavana baktı. Gözleri hâlâ yaşlarla doluydu. "Onu kendi çocuğum gibi büyüttüm. Biliyorum, çok uzun zaman olmadı ama savaş bitip de onu almaya kimse gelmeyince zihnimde o artık benim oldu. Onun gitmesine izin verebileceğim konusunda söz veremem."

Eva kadına baktı. "Ama deneyecek misiniz?"

"Bunu yapabilirim," dedi kadın gerginlikle. "Eğer böylesinin onun için daha iyi olacağını hissedersem."

Eva'nın kabullenmek dışında başka şansı yoktu. Yasal olarak Tomas üzerinde hiçbir hak iddia edemezdi. Sofie'nin oğlunun bakımını üstlenmesini sağlayabilecek hiçbir yasal evraka da sahip değildi. Savaşın izlerini taşıyan çocuğu, şimdiye kadar evi olarak bildiği tek yerden alıp götürmek için ikna etmek zorunda kalacaktı. Üstlendiği belki de imkânsız bir vazifeydi.

Eva civardaki küçük bir otelle, her sabah yatakların yapılması ve odaların temizlenmesi gibi hafif işleri yapmak için belli bir ücret karşılığında anlaşma yaptı. Sahibinin kendisine acıdığından kuşkulanmıştı. Kısa saçları ve ufacık bedeniyle mülteci gibi görünmemesi için bir hayli zaman geçmesi gerekecekti. Kızını o kadar çok özlüyordu ki kocasına çok benzeyen minicik yüzünü ne zaman düşünse, göğsünde sızlayan bir yara varmış gibi hissediyordu.

Otelin misafirperverliğine minnettardı, iş bulduğu için de mutluydu, böylece aklını meşgul edip Tomas'ı nasıl ikna edeceği konusundaki korkularından ve endişelerinden uzak durabiliyordu. İkiye bölünmüş gibiydi, bir yanı Tomas'ı tanımak için yanıp tutuşurken, diğer yanı kızının hasretiyle acı çekiyordu. Uykuya kolay dalamıyor, daldığında ise gördüğü rüyalar onu daha da perişan ediyordu.

Liesl'in, oğlanın suskunluğu hakkında söyledikleri kesinlikle doğruydu. Eva ile ilk konuşmaları pek iyi gitmemişti.

"Tomas?" Liesl seslenince küçük çocuk, karamel rengi küçük köpekle birlikte oturduğu odadan çabucak çıkıp mutfağa geldi.

"Bu hanım, annenin bir arkadaşı," dedi Liesl. "Seninle tanışmayı çok istiyor."

Eva çocuğu selamlamak için ayağa kalktı ama Tomas bir adım geri çekildi, elleri köpeğin tüylerinin içine gömülmüştü.

"Merhaba Tomas," dedi Eva.

Çocuk başını kaldırıp ona temkinli gözlerle baktı. Eva onun hizasına inmek için nazikçe gülümseyerek çömeldi. "Demek hayvanları seviyorsun, öyle mi?"

Çocuk başıyla onaylayarak ona doğru ufak bir adım attı. "Annen de hayvanları severdi. Küçük bir kızken evde bir sürü hayvanı vardı. Bunu biliyor muydun?"

Tomas başını hayır anlamında salladı, kara gözleri iri iri açılmıştı. Gözleri yerdeydi ve kaşlarını çatmıştı. Ağzını açıp kapattı sonra cesaretini toparlayarak çok alçak bir sesle, "O... Beni almaya geliyor mu?" diye sordu.

Eva gözlerini kırpıştırdı, Liesl'le bakıştılar.

"Hayır canım," dedi Eva. "Üzgünüm."

Çocuk gözlerini ona dikti, ardından tekrar yere baktı. "Öldü, değil mi?"

Eva yutkundu. "Evet."

Tomas derin bir nefes verdi. Eva, çocuğun bunca zamandır annesinin dönmesini beklediğini fark etmişti. Annesini hatırlıyor olması pek mümkün olmasa da belli ki bir gün onu almaya geleceği umuduna tutunmuştu.

"Biliyordum," derken yüzü kederle gölgelenmişti.

Süpürgeliğe bir tekme atıp peşindeki köpekle beraber geldiği gibi hızla mutfaktan çıktı. Ona seslendiklerinde ise cevap vermedi, saatlerce onu bulamadılar.

Eva gitmeye hazırlanırken Liesl, "Saklanmayı iyi bildiğini söylemiştim," dedi. "Sanırım, annesinin bir gün onun için geleceğini düşünüyordu."

Eva gözlerini acıyla kapattı. Sırtını dikleştirdi ve kendisiyle aynı anda konuşmaya başlayan Liesl'e baktı.

"Şey, gördüğün gibi..."

"Yarın tekrar geleceğim."

Liesl gözlerini şaşkınlıkla kırpıştırırken Eva başını iki yana salladı. "O kadar kolay vazgeçmem."

Liesl de bunu görüyor ve saygı duyuyordu.

Günler geçerken Eva her fırsatta Tomas'ı ziyaret etmeye devam etti. Çocuk sessiz, utangaç ve içine kapanıktı. Ona sadece, köpekle birlikte göl kıyısında yürüyüşe çıktıkları zaman biraz yakınlaşabilmişti. Çocuk suyu seviyordu ve sürekli suyun üzerinde taş sektirmeye çalışıyordu. "Dur sana göstereyim," dedi Eva. Yerden düz bir taş aldı, elinde sallayıp göle fırlattı, taş en sonunda epey uzakta suya batmadan önce defalarca suyun üzerinde sekti.

"Bunu nasıl yaptın?" diye sordu Tomas şaşkınlıkla. Eva bir an için yüzündeki o ciddi maskenin altında gizlenen çocuğu görebilmişti.

"İşin sırrı bilekte," dedi Eva ve ona taşı nasıl fırlatacağını gösterdi.

"Sana bunu annem mi öğretti?" Bu, Tomas'ın annesi hakkında sorduğu ilk soruydu.

Eva başını hayır anlamında salladı. "Bedrich amcam," diye cevapladı. Amcasının adını yüksek sesle söylediğinde onun pütürlü yüzü zihninde canlanmıştı. Sanki karşısındaydı da şapkasını çıkarıp Eva'ya selam vermiş, gitmeden önce de göz kırpmıştı. Eva gözyaşlarının gözlerine battığını hissetti. Ona ne olmuştu acaba? Yaşıyor muydu? Peki ya annesiyle babası yaşıyorlar mıydı? Tomas onu dikkatle izlerken, Eva düşüncelerinden sıyrılıp çıkmak için derin bir nefes aldı. "Bir yazlık evimiz var, o da göl kenarında. Bu gölden çok daha küçük ama sanki bize özel gibi, dağların arasında kalıyor. Çevresinde su samurları var," dedi gülümseyerek. "Taş sektirmeyi orada öğrendim."

Tomas da ona temkinli bir gülümsemeyle bakınca Eva'nın kalbi sevinçle doldu.

Eve doğru yürümeye başladıklarında çocuk tekrar sessizleşti.

"Yarın görüşürüz Tomas," dedi Eva ayrılmadan önce.

Tomas ona bakmak için arkasına döndü, başını yukarı aşağı salladı ve gitti.

Haftalar geçtikçe Tomas kendini Eva'ya daha fazla açmaya başladı. Sofie hakkında bir şeyler öğrenmek istiyordu ve Eva da ona annesini anlatmaktan keyif alıyordu. Tomas, Naděje hakkında bir şeyler duymaktan da hoşlanıyordu. Eva kızının durumunu açıklamaya çalıştığında, "Hasta mı?" diye sordu.

"Narin," dedi Eva. "Çok şeyle mücadele etti. Eğer onunla tanışırsan ona karşı nazik davranman gerekecek."

"Bunu yapabilirim," dedi Tomas ciddiyetle. Ardından, "Bazen ben de kendimi hasta gibi hissediyorum," diye ekledi.

Eva ağlamamak için derin derin nefes almak zorunda kaldı. "Ben de..."

Nihayet elini tutmasına izin verdiği gün, Eva onun hazır olduğunu biliyordu. "Tomas, gelip benimle birlikte yaşamanı istiyorum. Annenin isteği buydu," dedi yutkunarak. "Ben de bunu çok isterim ama eğer burada kalmak istersen anlarım."

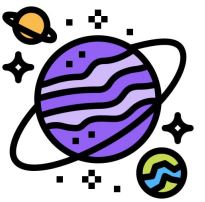
Çocuk burada kalmak istiyorsa bu, Eva'nın kabul edeceği en zor şey olabilirdi ama yapacaktı. Her ne kadar Sofie'ye söz vermiş, ciddi bakışları ve sakin bir gülümsemesi olan bu küçük oğlana bağlanmış olsa da onun hayatını zorlaştırmak istemezdi. Liesl'in ne demek istediğini artık anlayabiliyordu. Onlar ne düşünürlerse düşünsün, ne isterlerse istesinler, çocuğun istek ve ihtiyaçları önce gelirdi.

Ancak Tomas onu şaşırtarak eline dokundu. "Liesl teyze bunu yapmak isteyip istemediğimi sordu, ben de evet dedim. Evet, seninle yaşamak isterim. Naděje'yle tanışmak, o gölün kıyısında yaşamak ve annemle ilgili daha çok hikâye duymak istiyorum."

Eva çocuğu sıkıca kucakladı ve yüzünü, koyu sarı saçlarının arasına gömerek ağlamaya başladı. "Bilmek istediğin bütün hikâyeleri anlatacağım, hep birlikte bir aile olacağız," diye söz verdi Tomas'a gözyaşlarının arasından.

Çocuk başını kaldırıp annesininkine çok benzeyen koyu gözleriyle Eva'ya baktı ve gülümsedi. Minik parmakları, Eva'nın parmaklarını sıkarak karşılık verdiğinde, Eva kalbinin mutlulukla çarptığını hissetti.

Kırkıncı Bölüm

Eva sonbaharda Jívka'ya döndü. Tomas, Naděje, Kaja ve Helga ile birlikte taşrada yeni bir hayata başladılar. Minik kızını tekrar kucağına almak muhteşem bir duyguydu. Uzakta olduğu kısacık süre içinde ne kadar büyüdüğünü görünce yüreği sızlamıştı. Evet, belki hâlâ ufacıktı ve hayatının büyük bir bölümünde de öyle olacaktı ama birazcık da olsa büyüdüğünü görememiş olmak canını yakıyordu. Yine de Tomas'ın hayatlarına girmesi uğruna yaptığı her türlü fedakârlığa değerdi. Haftalar geçtikçe Tomas da daha fazla açılmaya başlamıştı. Naděje'yi ilk gördüğü andan itibaren ona bağlanmıştı.

Tomas güzel bir çocuktu, gözleri annesine çekmişti. Evden daha çok açık havada vakit geçiriyor, manastırda kapalı kaldığı uzun süre boyunca hiç olmadığı kadar doğayla iç içe yaşıyordu. Liesl çocuğun Duster isimli, karamel renkli küçük köpeği de almasına izin vermişti, böylece en azından Tomas yeni hayatına başlarken alışkın olduğu şeylerden biri yanındaydı. Eva bunun için minnettardı. Tomas'a resim çizmeyi de öğretmişti, üçü birlikte göl kenarını keşfederek saatler geçiriyorlardı. Naděje arabasında uyurken Tomas ile Eva su samurlarının

yuvalarını araştırıyor, bir sokak kedisini kendi evlerinde kalması için ikna etmeye çalışıyorlardı. Sofie'nin oğlundan uzak olduğu beş yılı düşünmek Eva'nın yüreğini acıtsa da Tomas buruk gülümsemesiyle ona her baktığında, çocukta Sofie'nin yüzünü görmekten kendini alamıyordu.

Eva'nın günleri, hayal etmekte bile zorlandığı bir huzurla geçerken, gece çöktüğünde rüyaları onu karanlığa geri götürüyor, korku içinde titreyerek ve yüzünden yaşlar akarak uyanıyordu.

Helga bir gece onu duyduğunda gelip yanına yattı. Tıpkı kamptaki ranzada yattıkları günlerde olduğu gibi bedenini Eva'nın bedenine iyice yasladı. "Sorun yok, artık güvendesin," dedi.

Eva yaşlı kadına bakarak başını salladı ve kadının elini sıktı. "İlk karşılaşmamızı hatırlıyor musun?"

Helga içini çekti. "Pek nazik değildim, özür dilerim."

Auschwitz'deki ilk gecesinde Helga ona herkesin öleceğini söylemişti. Hayatta kalacağına, bir gün Michal'i tekrar göreceğine dair yemin eden Eva'yı, budala gibi davranmakla suçlamıştı. Eva, tanıştıklarında her şeyden vazgeçmek üzere olan bu yaşlı kadının, şimdi tamamen farklı bir insana dönüşmesine hayret etmekten kendini alamıyordu.

"Umudum olduğu için budala olduğumu söylemiştin."

"Yanılmışım."

Eva gözyaşlarını sildi. "Belki... Belki de yanılmamışsındır. Oradan birlikte kurtulacağımıza gerçekten inanıyordum, Sofie ile birlikte yani. Michal'i bulacağıma da."

"Ama buldun zaten, yanıldığımı kanıtladın canım."

Eva bazı zamanlar bundan o kadar emin olamıyordu. Anne babasından veya amcasından hâlâ haber yoktu. Yavaş yavaş yalnızca kendisinin hayatta kalmış olabileceği gerçeğiyle yüzleşmeye başlıyordu.

"Bence kâbusların hakkında birileriyle konuşmalısın," dedi Helga. "İçinden çıkarıp atmak iyi gelir."

"Oturup birine bunları anlatabilir miyim bilmiyorum. Bir tek Liesl'e anlattım ve bu, hayatımda yapmak zorunda kaldığım en zor şeylerden biriydi. Üstelik ona her şeyi de anlatmadım, sadece yüzeysel şeylerden bahsettim. Bunları anlatmak istediğim tek kişi Michal ama artık mümkün değil."

Helga başını aşağı yukarı salladı. "Ona yazabilirsin. Ben de defterime yazıyorum. Kocama, çocuklarıma yazıyorum. Onlara şu an kendimi nasıl hissettiğimi, neler yaşadığımı anlatıyorum, yardımı oluyor. Özellikle de kâbuslar konusunda."

Eva bu öneriyi düşündü. İşe yarayabilirdi. Tomas'ı kendi kâbuslarıyla huzursuz etmeye başlamıştı bile. Çocuğun bir de kendisi için korkmasını, zaten şimdiye kadar gördüğünden daha fazla karanlıkla yüzleşerek büyümesini istemiyordu.

Ertesi sabah, Tomas sonbahar sonu güneşinin altında kediyle oynarken ve Naděje beşiğinde uyurken, Eva bir sürü mektup yazdı. Michal'e, annesine, babasına, Sofie'ye, Mila'ya ve Bedrich amcasına. Onlara anlatmak istediği her şeyi, söyleyebilmiş olmayı dilediği o son sözlerini yazdı. Söylenmesi gereken kelimeler kaleminden gözyaşları ile birlikte dökülüyordu. Sofie'ye ne kadar üzgün olduğunu, her şeyin başka türlü olmasını ne kadar istediğini yazdı. Amcasına da kendisine verdiği dersler için ne kadar minnettar olduğunu... Ancak sözlerinin çoğu Michal içindi.

Sevgilim,

En büyük kederim kızını hiç tanıyamamış olman. O korkunç yerde başımıza gelen bir mucize o. Küçücük, hayat dolu, kıpır kıpır bir kız. Ona bakıp güç alıyor, ne olursa olsun devam edebileceğimi hatırlıyorum.

Onda seni görüyorum. Tıpkı sana benziyor Michal ve bu durum kalbimi erittiği kadar acıtıyor da. Geçen gün yanağında bir gamze gördüğüme yemin ederim, tıpkı seninki gibi. O gamzeyi görür görmez, tek başına yürüyüşe çıkmak ve gözyaşlarımı durdurmak için uğraşmak zorunda kaldım. Zavallı Tomas'ın görmesine izin veremezdim, çocuğun daha fazla gözyaşına ihtiyacı yok. Onun yalnızca kucaklanmaya ve kahkahaya ihtiyacı var, ben de bu sevgili çocuğa bunları vermeye çalışıyorum. Eğer onu tanısaydın sen de çok severdin.

Sevgilim, Helga'ya umudun hayatta kalmama yardım ettiğini söyledim ama asıl yardım eden aşktı. Sana olan aşkım, bana her şeyden çok daha fazla yardım etti. Aşkının verdiği güç sayesinde çocuğumuzu dünyaya getirebildim ve Tomas'ı bulabildim. Herkes benim budala olduğumu düşünürken, benim tek düşünebildiğim seni tekrar görmekti.

Sana bunun için, paylaştığımız sonsuz aşk için teşekkür ederim. Aşkın benim hayatımı kurtardı.

Günler geçtikçe iki düzine mektup daha yazdı ve sonuncusunda, Michal'e nasıl yaşamaya çalıştığını anlattı.

Arkadaşıma bir söz verdim ve bunu yerine getireceğim. Sofie bizim çocuğumuz için, biz yaşayabilelim diye öldü. Ona bunu borçluyum. Seni her zaman seveceğim.

Mektupları çekmeceye koydu, bir gün bunları Naděje'ye verecekti böylece hikâyelerini kızı da öğrenebilirdi. Şimdilik, kızına da Tomas'a verdiği şeyleri vermeye odaklanacaktı; sevgi, kahkaha, bir yuva ve karanlıktan uzak bir hayat.

Sonbaharın son demlerinde, gölün etrafındaki yapraklar kızıl ve bakır renklerine bürünürken Eva, Tomas'ın peşinde Duster'la birlikte göle doğru koşmasını izliyordu. Sonbahar güneşinin son ışıkları gölü pırıltılı bir altın rengine boyamıştı. Tomas aniden durdu, kaşlarını çattı ve ileriyi işaret ederek, "Bir adam!" dedi.

Eva durup ileriye baktı. Öğleden sonra güneşine karşı elini gözlerine siper etmişti. Nihayet uzakta Tomas'ın bahsettiği adamı gördü. Güçlükle yavaşça yürüyordu.

Genç kadın gözlerini kırpıştırarak olduğu yerde kalakaldı, kıpırdayamıyordu. Adamdaki bir şeyler tanıdık gibi geliyor olsa da hafızasına güvenemiyordu.

Aniden, "Olamaz," dedi nefes nefese.

Adam biraz daha yaklaşınca başını kaldırıp baktı. O da olduğu yerde kalakalmıştı.

Evde bir patırtı oldu ve Kaja'nın, "Michal?" diyen sesi duyuldu.

Eva iki eliyle birden ağzını kapatıp yürümeye başladı. Önce yavaş yavaş, sonra çok hızlı bir şekilde araba yolunun sonundaki figüre doğru gitti. Adam da ona doğru bacağının izin verdiği kadar hızlı bir şekilde yürümeye başlamıştı.

Eva adamın yüzüne bakmak için bile duraksamadı. Koşup ona sarıldı ve kendini o tanıdık kucaklamaya bıraktı.

Gözyaşlarına engel olamıyordu. Michal onun yüzünü, saçlarını, ellerini öperken, hatta Tomas bu yabancıyla tanışmak için koşarak geldiğinde bile yaşlar gözlerinden sicim gibi akıyordu.

"A-ama nasıl?" dedi kekeleyerek, onu bırakmaya henüz hazır değildi. Bu hayali kendi kırık kalbi mi yaratmıştı yoksa bir tür deliliğe mi kapılmıştı? Emin olamıyordu. Bir tarafı, öyle bile olsa umursamıyordu.

Michal'in yüzü yıpranmıştı ve olması gerekenden çok daha yaşlı görünüyordu. Saçlarının arasında gri tutamlar vardı. İyice kırışmış gözlerinin altında koyu renk halkalar oluşmuştu. Aşırı derecede zayıftı ve sol kolu yan tarafından gevşekçe sarkıyordu. Eva ağır bir yaranın izlerini ve iki parmağının eksik olduğunu görebiliyordu. Uzanıp elini nazikçe tuttu.

"Sana birçok mektup yazdım ama eline geçtiğini sanmıyorum," dedi Michal. Eva'nın yüzüne, en sonunda biraz uzamaya başlayan kısa saçlarına dokundu. "Nedenini sonra anladım, oturduğumuz apartmanın kalıntılarını gördükten sonra. Sınırı geçmek çok uzun sürdü. Ailem hayatlarının büyük bölümünde burada yaşadıkları hâlde doğum sertifikam Almanya'dan alınmış, bu yüzden beni sınırdan geçirmek istemediler. Amerikalılar ile Kızıl Haç bana yardım etti. Evime dönmeme izin vermeleri için onları ikna ettim."

Michal'in sesini dinlerken, onun yüzüne bakarken Eva'nın dudakları titriyordu.

"A-ama senin öldüğünü söylediler... Fabrikadaki bir kazada."

Michal başını iki yana salladı. "Kötü yaralandım," dedi elini kaldırarak, yüzü biraz kederliydi. "Bir daha keman çalıp çalamayacağımı bilmiyorum." Omzunu silkti. "Başka biri

öldü, dokuz rakamı hariç dövmesi benimkiyle aynıydı. İkimiz arkadaştık." Michal olanların ancak şimdi farkına varıyordu. "Bunca zaman, öleni ben sanıp o şekilde kayıt etmiş olabilecekleri hiç aklıma gelmemişti."

Eva nefesini tuttu. Demek bunca zamandır Michal yaşıyordu.

Kocası ona sıkı sıkı sarıldı. "Ah, Tanrım, Eva, bunu çok uzun zamandır hayal ediyordum," dedi Eva'ya iyice sokulup öperken.

"Ben de," dedi Eva fısıltıyla sonra yeniden ağlamaya başladı. Michal'in yüzüne dokundu. Arka tarafta, Tomas'ın büyük bir merakla kendilerine baktığını, yanlarına gelmek istediğini görebiliyordu. Eva gülümseyerek eliyle Tomas'a gelmesini işaret etti. O sırada Helga da onlara doğru ilerliyordu, küçük kızları kucağındaydı.

Eva, Michal'i onlara doğru götürdü. "Haydi gel, tanımaktan memnun olacağını düşündüğüm birileri var."

Son Söz

Prag, Günümüz

Naděje, söken şafağın altın rengine boyadığı Prag kentine tepeden bakan çalışma masasına oturdu. Aşkın, şampanyanın ve annesinin kahkahasının rengine... Kendi hayatını, anne babasının hayatını ve yaşadıkları sonsuz aşkı düşündü.

Torunu Kamila ona bakmaya gelmişti. Bir an için hikâyesini yazmayı bıraktı, kalemi kâğıdın üzerine yerleştirdi ve torununa oturmasını teklif etti.

"Buraya, Komünist yönetimin sona ermesinden hemen sonra döndüm," dedi. "Nereden geldiğimi bilmek istiyordum ama ben aslında..." Duraksayıp bakışlarını karmakarışık el yazısıyla karalanmış kâğıt yığınına çevirdi. Bunca yıl üzerinde durmadığı, annesinin miras olarak kendisine bıraktığı mektuplardan çıkardığı hikâyeyi en sonunda yazmıştı. "Auschwitz'de doğmuşum."

Kamila başını sallayarak büyükannesini onayladı. Hikâyenin küçük bir kısmını duymuştu ama her şeyi bilmiyordu.

"Annem olağanüstü bir kadındı, bana aşkı o öğretti. Sabırlı ve nazikti. Bildiğin gibi, yürüyebilmem yıllar almıştı. Annem çektiği çilelerin bana olan etkisini silmek için elinden geleni

yaptı ama bu, ne yazık ki tüm hayatım boyunca birlikte yaşamam gereken bir miras. Bu yaşıma kadar birçok defa kemiklerim kırıldı ve güçsüz ciğerlerim yüzünden ıstırap çektim. En fazla bu kadar uzayabildim, yüz elli santimetre boyumla genelde bir odadaki en kısa boylu insanımdır."

"Hayır, değilsin," dedi Kamila itiraz ederek. Büyükannesi kaşlarını hafifçe çatarak ona baktı.

"Sen tanıdığım en saygı duyulası, bazen de en sinir bozucu insansın çünkü hep haklı çıkarsın. Tartışmaları kazanmak için ne söylemen gerektiğini her zaman bilirsin; hem burada hem de üniversitede ders verirken. Ufak tefek olman genellikle kişiliğinin gücü sayesinde göze çarpmıyor."

"İnatçı olduğumu mu söylemeye çalışıyorsun sen? Veya huysuz?" diye sordu Naděje dudaklarını tuhaf bir şekilde büzerek.

Kamila büyükannesinin kullandığı Amerikan terimine güldü. "İkisi de. Belki bu da onlardan sana geçen şeylerden biridir."

Naděje gülümsedi. "Evet. İnatçı aşk, annem öyle derdi."

İnatçı aşk... Bu, Naděje ve ailesinin hayatının özeti gibi bir şeydi. Komünistler yönetime geldikten sonra babası İngiltere'deki bir iş teklifini kabul etmişti, böylece oraya taşınmaya karar vermişlerdi. Yeni hayatlarını da birbirlerine tekrar kavuşmalarını sağlayan aynı kararlılık ve cesaretle kurmuşlardı.

Annesiyle babası, hayatı boyunca en yakın arkadaşı olan ağabeyi Tomas'la kendisini taşradaki evlerinde büyütmüşlerdi. İkisinin de bildiği kadarıyla büyükanneleri Helga isimli sert görünümlü bir kadındı. Aslında onunla hiçbir akrabalıkları olmadığını Naděje ancak birkaç yıl önce keşfetmişti ama önemli değildi. Tıpkı annesinin çok sevdiği sözlerden birinde dediği gibi *bazen aileni seçmen gerekirdi.*

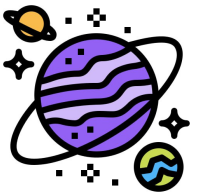
Eski komşularından biriyle tesadüfen karşılaşması sayesinde ailesine ve sevgili amcası Bedrich'e neler olduğunu öğrenmek annesini yıkmıştı. Eva'nın babası Auschwitz'e nakledilirken yolda tifüsten ölmüştü, annesi ve amcası ise Auschwitz'deki Terezín aile kampında gaz odasında öldürülmüşlerdi. Birkaç hafta süresince Eva ile aynı anda kampta olsalar da hiçbirinin bundan haberi olmamıştı. Bu gerçek yıllarca Eva'nın aklından çıkmadı. Tıpkı onu asla tamamen terk etmeyen kâbuslar gibi bunlar da silinemeyen izlerdi.

"Tüm bunlara rağmen, annemle babamın yenilmez bir yaşama arzuları vardı ve ikisi birlikte karanlığa karşı savaştılar," diye yazdı Naděje, Kamila perdeleri açmak için kalkar kalkmaz hikâyesine devam ederek.

"Anneme başlarda çizime başlamak zor geldi ama zamanla tekrar resim yapmaya başladı ve birkaç tanesini sattı. Babam yerel bir okulda müzik öğretmenliği yaptı. Her zaman ona sevgilisiyle çocuklarını hatırlatan yeni parçalar besteledi. Annem ise her cuma *challah* ekmeği pişirdi ve onları kurtaran kadın için, en iyi arkadaşı Sofie için bir mum yaktı."

Ve nihayet Naděje hikâyesini, "Bu dünyaya hiç gelmemem gerekiyordu ama geldim," diyerek sonlandırdı. "Onun sayesinde... Onların sayesinde... Ve bu dünyanın tüm dehşetine, masum insanları yok etmek için uğraşan tüm karanlığına rağmen hayatım keyifle, ışıkla ve sevgiyle dolu geçti çünkü bazıları geceyi karartmak için ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar, kara düşen bir ay ışığı, beklenmedik bir umut her zaman vardır. Yaşadığım uzun yıllardan sonra öğrendiğim tek şey, her uzun gecenin yepyeni bir şafağa gebe olduğudur."

Lily'den Mektup

Vera Bein, kızı Angela Orozs'u Aralık 1944'te, Auschwitz-Birkenau C Kampı'ndaki üst ranzaların birinde doğurdu. Bebek yalnızca bir kiloydu ve ağlayamayacak kadar güçsüzdü. Bu durum onun hayatını kurtardı.

Besin yetersizliği ve kamptaki acımasız şartların yanı sıra, ünlü Nazi doktoru Josef Mengele'nin hamile annesinin üzerinde yaptığı deneyler, Angela'nın kampın etkilerini tüm hayatı boyunca yaşamasına neden oldu. İlk yıllarında yürüyemedi, kırılgan kemikler ve zayıf ciğerler gibi sağlık sorunlarıyla mücadele etti. Annesi, kampa geldiğinde üç aylık hamileydi ve Mengele'nin deneylerine maruz kalmaya zorlandı ama bir şekilde onun elinden kurtulup hayatta kalmayı başardı. Mutfak işlerine tayin edildi, doğum yapacağı zaman ise koğuşun kıdemli memuru onu en üst ranzaya çıkarıp bebeğini doğurmasına yardım etti.

Onun ve diğerlerinin olağanüstü gerçek hikâyeleri bu romana ilham verdi.

Ayrıca Anne Frank'ın üvey kardeşi olan Eva Schloss gibi hayatta kalmayı başaran kişilerin gerçek hikâyelerinden de

faydalandım. Eva annesiyle te bulunduğu Auschwitz'de, ölüm yürüyüşüne katılmaları emredildiğinde hasta ve yaşlılarla birlikte geride kalıp gitmemişti. Bu kararı kesinlikle hayatlarını kurtarmıştı.

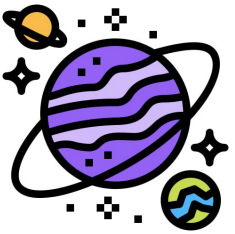
Günlük tutan, ayrıca toplama kampında geçirdiği günleri etkili bir şekilde resmeden Helga Weiss sayesinde Prag'daki ve Terezín gettosundaki hayat hakkında fikir edindim. Helga da diğerleri gibi Auschwitz'den kurtulmuştu. Ayrıca yine hamile olarak Auschwitz'e gelen ve bebeğini Mauthausen ölüm kampına giderken trende doğuran Anka Bergman'ın son derece üzücü hikâyesinden de fazlasıyla ilham aldım. Hayatta kalabilmiş olmasının tek sebebi, oraya varmasından bir gün önce Nazilerin krematoryumu havaya uçurmuş olmasıydı.

Bu muhteşem kadınlardan bazılarının deneyimlerini romanımda paylaşmak benim için büyük bir onur ve ayrıcalıktı. Bu kadınları tanımak için yazılı beyanlarını ve biyografilerini inceleyerek geçirdiğim aylardan sonra, hepsinin ortak bir noktalarının olduğunu fark ettim: Hayatta kalacaklarına dair asla kaybolmayan bir umut. Aslında bütün kadınlar hikâyelerinde, büyük ihtimalle budalalık ettiklerini söylemişler. Bunun bir şekilde önemli olduğunu hissettim. Kamptaki kaderleri üzerinde doğal olarak gerçekte hiçbir etkileri yokken, etraflarını çeviren karanlığa rağmen bu umut duygusuna tutunmaları inanılmaz bir şey ve bunun az da olsa hayatta kalmaları üzerinde bir şekilde etkisi olabileceğini hissediyorum. Belki de bir çıkış yolu görmelerine yardımcı olmuştur. Ne olduğunu söylemek zor. Çoğu kişinin hayatta kalabilmesi şansa ve zamanlamaya bağlıydı.

Kadın kamplarının ilk dönemlerinde orada doğan bebekler, etnik kökenlerine bakılmaksızın, kamp kayıtlarına işlenmeksizin öldürüldü.

Kasım 1944'e, yani Yahudilerin toplu olarak yok edilmeleri sona erene kadar Auschwitz'deki Yahudi annelerden doğan bebekler öldürüldü.

Kayıtlar, Auschwitz-Birkenau'da en azından yedi yüz çocuğun doğduğunu gösteriyor. Bugüne kadar yalnızca birkaç tanesinin hayatta kaldığı biliniyor.

Yazarın Notu

Kara Düşen Ay Işığı'nı okuduğunuz için çok teşekkür ederim. Umarım sevmişsinizdir, görüşlerinizi belirtirseniz çok sevinirim. Son çıkan kitaplarım hakkında bilgi almak isterseniz, aşağıdaki linki tıklayın. E-posta adresiniz asla paylaşılmayacaktır ve istediğiniz zaman listeden çıkabilirsiniz.

www.bookouture.com/lily-graham

Facebook: LilyRoseGrahamAuthor
Twitter: @lilygrahambooks
İnternet sitesi: www.lilygraham.net

Teşekkürler

İnanılmaz editörüm Lydia Vassar-Smith'in rehberliği olmasaydı bu romanı yazamazdım. Bu hikâyeyi hayata geçirmek adına yaptığın her şey için, bana doğru yönü gösterdiğin için ve her zaman nazik bir kalbin olduğu için teşekkür ederim. Seninle çalıştığım için gerçekten çok şanslıyım.

Auschwitz hakkında bir hikâye yazmayı hiç düşünmemiştim. Yazmaya niyetlendiğim diğer romanda ilerleyebilmek için çaresizce uğraşıyordum ve ilk defa tıkanıp kalmıştım. O sırada bir kadınla tanıştım. Annesine, toplama kampında kaldığı için asla çocuk sahibi olamayacağı söylenmişti. Öylesi bir karanlığın içinde bir çocuğun doğması düşüncesi aklıma takılıp kaldı, ne zaman diğer kitabı yazmaya çalışsam ilham gelmeyi reddetti. Diğer kurtuluş hikâyelerine baktım, biyografiler okudum ve daha ne olduğunu bile anlamadan yazmam gereken hikâyenin bu olduğunu fark ettim. Bunu haber vermek için editörüme yazdığımda inanılmaz bir şekilde evet dedi. Artık tek sorun, beni şimdiye kadar yaptığım ve yaşadığım her şeyden daha fazla sınayan bir hikâye yazmak zorunda olmamdı. Editörüm elimden tuttu, kendimden şüphe ederken

bile bana inandı ve sabırla, adım, başka bir yönden bakmam için beni ikna etti. Tıpkı eşim gibi...

Bu hikâyeyi yazmayı hiç düşünmemiştim ama yazdığım için kendimle fazlasıyla gurur duyuyorum. Böylece benim gibi başka kişiler de tarihin en korkunç dönemlerinden birini yaşayan ve hayatta kalmayı başaran bu olağanüstü kadınları tanıyabilecek. Bu hikâyeyi yazma sürecimde meydana gelmiş olabilecek herhangi bir hatayı da affetmenizi umuyorum.

En derin, en içten teşekkürlerim, yıllar boyunca gösterdikleri muazzam destek için Bookouture ekibine. Bir kitabın ortaya çıkması için bir ordu dolusu insan emek verir ama kapakta yalnızca bir kişinin adı yazar. Beni destekleyen, yardımcı olan, dil bilgisi hatalarını düzelten, çok güzel kapaklar tasarlayan ve genellikle onlarla çalıştığım için gurur duymamı sağlayan inanılmaz ekibe çok teşekkür ederim.

Beni her zaman can kulağıyla dinleyen, güzel sözleriyle yanımda olan arkadaşlarıma ve aileme de teşekkür ederim.

Son olarak yıllardır bana nezaketle destek veren siz okurlara ve blogger dostlarıma teşekkür ederim. Siz olmadan bunu yapamazdım. Bana Twitter aracılığı ile yazan ve bu romanı yazarken sosyal medyada görünmediğim zamanlarda hâlâ hayatta olup olmadığımdan emin olmak için beni kontrol eden Kathy Schaffer gibi tüm muhteşem okurlarıma da müteşekkirim. Desteğinize sahip olduğum için çok şanslıyım.

